

DEMOGRAFSKA ANALIZA IN PROJEKCIJE ZA PODEŽELSKA IN URBANA OBMOČJA V SLOVENIJI

JANEZ NARED, PETER REPOLUSK,
ALMA ZAVODNIK LAMOVŠEK,
MOJCA FOŠKI, GAŠPER MRAK

Janez Nared

janez.nared@zrc-sazu.si

<https://giam.zrc-sazu.si/sl/nared>

Leta 2007 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani končal podiplomski študij geografije, leta 2009 pa na Evropski pravni fakulteti v Novi Gorici še magisterij prava. Od leta 2002 je zaposlen na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Od leta 2016 je pomočnik predstojnika inštituta. Raziskuje na področju regionalnega planiranja, sodeluje pri organizaciji simpozijev in soureja znanstveno knjižno zbirko Regionalni razvoj. Je področni urednik in član uredniškega odbora revije *Acta geographica Slovenica*. Predava na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. Je ambasador *Regional Studies Association* za Slovenijo.

Peter Repolusk

peter.repolusk@zrc-sazu.si

<https://giam.zrc-sazu.si/sl/repolusk>

Rodil se je leta 1956 v Kamniku, kjer je leta 1975 maturiral. Leta 1980 je diplomiral na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in se zaposlil na Inštitutu za geografijo Univerze v Ljubljani. Med letoma 2002 in 2022 je bil zaposlen na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Ukvarja se predvsem z demografijo, geografijo prebivalstva, mednarodnimi selitvami, narodnimi manjšinami in problematiko obmejnih območij. Njegova bibliografija v domačih in tujih publikacijah obsega več kot 180 enot.

Alma Zavodnik Lamovšek

alma.zavodnik-lamovsek@fgg.uni-lj.si

<https://www.fgg.uni-lj.si/seznam-zaposlenih/alma-zavodnik-lamovsek/>

Leta 1992 je diplomirala na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani in nadaljevala podiplomsko izobraževanje na področju urbanističnega in prostorskega planiranja. Istega leta se je zaposlila na Katedri za prostorsko planiranje Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Od leta 2008 je visokošolska učiteljica. Sodeluje pri številnih raziskavah in rezultate redno objavlja. Je urednica ali področna urednica pri več revijah. Trenutno raziskuje spremembe rabe prostora, vključno s sanacijo degradiranih območij ter prostorskim planiranjem na regionalni ravni. Je prodekanja za gospodarske zadeve ter predsednica Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije.

Mojca Foški

mojca.foski@fgg.uni-lj.si

<https://www.fgg.uni-lj.si/seznam-zaposlenih/mojca-foski/>

Leta 1998 je diplomirala na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, kjer se je kot asistentka za področje prostorskega planiranja na Katedri za prostorsko planiranje tudi zaposlila. Na Interdisciplinarnem podiplomskem študiju prostorskega in urbanističnega planiranja je leta 2000 magistrirala in leta 2017 doktorirala. Od leta 2007 je višja predavateljica za področje prostorskega načrtovanja. Zanimajo jo predvsem izzivi na lokalni ravni, regionalna politika, izvedbeni pristopi v prostorskem načrtovanju ter regulatorni mehanizmi v urbanem in podeželskem prostoru. Soustvarja znanstveno revijo *Geodetski vestnik* in je članica domačih in mednarodnih strokovnih združenj s področja geodezije in prostorskega načrtovanja.

Gašper Mrak

gasper.mrak@fgg.uni-lj.si

<https://www.fgg.uni-lj.si/seznam-zaposlenih/gasper-mrak/>

Leta 2005 je diplomiral na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani, kjer je leta 2016 doktoriral iz arhitekture na temo prostorskega razvoja turizma na slovenskem podeželju. Po letu 2001 je delal na več arhitekturnih in oblikovalskih projektih. Med letoma 2001 in 2011 je delal kot oblikovalec ter tehnični in likovni urednik. Od leta 2010 je asistent na Katedri za prostorsko planiranje Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, kjer vodi vaje iz urbanizma in prostorskega načrtovanja na študijskih programih geodezije in prostorskega načrtovanja, od leta 2013 pa tudi vaje na mednarodnem magistrskem študijskem programu *Flood Risk Management*.

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 39

**DEMOGRAFSKA ANALIZA IN PROJEKCIJE ZA PODEŽELSKA
IN URBANA OBMOČJA V SLOVENIJI**

**Janez Nared
Peter Repolusk
Alma Zavodnik Lamovšek
Mojca Foški
Gašper Mrak**

Založba ZRC

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 39

DEMOGRAFSKA ANALIZA IN PROJEKCIJE ZA PODEŽELSKA IN URBANA OBMOČJA V SLOVENIJI

Janez Nared

Peter Repolusk

Alma Zavodnik Lamovšek

Mojca Foški

Gašper Mrak

LJUBLJANA 2023

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 39

DEMOGRAFSKA ANALIZA IN PROJEKCIJE ZA PODEŽELSKA IN URBANA OBMOČJA V SLOVENIJI**Janez Nared, Peter Repolusk, Alma Zavodnik Lamovšek, Mojca Foški, Gašper Mrak**

© 2023, ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika

Urednika zbirke: Drago Perko, Matjaž Geršič*Uredniški odbor:* David Bole, Mateja Breg Valjavec, Rok Ciglič, Mateja Ferk, Jerneja Fridl, Matej Gabrovec, Primož Gašperič, Matjaž Geršič, Mauro Hrvatini, Blaž Komac, Jani Kozina, Matej Lipar, Janez Nared, Drago Perko, Primož Pipan, Katarina Polajnar Horvat, Nika Razpotnik Viskovič, Aleš Smrekar, Mateja Šmid Hribar, Jernej Tiran, Maja Topole, Mimi Urbanc, Matija Zorn*Urednika:* Jani Kozina, Drago Perko*Avtorji poglavij:* 1 Janez Nared; 2 Janez Nared, Peter Repolusk; 3 Gašper Mrak; 4 Janez Nared; 5 Peter Repolusk; 6 Mojca Foški; 7 Peter Repolusk; 8 Peter Repolusk; 9 Alma Zavodnik Lamovšek; 10 Alma Zavodnik Lamovšek; 11 Janez Nared*Kartografi:* Samo Drobne, Mojca Foški, Gašper Mrak, Anja Trobec*Fotograf:* Ljubo Vukelič (Janez Nared na predlistu)*Prevod izvlečka:* Janez Nared*Oblikovalec:* Drago Perko*Izdajatelj:* ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika*Za izdajatelja:* Matija Zorn*Založnik:* Založba ZRC*Za založnika:* Oto Luthar*Glavni urednik:* Aleš Pogačnik*Računalniški prelom:* SYNCOMP d. o. o., Ljubljana*Tisk:* Birografika Bori d. o. o.*Naklada:* 250 izvodov

Prva izdaja, prvi natis.

Prva e-izdaja knjige je prosto dostopna pod pogoji licence Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0:

<https://doi.org/10.3986/9789610507253>

Avtor fotografije na naslovnici je Janez Nared, na zalistu pa Milan Orožen Adamič.

Knjižna zbirka Geografija Slovenije nastaja v okviru raziskovalnega programa Geografija Slovenije (P6-0101), ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, monografija pa je rezultat ciljnega projekta Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja (V6-1731), ki ga je poleg omenjene agencije sofinanciralo tudi Ministrstvo za okolje in prostor.

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJEREPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

911.37:314(497.4)

DEMOGRAFSKA analiza in projekcije za podeželska in urbana območja v Sloveniji / Janez Nared ... [et al.] ; [urednika Jani Kozina, Drago Perko ; kartografi Samo Drobne ... [et al.] ; fotograf Ljubo Vukelič ; prevod izvlečka Janez Nared]. – 1. izd., 1. natis. – Ljubljana : Založba ZRC, 2023. – (Geografija Slovenije, ISSN 1580-1594 ; 39)

ISBN 978-961-05-0724-6

COBISS.SI-ID 149556739

COBISS.SI-ID 149531139

ISBN 978-961-05-0725-3 (PDF)

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 39

DEMOGRAFSKA ANALIZA IN PROJEKCIJE ZA PODEŽELSKA IN URBANA OBMOČJA V SLOVENIJI
Janez Nared, Peter Repolusk, Alma Zavodnik Lamovšek, Mojca Foški, Gašper Mrak

UDK: 911.37:314(497.4)

COBISS: 2.01

DOI: <https://doi.org/10.3986/9789610507253>**IZVLEČEK****Demografska analiza in projekcije za podeželska in urbana območja v Sloveniji**

Knjiga naslavlja problematiko demografskega razvoja v slovenskih statističnih regijah. Najprej smo preučili slovenske občine z vidika njihovega demografskega razvoja ter upoštevaje njihov podeželski ali urbani značaj oblikovali demografsko naselbinske tipe občin. Ti tipi so nam kasneje pomagali pri notranji členitvi regij na demografsko homogena območja, ki so bila temeljna enota za izračun demografskih projekcij. Demografske projekcije smo na podlagi podatkov iz leta 2018 pripravili za leta 2023, 2028, 2033 in 2038, in sicer za demografsko naselbinske tipe občin, za statistične regije po demografsko homogenih območjih, za celotno državo in za obmejna problemska območja.

Po projekciji prebivalstva za celotno obdobje med letoma 2018 in 2038 se bo število prebivalcev povečalo samo v osrednjeslovenski in obalno-kraški statistični regiji, močno pa bo upadlo v pomurski, zasavski, koroški in goriški statistični regiji. Prebivalstvo se bo najbolj postaralo v pomurski, zasavski, koroški in podravski statistični regiji. V Pomurju in na Koroškem bo število starejših od 64 let za trikrat preseгло število otrok. Prebivalstvo bo mlajše od slovenskega povprečja samo v osrednjeslovenski in gorenjski statistični regiji ter v statistični regiji jugovzhodna Slovenija.

Na podlagi analiz smo opredelili demografsko najbolj ogrožena območja, ki so pomurska statistična regija, območje Haloz in Ormoža, koroška statistična regija, Zasavje brez Občine Litija, kočevsko-belokranjsko območje, območje severozahodne Gorenjske, obmejno območje primorsko-notranjske regije in območje zgornjega in srednjega Posočja. Našteta območja zajemajo dobro tretjino površine Slovenije in slovenskih občin, dobro četrtino slovenskih naselij in petino slovenskega prebivalstva leta 2018. To so večinoma gorata, hribovita in pogosto tudi obmejna območja, zlasti zaskrbljujoče pa je, da med problemske spada kar sedem od enajstih mestnih občin Slovenije, ki bodo po projekciji 2018/2038 izgubile več kot 5 % prebivalstva.

Demografske analize kažejo na nadaljevanje zgoščanja prebivalcev v osrednjeslovenski statistični regiji in ob večjem delu avtocestnega križa ter na upad števila prebivalcev v posameznih mestih in obsežnih obmejnih območjih. S tem se v prostorskem in strukturnem smislu uresničujejo napovedi izpred desetletij, ko so avtorji začeli opozarjati na demografsko ogroženost Slovenije in pričakovane prostorske posledice demografskih sprememb.

Dobljene rezultate smo primerjali z različnimi študijami in na ta način opredelili povezanost demografskih procesov s stanjem v prostoru, na koncu pa smo predstavili še predlog ukrepov za izboljšanje demografske slike in smernice za pripravo strokovnih podlag s področja demografije za pripravo regionalnih prostorskih planov.

KLJUČNE BESEDE

demogeografija, prebivalstvo, demografske projekcije, prostorsko načrtovanje, regionalno planiranje, statistične regije, Slovenija

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 39

DEMOGRAFSKA ANALIZA IN PROJEKCIJE ZA PODEŽELSKA IN URBANA OBMOČJA V SLOVENIJI
Janez Nared, Peter Repolusk, Alma Zavodnik Lamovšek, Mojca Foški, Gašper Mrak

UDK: 911.37:314(497.4)

COBISS: 2.01

DOI <https://doi.org/10.3986/9789610507253>

ABSTRACT

Demographic analysis and projections for rural and urban areas in Slovenia

The book examines demographic development in the statistical regions of Slovenia. First, we studied the Slovenian municipalities from the point of view of their demographic development and, taking into account their rural or urban character, we formed the demographic settlement types of the municipalities. These types later helped us in the internal division of the regions into demographically homogeneous areas, which formed the basic unit for calculating demographic projections.

Based on the 2018 data, we made demographic projections for the years 2023, 2028, 2033, and 2038 for the demographic settlement types of the municipalities, for the statistical regions by demographically homogeneous areas, for the whole country, and for the disadvantaged border areas.

According to the population projection for the entire period from 2018 to 2038, the number of inhabitants will increase only in the statistical regions Central Slovenia and Coastal–Karst, while it will decrease sharply in the statistical regions Mura, Central Sava, Carinthia and Gorizia. The population will age the most in the statistical regions of Mura, Central Sava, Carinthia and Drava. In the Mura region and Carinthia, the number of people over 64 will exceed the number of children by three times. Only in the statistical regions of Central Slovenia and Upper Carniola and in the statistical region of Southeast Slovenia will the population be younger than the Slovenian average.

Based on the analysis, we have identified the demographically most threatened areas, namely the statistical region of Mura, the area of Haloze and Ormož, the statistical region of Carinthia, Central Sava without the municipality of Litija, the area of Kočevje and Bela Krajina, the area of north-western Upper Carniola, the border area of the region of Littoral–Inner Carniola and the area of the Upper and Middle Soča Valley. The listed areas cover just over one-third of the area of Slovenia and Slovenian municipalities, a good quarter of Slovenian settlements, and one-fifth of the Slovenian population in 2018. These are mostly mountainous, hilly, and often border areas, and it is particularly worrying that seven out of eleven Slovenian municipalities are problematic, which according to the 2018/2038 projection will lose more than 5% of their population.

Demographic analyses show the continuation of population density in the Central Slovenia statistical region and along the greater part of the highway intersection, as well as a decrease in the number of inhabitants in individual towns and extensive border areas. Thus, in spatial and structural terms, predictions made decades ago, when the authors began to point out the demographic threat to Slovenia and the expected spatial consequences of demographic changes, are coming true.

We have compared the obtained results with various studies and in this way defined the relationship between demographic processes and the situation in the region, and in the end, we have also presented a proposal for measures to improve the demographic picture and guidelines for the preparation of professional bases in the field of demography for the preparation of regional spatial plans.

KEY WORDS

demogeography, population, demographic projections, spatial planning, regional planning, statistical regions, Slovenia

VSEBINA

1	Izdelava demografske analize s projekcijami za urbana in podeželska območja	11
1.1	Nameni in cilji	13
1.2	Sestava monografije	14
1.3	Ključne spremembe med časom raziskave in izidom knjige	14
2	Območja preučevanja in metodologija izdelave demografskih projekcij za Slovenijo 2018/2038	15
2.1	Demografsko-naselbinski tipi	15
2.2	Prostorske ravni	18
2.3	Metodologija izdelave projekcij	19
3	Demografske spremembe – teoretski pregled	21
4	Opis demografsko-naselbinskih tipov	26
4.1	Urbane občine z rastočim številom prebivalcev	26
4.2	Urbane občine s padajočim številom prebivalcev	26
4.3	Ruralne občine z rastočim številom prebivalcev	29
4.4	Ruralne občine s padajočim številom prebivalcev	29
5	Demografske projekcije za Slovenijo 2018/2038	30
5.1	Osnovna projekcija za obdobje 2018/2038	30
5.2	Projekcija brez selitev 2018/2038	31
5.3	Rezultati osnovne projekcije po demografsko-naselbinskih tipih	34
5.4	Rezultati osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih	34
5.5	Rezultati osnovne projekcije po statističnih regijah	44
5.6	Rezultati osnovne projekcije za napoved gibanja števila gospodinjstev po statističnih regijah	59
5.7	Rezultati projekcije za obmejna problemska območja	59
5.8	Projekcija potrebnega priseljevanja iz tujine za ohranjanje kontingenta aktivnega prebivalstva	60
5.9	Različica demografske projekcije (projekcija 2) s spremenjenima predpostavkama o rodnosti in notranjih selitvah	62
6	Analiza in opredelitev demografsko problemskih območij in ključnih izzivov	65
6.1	Demografsko-naselbinski tipi in dostopnost do priključkov na avtocesto in hitro cesto	65
6.2	Demografsko-naselbinski tipi in dostopnost do storitev splošnega pomena	68
6.3	Demografsko-naselbinski tipi in dostopnost do bančnih avtomatov ter tržnih storitev	76
6.4	Funkcionalna urbana območja in demografsko-naselbinski tipi	81
6.5	Gospodarski profil občin	81
6.6	Zaposlitvena središča in delovna mobilnost	83
6.7	Potrebe po stanovanjih	86
6.8	Obmejna, gorska območja in območja z naravnimi in posebnimi omejitvami	86
7	Demografsko najbolj ogrožena območja Slovenije in mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi	93
7.1	Demografsko najbolj ogrožena območja Slovenije po osnovni projekciji prebivalstva v obdobju 2018/2038 in po demografskih razvojnih trendih v obdobju 2008/2017	93
7.2	Mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi po osnovni projekciji prebivalstva v obdobju 2018/2038 in po demografskih razvojnih trendih v obdobju 2008/2017	96

8	Demografska slika po statističnih regijah	98
8.1	Pomurska statistična regija	98
8.2	Podravska statistična regija	102
8.3	Koroška statistična regija	105
8.4	Savinjska statistična regija	109
8.5	Zasavska statistična regija	112
8.6	Posavska statistična regija	116
8.7	Statistična regija Jugovzhodna Slovenija	119
8.8	Osrednjeslovenska statistična regija	122
8.9	Gorenjska statistična regija	126
8.10	Primorsko-notranjska statistična regija	129
8.11	Goriška statistična regija	132
8.12	Obalno-kraška statistična regija	136
9	Predlog ukrepov za izboljšanje demografske slike	140
9.1	Zakonodajni ukrepi	144
9.2	Prostorskoplanski ukrepi	145
9.3	Finančni ukrepi	145
9.4	Podporni ukrepi in promocijske dejavnosti	146
10	Smernice za pripravo strokovnih podlag s področja demografije za pripravo regionalnih prostorskih planov	147
10.1	Izhodišča za pripravo regionalnih prostorskih planov	147
10.2	Podrobnejše smernice za pripravo strokovnih podlag na področju demografije za regionalne prostorske plane	149
11	Demografska analiza s projekcijami za urbana in podeželska območja v Sloveniji: razprava in sklepi	151
12	Viri in literatura	156
13	Seznam slik	164
14	Seznam preglednic	167

1 IZDELAVA DEMOGRAFSKE ANALIZE S PROJEKCIJAMI ZA URBANA IN PODEŽELSKA OBMOČJA

Demografske spremembe so ob podnebnih spremembah, globalizaciji, razmerah na globalnih trgih, energetski in ekonomski varnosti, prehodu k informacijski in na znanju temelječi družbi ter naraščajočem pretoku ljudi, blaga in informacij eno najpomembnejših področij in gonilna sila razvoja (Gloersen s sodelavci 2012; Pečar 2017; Kavaš 2019). Njihov pomen se kaže zlasti na regionalni ravni (Regions 2020 ... 2008), saj bodo omenjeni dejavniki v prihodnje poglobljali obstoječe in ustvarjali nove razlike med regijami. Zato naj bi jih regije tudi upoštevale pri svojem razvoju (Pečar 2017). Kljub temu, da so ti izzivi v središču strokovnih razprav, ne najdejo ustreznega mesta v mednarodnih kakor tudi ne v državnih politikah in dokumentih (Marzelli in Linzmeyer 2015; Nared s sodelavci 2019c).

Prostorski razvoj se načrtuje za in zaradi prebivalcev, ki so nosilci družbenih sprememb. Ker se razmestitev in sestava prebivalcev hitro spreminjata, je treba demografske spremembe v prostorskem načrtovanju celovito zajeti. Slovenija in njene regije ter občine se že zdaj srečujejo z novimi izzivi, kot so staranje in povečevanje starostne odvisnosti prebivalstva, ostarevanje prebivalstva na večjih sklenjenih podeželskih območjih in v nekaterih mestnih četrtih, zmanjševanje deleža mladih, zmanjševanje številčnosti delovno aktivnega prebivalstva, upadanje naravnega prirasta, manjšanje družin in gospodinjstev ter spremenjena sestava gospodinjstev (naraščanje enočlanskih in dvočlanskih gospodinjstev), spremenjena prostorska razporeditev prebivalcev (zgoščevanje v urbaniziranih in jedrnih območjih poselitve ter praznjenje v podeželskih in obmejnih območjih) (slika 1).

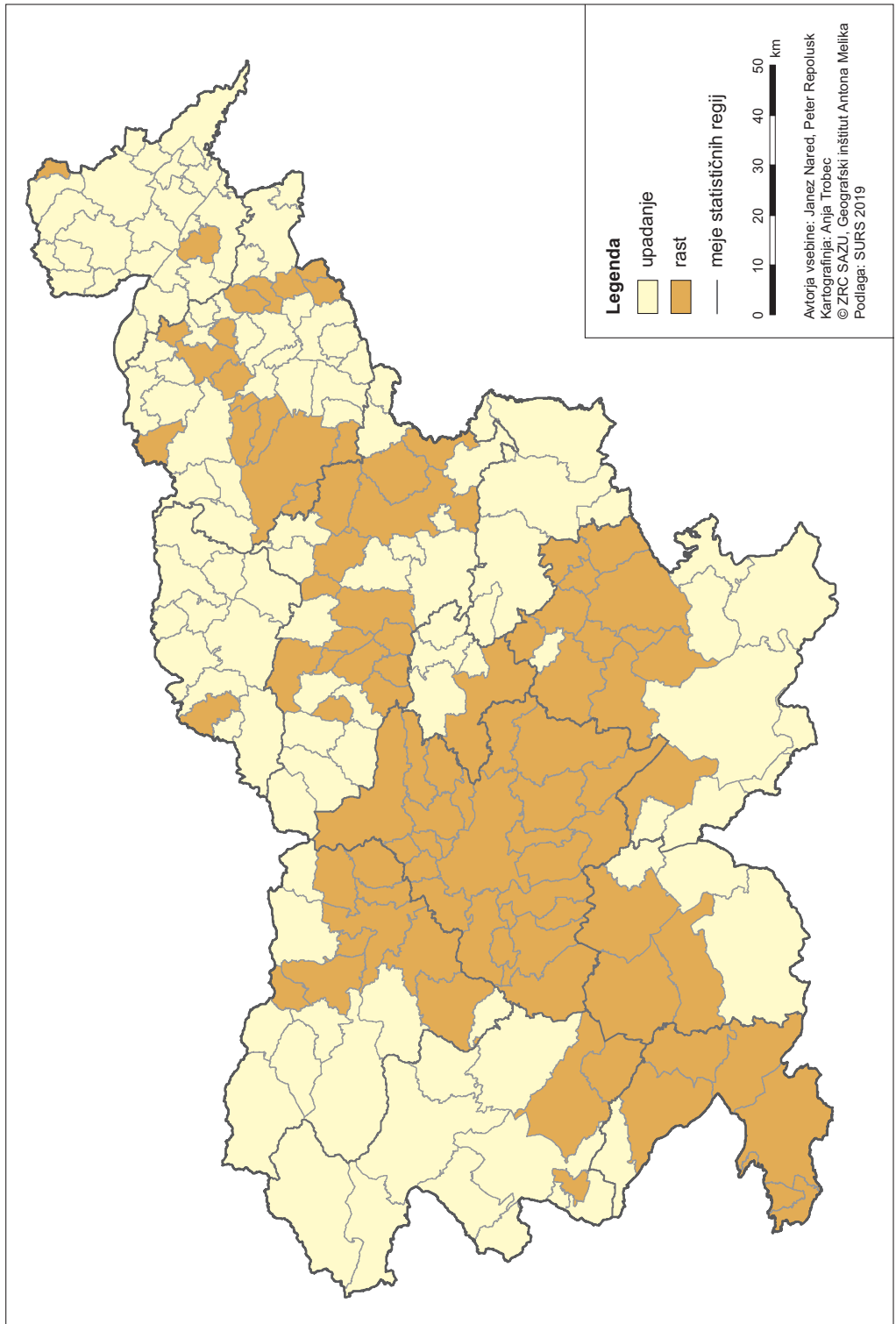
Staranje prebivalstva in nizka rodnost sta povzročili pomembne spremembe v sestavi gospodinjstev in družin – več je enočlanskih in ostarelih gospodinjstev, izrazito prevladujoč je delež družin z enim ali dvema otrokoma. Sprememba velikosti in sestave gospodinjstev ima odločilen vpliv na ustreznost in izkoriščenost stavbnega fonda ter na stanovanjsko politiko. Za starejše prebivalstvo je značilen visok delež lastniških stanovanj in hkrati nadpovprečno visok delež starejših, ki živijo na kmetijah ali v samostojnih hišah (UMAR 2016), kar ob njihovem odmiranju pomeni tudi težave z opuščeni lastniškimi stavbnim fondom. Prebivalstvo bo ob sedanjih vrednostih naravne rasti in priseljevanja v naslednjih desetletjih pričelo številčno upadati in bo po rezultatih demografskih projekcij leta 2080 za 6 % manjše kot leta 2015 (SURs 2017a). Regionalne projekcije nakazujejo neenakomerno staranje prebivalstva po regijah (UMAR 2016), kar kaže, da sta vloga in pomen razvojnega in prostorskega načrtovanja na regionalni ravni velika.

Demografski procesi imajo izjemno pomemben vpliv tudi na poselitve, kjer lahko zaznamo razvojno dihotomijo med razvitimi in gosteje poseljenimi predeli ter čedalje obsežnejšimi območji praznjenja (Klemenčič 1976; Jakoš 1996; Ravbar 1995; 2000; Plut 1998; Černe 1999; Bole in Nared 2010; Nared s sodelavci 2019c). To se poleg praznjenja območij pomembno odraža tudi v hierarhiji naselij, kjer se ključne spremembe dogajajo zlasti pri centralnih naseljih nižjih stopenj (Rus, Razpotnik Visković in Nared 2013; Nared, Bole in Ciglič 2016; Nared 2018). Obsežnim demografskim spremembam se opremljenost naselij s centralnimi funkcijami le deloma prilagaja (Nared s sodelavci 2017), pri čemer je pomembna vloga novonastalih občinskih središč (Nared 2018). Kljub določeni odpornosti lokalnih središč pa tudi ta ne morejo več kljubovati dejstvu, da je treba najti nove oblike oskrbe, ki bo prilagojena demografski sestavi (Nared s sodelavci 2017; Nared 2018; Marot in Kolarič 2019; Černič Mali in Marot 2019; Kostanjšek in Marot 2019). Spremembe se že odražajo v delovanju omrežij nekaterih dejavnosti, na primer osnovnih šol, otroških vrtcev, mrež domov za ostarele, zdravstvenih ustanov, pošt, bančnih enot ...

Tovrstni negativni trendi imajo velik vpliv tudi na gospodarstvo, ki se kaže v manjšem zanimanju kapitala za območja praznjenja, kar dolgoročno pomeni tudi izgubo delovnih mest in gospodarsko stagnacijo (Bole, Nared in Zorn 2016; Kavaš 2019).

Za obvladovanje prostorskih posledic demografskih sprememb so pomembni ustrezni zakonski okviri in strateški dokumenti. Zakon o urejanju prostora (2021) obravnava to področje zlasti z vidika poselitve,

Slika 1: Gibanje števila prebivalcev v slovenskih občinah med letoma 2008 in 2017. ► str. 12

opredeljuje pa tudi posebnosti pri obravnavi območij redke poselitve (podeželja) in vsebine (75. člen), ki se uskladijo in določijo v regionalnem prostorskem planu: »*cilji in prednostne naloge prostorskega razvoja; mesta, druga urbana naselja in morebitna druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije, katerim se določi njihova vloga ter okvirna območja za njihov dolgoročni razvoj; širša mestna območja; zasnova omrežij družbene infrastrukture; zasnova omrežij gospodarske javne infrastrukture; zasnova stanovanjskih območij; prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, ki so pomembne za regijo; zasnova zelenega sistema regije; povezave s sosednjimi območji*«. Pri tem je treba celovito obravnavati različne tipe območij, kot so urbana, podeželska, gorska in obmejna območja. Predvsem obmejna območja Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (2011; 2012; 2016) izpostavlja kot prednostna območja vseh razvojnih politik. Ta zakon hkrati opredeljuje tudi razvojne potencialne regij, med katere sodijo poleg finančnega kapitala, fizičnega kapitala v gospodarskem smislu in okoljskega kapitala tudi družbeni kapital. Slednji vključuje kategorije človeškega, socialnega in kulturnega kapitala, ki so neposredno povezane z regionalno demografsko sestavo in poselitvenimi značilnostmi prebivalstva.

1.1 NAMENI IN CILJI

Knjiga je namenjena pripravi strokovnih podlag in izhodišč s področja demografskega razvoja za pripravo regionalnih prostorskih planov. Trajnostna poselitev prostora, ki zagotavlja usklajen razvoj območij, je tesno povezana z demografsko sestavo prebivalstva in demografskimi razvojnimi trendi v prostoru. V dosednji prostorski planerski praksi je bilo demografskim strukturam in procesom namenjenega razmeroma malo prostora, kar se kaže v številnih negativnih posledicah, saj se uresničujejo številne negativne napovedi, ki bi jih ob ustreznem načrtovanju lahko vsaj deloma omilili (Nared s sodelavci 2019c). V knjigi posebno pozornost namenjamo medregijskim in medobčinskim razlikam pri pojavih in procesih, kot so staranje prebivalstva, zmanjševanje deleža mladih, zmanjševanje števila delovno aktivnega prebivalstva, upadanje naravnega prirasta, manjšanje družin in gospodinjstev ter spreminjena prostorska razporeditev prebivalcev – zgoščevanje v urbaniziranih in jedrnih območjih poselitve ter praznjenje v podeželskih in obmejnih območjih. Ocenjene so demografske spremembe, ki se že odražajo v delovanju omrežij nekaterih dejavnosti, na primer osnovnih šol, otroških vrtcev, domov za starejše občane, zdravstvenih ustanov, pošt, bančnih enot ... Sprememba velikosti in sestave gospodinjstev ima odločilen vpliv tudi na ustreznost in izkoriščenost stavbnega fonda ter na stanovanjsko politiko. Z demografsko projekcijo ocenjujemo demografski potencial regij in njihov najverjetnejši razvoj v prihodnje. Ocenjena je tudi vloga mednarodnih selitev za obnovo slovenskega prebivalstva. Raziskava je izvedena na prostorski ravni občin (LAU 2) in statističnih regij (NUTS 3). Posebna pozornost je posvečena demografsko ogroženim gorskim in obmejnimi območjem. Knjiga pri oblikovanju raziskovalnih področij in ciljev upošteva izhodišča slovenskih razvojnih strateških dokumentov.

Na podlagi omenjenega smo:

- Pripravili izhodišča in smernice za strokovne podlage s področja demografskega razvoja za pripravo regionalnih prostorskih planov.
- Opredelili razloge za praznjenje nekaterih obmejnih in podeželskih območij.
- Prikazali demografsko sliko po posameznih regijah in njen vpliv na dosednji in prihodnji razvoj poselitve po opredeljenih območjih v razvojnih regijah, za kar je bila izdelana podrobnejša tipizacija območij znotraj regij (demografsko-naselbinski tipi občin).
- Opredelili območja, ki jim preti izpraznitev, stagnacija ali zmerni demografski razvoj ter območja z vitalnim demografskim razvojem.
- Ocenili prihodnja gibanja značilnosti gospodinjstev za načrtovanje ustrezne mreže in načina oskrbe s storitvami splošnega pomena ter za spremembe namembnosti in sestave stavbnega fonda.
- Ocenili potrebno priseljevanje na osnovi demografskih projekcij za ohranjanje in obnavljanje delovno aktivnega prebivalstva in posledično za ohranjanje poselitve.
- Oblikovali predloge instrumentov za ohranjanje poselitve obmejnega pasu.

1.2 SESTAVA MONOGRAFIJE

V knjigi najprej prikazujemo uporabljene metode, kjer predstavimo pristop, obravnavane prostorske ravni in metodologijo izdelave projekcij. Sledi teoretski pregled, ki slovenske razmere postavi v evropski in svetovni kontekst. Nato opišemo demografsko-naselbinske tipe, to je štiri skupine občin, ki smo jih oblikovali na podlagi demografskih značilnosti (rast ali upad) ter naselbinskih značilnosti, to je, ali so urbanega ali ruralnega značaja. Demografsko-naselbinski tipi so služili predstavitvi demografske problematike slovenskih občin ter njeno navezavo na družbeno-gospodarske kazalnike, hkrati pa so bili podlaga za določitev demografsko homogenih območij (DHO), to je območij s specifičnim demografskim razvojem znotraj posamezne statistične regije.

V petem poglavju predstavimo demografske projekcije, v šestem pa smo rezultate projekcije osvetlili z več različnih vidikov, in sicer naravnih razmer, prometne dostopnosti, oskrbe s storitvami splošnega pomena, potreb po stanovanjih, gospodarske sestave, delovnih mest in dnevne mobilnosti prebivalcev.

Ker želimo s knjigo prispevati k opredelitvi ključnih demografskih značilnosti po slovenskih regijah za pripravo regionalnih prostorskih planov, v sedmem poglavju predstavimo območja z najbolj perečo demografsko sliko in mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi smernicami, v poglavju osem pa ključne demografske kazalnike po statističnih regijah.

Knjigo sklenemo z naborom ukrepov za izboljšanje demografske slike, smernicami za pripravo strokovnih podlag s področja demografije, razpravo in sklepi.

1.3 KLJUČNE SPREMEMBE MED ČASOM RAZISKAVE IN IZIDOM KNJIGE

Raziskava Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja v Sloveniji (Nared s sodelavci 2019b), na kateri temelji ta knjiga, je bila pripravljena leta 2019. V obdobju od priprave raziskave do izida knjige je prišlo do določenih sprememb, vendar pa izvirnega besedila nismo spreminjali, in sicer:

1. **Pandemija covid-19:** Zaradi pandemije je število smrti v letih 2020, 2021 in 2022 precej naraslo. Kot kažejo podatki o presežni umrljivosti, kjer primerjajo podatke o umrlih v razmerju s povprečjem za leta od 2015 do 2019, je bilo leta 2020 3795, leta 2021 3040 in leta 2022 po začasnih podatkih 2205 umrlih več od letnega povprečja v obdobju od 2015 do 2019 (SURS 2021a; SURS 2022). Pandemija se je deloma odrazila tudi v medobčinskih selitvah. Notranjih selitev leta 2020 je bilo kar 42 % več kot leta 2019 (SURS 2021b), vendar je tu potrebna določena mera zadržanosti, saj so se številni selili fiktivno zaradi strogih protikoronskih ukrepov (na primer omejevanja gibanja zunaj občine stalnega prebivališča).
2. **Spremembe v številu mestnih občin:** Leta 2021 je bila dotedanja Občina Krško opredeljena kot Mestna občina Krško (Zakon o ustanovitvi občin ... 2021). S tem imamo v Sloveniji po novem 12 mestnih občin.
3. **Spremembe v opredelitvi obmejnih problemskih območij:** V raziskavi smo upoštevali Uredbo o določitvi obmejnih problemskih območij iz leta 2017, ki je kot problemska obmejna območja opredelila 85 občin. Leta 2020 pa je bila uredba novelirana in je kot problemska obmejna območja določila 90 občin. Demografska projekcija za 90 občin za ista projekcijska obdobja je na voljo v knjigi *Spodbujanje razvoja obmejnih problemskih območij v Sloveniji* (Nared s sodelavci 2022).

2 OBMOČJA PREUČEVANJA IN METODOLOGIJA IZDELAVE DEMOGRAFSKIH PROJEKCIJ ZA SLOVENIJO 2018/2038

Študije, ki obravnavajo demografske spremembe na ravni Evropske unije (EU) in Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) (na primer Martinez Fernandez s sodelavci 2012; OECD 2019a; EUROSTAT 2017), večinoma analizirajo demografske spremembe na ravni posameznih držav ali celotne EU, ne pa na nižjih prostorskih ravneh (Amran s sodelavci 2019). Podobno velja tudi za Slovenijo, zato se v raziskavi osredotočamo na regionalno raven, čemur smo prilagodili tudi izbran metodološki pristop, ki je razdeljen v več delovnih korakov (slika 2).

V prvem koraku smo pregledali relevantno literaturo in vire tako z vidika problemskih in teoretskih izhodišč kot tudi z vidika ukrepov in instrumentov za ohranjanje poselitve v demografsko ogroženih območjih. V drugem in tretjem koraku smo opredelili demografsko-naselbinske tipe in demografsko homogena območja v statističnih regijah. Sledila je izdelava demografskih projekcij na ravni demografsko-naselbinskih tipov, demografsko homogenih območij in na ravni statističnih regij. Opravili smo družbeno-gospodarsko analizo demografsko-naselbinskih tipov, opredelili ključna problemska območja, nato pa smo na ravni demografsko-naselbinskih tipov analizirali različne razvojne dejavnike (na primer dostopnost, opremljenost s storitvami splošnega pomena, gospodarski profil občin). Projekcije in analiza stanja so v naslednjem koraku služile za opredelitev razlogov za ugotovljeno demografsko sliko in trende ter prikaz demografske slike po statističnih regijah. V zadnjem koraku, ki smo ga razdelili na dva dela, smo oblikovali predlog ukrepov za izboljšanje demografske slike, pri čemer smo imeli še posebej v mislih ohranjanje poselitve v demografsko ogroženih območjih. Predlagane ukrepe smo razdelili v štiri sklope (zakonodajni, prostorsko načrtovalski, finančni in podporni ukrepi). Nato smo oblikovali še izhodišča za strokovne podlage za pripravo regionalnih prostorskih planov.

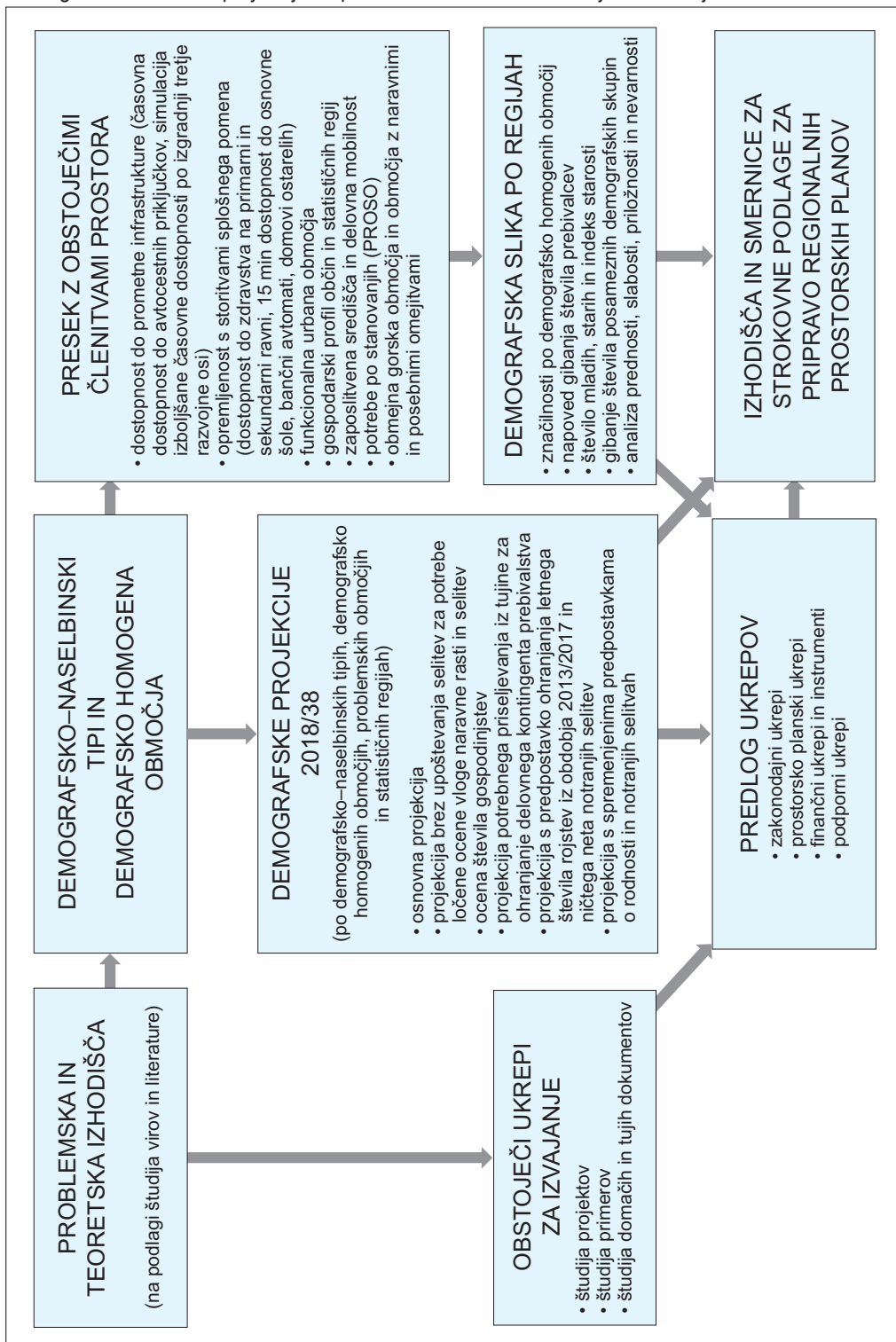
Demografski razvoj Slovenije smo predvideli na podlagi analitične demografske projekcije, in sicer za leta 2023, 2028, 2033 in 2038. Pri opredeljevanju prostorskih enot, ki so bile podlaga izračunom projekcij, smo izhajali iz obstoječih demografskih trendov ter naselbinskih značilnosti občin. Projekcije smo pripravili za tri prostorske ravni – demografsko-naselbinske tipe občin, demografsko homogena območja in statistične regije.

V nadaljevanju so glede na zahtevnost izvedenih raziskav podani podrobnejši opisi posameznih metodoloških korakov v ustreznem poglavju.

2.1 DEMOGRAFSKO-NASELBINSKI TIPI

Za določitev demografsko-naselbinskih tipov občin (Nared s sodelavci 2019c) smo občine razdelili glede na gibanje števila prebivalcev v obdobju 2008–2017. Tako smo dobili občine z rastočim številom prebivalcev in občine s padajočim številom prebivalcev, nato pa smo jih razdelili še glede na urbanost oziroma ruralnost. Pri opredeljevanju urbanosti oziroma ruralnosti smo se oprli na število prebivalcev v občinskem središču in stopnjo centralnosti glede na centralne dejavnosti, upošteva rezultate študije Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalcev do storitev splošnega pomena (Nared s sodelavci 2016; Nared, Bole in Ciglič 2016; Nared in Razpotnik Visković 2016; Nared s sodelavci 2017). Kot urbane smo opredelili občine, ki so bile glede na število prebivalcev v centralnem naselju (občinskem središču) uvrščene najmanj na četrto raven centralnosti (nad 3000 prebivalci) in so hkrati glede na opremljenost s centralnimi dejavnostmi dosegale najmanj 5. stopnjo centralnosti (središče lokalnega pomena), ali obratno, da so glede na število prebivalcev dosegale najmanj 5. stopnjo centralnosti (nad 1500 prebivalcev) ter hkrati najmanj 4. stopnjo centralnosti glede na centralne dejavnosti (središče med-občinskega pomena). Preostale občine smo opredelili kot ruralne.

Slika 2: Shema metodološkega pristopa k izdelavi Celovite demografske analize s projekcijami za podeželska in urbana območja. ► str. 16

Ob upoštevanju delitve občin glede na rast števila prebivalcev in glede na urbanost ali ruralnost smo slovenske občine razdelili v štiri demografsko-naselbinske tipe:

- urbane občine z rastočim številom prebivalcev,
- urbane občine s padajočim številom prebivalcev,
- ruralne občine z rastočim številom prebivalcev in
- ruralne občine s padajočim številom prebivalcev.

V nadaljevanju smo za vse občine zbrali razpoložljive družbeno-gospodarske kazalnike (preglednica 1) in jih agregirali/preračunali na raven predhodno opredeljenih demografsko-naselbinskih tipov.

Preglednica 1: Izbrani družbeno-gospodarski kazalniki, uporabljeno leto in vir (Nared s sodelavci 2019c).

KAZALNIK	LETO	VIR
število občin	2017	SURS
delež občin (%)	2017	SURS
površina (km ²)	2017	SURS
delež površine (%)	2017	SURS
število prebivalcev	2017	SURS
delež prebivalcev (%)	2017	SURS
gostota prebivalstva (število ljudi na km ²)	2017	SURS
koefficient starostne odvisnosti	2017	SURS
naravni prirast	2017	SURS
selitveni prirast	2016	SURS
indeks starosti	2017	SURS
indeks rasti števila prebivalcev	2008–2017	SURS
število aktivnih prebivalcev	2016	SURS
delež delovno aktivnega prebivalstva (%)	2018	SURS
delež ljudi z višješolsko in visokošolsko izobrazbo (%)	2017	SURS
delež ljudi z dokončano osnovno šolo ali manj (%)	2017	SURS
povprečna mesečna neto plača	2017	SURS
indeks povprečne mesečne plače	2017	SURS
medobčinske selitve na 1000 prebivalcev	2016	SURS
število družin s štirimi ali več otroki	2015	SURS
delež družin s štirimi ali več otroki (%)	2015	SURS
število obsojenih oseb	2016	SURS
število obsojenih oseb na 1000 prebivalcev	2016	SURS
dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega	2013–2016	UMAR
povprečna osnova za dohodnino	2012–2015	UMAR
udeležba na volitvah (prvi krog) 2014	2014	SURS; DVK
število podjetij	2016	SURS
število podjetij na 1000 prebivalcev	2016	SURS
delež samozaposlenih oseb – kmetje (%) med vsemi aktivnimi po občini prebivališča	2016	SURS
število izdanih gradbenih dovoljenj na 1000 prebivalcev	2017	SURS
bruto investicije v osnovna sredstva	2016	SURS
število registriranih brezposelnih oseb	2016	SURS
registrirana stopnja brezposelnosti	2016	SURS
delež delovnih migrantov (%)	2016	SURS
indeks delovne migracije	2017	SURS
število hišnih števil	2017	SURS
povprečno število prebivalcev na hišno številko	2017	SURS
delež nenaseljenih stanovanj (%)	2015	SURS
delež Nature 2000 (%)	2016	UMAR
gostota cestnega omrežja (km/km ²)	2017	DI

Pri lastnih izračunih smo se oprli na dosegljive podatke, in sicer smo pri izračunu:

- deleža ljudi z osnovnošolsko izobrazbo ali manj ter visokošolsko in višješolsko izobrazbo upoštevali vse prebivalce;
- deleža kmečkega prebivalstva upoštevali število aktivnih prebivalcev ter število samozaposlenih oseb (kmetov);
- povprečne plače na zaposlenega upoštevali podatke o zaposlenih po občinah;
- bruto investicij v osnovna sredstva zakrite vrednosti (z) zamenjali z vrednostjo 0 pri naslednjih občinah: Beltinci, Destrnik, Hodoš, Sveti Andraž pri Slovenskih Goricah;
- selitvenega prirasta upoštevali prirast med občinami in s tujino;
- dodane vrednosti na zaposlenega upoštevali povprečje dodane vrednosti po občinah za obdobje 2013–2016, ki smo ga delili s povprečnim številom zaposlenih v obdobju 2015–2016, saj smo se s tem izognili manjkajočim podatkom po naseljih. Te bi namreč rabili za izračun občin, nastalih leta 2011.

2.2 PROSTORSKE RAVNI

Projekcije smo izdelali za tri prostorske ravni: demografsko-naselbinske tipe, demografsko homogena območja in za statistične regije. Posebej smo izdelali projekcije še za obmejna problemska območja.

Demografsko-naselbinski tipi, za katere je bila izdelana projekcija na ravni celotne Slovenije, so služili za podlago pri opredeljevanju demografsko homogenih območij. Demografsko homogeno območje tvorijo občine istega demografsko-naselbinskega tipa v posamezni statistični regiji, ne glede na to, ali se stikajo ali ne. Glede na zastopanost občin posameznega demografsko-naselbinskega tipa v statističnih regijah ima vsaka statistična regija do štiri demografsko homogena območja, v kolikor posamezen tip občin ni zastopan, pa ustrezno manj. V primerih, ko je bila v posameznem tipu znotraj statistične regije le ena, praviloma manjša občina, in ko je po svojih značilnostih le malo odstopala od drugih tipov (le majhen upad/rast števila prebivalcev), smo le to smiselno priključili drugemu/sorodnemu demografsko homogenemu območju. Tovrstne izjeme vsebuje preglednica 2.

Preglednica 2: Občine, priključene drugemu demografsko homogenemu območju v regiji.

Občina	Opomba
Mirna	Občina ima rahlo upadanje števila prebivalcev, starostna sestava prebivalstva pa je ugodna. S spremembo demografsko-naselbinskega tipa dosežemo prostorsko sklenjen obseg podeželskih občin z ugodno demografsko rastjo v regiji.
Prevalje	Občina ima rahlo naraščanje števila prebivalcev, starostna sestava prebivalstva pa je zelo neugodna. S spremembo demografsko-naselbinskega tipa dosežemo prostorsko sklenjen obseg urbanih občin z neugodno demografsko rastjo v koroški statistični regiji.
Križevci	Občina sodi med demografsko ogrožene podeželske občine, skokovito rast števila prebivalcev je povzročila lokacija novega doma za starejše občane. Zato smo občino prišteli k ruralnim občinam s padajočim številom prebivalcev.
Hodoš	Občina sodi med demografsko ogrožene podeželske občine, rast števila prebivalcev je povzročila lokacija novega doma za starejše občane. Zato smo občino prišteli k ruralnim občinam s padajočim številom prebivalcev.
Rečica ob Savinji	Občina ima rahlo naraščanje števila prebivalcev, starostna sestava prebivalstva pa je neugodna. S spremembo demografsko-naselbinskega tipa dosežemo prostorsko sklenjen obseg ruralnih občin z neugodno demografsko rastjo v regiji.

2.3 METODOLOGIJA IZDELAVE PROJEKCIJ

Za Slovenijo je bilo v preteklih petnajstih letih izdelanih več demografskih projekcij po različnih metodah in za različne namene. Namen vseh projekcij je bil oceniti demografsko sliko Slovenije v prihajajočih desetletjih. Dramatično padanje rodnosti po letu 1990 je posledično vodilo v staranje prebivalstva in rastočo starostno odvisnost v razmerju do kontingentov delovno aktivnega prebivalstva. Ker rodnost ostaja na samo približno 75 % vrednosti obnove generacije, problem demografskega staranja ostaja eden poglavitnih izzivov bodočega gospodarskega in družbenega razvoja Slovenije ter ohranjanja posebitve in kulturne pokrajine.

Demografske projekcije so deloma nastale v domačih raziskovalnih in strokovnih krogih, deloma pa jih je izdelal Eurostat v okviru celostne analize bodočega demografskega razvoja evropske celine. Projekcije so ocenjevale bodisi bodoči razvoj slovenskega prebivalstva kot celote (Vertot 2009; Sambt 2017; EUROSTAT ... 2019) bodisi demografske spremembe z vidika obnove delovne sile ali potrebnih sprememb v zdravstveni in socialni politiki (Sambt 2005; Poročilo o staranju 2015; UMAR 2016).

Metoda projekcije, uporabljena pri projektu, se je od prej navedenih razlikovala v tem, da ni obravnavala slovenskega prebivalstva samo kot celoto, pač pa so bile projekcije izračunane za več prostorskih ravni:

- demografsko homogena območja (DHO) – združujejo občine podobnega demografskega razvoja in stopnje urbanosti znotraj statistične regije;
- statistične regije;
- demografsko-naselbinske tipe – združujejo občine podobnega demografskega razvoja in stopnje urbaniziranosti na ravni cele Slovenije;
- obmejna problemska območja, kot jih opredeljuje Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij (2011; 2012; 2015; 2017);
- Slovenija.

Zgoraj opredeljena območja temeljijo na administrativnih in statističnih območjih, na demografskih podatkih ter stopnji urbaniziranosti in družbeno-gospodarskih razlik. Vsi podatki so povzeti iz podatkovnega portala Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) (SiStat 2019).

Metodološko izhodišče demografske projekcije je ocena demografskega potenciala območij ob nadaljevanju demografskih trendov iz desetletja 2008–2017 in njihovemu učinku na začetno demografsko sestavo prebivalstva na dan 1. januar 2018. Metoda predpostavlja uporabo srednjih letnih statističnih vrednosti za naravno in selitveno rast iz preteklega desetletja. Kot metoda izračuna je bila uporabljena analitična projekcija z upoštevanjem migracij z uporabo *Lexisove mreže* (Malačič 2006). Projekcija je bila opravljena za petletne starostne skupine prebivalstva, ločeno po spolu in za petletna obdobja 2018/2023, 2023/2028, 2028/2033 in 2033/2038.

Izdelanih je bilo šest projekcijskih različic:

1. Osnovna projekcija za vse prostorske ravni – upoštevanje razlik v naravni in selitveni rasti.
2. Projekcija brez upoštevanja selitev za ločeno oceno vloge naravne rasti in selitev.
3. Projekcija s predpostavko ohranjanja letnega števila rojstev iz obdobja 2013/2017 in ničtega neta notranjih selitev (kot potencialne posledice zmanjševanja regionalno razvojnih razlik) – za prostorsko raven statističnih regij.
4. Ocena števila in sestave družin in gospodinjstev za leti 2028 in 2038.
5. Projekcija potrebnega priseljevanja iz tujine za ohranjanje delovnega kontingenta prebivalstva – za prostorsko raven statističnih regij.
6. Projekcija za obmejna problemska območja kot celoto.

Osnovna projekcija je temeljila na štirih hipotezah:

- **Hipoteza o rodnosti:** rodnostni koeficienti so bili izračunani iz starostno-specifičnih koeficientov splošne rodnosti v obdobju 2008/2017, ločeno za starostne skupine žensk: 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39 in 40–44 let. Ker vsaka petletna starostna skupina znotraj petletnega projekcijskega obdobja

40-odstotno preide v naslednjo starostno skupino, je bil koeficient izračunan po formuli: koeficient starostne skupine $\times 0,6$ + koeficient naslednje starostne skupine $\times 0,4$. Zato je bil koeficient določen tudi za starostno skupino 10 do 14 let, ker znotraj projekcijskega obdobja 40-odstotno preide v starostno skupino 15 do 19 let. Koeficient je bil izražen na osebo (*per capita*).

- **Hipoteza o umrljivosti:** koeficienti doživetja so bili povzeti iz skrajšanih tablic umrljivosti, ki jih SURS letno obnavlja na svojem podatkovnem portalu. Ker so vrednosti standardizirane in izravnane, so za izdelavo projekcije ustrežnejše kot upoštevanje regionalnih razlik v starostno specifičnih stopnjah umrljivosti med posameznimi območji.
- **Hipoteza o notranjih selitvah med slovenskimi občinami:** koeficienti so bili izračunani za petletne starostne skupine, ločeno po spolu. Vrednost koeficienta je slonela na srednji letni neto vrednosti za obdobje 2008/2017. Enako kot pri koeficientih rodnosti je bil upoštevan 40-odstotni prehod starostne skupine v naslednjo starostno skupino tekom petletnega projekcijskega obdobja. Koeficient je bil izražen na osebo (*per capita*).
- **Hipoteza o selitvah s tujino:** koeficienti so bili izračunani za petletne starostne skupine, ločeno po spolu. Vrednost koeficienta je slonela na srednji letni neto vrednosti za obdobje 2008/2017. Enako kot pri koeficientih rodnosti je bil upoštevan 40-odstotni prehod starostne skupine v naslednjo starostno skupino tekom petletnega projekcijskega obdobja. Koeficient je bil izražen na osebo (*per capita*).

Ocena sestave in števila gospodinjstev za projekcijska rezultata 2028 in 2038 je temeljila na strukturi velikostne sestave zasebnih gospodinjstev iz popisa prebivalstva 2015 (SiStat 2019) na ravni statističnih regij. Ocena vključuje gospodinjstva z 1 do 6 člani. V gospodinjstvih te velikosti je leta 2015 živelo 95,1 % slovenskega prebivalstva. Preostanek prebivalstva v veliki meri živi v skupinskih gospodinjstvih, predvsem domovih za starejše prebivalstvo. Ocenjevanje gospodinjstev in ne družin je bilo izbrano zato, ker je pojem gospodinjstva praktično istoveten s pojmom stanovanja. V istem stanovanju/gospodinjstvu je lahko ena ali več družin, zasebno gospodinjstvo pa je lahko tudi brez družine.

Nova metodologija določitve prebivalstva, ki jo uporablja SURS od leta 2008, k prebivalstvu na vseh prostorskih ravneh prišteva tudi osebe, ki imajo tam začasno bivališče. To zajema tudi študente, ki v času študija bivajo v študijskem središču. Posledica tega je, da ob uporabi *Lexisove* mreže v projekciji nekdanja študentska populacija, ki se po študiju vrne domov, ostaja manjkajoč del znotraj petletne starostne kohorte. Zato smo izvedli računsko korekcijo števila prebivalcev za 1. januar 2018, in sicer smo študentsko prebivalstvo vrednotili kot zgolj začasno odsotno in ga prišteli lokalnemu občinskemu prebivalstvu. Sprememba zajema približno 7000 oseb v starostnih skupinah 15 do 19 ter 20 do 24 let.

3 DEMOGRAFSKE SPREMEMBE – TEORETSKI PREGLED

Evropski prostor je bil v zadnjih desetletjih podvržen različnim družbenim, političnim in ekonomskim spremembam. Gospodarske krize, spremenjeni migracijski tokovi, razna krizna žarišča v neposredni ali bolj oddaljeni soseščini ter politično in globalno spreminjanje ustaljenih vzorcev prinašajo negotovost v življenje državljanov EU. To se odraža tudi v spreminjajočih se vzorcih življenja prebivalcev držav EU. Velike demografske spremembe so bile odraz drugačnega načina dojemanja življenja pri mlajših generacijah, ki spreminjajo ustaljene vzorce bivanja, družinskih skupnosti, (ne)lastništva premoženja ali nepremičnin ... (Lesthaeghe 2010). Tako se družina, ki je v preteklosti veljala za osnovo celice sobivanja, v 21. stoletju pojavlja v različnih oblikah in kombinacijah sobivanja. Spremenjeni življenjski slogi sodobnih generacij se izkazujejo v spremembah rodnosti (padanju), organiziranju gospodinjstev (porast enostarševskih družin in enočlanskih gospodinjstev), v demografskih spremembah (staranje prebivalstva) kot tudi migracijskih vzorcih (Champion 2001). Moč in odpornost družine se odraža v zvestobi, predanosti in avtoriteti v družini, vendar pa se trdnost in povezanost družine razlikuje – na severu Evrope s šibko povezanostjo in na jugu z zelo močno družinsko povezanostjo (Reher 1998).

Industrijska revolucija 18. stoletja je bila tesno povezana z visoko stopnjo urbanizacije, ki ji je sledila, kar se odraža v družbenih, socialnih, kulturnih, gospodarskih, političnih in obrambnih spremembah družbe (Antrop 2004). Velika mesta privlačijo v svojo bližino večje število prebivalcev, kar se v Evropi dogaja že od začetka 20. stoletja. Mobilnost Evropejcev doprinaša v nekatere regije gospodarsko rast, vendar vedno na račun drugih regij, ki zato stagnirajo ali upadajo (Nimwegen 2013). Marti-Henneberg (2005) v primerjavi rasti števila prebivalcev v evropskih regijah med leti 1870 in 2000 ugotovi, da se rast skozi desetletja koncentrira na vedno manjših območjih – okoli večjih mest. Nasprotno pa so velika območja Evrope podvržena upadu prebivalstva, kar se odraža v slabših gospodarskih aktivnostih in zaposlitvenih možnostih teh, večinoma podeželskih območij.

Evropski strukturni skladi igrajo pomembno vlogo pri rasti učinkovitosti evropskih regij, kar se odraža v enakovrednejši porazdelitvi produktivnosti in dohodkov (Cappelen s sodelavci 2003), vendar pa zgolj povečanje porabe javnih in zasebnih sredstev za izobraževanje in razvoj regijam še ne zagotavlja enakih možnosti rasti (Sterlacchini 2008). Sodobna »mega« mesta po vsem svetu kažejo visoke rasti števila prebivalcev, podeželska območja pa nasprotno upad števila prebivalcev ter s tem povezano preobrazbo (nazadovanje) pokrajine in prostora (Antrop 2004).

Hasse, Seppelt in Hasse (2007) ugotavljajo gosto prepletenost spreminjanja prostorskih vzorcev s spreminjanjem strukture prebivalstva – staranjem, upadanjem prebivalstva, stopnjo rodnosti, upadanjem dvostarševskih družin, slabitvijo družine kot osnovne celice, krčenjem urbanih regij, prilagajanjem infrastrukture, ukinjanjem javnih funkcij ... Razvite zahodne države so prav pri demografskih spremembah žrtve lastnega razvoja, saj se v njihovem primeru kaže negativna povezanost med rodnostjo in stopnjo razvoja (Fox, Klüsener in Myrskylä 2019). Zmanjševanje rodnosti od sredine osemdesetih let 20. stoletja pod zmožnostjo naravnega obnavljanja populacije se odraža v vse starejšem prebivalstvu večine Evrope (Kalwij 2010), kot tudi pričakovanem upadu prebivalstva v prihodnosti (Nimwegen 2013). Lesthaeghe (2010) poudarja, da je staranje prebivalstva neizbežno, saj podaljševanja življenjske dobe na eni in padanja rodnosti na drugi strani ne bo možno popraviti ali obrniti zgolj s tako imenovanimi »nadomestnimi« migranti. Glede na starajočo populacijo v Evropi (Harris 2017) so zaskrbljujoči predvsem podatki o rodnosti, ki pada že nekaj desetletij (Neyer 2003; ALLEA 2014), s povprečno 2,8 otroka na žensko v sedemdesetih letih na povprečje 1,7 leta 2016 (OECD 2019a); Slovenija je z 1,61 (SURS 2018a) krepko pod mejo za ohranjanje populacije na sedanji ravni. Politika se tovrstnih trendov zaveda že več desetletij in vedno znova išče primerna orodja in ukrepe, da zaustavi tak trend razvoja in izboljša demografsko sliko. Kalwij (2010) ugotavlja, da so eno učinkovitejših orodij držav prav programi socialnih pomoči bodočim materam (družinam), ki omogočajo večjo prožnost pri organiziranju družine in zaposlitve – na primer podaljševanje porodniške, urejanje bolniške odsotnosti za skrb otroka – kar se odraža v zgodnejši odločitvi o zanositvi in odločitvi za več otrok.

Analize rodnosti čedalje pogosteje upoštevajo tudi prostorski vidik, vključno z mestnimi in podeželskimi območji (ZDA – Heaton, Lichter in Amoteng (1989), Glusker s sodelavci (2000); Anglija and Wales – Tromans, Natamba in Jefferies (2009); Francija – Fagnani (1991); Nizozemska – Mulder in Wagner (2001), De Beer in Deerenberg (2007); Italija – Brunetta in Rotondi (1991), Michielin (2004); Nemčija in Avstrija – Hank (2001), Kulu (2006); nordijske države – Thygesen, Knudsen in Keiding (2005); Kulu, Vikat in Andersson (2007); Češka republika – Burcin in Kučera (2000); Poljska in Estonija – Vojtečhovská (2000), Kulu (2005), (2006) in Rusija – Zakharov in Ivanova (1996) – povzeto po Kulu (2013)). V tej literaturi je precejšnja pozornost namenjena različnim prostorskim kompozicijskim in kontekstualnim dejavnikom: izobrazba, zakonski stan, dohodek, ekonomski in oportunitetni stroški ter poraba časa, potrebni za vzgojo in izobraževanje otrok (prostočasne dejavnosti), stanovanjske razmere, možnosti usklajevanja družinskega in poklicnega življenja (dostopnost in razpoložljivost otroškega varstva), pa tudi vrednote in kulturno normativni dejavniki (družinska napram individualistična orientacija (na primer odsotnost odločitve imeti otroka)), ki se odražajo v želenem in dejanskem številu otrok. Upoštevanje tovrstnih kontekstualnih dejavnikov v različnih prostorskih območjih (regijah) dodatno prispeva k pojasnjevanju vzrokov nizkih stopenj rodnosti (Nared s sodelavci 2019b).

Preučevanje rodnosti v Sloveniji (Černič Istenič in Kveder 2008), ki je vključevalo anketne retrospektivne podatke raziskave Rodnostno vedenje Slovencev (Kožuh Novak s sodelavci 1998) s podatki Popisa prebivalstva (1991), urejenimi v tipologiji podeželskih območij – obmestja, tipično podeželska območja, območja prebivalstvenega praznjenja in mestna območja (Kovačič s sodelavci 2000; Kovačič, Perpar in Gosar 2002), je pokazalo, da značilnosti posameznih podeželskih območij pomembno pojasnjujejo razlike v rodnostnem vedenju. Na število in čas rojstva otrok vplivajo zlasti izobrazba in tip gospodinjstva (nuklerana *vis a vis* večgeneracijska gospodinjstva) ter stališča, ki se nanašajo na postmoderne življenjske vzorce (stališča do splava, (zunaj)zakonske zveze in odnosov med spoloma). Preučevanje razlik med urbanim, ruralnim in kmečkim prebivalstvom (Černič Istenič 2010) je na podlagi podatkov raziskave Odnosi med generacijami in spoloma na kmetijah v Sloveniji (2008) pojasnilo prisotnost višje rodnosti (na ravni enostavnega obnavljanja prebivalstva) med kmečkim prebivalstvom v primerjavi z drugimi poklicnimi skupinami na podeželju in v mestnih območjih skozi upoštevanje specifičnih življenjskih vzorcev te poklicne skupine – zaprta reprodukcija v okviru lastne socialne skupine – ter vrednot in kulture, usmerjene k družini. Omenjeni rezultati za Slovenijo in rezultati raziskav v drugih zgoraj navedenih državah kažejo, da je dihotomija urbano-ruralno pomemben dejavnik pojasnjevanja vzorcev rodnostnega vedenja in da lahko raziskave ob upoštevanju prostorske dimenzije izboljšajo razumevanje vzrokov različnih vzorcev in dinamike rodnosti (Nared s sodelavci 2019b).

Lojze Gosar (1980a) pravi, da so demografski trendi zelo trdovratni in se pogosto spreminjajo celo brez načrtovanih ukrepov ter kažejo, kakšno bo bodoče stanje, če se ne bo usmerjalo samega razvoja. Demografske projekcije so tudi ključen element nadaljnjega razvoja in dolgoročne javnofinančne vzdržnosti (POS 2018). Kukovičeva (2018) v primerjavi prebivalstva med letom 2010 in 2018 ugotavlja, da se je v več kot polovici slovenskih občin prebivalstvo skrčilo (115 od 210), v 95 pa prebivalstvo narašča. Čeprav bo število prebivalcev po projekcijah počasi naraščalo do leta 2024 zaradi pozitivnih delovnih imigracij in podaljševanja življenjske dobe (RS MF 2017), pa nas v prihodnosti čaka neugodna sestava prebivalstva. Pričakovanja sicer so, da se bo do leta 2060 demografski pritisk zmanjšal, saj se v Sloveniji pričakuje upad števila prebivalcev (POS 2018), bodo pa do takrat stalno rasli izdatki za pokojnine, zdravstvo, dolgotrajno oskrbo, izobraževanje in nadomestila za brezposelne, kar bo predstavljal velik izziv za stabilnost državnega proračuna naslednjih 40 let. Delež starejših (65 in več) se bo namreč skoraj podvojil – iz 18,6 % na 28,3 % (POS 2018), po drugi strani pa se bo delež delovno sposobnega prebivalstva (20–64 let) znižal za okrog 15 odstotnih točk (s 66,4 % na 51,2 % vseh prebivalcev Slovenije) (POS 2018). Značilnost Slovenije je tudi zelo nizka aktivnost starejših, ki je v primerjavi z drugimi državami celo najnižja v Evropi (POS 2018).

Slovenija ima podobno kot ves zahodni svet težave s staranjem prebivalstva (ALLEA 2014; UMAR 2016). Ker bo leta 2030 na trgu dela postalo problematično zmanjševanje števila delovno sposobnih

ljudi (UMAR 2016; POS 2018), bo skladno s tem v državah EU problematično zlasti zmanjšanje finančnih prilivov v pokojninsko blagajno ter po drugi strani večanje izdatkov za socialno zaščito (Nimwegen 2013), povečevanje deleža izdatkov za pokojnine v državnem proračunu in sorazmerno večanje izdatkov za zdravstvene storitve ter storitve dolgotrajne oskrbe starejših (UMAR 2016). Wolf in Amirkhanyan (2010) izpostavljata, da bo na primer staranje prebivalstva v ZDA imelo direkten vpliv tudi na delovanje in učinkovitost državnih ter lokalnih institucij. Tudi politika se teh sprememb že zaveda in je kot odgovor nanje pripravila Strategijo dolgožive družbe (UMAR 2017), kjer so zbrani izhodišča, ukrepi, usmeritve in priporočila, ki se spoprijemajo in odgovarjajo na vprašanja in izzive bližnje prihodnosti.

V zadnjih treh desetletjih se je sicer pričakovana življenjska doba za moške zvišala za 9,5 let, za ženske pa za 7,3 leta (SURS 2018b). Statistični podatki kažejo, da se je delež starejših od 64 let povečal iz 10 % leta 1990 (OECD 2015) na skoraj 20 % leta 2019 (SURS 2019), medtem ko je delež mladih, starih do 15 let, v istem časovnem obdobju padel za 5 % (SURS 2019). Predvidevanja so, da bo delež starejših še naraščal, po drugi strani pa je zmanjševanje deleža mladih ena od perečih težav, s katero se sooča večina evropskih držav (Champion 2001).

Tak trend se pričakuje tudi v prihodnje, saj se bo zviševal delež starejših in zmanjševal delež delovno sposobnega prebivalstva (POS 2018). Potrebe po dolgotrajni oskrbi se bodo izraziteje pričele povečevati po letu 2025 (UMAR 2016). Pomembni bodo razporeditev stanovanj za starejše, dostopna in učinkovita raba javnih storitev in izboljšanje mobilnosti starejših z uporabo prožnejših oblik javnega prometa ter ključno, zagotoviti starejši generaciji samostojnejše življenje tudi v visoki starosti (UMAR 2016). Za dostojnejše življenje starejših bo do takrat treba zasnovati in prilagoditi večsektorski pristop pri upravljanju in prilagajanju tako prostorskega načrtovanja objektov kot tudi infrastrukture za potrebe ali zmožnosti starejše populacije (UMAR 2016). Projekcije prebivalstva po regijah kažejo na povečevanje medregionalnih razlik v staranju prebivalstva – povečanje prebivalstva se pričakuje zgolj v urbaniziranem osrednjem delu države in konstanten upad na obrobju, kar se sklada z ugotovitvami Kukovičeve (2018) po občinah.

Slovenski demografi so strokovno obravnavali negativne razvojne trende slovenskega prebivalstva že od sedemdesetih let 20. stoletja naprej. Demografska problematika nekaterih podeželskih in obmejnih območij Slovenije je bila predstavljena v študijah Klemenčiča (1971; 1972). Vplive suburbanizacije na spremenjen prostorski vzorec poselitve in s tem povezane rastoče razlike v stopnji družbeno-gospodarskega razvoja na prelomu tisočletja obravnava Ravbar (1997; 2002). Teoretske vidike obnavljanja prebivalstva z mednarodnega in domačega zornega kota v svoji knjigi predstavlja Malačič (1985). Problem padajoče rodnosti po letu 1985 in še posebej po letu 1990 je postal osrednji demografski problem slovenske družbe, vključno s svojimi posledicami – staranjem prebivalstva in upadanjem števila in deleža ekonomsko aktivnega prebivalstva (Šircelj M. 1998; Šircelj V. 2006; Josipovič 2004; Vertot 2010; Slovenija pred ... 2008). Jakoš (2009) poudarja vlogo demografskih trendov pri načrtovanju razvoja in slabosti pomanjkanja jasnejših izhodišč demografske politike v Sloveniji. Slovenija je že vrsto let država s pozitivnim selitvenim saldonom, kjer med priseljenci izrazito prevladujejo osebe iz držav nekdanje Jugoslavije. Odseljevanje iz Slovenije pa ima negativne značilnosti, povezane s pojavom bega možganov – odseljuje se mlajše nadpovprečno izobraženo prebivalstvo (Bevc, Zupančič in Lukšič-Hacin 2004; Bevc in Uršič 2013).

Čeprav se v razpravah pogosto omenjajo samo mednarodne migracije, pa v publikaciji *Human Development Report 2009* (Klugman 2009) izpostavljajo, da je število 214 milijonov – ali 3 % svetovnega prebivalstva – mednarodnih migrantov zanemarljivo v primerjavi s skupnim številom notranjih migracij znotraj posameznih držav, kjer se število migrantov vrti okrog 740 milijonov ali 10,3 % svetovnega prebivalstva. Skupaj je torej 13 % svetovnega prebivalstva udeleženo v eni od oblik migracijskih tokov. Tudi v Evropi je večina migrantov delovnih migrantov, ki prihajajo iz držav EU (OECD 2019b), vendar pa je v zadnjih letih hkrati zaznati očiten porast migrantov iz nemirnih območij Bližnjega vzhoda. Za te sicer Slovenija ni zanimiva kot njihov končni cilj, saj delež ekonomskih migrantov predstavlja manj kot 1 % populacije Slovenije (OECD 2019b). Kljub temu Slovenija še vedno beleži pozitiven

imigracijski tok tujih državljanov (prevladujejo večinoma državljani iz nekdanjih jugoslovanskih republik z več kot 60 % deležem). Delež tujcev, ki bivajo v Sloveniji, je bil leta 2017 5,6 % celotnega prebivalstva oziroma 116.000 oseb (OECD 2018; SURS 2019), kar pa je tudi pod povprečjem držav OECD, kjer je povprečni delež 10 %.

Študije o migracijskih tokovih v preteklosti nakazujejo jasne povezave s podnebnimi spremembami (McLeman in Smit 2006). Podnebne spremembe bodo po projekcijah do leta 2080 prizadele prav vse države v EU. Navkljub analizi z zgolj izbranimi kazalniki (Ciscar s sodelavci 2011) bodo vidne tako fizično – v višanju temperature, nižji kmetijski proizvodnji, povečani ogroženosti zaradi poplav ... – kot tudi vplivih na družbo z večjo umrljivostjo in slabšanjem socialnega in ekonomskega stanja gospodinjstev. Obstoječi izpusti toplogrednih plinov se že odražajo v spremembah okolja in narave ter bodo v prihodnje verjetno povzročili tudi večje migracijske tokove (Black s sodelavci 2011). McLeman in Smit (2006) prikazujeta migracije kot svetu kot model prilagajanja prebivalcev na podnebne spremembe, ki se izražajo večinoma kot odziv revnejšega sloja, to je »ujetega prebivalstva« (Black s sodelavci 2011). Ti prebivalci nimajo zadostnih finančnih virov za prilagoditev na spremembe in kot edino možnost izberejo selitev na območja z boljšo družbeno-gospodarsko prožnostjo ali tista, ki (še) niso bila podvržena skrajnostim zaradi podnebnih sprememb. Vprašanje migracijskih tokov v prihodnosti je kompleksno. S pomočjo različnih scenarijev želijo raziskovalci prikazati, kam in kako bodo potekale te poti v prihodnosti in kot izpostavlja Brown (2008, 12), je edini dosedanji uspešen rezultat vsesplošno zanikanje spoznanja nad obsegom tega problema v prihodnosti oziroma »... *dejstvo je, da nihče točno ne ve, kako se bodo podnebne spremembe odražale na razporeditvi svetovnega prebivalstva*«.

Čeprav je odločitev o policentričnem razvoju zaslediti že v zgodnjih sedemdesetih, točneje leta 1974 s predlogom prvega regionalnega plana Slovenije (Vrišer 1978; Ravbar s sodelavci 2000; Drozg 2005), pa se Šarec (2004) sprašuje, če ni bil ta koncept bolj rezultat pritiskov, lobiranja in izsiljevanj lokalnih skupnosti, ki je povzročil, da sedanja regionalna središča nimajo zadostne kritične mase prebivalcev, ki bi upravičevala tako podvajanje storitev, upravnih in drugih funkcij, oskrbe ... na razmeroma majhnem prostoru Slovenije. Želja prostorskih planerjev in predvsem »lokalne« politike je bila »*dekoncentracija v smislu preprečevanja koncentracije v enem (Ljubljani), ... državnem središču in koncentracijo, v smislu preprečevanja podvajanja dejavnosti v številnih majhnih središčih*« (Drozg 2005, 148). Tako v študiji o policentričnem omrežju središč Nared s sodelavci (2016) ugotavlja v primerjavi rezultatov raziskave o centralnih naseljih z izhodišči o policentričnem razvoju v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004), da se naselja večinoma uvrščajo v nižje stopnje opremljenosti (na primer Murska Sobota in Postojna) in da so na manj urbaniziranih predelih države nadpovprečno opremljena s funkcijami glede na njihovo velikost oziroma število prebivalcev. Hkrati so središča v bližini večjih urbanih središč podopremljena, kar je posledica suburbanizacije v teh območjih, kjer se je število prebivalcev v zadnjih 40 letih močno povečevalo, opremljenost s funkcijami pa ni sorazmerno sledila tej rasti. Hitra rast prebivalstva je sorazmerno povezana z naraščanjem cen nepremičnin, izgubljanjem kmetijskih površin, zagotavljanjem družbenih funkcij in cenovno ugodnih in dostopnih bivališč rastoči populaciji (Leo in Anderson 2006). V primerjavi, ki se nanaša na selitveno dinamiko slovenskih občin, je razvidno, da so največ prebivalstva pridobile občine v bližini slovenskega avtocestnega križa in največji odliv prebivalstva tiste, ki nimajo avtocestne povezave – izpostaviti je treba Pomurje, ki navkljub zgrajeni avtocestni infrastrukturi trenda odseljevanja še ni zaustavila (Kukovič 2018). Prav izseljevanje mladih iz določenih (obrotnih) občin v osrednje (bolj urbanizirane) tako doprineše dvojni negativni učinek: upad mlade populacije na račun večanja starejše in hkratno padanje rodnosti (Kukovič 2018).

Kot je predvideval Klemenčič leta 1978, bo »*odprti prostor med obmejnimi državami pridobil na funkciji mednarodnega povezovanja*« (Klemenčič 1978, 17), kar se je zgodilo po vstopu Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 in tudi kasnejšim vstopom v Schengensko območje leta 2007 ter posledičnim ukinjanjem nadzora nad državnimi mejami v njem. Že prej, v času približevanja EU v letih od 1991 do 2004, pa so bila prav obmejna območja deležna finančnih razvojnih spodbud v okviru programov EU Phare CBC, predvsem na obmejnih območjih z Avstrijo, Madžarsko in Italijo (Piry 2006), ki so kazale pozitivne učin-

ke tako na povečani gospodarski rasti teh območij, večanju konkurenčnosti v turizmu, kot na povečanju vitalnosti ruralnih območij ter v povečanju čezmejnega sodelovanja prebivalcev na področjih kulture, športa, glasbe, umetnosti ... Po drugi strani lahko v obmejnih območjih z Avstrijo, Italijo in Madžarsko govorimo o pozitivnih učinkih skupnega regionalnega razvoja, v obmejnih območjih s Hrvaško pa ta ni (raz)viden (Ravbar 1999) oziroma se ne odraža v prostoru. Kukovičeva (2018) ugotavlja, da so prav obmejne občine najbolj podvržene izseljevanju prebivalstva v druge države.

Geografi (Klemenčič 1976; Jakoš 1996; Ravbar 1995; 2000; Plut 1998; Černe 1999), ki so v preteklosti pogosto segmentirali slovensko ozemlje glede na bistvene poselitvene značilnosti, opozarjajo na močno zgoščevanje prebivalcev in dejavnosti na omejenem območju Slovenije, medtem ko je za velik del slovenskega ozemlja značilno praznjenje. Razlike med območji naj bi bile odraz različnih življenjskih razmer (razporeditev delovnih mest, stopnja brezposelnosti, izobrazbena sestava prebivalstva, prevladujoča gospodarska dejavnost), neustrezne prometne povezanosti in neenakomerne dostopnosti do družbene infrastrukture (Černe in Gulič 1999; Nared s sodelavci 2019c).

Oba procesa, zgoščanje in praznjenje, pogosto spremlja več negativnih posledic. V območjih praznjenja so to opuščanje in zaraščanje kmetijskih površin, razkrajanje infrastrukture in kulturne pokrajine, v območjih zgoščanja pa velika poraba najkakovostnejših zemljišč, zgoščanje gospodarskih dejavnosti in krepitev okoljskih pritiskov v ekološko občutljivih območjih, poenostavitev in osiromašenje krajinske slike nekoč pestrega dolinskega sveta, razpršena urbanizacija ... (Gulič 1991; Plut 2004; Nared s sodelavci 2019c).

Jakoš (1996) opozarja, da so razlike v demografskem razvoju območij večinoma gospodarske narave, saj je koncentracija delovnih mest bistveno večja kot koncentracija prebivalstva, bo pa ravno demografski vidik postal pomemben tudi za gospodarstvo, saj bo zmanjševanje števila delovno sposobnih na trgu dela v naslednjih letih postalo pomemben omejitveni dejavnik za gospodarsko rast (UMAR 2016). Tako je pričakovati, da bo demografski razvoj vse bolj stopal v ospredje razprav o gospodarskem razvoju in razvoju posameznih območij, saj se bodo demografski kazalniki po regijah različno spreminjali (UMAR 2016; Nared s sodelavci 2019c).

Ob tem slovenske razmere niso izjema, saj se podobna dvopolnost med območji zgoščanja in območji praznjenja pojavlja tudi drugod po Evropi (Koščak 1992). Bökemann (1982) in Maier (1987) pri tem opozarjata, da mora vsako razglabljanje o razvoju in rasti prebivalstva upoštevati tudi izvorna območja prebivalstvenega toka, to je območja praznjenja. Dolgoročnost perspektive pa ni pomembna zgolj zaradi možnih posledic v območjih zgoščanja in območjih praznjenja, temveč tudi zaradi dolgotrajnosti in trdoživosti demografskih pojavov. Kot opozarja Jakoš (2009), sta sedanje število in razporeditev prebivalstva v Sloveniji posledica preteklega demografskega razvoja in hkrati temelj prihodnjega (Nared s sodelavci 2019c).

4 OPIS DEMOGRAFSKO-NASELBINSKIH TIPOV

Glede na število prebivalcev in opremljenost občinskih središč s centralnimi funkcijami (Nared s sodelavci 2016) smo slovenske občine razdelili na 69 urbanih in 143 ruralnih občin. V polovici urbanih občin (34) je število prebivalcev v zadnjih desetih letih naraščalo. Zavzemale so nekaj manj od četrte slovenskega ozemlja, v njih pa je živel kar 43,07 % prebivalcev Slovenije. Urbane občine s padajočim številom prebivalcev so zavzemale nekaj manj kot 28 % ozemlja, v njih pa je živel 30,36 % prebivalcev. Med podeželskimi občinami je število prebivalcev v zadnjih desetih letih naraslo v 61., v 82. padlo. Prve zavzemajo slabo petino ozemlja in 14,02 % prebivalcev, druge pa 29,18 % ozemlja in 12,56 % prebivalcev (slika 3, preglednica 3; Nared s sodelavci 2019c).

Edina regija, kjer število prebivalcev raste v vseh občinah, je osrednjeslovenska statistična regija (slika 3). Sicer se demografsko krepijo zlasti območja zaposlitvenih središč in njihovih zaledij, ki se raztezajo zlasti vzdolž avtocestnega križa. Število prebivalcev upada v koroški, pomurski in posavski statistični regiji.

4.1 URBANE OBČINE Z RASTOČIM ŠTEVILOM PREBIVALCEV

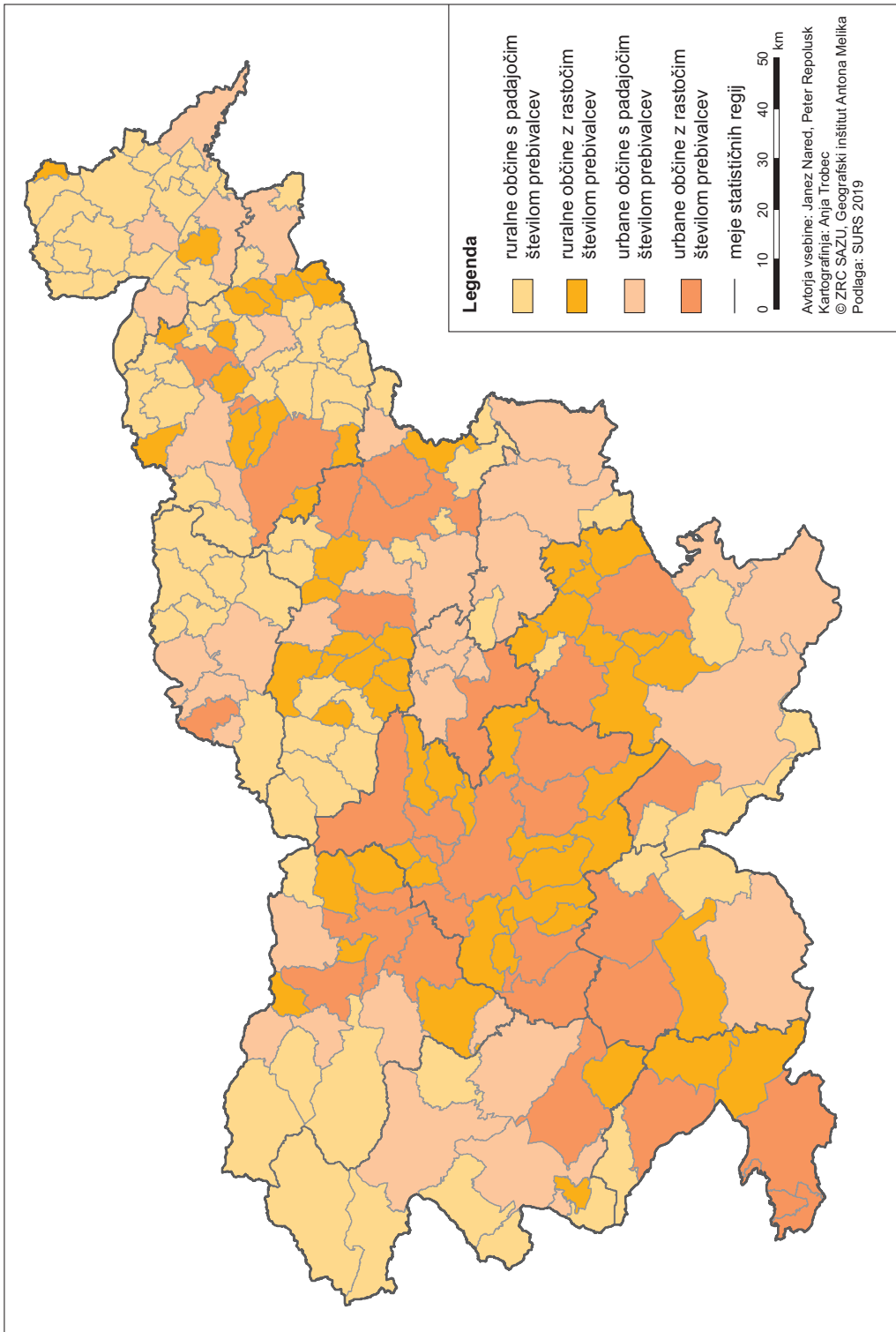
Urbane občine z rastočim številom prebivalcev so občine z visoko nadpovprečno gostoto poselitve (187,9 prebivalca/km²), visokim deležem hišnih števil (37,2 %) ter dobro prometno povezanostjo, saj je tu cestno omrežje z 1,7 km/km² najgostejše v državi. V njih sta pozitivna tako naravni kot selitveni prirast, slednji zlasti na račun meddržavnih selitev, selitveni prirast med občinami pa je negativen. Prebivalstvo teh občin je nadpovprečno izobraženo, prav tako so to gospodarsko močne občine z nadpovprečno visokimi neto plačami in visoko bruto osnovo za dohodnino. V njih je 50,7 % vseh podjetij v državi, 62,4 % vseh naložb v osnovna sredstva, najvišja dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega, so pa tudi pomembna zaposlitvena središča (indeks delovne migracije je 116,7), kamor se vozijo na delo prebivalci okoliških občin. Kljub dobri gospodarski razvitosti stopnja brezposelnosti ni najnižja v državi (Nared s sodelavci 2019c).

4.2 URBANE OBČINE S PADAJOČIM ŠTEVILOM PREBIVALCEV

Urbane občine s padajočim številom prebivalcev obsegajo petintrideset občin, med njimi tudi nekatere večje ter gospodarsko pomembnejše mestne občine, kot so Maribor, Celje, Ptuj, Velenje in Nova Gorica. Te občine imajo negativen naravni in selitveni prirast, število tam živečega prebivalstva pa se je v zadnjih desetih letih zmanjšalo za slabe 3 %. V teh občinah je najvišji indeks starosti, in sicer 146,3, s čimer močno presega državno povprečje (126,5). Podpovprečna sta tudi izobrazbena struktura in višina neto plač. Kljub vsemu so to pomembna zaposlitvena središča, saj število delovnih mest za 5,6 % presega tamkajšnje aktivno prebivalstvo, v njih pa je bilo leta 2016 prijavljenih tudi nekaj več kot 54.500 podjetij oziroma slabih 28 % vseh podjetij v državi. Registrirana stopnja brezposelnosti je kljub temu nadpovprečno visoka oziroma najvišja v primerjavi z ostalimi tipi občin. Med negativnimi kazalniki izstopa še število obsojenih oseb, saj število obsojenih oseb na 1000 prebivalcev s 3,6 osebe močno presega državno povprečje in vrednosti v ostalih tipih občin (Nared s sodelavci 2019c).

Slika 3: Uvrstitev slovenskih občin v demografsko-naselbinske tipe. Na zemljevidu so že prikazane spremembe petih občin, ki so bile pri demografsko homogenih območjih uvrščene v soroden tip. Izračuni po tipih (razen projekcij) so narejeni brez omenjenih petih izjem (Nared s sodelavci 2019c, 51).

► str. 27

Preglednica 3: Izbrani socioekonomski kazalniki po demografsko-naselbinskih tipih.

	SLOVENIJA	urbane občine z rastočim številom prebivalcev	urbane občine s padajočim številom prebivalcev	ruralne občine z rastočim številom prebivalcev	ruralne občine s padajočim številom prebivalcev
število občin	212	34	35	61	82
delež občin (%)	100,00	16,04	16,51	28,77	38,68
površina (km ²)	20.273,90	4734,48	5663,26	3959,93	5916,23
delež površine (%)	100,00	23,35	27,97	19,53	29,18
število prebivalcev	2.065.895	889.691	627.115	289.677	259.412
delež prebivalcev (%)	100,00	43,07	30,36	14,02	12,56
gostota prebivalstva (št. ljudi na km ²)	101,90	187,92	110,73	73,15	43,85
koeficient starostne odvisnosti	51,14	51,34	51,84	51,23	50,17
naravni prirast	-268	1153	-1254	190	-357
naravni prirast na 1000 prebivalcev	-0,10	1,30	-8,37	0,65	-1,38
selitveni prirast	-268	945	-1156	1650	-388
selitveni prirast na 1000 prebivalcev	-0,13	1,06	-1,84	5,70	-1,50
indeks starosti	126,50	117,96	146,25	105,62	139,23
indeks rasti (2008–2017)	101,98	105,85	97,13	107,91	95,55
število aktivnih prebivalcev (po prebivališču)	856.201	381.490	249.040	124.365	101.306
delež delovno aktivnega prebivalstva (%)	41,44	42,88	39,71	42,93	39,05
delež ljudi z višješolsko in visokošolsko izobrazbo (%)	19,70	22,94	18,37	17,68	14,07
delež ljudi z dokončano osnovno šolo ali manj (%)	20,87	18,60	21,45	21,55	26,49
popovprečna mesečna neto plača	1062,00	1113,30	1012,30	985,40	931,90
indeks povprečne mesečne plače	100,00	104,80	95,30	92,80	87,70
medobčinske selitve na 1000 prebivalcev	0,00	-0,20	-1,90	5,40	-2,90
število družin s 4 ali več otroki	6494	2772	1614	1428	780
delež družin s 4 ali več otroki	1,54	1,52	1,25	2,34	1,39
število obsojenih oseb	4935	1238	2276	718	702
število obsojenih oseb na 1000 prebivalcev	2,39	1,40	3,62	2,50	2,70
dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega (v EUR)	40.276,00	43.620,00	37.026,00	37.641,00	32.680,00
delež dodane vrednosti na zaposlenega %	100,00	57,70	29,70	6,90	5,70
popovprečna osnova za dohodnino	8499,70	9269,70	8018,20	8281,30	7185,00
udeležba na volitvah (prvi krog) 2014	45,10	41,57	43,57	50,23	55,12
število podjetij	196.072	99.429	54.574	23.697	18.372
število podjetij na 1000 prebivalcev	95,00	112,10	102,70	82,40	70,60
delež samozaposlenih oseb – kmetije, med vsemi aktivnimi po občini prebivališča (%)	2,06	1,10	1,78	2,99	5,16
število izdanih gradbenih dovoljenj na 1000 prebivalcev	3,25	2,29	2,90	4,70	5,73
bruto investicije v osnovna sredstva (v 1000 EUR)	4.970.859	3.099.613	1.182.793	350.692	332.954
število registriranih brezposelnih oseb	102.621	41.459	36.825	11.362	12.975
registrirana stopnja brezposelnosti	12,60	11,40	15,40	9,60	13,20
delež delovnih migrantov (%)	54,82	44,00	52,98	77,08	71,73
indeks delovne migracije	100,00	116,66	105,63	54,83	58,63
število hišnih števil	553.430	200.545	159.232	97.051	96.602
popovprečno število prebivalcev na hišno številko	3,70	4,40	3,90	3,00	2,70
delež nenaseljenih stanovanj (%)	20,22	18,94	18,45	22,71	26,06
delež Nature 2000 (%)	37,74	30,59	35,60	31,58	49,61
gostota cestnega omrežja	1,59	1,73	1,56	1,61	1,54

4.3 RURALNE OBČINE Z RASTOČIM ŠTEVILOM PREBIVALCEV

Najmanjši del države z 19,4 % površine pokrivajo ruralne občine z rastočim številom prebivalcev. V njih je zlasti na račun priselitev število prebivalcev v zadnjih desetih letih naraslo za malo manj kot 8 % in trenutno predstavlja 14,0 % celotnega prebivalstva Slovenije. Ker gre za podeželska območja, imajo še vedno podpovprečno gostoto poselitve (73,2 prebivalcev na km²), zaradi pozitivnih demografskih procesov pa tudi močno podpovprečen indeks starosti. Glede na slovensko povprečje v teh občinah živi manj ljudi z visokošolsko ali višješolsko izobrazbo, medtem ko je takih, ki imajo dokončano le osnovno šolo ali manj, več kot 21 %. Prav tako imajo glede na državno povprečje manjše število podjetij in večji delež kmečkega prebivalstva. Medtem ko na državni ravni beležimo dobrih 50 % delovnih migrantov, jih je v tipu 2 več kot 77 %, saj gre pretežno za občine spalnega tipa. Registrirana stopnja brezposelnosti je z 9,6 najnižja med vsemi tipi občin in tako tudi občutno bolj spodbudna od slovenskega povprečja 12,6 (Nared s sodelavci 2019c).

4.4 RURALNE OBČINE S PADAJOČIM ŠTEVILOM PREBIVALCEV

Ruralne občine s padajočim številom prebivalcev izstopajo po številu občin in po največjem deležu ozemlja, ki ga zavzemajo. Obenem je to zaradi številnih negativnih kazalnikov najbolj zaskrbljujoč tip, saj so te občine najredkeje poseljene, gostota poselitve pa se je zaradi zmanjševanja števila prebivalcev (za slabih 5 % v zadnjih desetih letih) na račun negativnega naravnega prirastka in odseljavanja še zmanjšala. Indeks starosti je visok, z vidika razvoja pa je neobetavna tudi izobrazbena sestava, saj število ljudi z osnovnošolsko izobrazbo ali manj skoraj za dvakrat presega tiste z višje in visokošolsko izobrazbo. Občine so gospodarsko šibke, imajo najnižjo dodano vrednost ter šibko naložbeno dinamiko. Več kot četrtina stanovanj v tem tipu občin je praznih, slaba je tudi dostopnost teh občin (Nared s sodelavci 2019c).

5 DEMOGRAFSKE PROJEKCIJE ZA SLOVENIJO 2018/2038

Kot je povedano že v metodološkem uvodu k projekcijam, je bila osnovna projekcija izračunana s selitvenimi, rodnostnimi in umrljivostnimi koeficienti, kakršni so bili za Slovenijo in slovenske občine značilni za obdobje od 2008 do 2017.

5.1 OSNOVNA PROJEKCIJA ZA OBDOBJE 2018/2038

Začetek projekcijskega obdobja je 1. januar 2018 in tedanja starostna in spolna sestava slovenskega prebivalstva. Tak pristop je bil izbran, ker z njim najlažje ocenimo trenutni demografski potencial Slovenije in posameznih območij. Projekcija je bila izdelana in je prikazana po petletnih starostnih skupinah za petletna obdobja. Metodološko je to analitična projekcija z upoštevanjem hipotez o rodnosti, umrljivosti, notranjih in zunanjih selitvah. V Sloveniji je bila podobna projekcija za prostorsko načrtovanje izdelana leta 1980 (Gosar 1980b).

Osnoven rezultat projekcije je, da bo slovensko prebivalstvo v obdobju 2018/2038 upadlo za okrog 3 %, istočasno se bo tudi zelo postaralo – indeks starosti (številčno razmerje med starejšimi (65 let in več) in najmlajšimi (0 do 14 let)) bo narasel s 129 leta 2018 na 238 leta 2038. Intenzivnejše upadanje skupnega števila prebivalcev naj bi se začelo po letu 2028. Poglavitni vzrok obeh procesov je nizka rodnost – le-ta je v Sloveniji začela upadati po letu 1980 in še posebej po letu 1990 ter dosegla najnižje vrednosti med letoma 1999 in 2004 (Šircelj 2006; Josipovič 2004). Rodnostni koeficienti za projekcijo so bili izračunani iz vrednosti za obdobje 2008/2017. Med posameznimi leti ni pomembnejših razlik, celotna rodnost za obdobje je znašala 1,58, kar je samo 76 % vrednosti enostavne reprodukcije generacij.

Osnovna prostorska enota projekcijskih izračunov so bila demografsko homogena območja (DHO). Demografsko homogena območja sestavljajo občine istega demografsko-naselbinskega tipa znotraj iste statistične oziroma razvojne regije:

- ruralno 1 – podeželsko območje z rastočim številom prebivalstva;
- ruralno 2 – podeželsko območje s padajočim številom prebivalstva;
- urbano 1 – urbano ali urbanizirano območje z rastočim številom prebivalstva;
- urbano 2 – urbano ali urbanizirano območje s padajočim številom prebivalstva.

Rodnostni in selitveni projekcijski koeficienti so bili izračunani za vsako demografsko homogeno območje posebej, rodnostni tudi ločeno po spolu.

Rezultati projekcije za posamezna območja in za različne regije se pomembno razlikujejo, vzroki razlik pa so predvsem v intenzivnosti in smereh selitev, kar zelo vpliva na naraščajoče razlike v skupnem številu prebivalcev in starostni sestavi. Na ravni občin se s problematiko selitev ukvarjajo tudi nekatere druge študije (na primer Kukovič 2018). Rodnost je povsod v Sloveniji nižja od tiste, ki bi zagotavljala enostavno reprodukcijo generacij (koeficient celotne rodnosti 2,1). Vendar pa območja priseljevanja zadržujejo višjo stopnjo rodnosti. Napoved demografske projekcije kaže na razlike med različnimi predeli, ki jih demografske analize ugotavljajo že za pretekla tri desetletja – pozitivnejši razvojni trendi v osrednji in zahodni Sloveniji in slabši v vzhodni Sloveniji ter v splošnem v bolj odmaknjenih obmejnih območjih.

Osnovna projekcija se od ostalih demografskih projekcij za slovensko prebivalstvo, ki so nastale po letu 2000, razlikuje v tem, da je bila izvedena na regionalni ravni ter upošteva demografske razlike med regijami in medregijske selitvene bilance. Druge projekcije obravnavajo Slovenijo kot celoto, pogosto so namenjene ocenam sprememb pri delovni sili ali pa obremenitvam socialne politike zaradi staranja prebivalstva (Sambt 2005; Sambt 2017). V literaturi in medijih se pogosto pojavljajo tudi rezultati demografskih projekcij Eurostata. Eno zgodnejših, ki zajema tudi Slovenijo za projekcijsko obdobje 2008/2060, analitično natančneje v posebni publikaciji predstavlja SURS (Vertot 2009). V preglednicama 4 in 5 ter na sliki 4 so prikazane razlike med rezultati osnovne projekcije in najnovejše Eurostatove projekcije EUROPOP2018 za ista projekcijska obdobja.

Preglednica 4: Razlike med rezultati osnovne projekcije in projekcije EUROPOP2018 za velike starostne skupine (SiStat 2019).

starostna skupina	število prebivalcev leta 2018	število prebivalcev leta 2023	število prebivalcev leta 2028	število prebivalcev leta 2033	število prebivalcev leta 2038
osnovna projekcija 0 do 14	310.677	308.224	279.618	253.781	240.213
osnovna projekcija 15 do 24	194.130	190.298	210.298	219.639	199.995
osnovna projekcija 25 do 44	565.162	518.739	462.056	424.391	422.478
osnovna projekcija 45 do 64	595.649	596.665	602.765	588.910	565.727
osnovna projekcija 65 in več	401.262	466.332	514.032	552.952	571.232
EUROPOP2018 0 do 14	310.677	314.419	290.833	272.128	265.501
EUROPOP2018 15 do 24	194.130	195.970	217.645	227.931	212.856
EUROPOP2018 25 do 44	565.162	523.293	468.397	435.170	438.915
EUROPOP2018 45 do 64	595.649	597.406	603.934	591.420	569.004
EUROPOP2018 65 in več	401.262	457.183	503.055	546.681	574.876

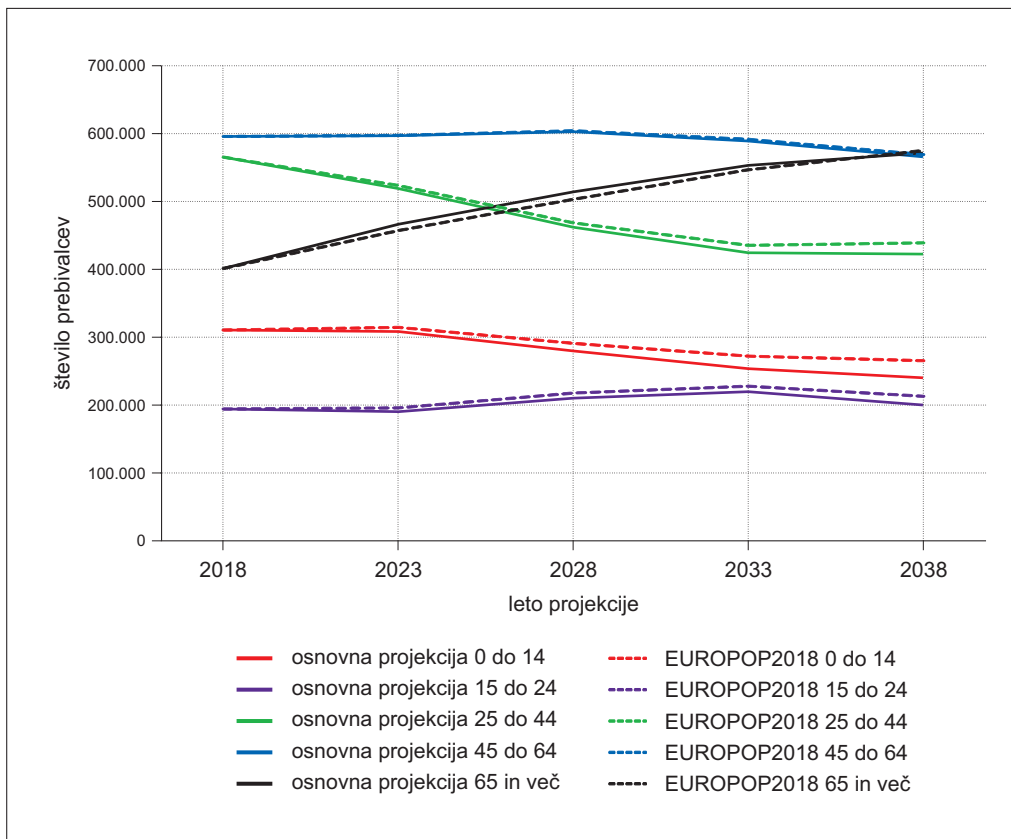
Preglednica 5: Razlike med rezultati osnovne projekcije in projekcije EUROPOP2018 za skupno število prebivalcev in indeks starosti (SiStat 2019).

		leto 2018	leto 2023	leto 2028	leto 2033	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
osnovna projekcija	število prebivalcev	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	100,1	96,7
osnovna projekcija	indeks starosti	129,2	151,3	183,8	217,9	237,8		
EUROPOP 2018	število prebivalcev	2.066.880	2.088.271	2.083.864	2.073.330	2.061.152	100,8	99,7
EUROPOP 2018	indeks starosti	129,2	145,4	173,0	200,9	216,5		

Razlike v rezultatih so posledica drugačnih napovedi spreminjanja rodnosti, priseljevanja iz tujine ter razmerja med ženskami in moškimi priseljenci iz tujine v metodologiji EUROPOP2018.

5.2 PROJEKCIJA BREZ SELITEV 2018/2038

Različica projekcija brez selitev je bila izdelana kot kontrolni račun za oceno pomena priseljevanja iz tujine za demografski razvoj Slovenije. Primerjava med osnovno projekcijo in projekcijo brez selitev za skupno prebivalstvo je prikazana v preglednici 6. Priseljevanje iz tujine blaži upadanje števila prebivalcev po naravni poti. Enako kot v preteklem desetletju bodo tudi po osnovni projekciji pozitivne neto priselitve iz tujine znašale od 3000 do 3500 oseb na leto. Brez priseljevanja iz tujine bo konec projekcijskega obdobja leta 2038 v Sloveniji živelo 60.000 oseb manj kot po osnovni projekciji. Največja razlika med projekcijama je v starostni skupini 25 do 64 let – 50.000 oseb. Starostno skupino 25 do 64 let označujemo kot kontingent delovne sile oziroma aktivnega prebivalstva. Na številčno razmerje med mladimi in starejšimi (indeks starosti) izpad priseljevanja ne bo imel pomembnejše vloge, saj je večina priseljenih starih med 20 in 50 let, otrok in starostnikov je relativno malo.

Slika 4: Primerjava rezultatov osnovne demografske projekcije 2018/2038 in projekcije EUROPOP2018 za velike starostne skupine.

Negativno gibanje naravne rasti bo tudi v prihodnje posledica nizke rodnosti in nižajočega se števila žensk v fertilem obdobju starosti. Priseljivanje iz tujine ima na rodnost razmeroma majhno vlogo, saj med priseljenimi s 74 % prevladujejo moški. Število rojstev v Sloveniji se je po desetletjih upadanja po letu 2005 začelo dvigovati in okrog leta 2010 pridobilo vrednosti, ki so bile značilne za konec osemdesetih let 20. stoletja (slika 5). Dvig vrednosti je bil le začasen, samo leta 2018 je bilo število živorojenih v Sloveniji za 650 nižje kot leto prej in je znova padlo pod 20.000. Zaradi nizke rodnosti v preteklosti se bo po osnovni projekciji ženski kontingent 20 do 39 let (96 do 97 % vseh porodov letno) znižal z 245.000 leta 2018 na 200.000 leta 2038. Po osnovni projekciji bo število živorojenih na leto zdrsnilo na samo nekaj več kot 15.000.

V preglednici 7 je prikazan razvoj komponent naravne rasti v obdobju 2018/2038. Med projekcijo brez selitev in osnovno projekcijo ni pomembnejših razlik. Še bolj intenzivno kot upadanje natalitete je naraščanje mortalitete. Tako bo v obdobju 2033/2038 letno umrlo dobrih 11.000 oseb več, kot se jih bo rodilo.

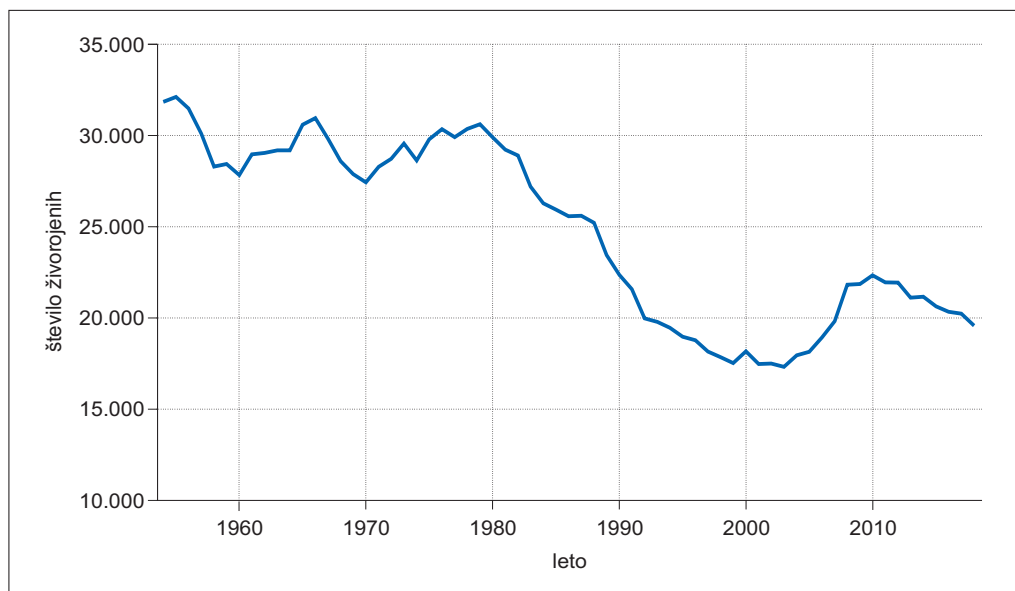
Slika 5: Število živorojenih v Sloveniji med letoma 1954 in 2018 (SiStat 2019). ► str. 33

Preglednica 6: Razlike med rezultati osnovne projekcije in projekcije brez selitev za skupno število prebivalcev in indeks starosti (SiStat 2019).

	število prebivalcev leta 2018	število prebivalcev leta 2023	število prebivalcev leta 2028	število prebivalcev leta 2033	število prebivalcev leta 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
osnovna projekcija	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	100,1	96,7
projekcija brez selitev	2.066.880	2.063.103	2.034.352	1.987.966	1.930.839	98,4	93,4
	indeks starosti 2018	indeks starosti 2023	indeks starosti 2028	indeks starosti 2033	indeks starosti 2038		
osnovna projekcija	129,2	151,3	183,8	217,9	237,8		
projekcija brez selitev	129,2	151,9	185,4	220,9	242,5		

Preglednica 7: Vrednosti komponent naravne rasti prebivalstva po projekciji brez selitev po petletnih obdobjih (SiStat 2019).

obdobje	srednje letno število prebivalcev	srednje letno število živorojenih	na 1000 prebivalcev	srednje letno število umrlih	na 1000 prebivalcev	srednja letna naravna rast	na 1000 prebivalcev
2018/2023	2.064.992	18.308	8,87	19.063	9,23	-755	-0,36
2023/2028	2.048.722	16.273	7,94	22.025	10,75	-5752	-2,81
2028/2033	2.011.142	15.154	7,54	24.434	12,15	-9280	-4,61
2033/2038	1.959.395	15.154	7,73	26.574	13,56	-11.420	-5,83

5.3 REZULTATI OSNOVNE PROJEKCIJE PO DEMOGRAFSKO-NASELBINSKIH TIPIH

Po rezultatih osnovne demografske projekcije se bo v naslednjih dvajsetih letih število prebivalcev zmerno povečalo ruralnim (7,8 %) in urbanim (2,8 %) območjem z rastočim številom prebivalcev, medtem ko bodo urbana (–12,3 %) in ruralna (–13,4 %) območja s padajočim številom prebivalcev beležila močnejši upad (preglednica 8, slika 6). Urbana območja tipa urbano 1 bodo po letu 2033 začela prebivalstveno upadati.

V vseh tipih se bo precej povišal indeks starosti, na ruralnih območjih s padajočim številom prebivalcev na približno 300, ruralna območja z rastočim številom prebivalcev pa bodo kot najugodnejši tip edina ohranila vrednosti pod 200 (slika 7).

Pričakovati je tudi velike spremembe v starostni sestavi prebivalstva (preglednica 9, slike 8 do 11), pri čemer se bo vsem tipom močno zmanjševal delež mladih do 24. leta starosti ter prebivalcev med 25. in 44. leti, delež prebivalcev med 45. in 64. leti bo nihal, delež starejših od 64 let pa bo precej narasel. Pri tem bo demografska slika boljša v obeh tipih z rastočim številom prebivalcev.

Skupni kontingent predšolskih otrok, osnovnošolcev, dijakov in študentov v Sloveniji se bo med leti 2018 in 2038 znižal za 13 %, kontingent aktivnega prebivalstva za 15 %, kontingent starejših od 65 let pa bo narasel za 42 %. Število potencialne delovne sile bo upadlo z 1.160.000 na 990.000 oseb.

5.4 REZULTATI OSNOVNE PROJEKCIJE PO DEMOGRAFSKO HOMOGENIH OBMOČJIH

Demografsko homogena območja združujejo občine istega demografsko-naselbinskega tipa v statistični regiji. V večini primerov ne tvorijo sklenjenih teritorialnih enot. Vse občine pomurske, posavske

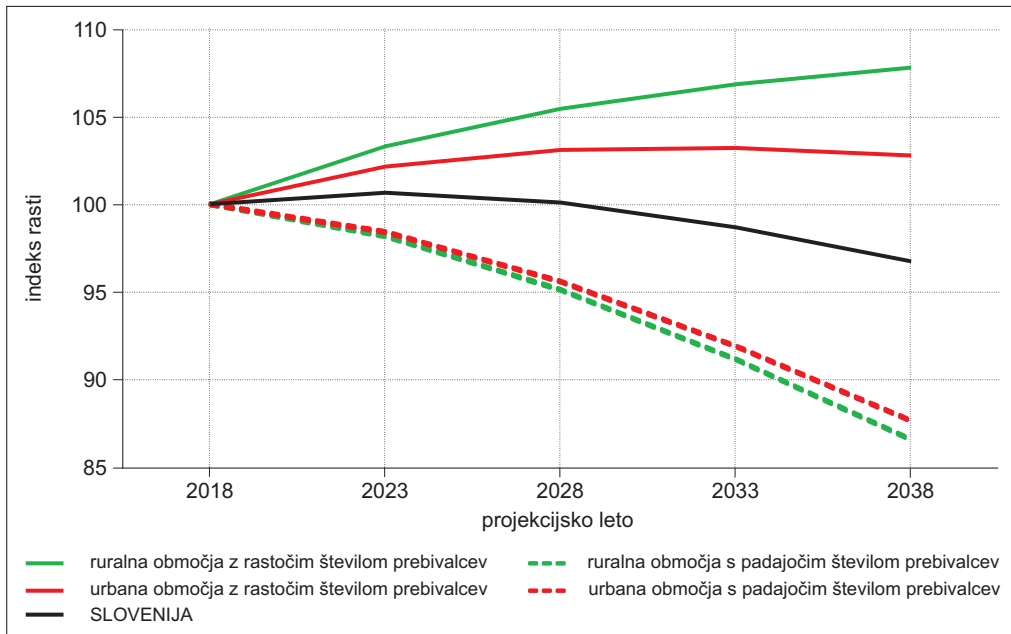
Preglednica 8: Rast števila prebivalcev po osnovni projekciji po demografsko-naselbinskih tipih (SiStat 2019).

tip	število prebivalcev leta 2018	število prebivalcev leta 2023	število prebivalcev leta 2028	število prebivalcev leta 2033	število prebivalcev leta 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralna območja z rastočim številom prebivalcev	285.790	295.198	301.325	305.281	308.011	105,4	107,8
ruralna območja s padajočim številom prebivalcev	266.787	261.921	253.797	243.236	231.029	95,1	86,6
urbana območja z rastočim številom prebivalcev	880.835	899.732	908.089	908.915	905.166	103,1	102,8
urbana območja s padajočim številom prebivalcev	633.468	623.407	605.558	582.241	555.439	95,6	87,7
SLOVENIJA	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	100,1	96,8

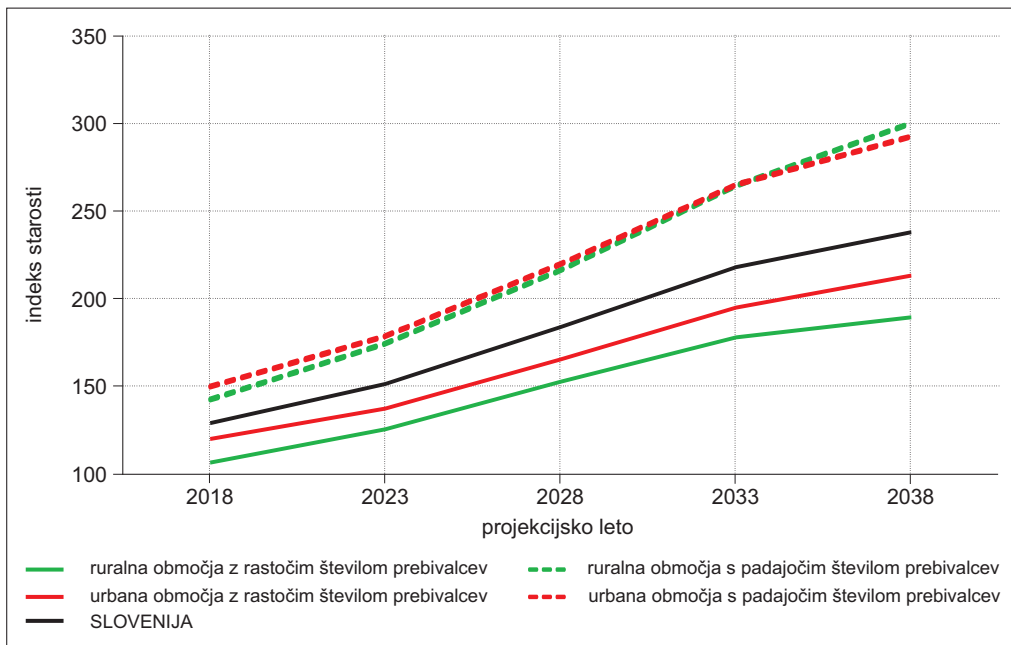
in koroške statistične regije sodijo v dva tipa – ruralno 2 in urbano 2 – ruralna in urbana območja s padajočim številom prebivalcev v obdobju od 2008 do 2017. Nasprotno vse občine osrednjeslovenske statistične regije sodijo v tipa ruralno 1 in urbano 1 – ruralna in urbana območja z rastočim številom prebivalcev. Ostale regije so bolj heterogene. V savinjski statistični regiji mestni občini Velenje in Celje sodita v tip urbano 2, večina manjših mest pa v tip urbano 1. Občine tipa ruralno 1 so predvsem v Spodnji Savinjski dolini, občine tipa ruralno 2 pa v Posotelju, na Kozjanskem in v Zgornji Savinjski dolini. V podravske statistični regiji je sklenjeno območje občin tipa ruralno 1 na Dravskem polju, preostanek regije je zelo spremenljiv. Maribor sodi v tip urbano 2. V statistični regiji jugovzhodna Slovenija so urbane in ruralne občine tipa 2 na Ribniško-Kočevskem in v Beli krajini, na Dolenjskem prevladujejo občine tipa 1. V goriški statistični regiji je izrazita koncentracija občin tipa 2 v Zgornjem Posočju. Vse urbane občine obalno-kraške statistične regije sodijo v tip 1. Zasavske občine Zagorje, Trbovlje in Hrastnik so eno največjih sklenjenih območij tipa urbano 2. Gorenjska statistična regija ima v svojem južnem delu sklenjen kompleks občin tipa ruralno 1. Primorsko-notranjska statistična regija je notranje najbolj spremenljiva.

Preglednica 9: Gibanje starostnih kontingentov po demografsko-naselbinskih tipih po osnovni projekciji (SiStat 2019).

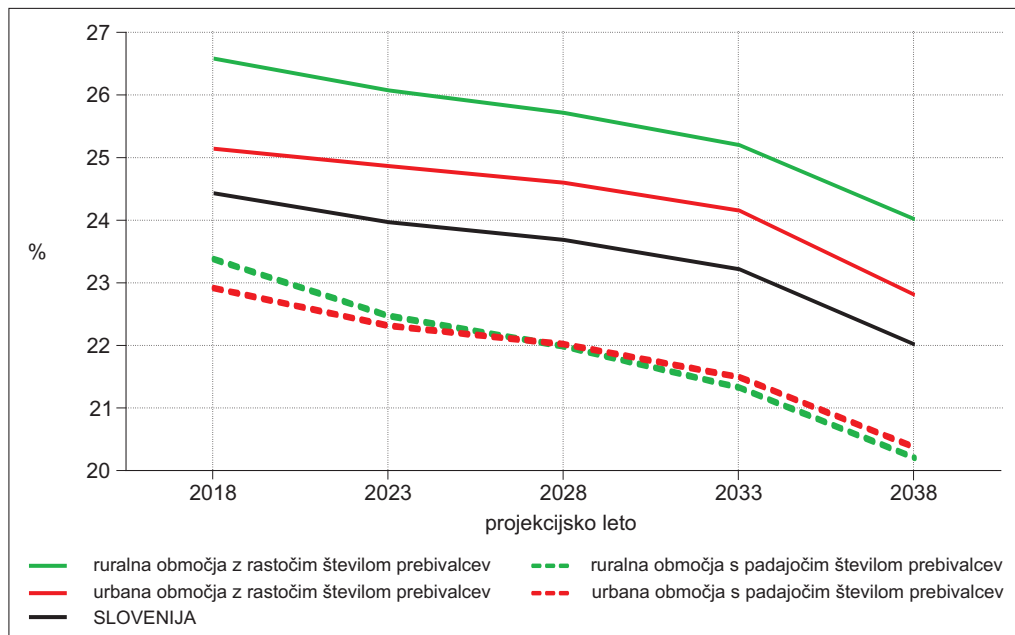
	skupaj	0 do 24 let	25 do 64 let	65+ let	skupaj	0 do 24 let	25 do 64 let	65+ let
	leto 2018	leto 2018	leto 2018	leto 2018	leto 2038	leto 2038	leto 2038	leto 2038
	število	število	število	število	število	število	število	število
ruralna območja z rastočim številom prebivalstva	285.790	75.934	159.358	50.498	308.011	73.951	154.728	79.332
ruralna območja s padajočim številom prebivalstva	266.787	62.365	151.434	52.988	231.029	46.690	109.718	74.621
urbana območja z rastočim številom prebivalstva	880.835	221.371	493.817	165.647	905.166	206.397	457.759	241.010
urbana območja s padajočim številom prebivalstva	633.468	145.137	356.202	132.129	555.439	113.170	266.000	176.269
SLOVENIJA	2.066.880	504.807	1.160.811	401.262	1.999.645	440.208	988.205	571.232
	%	%	%	%	%	%	%	%
ruralna območja z rastočim številom prebivalstva	100	26,6	55,8	17,7	100	24,0	50,2	25,8
ruralna območja s padajočim številom prebivalstva	100	23,4	56,8	19,9	100	20,2	47,5	32,3
urbana območja z rastočim številom prebivalstva	100	25,1	56,1	18,8	100	22,8	50,6	26,6
urbana območja s padajočim številom prebivalstva	100	22,9	56,2	20,9	100	20,4	47,9	31,7
SLOVENIJA	100	24,4	56,2	19,4	100	22,0	49,4	28,6

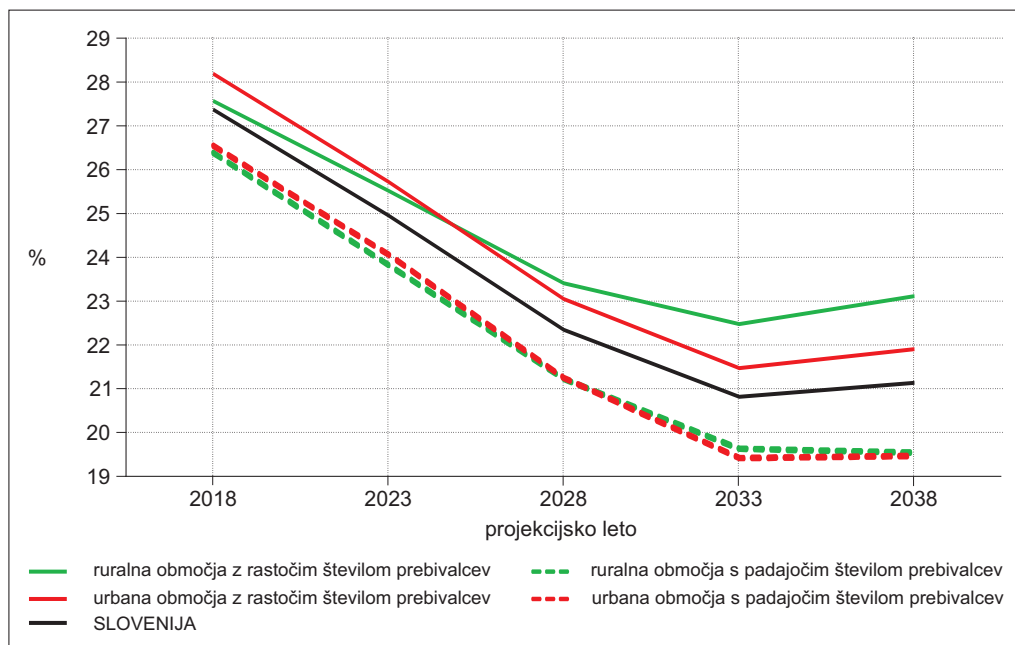
Slika 6: Indeks rasti števila prebivalcev po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038, 2018 = 100 (SiStat 2019).

Slika 7: Spreminjanje indeksa starosti po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

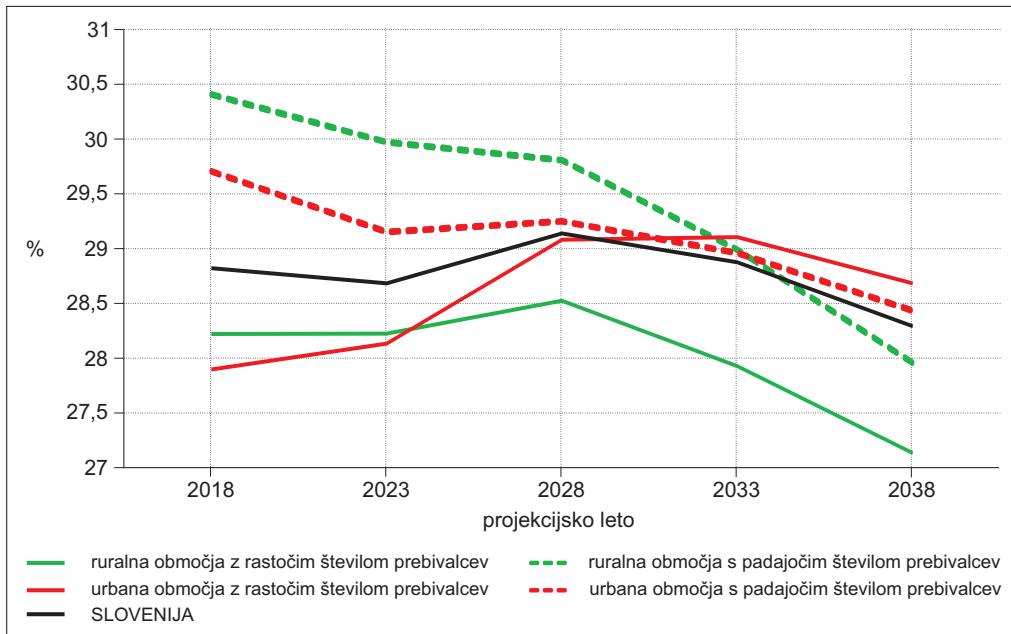

Slika 8: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 0 do 24 let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

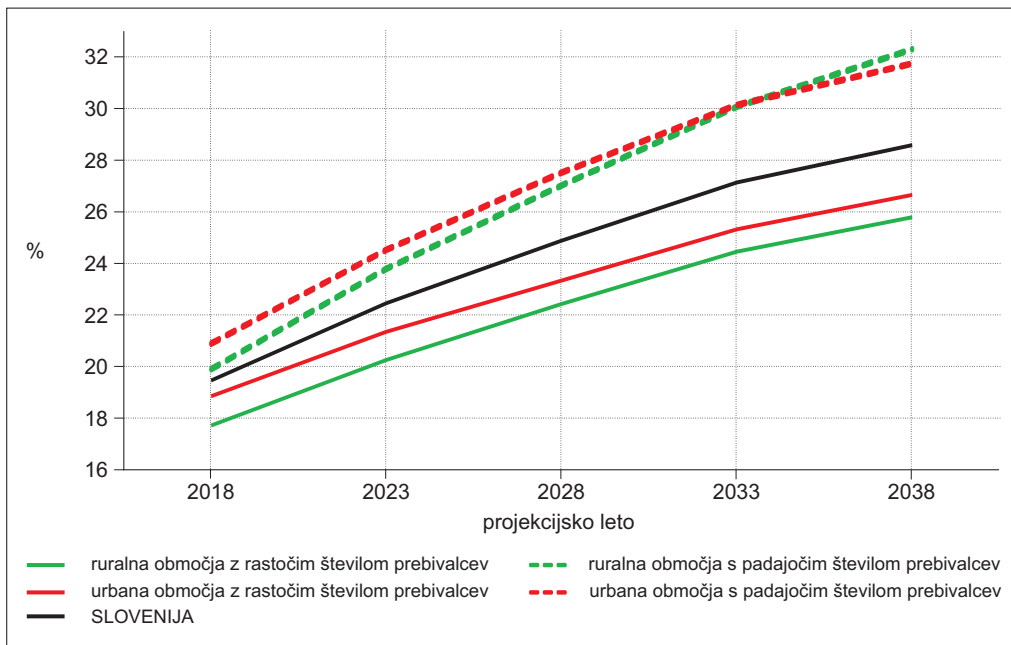

Slika 9: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 25 do 44 let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

Slika 10: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 45 do 64 let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

Slika 11: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 65 in več let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

Projekcijski rezultati sprememb števila prebivalcev po posameznih demografsko homogenih območjih (slika 12) so odraz že obstoječih razlik v selitveni dinamiki, celotni rodnosti in starostni sestavi. Skupno število prebivalcev bo po osnovni projekciji naraščalo še do leta 2023, upadanje pa se bo pospešilo po letu 2028 in še posebej po letu 2033. Porast števila prebivalcev za celotno projekcijsko obdobje 2018/2038 je ob nadaljevanju obstoječih demografskih trendov mogoče pričakovati na območjih, ki imajo že zdaj ugodno demografsko rast – ruralna območja osrednjeslovenske, savinjske, gorenjske, obalno-kraške, podravske in goriške statistične regije ter statistične regije jugovzhodna Slovenija ter urbana območja osrednjeslovenske, primorsko-notranjske in obalno-kraške statistične regije ter statistične regije jugovzhodna Slovenija. Po osnovni projekciji bo več kot 15 % prebivalstva izgubilo podeželje posavske, goriške (severni del – Posočje), koroške, primorsko-notranjske in pomurske statistične regije ter urbana območja zasavske, pomurske in koroške statistične regije. Število prebivalcev bo upadlo v sedmih mestnih občinah – Murska Sobota, Slovenj Gradec, Ptuj, Maribor, Nova Gorica, Velenje, Celje in Kranj. Trendi upadanja števila prebivalcev so značilni za večino obmejnih območij.

Po osnovni projekciji bo prebivalstvo do leta 2038 nazadovalo na dveh tretjinah slovenskega ozemlja (66 %), kjer bo z zdajšnjih 1.113.000 upadlo na 989.000, gostota poselitve pa s 83 na 74 prebivalcev na km² (slike 20 do 22).

Staranje prebivalstva (slike 13 do 15) najbolj preprosto izrazimo z indeksom starosti (stari 65+/stari 0–14 × 100). Staranje prebivalstva v prihodnosti je neizbežna posledica padajočega števila rojstev v preteklih desetletjih. Vrednost indeksa starosti v Sloveniji se bo po osnovni projekciji med letoma 2018 in 2038 povečala s 130 na 240. Tako bo število starejših od 65 let za skoraj dva in pol krat preseglo število otrok do 14. leta starosti. Najizrazitejše staranje prebivalstva je pričakovati na podeželju posavske, pomurske in dela goriške statistične regije (Posočje), najmanj pa se bo prebivalstvo zaradi rodnostnih značilnosti in priseljevanja postaralo na večjem delu podeželja osrednjeslovenske, jugovzhodne Slovenije in gorenjske statistične regije ter na urbaniziranih območjih jugovzhodne Slovenije, osrednjeslovenske in dela primorsko-notranjske statistične regije.

Na 58 % površine Slovenije bo po osnovni projekciji število starejših za več ko dva in pol krat presegalo število otrok.

Starostni kontingenti prebivalstva se absolutno in v relativnem deležu spreminjajo s staranjem prebivalstva. Po osnovni projekciji se bosta v obdobju od 2018 do 2038 najbolj znižala kontingenta starih 0 do 24 let (s 505.000 na 440.000) in 25 do 44 let (s 565.000 na 422.000), najbolj pa bo narasel kontingent starih 65 in več let (s 401.000 na 571.000). Skupni delovno aktivni kontingent starih 25 do 64 let se bo v istem obdobju znižal z 1.161.000 na 988.000 ali s 56 na 49 % od skupnega prebivalstva. Gibanje starostnih kontingentov po demografsko homogenih območjih se odraža pri indeksu starosti (slike 16 do 19).

Spremembe v številu in razporeditvi prebivalcev se bodo odrazile tudi v gostoti poseljenosti (slike 20 do 22).

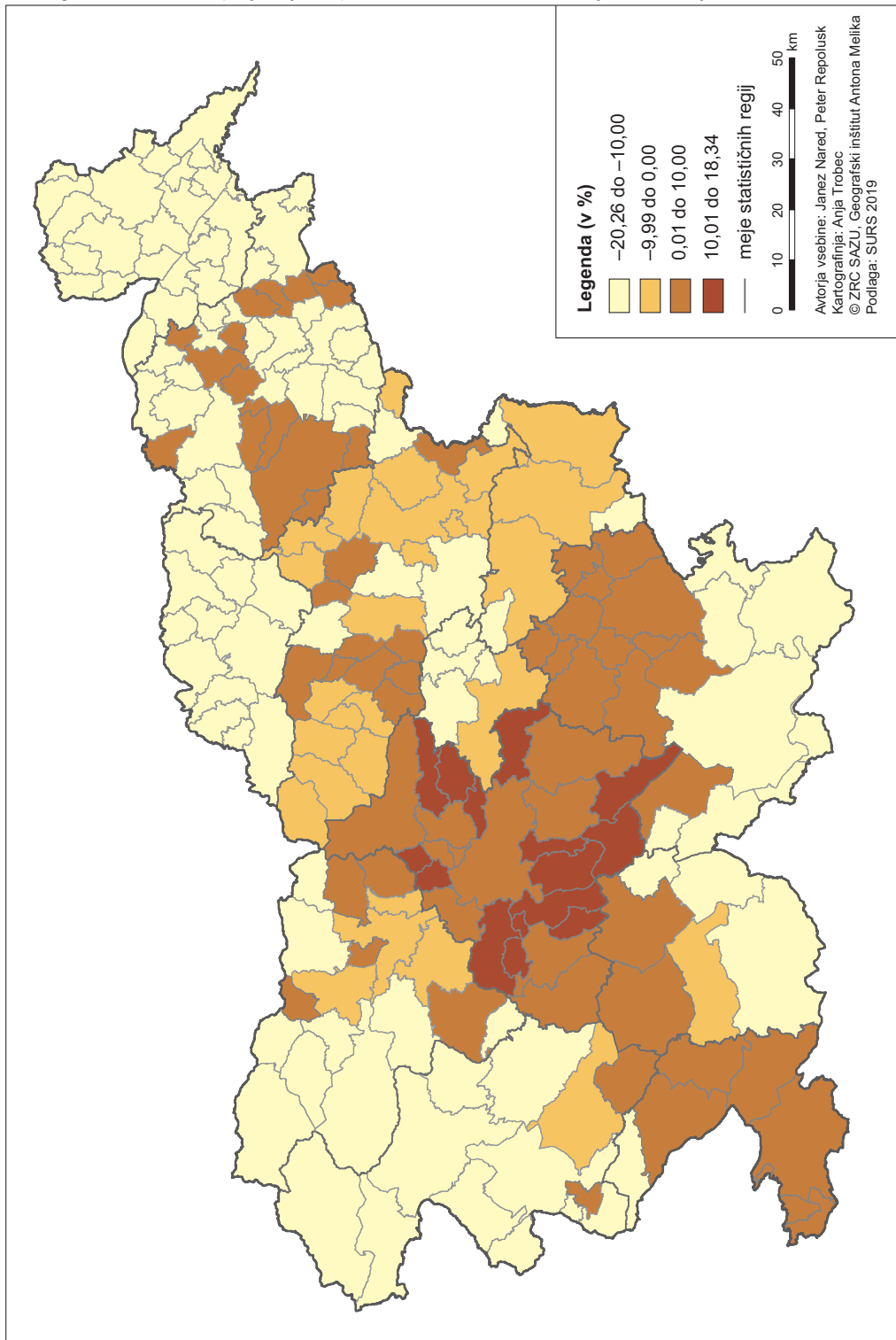
Po osnovni projekciji se bo zelo dvignila tudi povprečna starost prebivalstva. Povprečna starost prebivalstva slovenskih občin leta 2018 je bila 40 do 45 let. Te vrednosti se bodo leta 2038 povzpеле na 44 do 51 let (slike 23 do 25). Prebivalstvo bo najstarejše v vzhodni, jugovzhodni, južni in severozahodni Sloveniji, na Koroškem in v Zasavju. Po izrazito nižji stopnji ostarevanja zaradi priseljevanja izstopata okolica Ljubljane in jugovzhodni del Gorenjske.

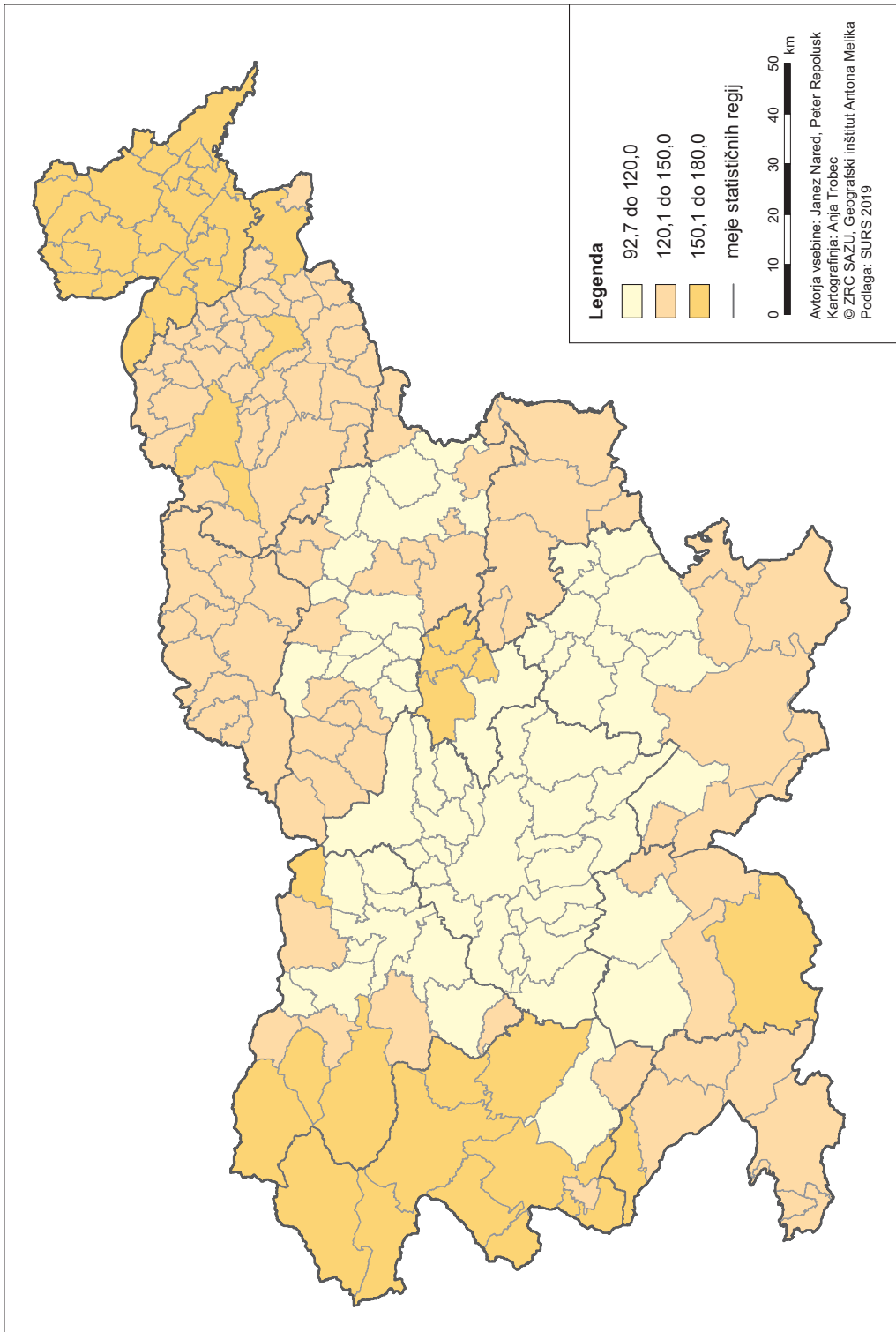
Slika 12: Gibanje števila prebivalcev glede na osnovno projekcijo med letoma 2018 in 2038 po demografsko homogenih območjih. ► str. 40

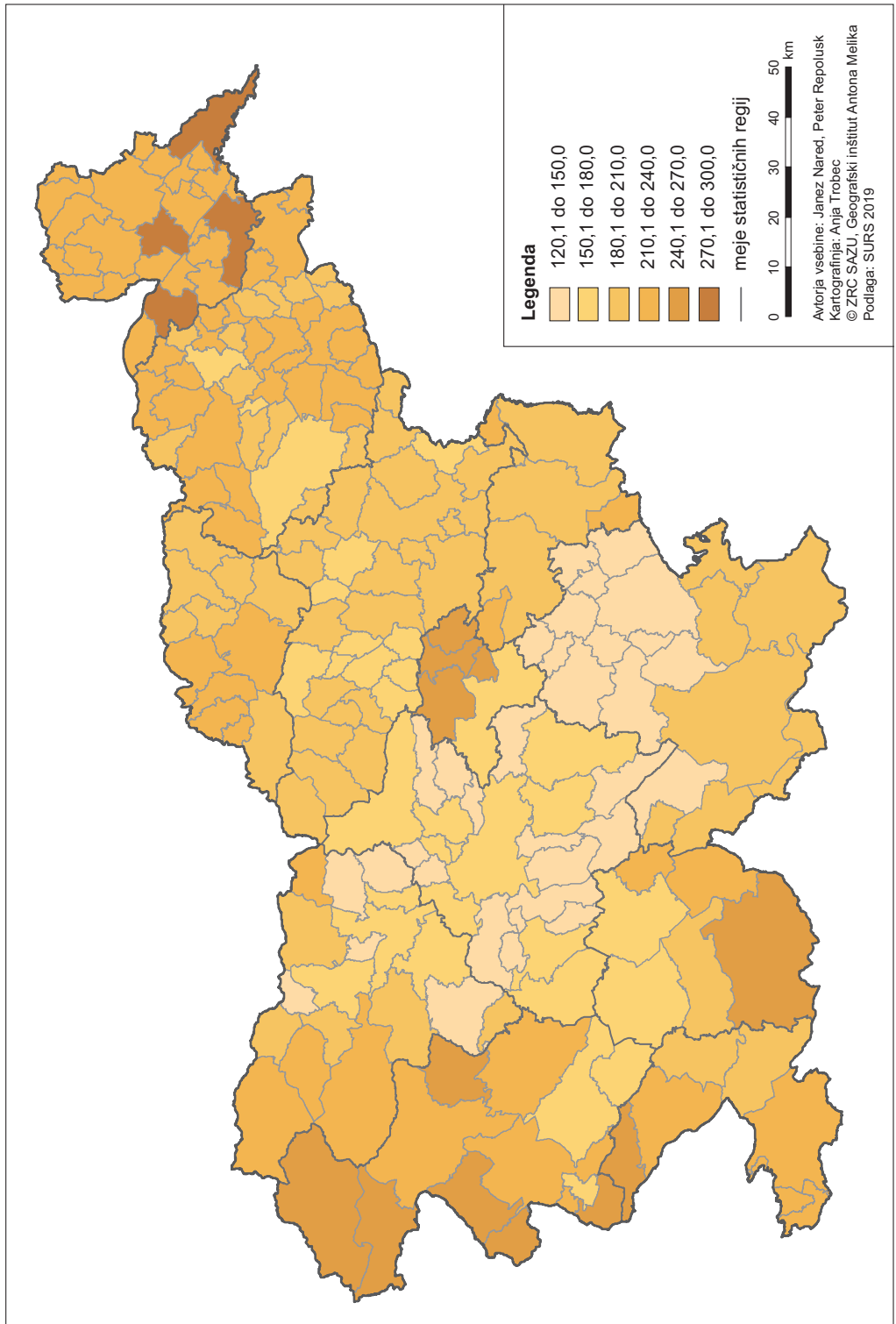
Slika 13: Indeks starosti leta 2018 po demografsko homogenih območjih. ► str. 41

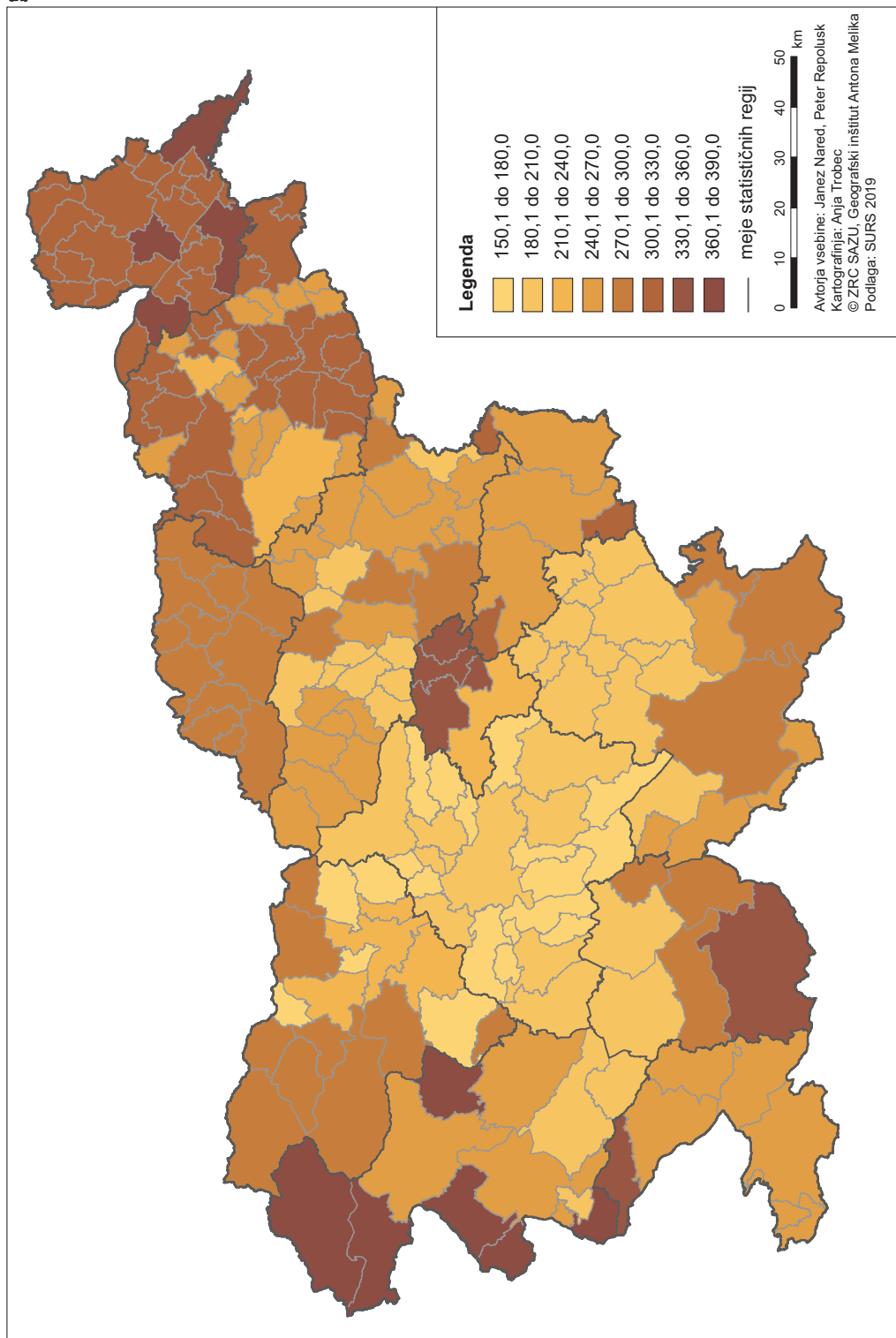
Slika 14: Indeks starosti leta 2028 po demografsko homogenih območjih. ► str. 42

Slika 15: Indeks starosti leta 2038 po demografsko homogenih območjih. ► str. 43

Nekatera demografsko homogena območja, ki po osnovni projekciji izkazujejo rast števila prebivalcev za celotno obdobje 2018/2038, bodo po letu 2033 pričela prebivalstveno upadati – obalna mesta ter območja tipa ruralno 1 na Dravskem polju, na Dolenjskem in v zalednem delu obalno-kraške statistične regije. Večji prostorski kompleksi, ki do konca projekcijskega obdobja izkazujejo rast prebivalstva, so celotna osrednjeslovenska statistična regija, občine tipa ruralno 1 v Spodnji Savinjski dolini in občine tipa urbano 1 v primorsko-notranjski statistični regiji (slika 26).

5.5 REZULTATI OSNOVNE PROJEKCIJE PO STATISTIČNIH REGIJAH

Po osnovni projekciji prebivalstva za celotno obdobje od 2018 do 2038 se bo število prebivalcev povečalo samo v osrednjeslovenski in obalno-kraški statistični regiji – za 8 in 3 %. Za več kot 10 % bo upadlo v pomurski (–16 %), zasavski (–15 %), koroški (–15 %) in goriški statistični regiji (–11 %), v zadnji predvsem zaradi depopulacijskih trendov Zgornjega in Srednjega Posočja. Ostale regije bodo izgubile med 3 in 7 % prebivalcev (preglednica 10, slika 27). Število prebivalcev obalno-kraške statistične regije bo stagniralo ali rahlo upadalo že po letu 2028. Delež prebivalstva osrednjeslovenske statistične regije od celotnega se bo povečal s 26 na 29 %. Samo v tej regiji se bo izraziteje dvignila gostota poselitve, z 230 na 250 prebivalcev na km². Najredkeje poseljene regije bodo ostale goriška, koroška, jugovzhodna Slovenija in primorsko-notranjska statistična regija.

Po osnovni projekciji se bo prebivalstvo najbolj postaralo v pomurski, zasavski, koroški in podravski statistični regiji (slika 28). V Pomurju in na Koroškem bo število starejših od 64 let za trikrat presežlo število otrok. Prebivalstvo bo mlajše od slovenskega povprečja samo v osrednjeslovenski in gorenjski statistični regiji ter v statistični regiji jugovzhodna Slovenija, v prvi predvsem zaradi priseljevanja, v drugih dveh pa zaradi višje regionalne vrednosti celotne rodnosti. Obalno-kraška statistična regija bo ohranila razmeroma visoko vrednost indeksa starosti, zlasti na račun nizke rodnosti, ki je za regijo značilna že vsa zadnja desetletja.

Močnejše upadanje števila mlajšega prebivalstva v starosti 0 do 24 let je mogoče pričakovati v najbolj depopulacijskih regijah in v obalno-kraški statistični regiji (slika 29). Podobno velja tudi za starostni kontingent mlajše delovne sile (25 do 44 let), v obalno-kraški statistični regiji pa bodo ta upad kompenzirale priselitve (slika 30). Starostni kontingent med 45 in 64 leti med projekcijskimi obdobji številčno najmanj niha, saj ne zajema generacij z najnižjim številom rojenih (slika 31). Delež starih 65 let in več bo narasel povsod, najbolj pa v pomurski, koroški, zasavski, podravski in goriški statistični regiji, kjer bo presežal 30 % od celotnega prebivalstva (slika 32). Od ostalih statističnih regij odstopa osrednjeslovenska, po projekciji bo delež starejšega v skupnem predstavljal okrog 25 %.

Slika 16: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 0–24 let.

► str. 45

Slika 17: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 25–44 let.

► str. 46

Slika 18: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 45–64 let.

► str. 47

Slika 19: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 64+ let.

► str. 48

Slika 20: Gostota poselitve leta 2018. ► str. 49

Slika 21: Gostota poselitve leta 2028. ► str. 50

Slika 22: Gostota poselitve leta 2038. ► str. 51

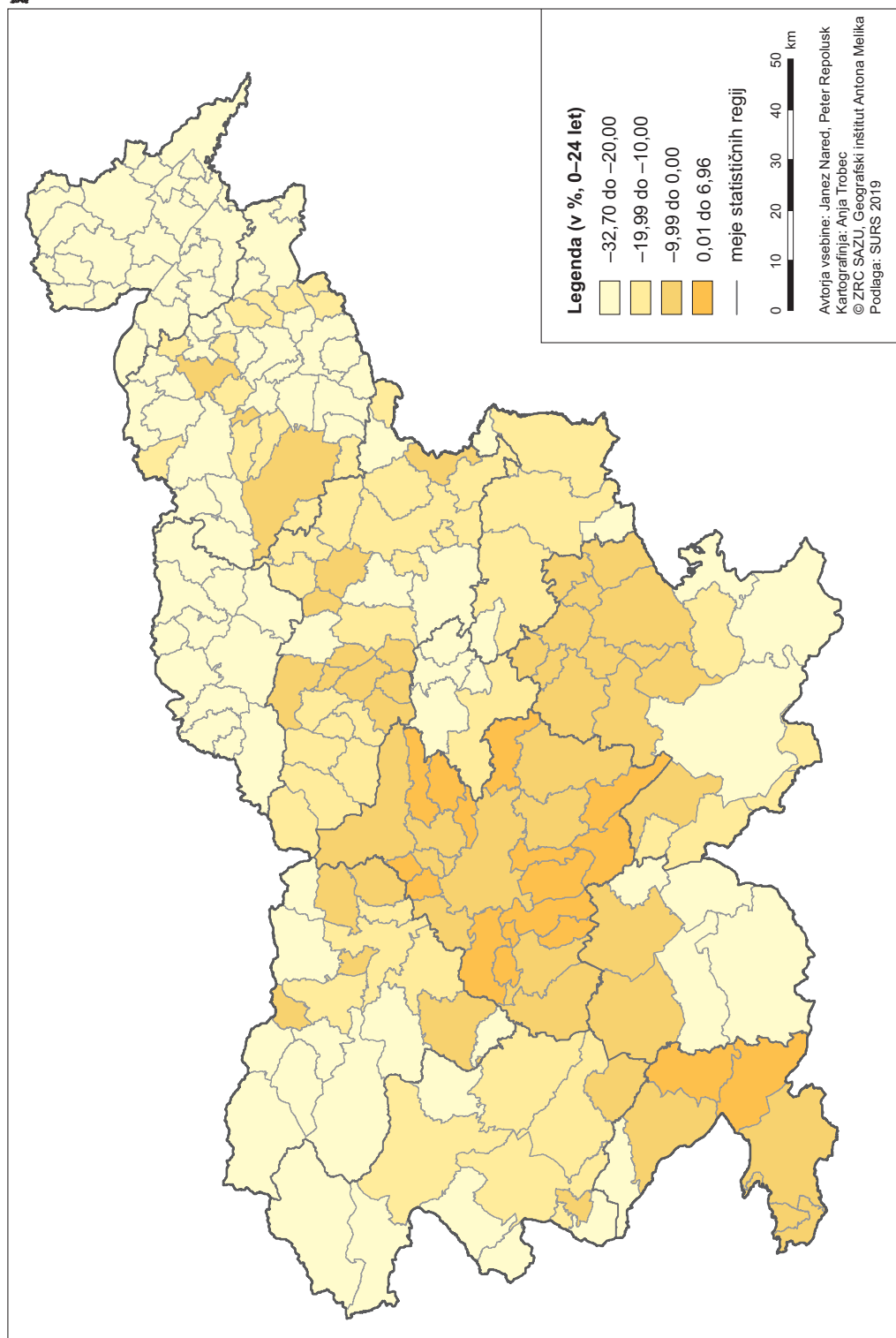
Slika 23: Povprečna starost prebivalcev leta 2018. ► str. 52

Slika 24: Povprečna starost prebivalcev leta 2028. ► str. 53

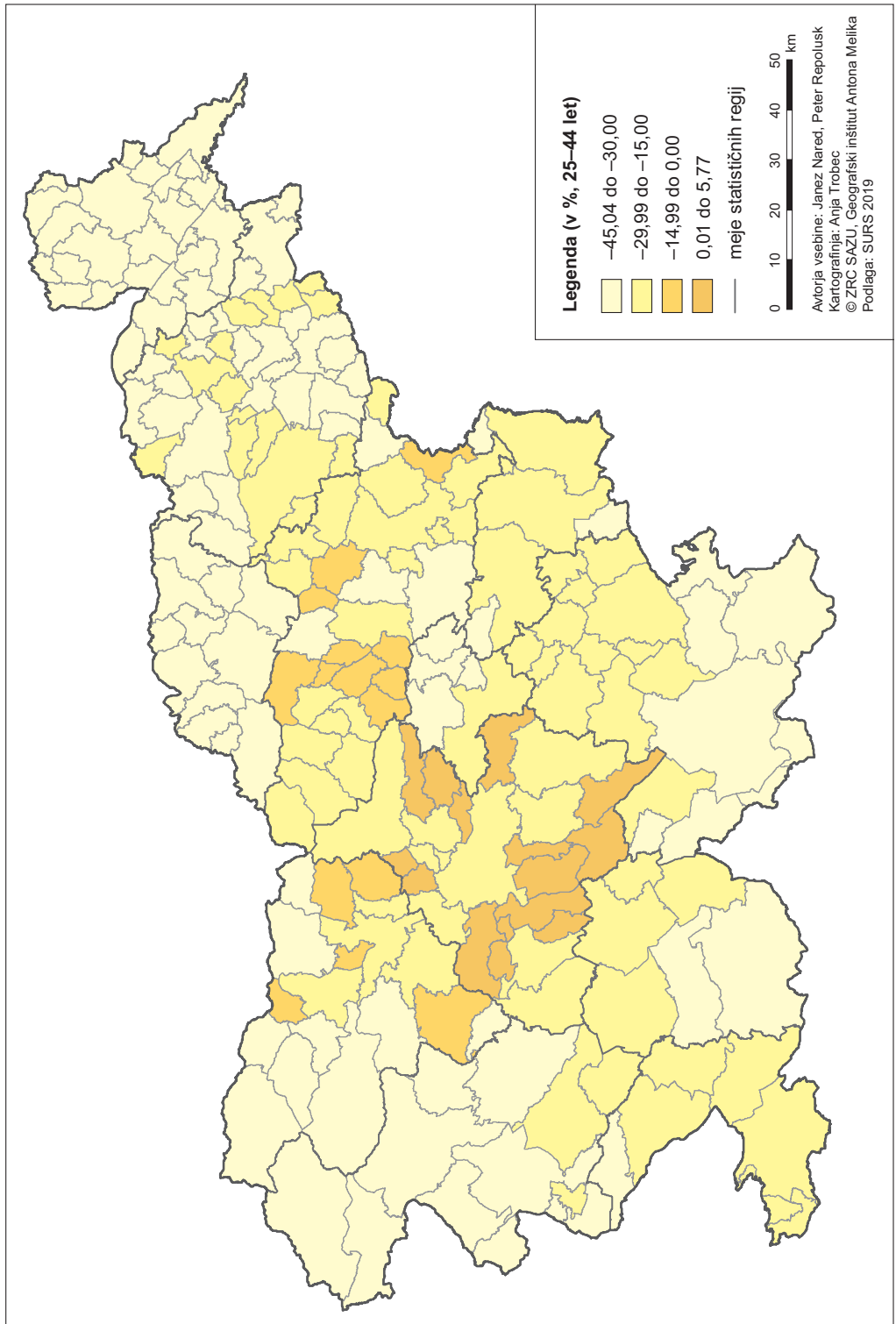
Slika 25: Povprečna starost prebivalcev leta 2038. ► str. 54

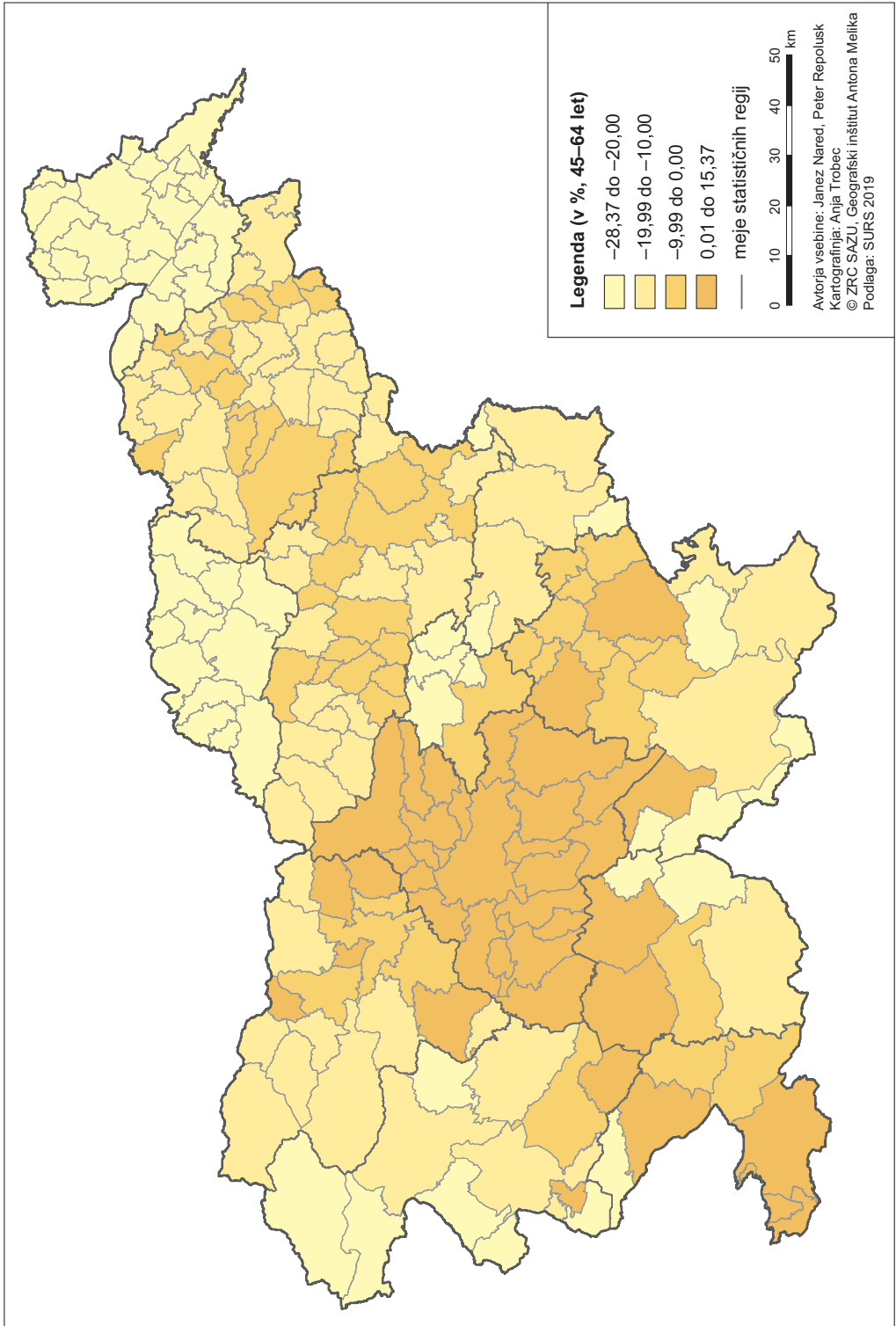
Slika 26: Začetek upadanja števila prebivalcev po obdobjih po demografsko homogenih območjih.

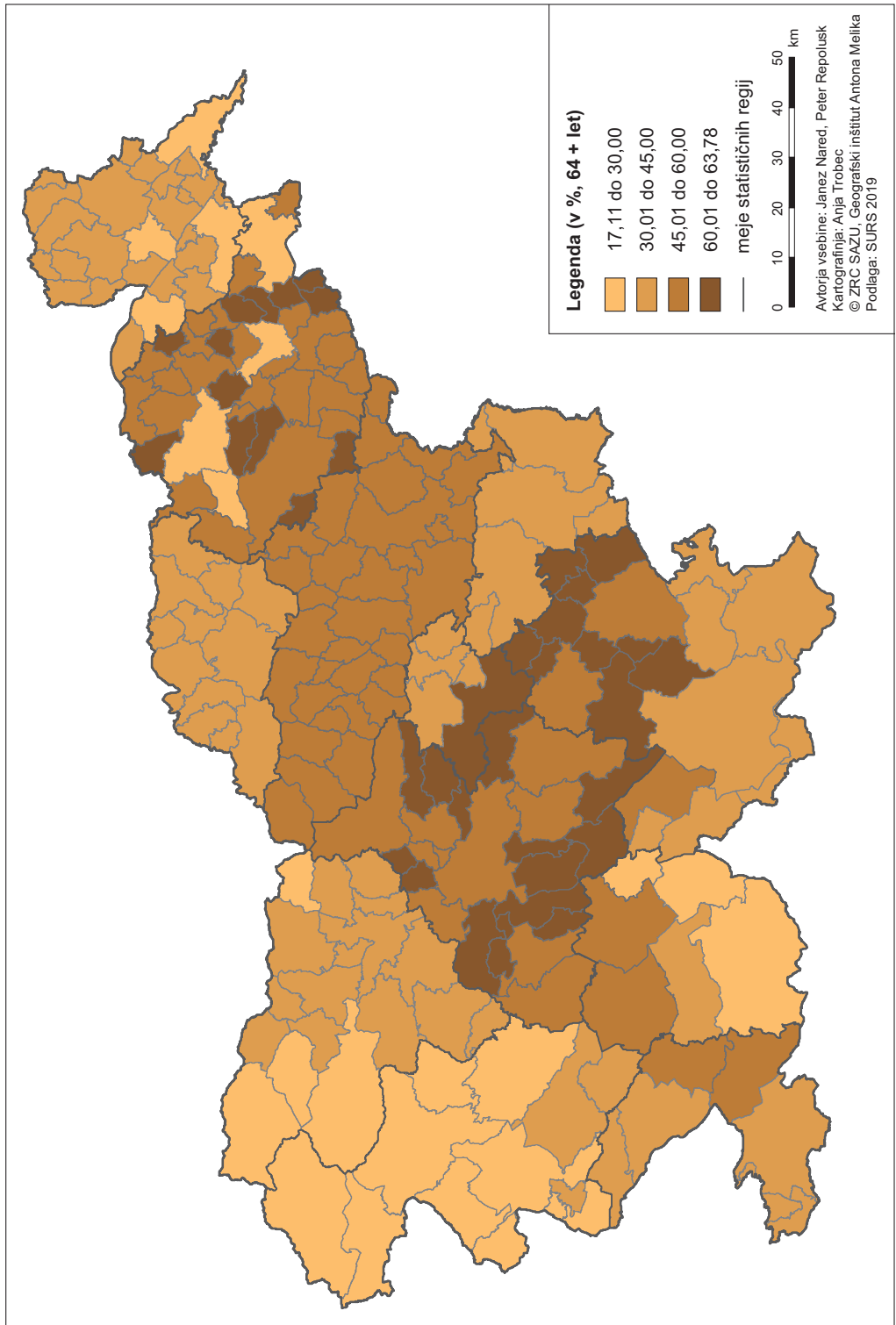
► str. 55

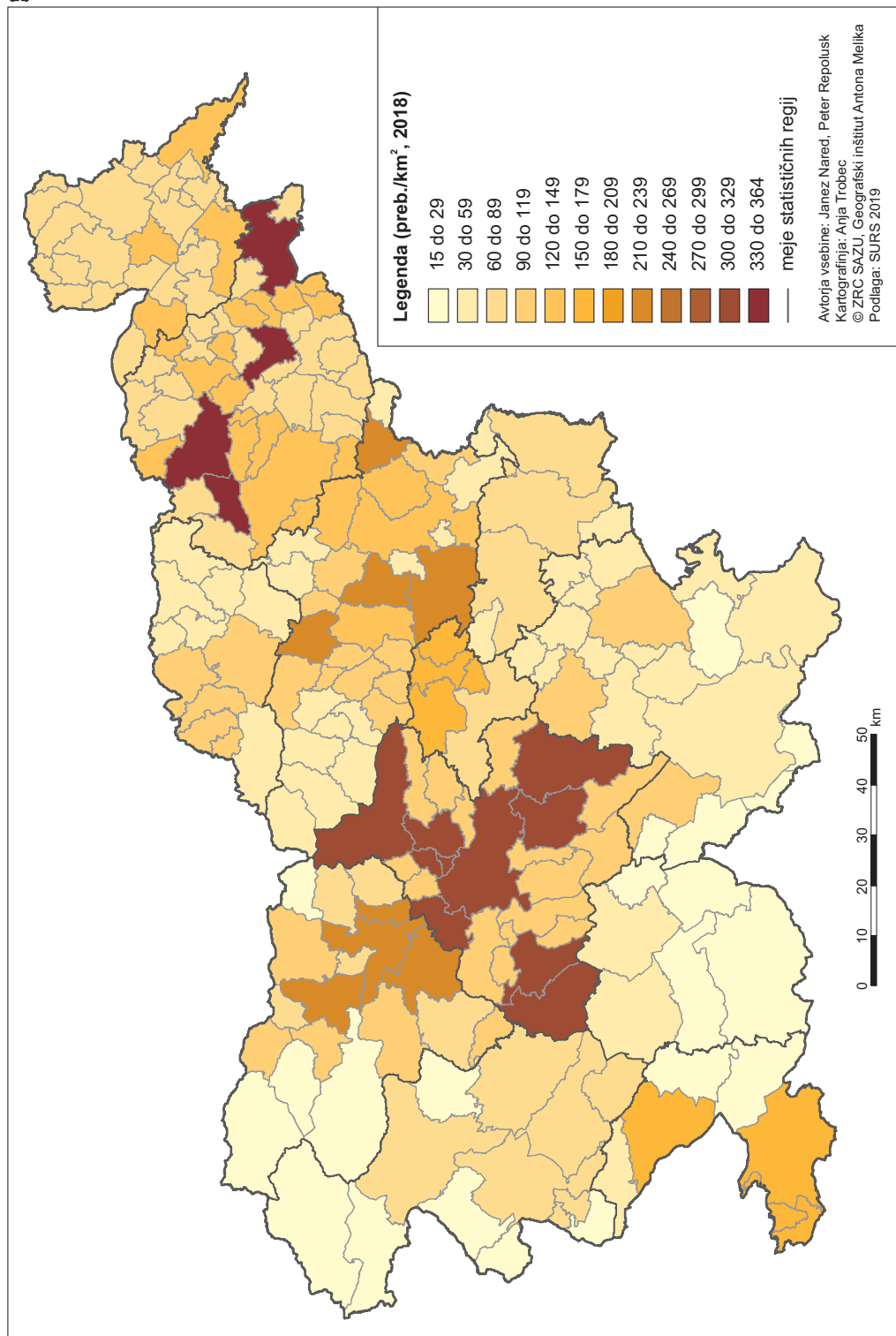

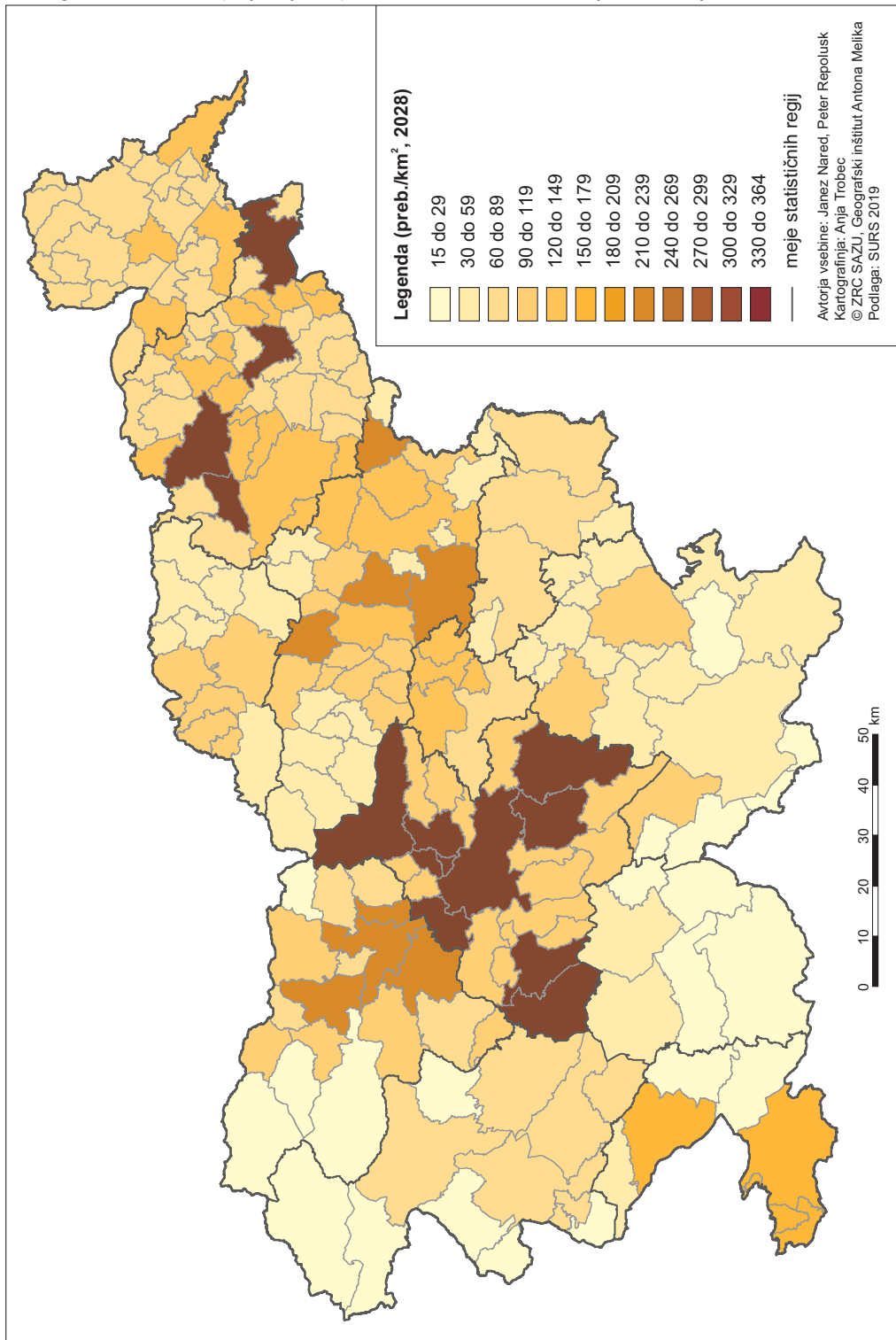

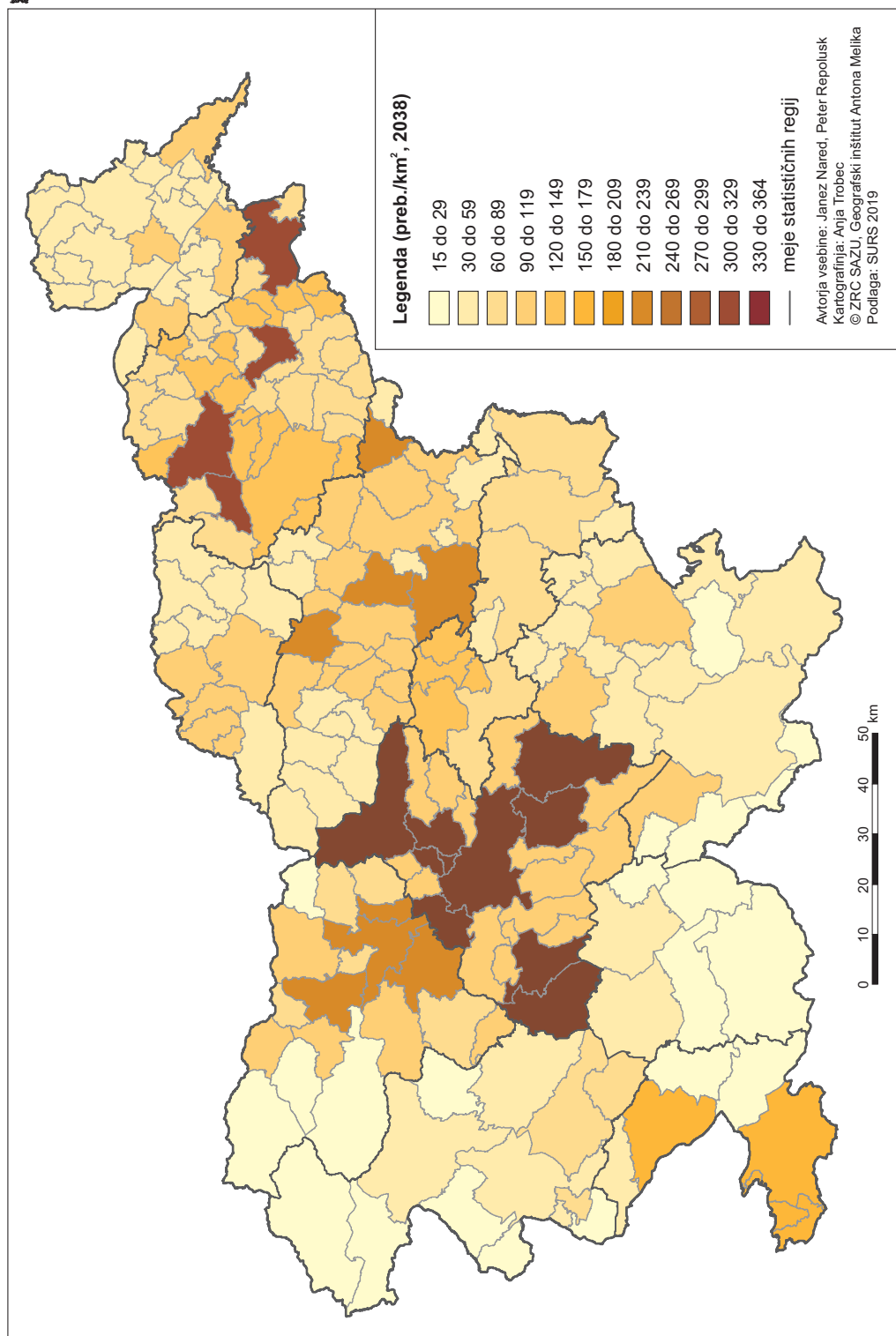

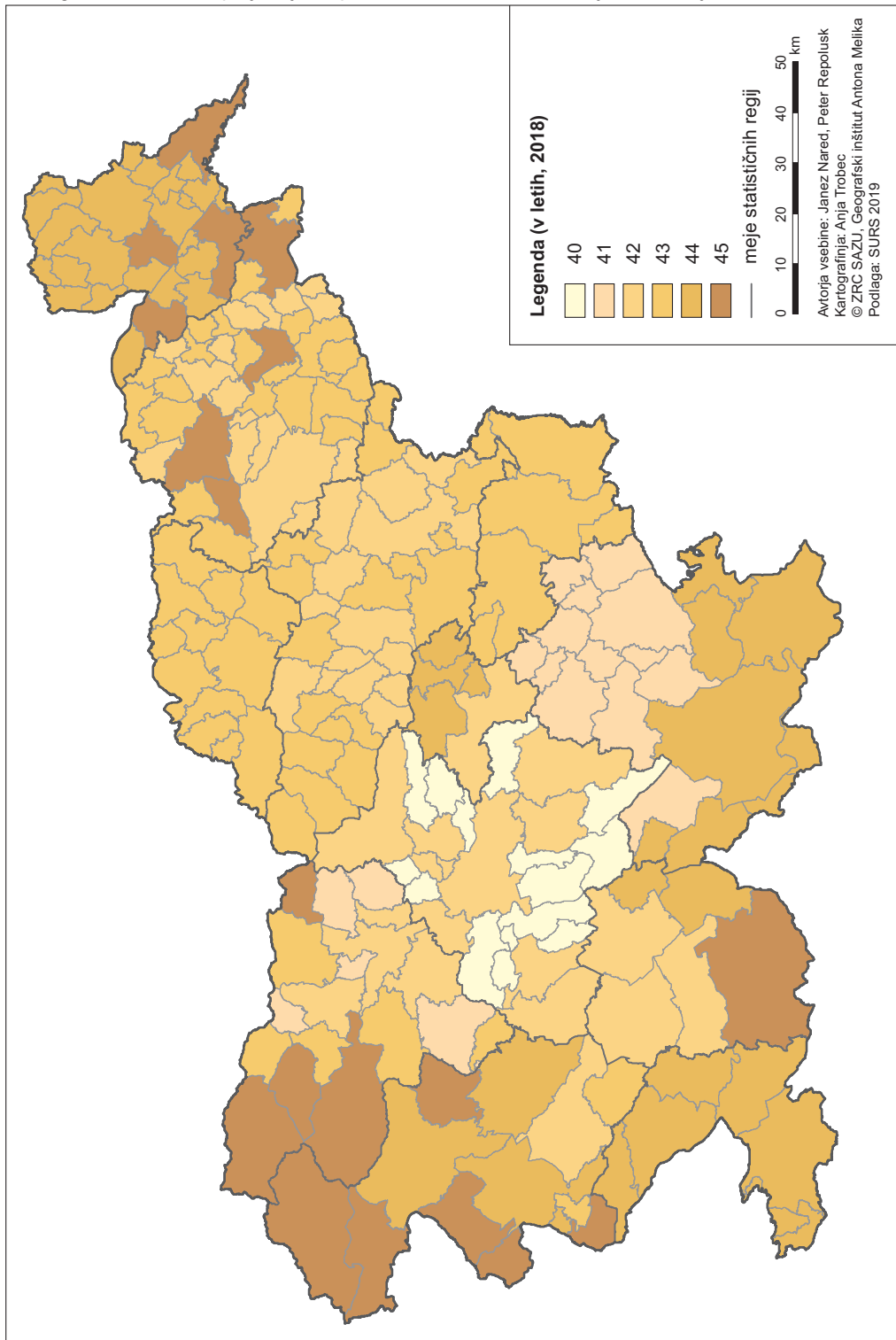

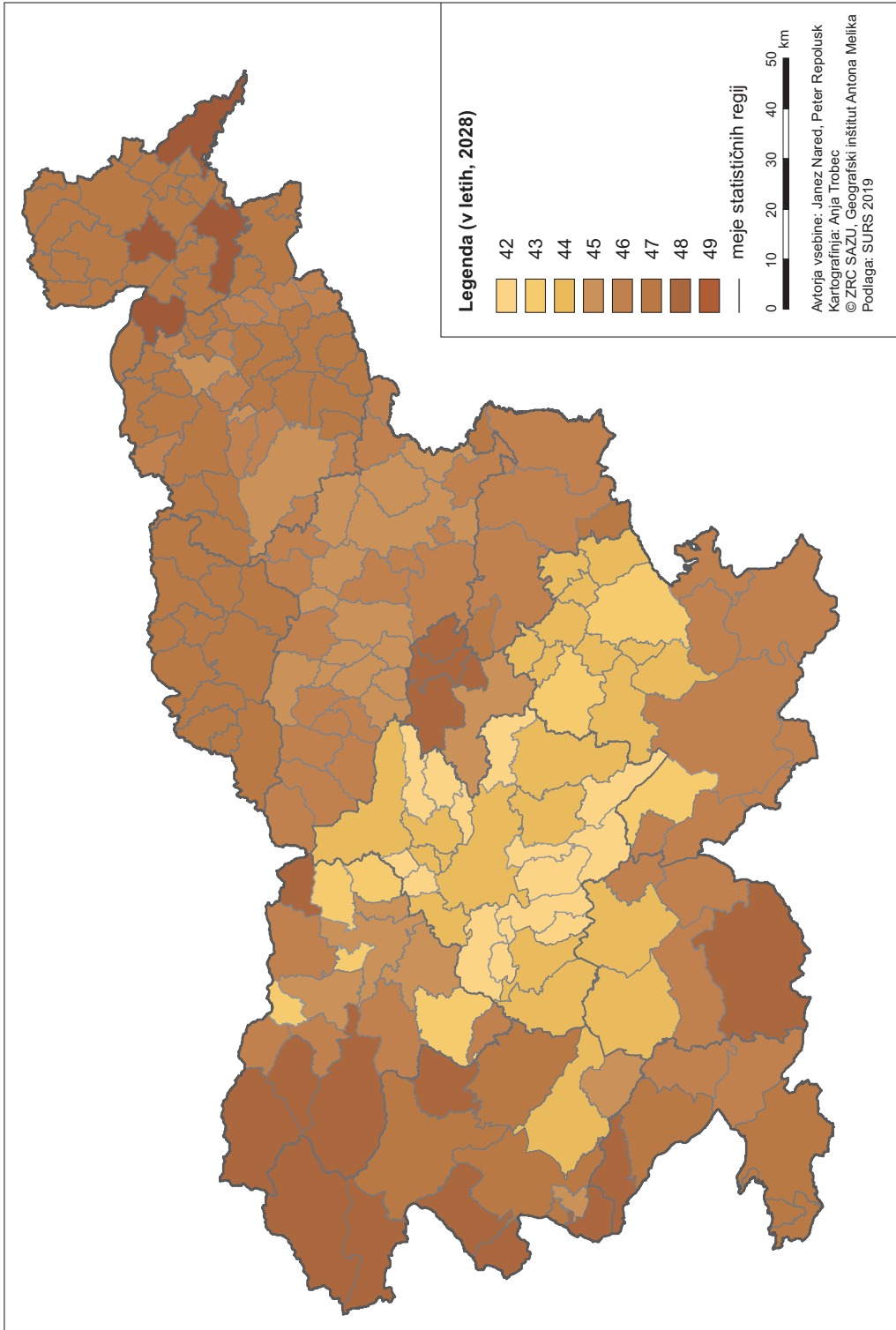

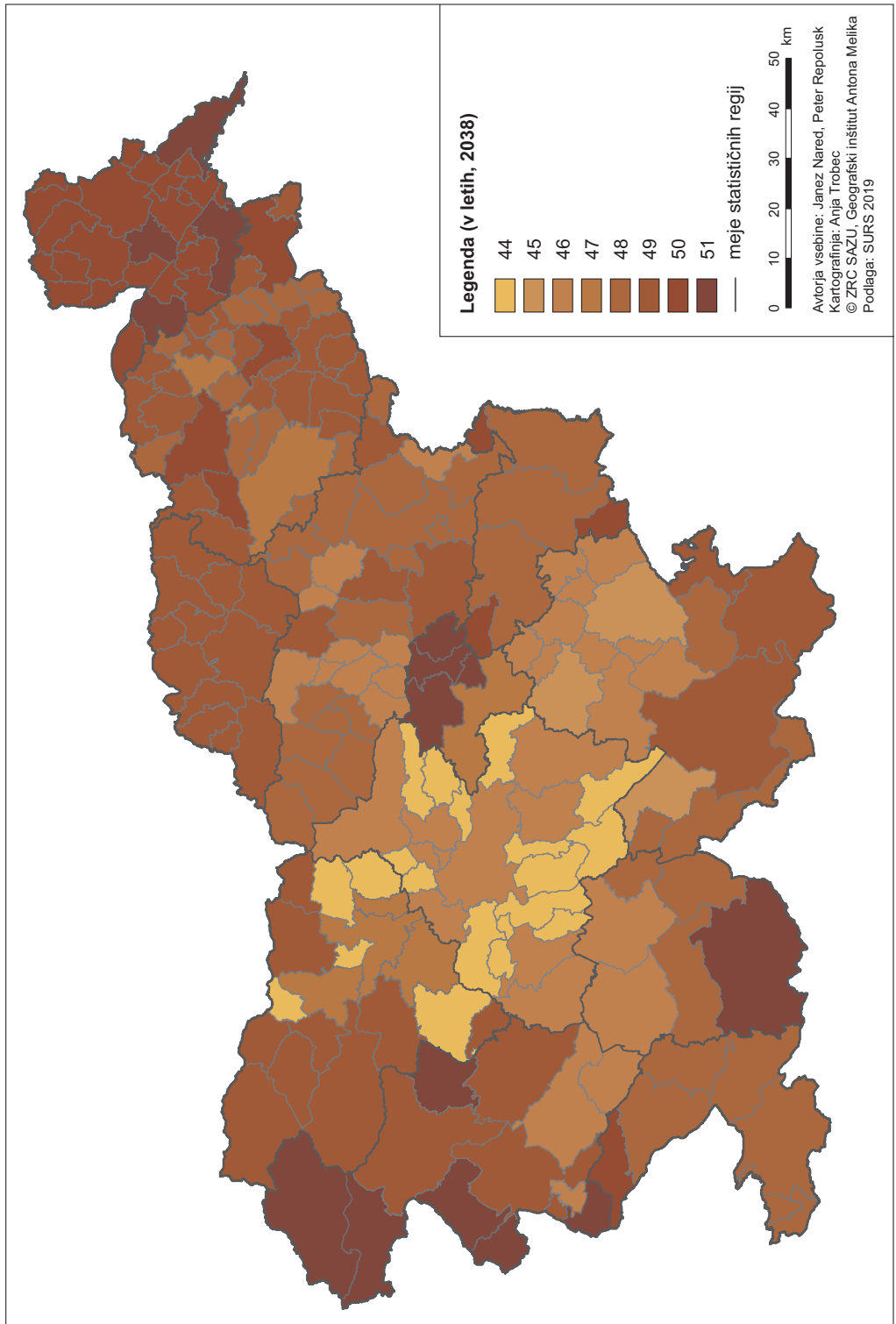

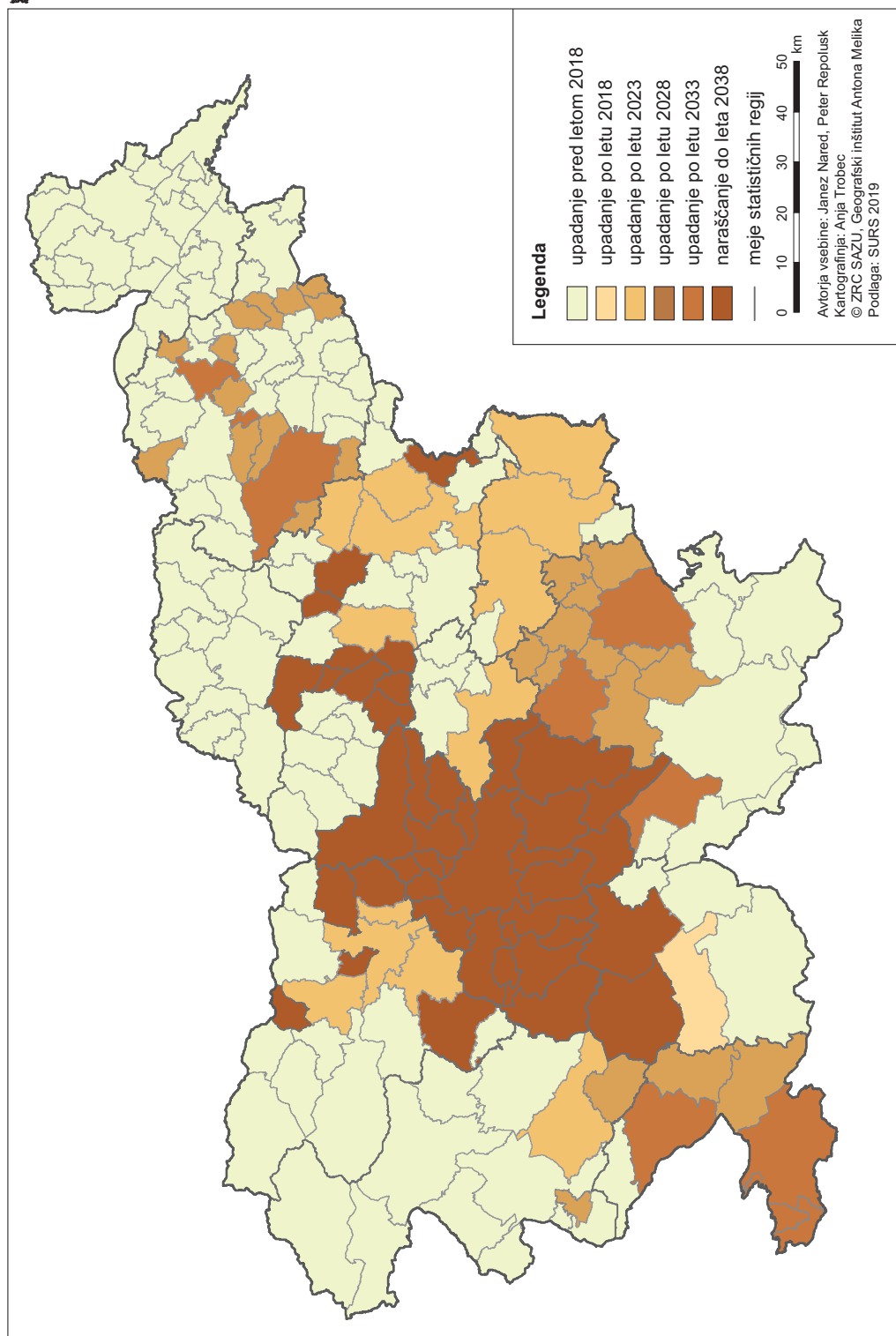

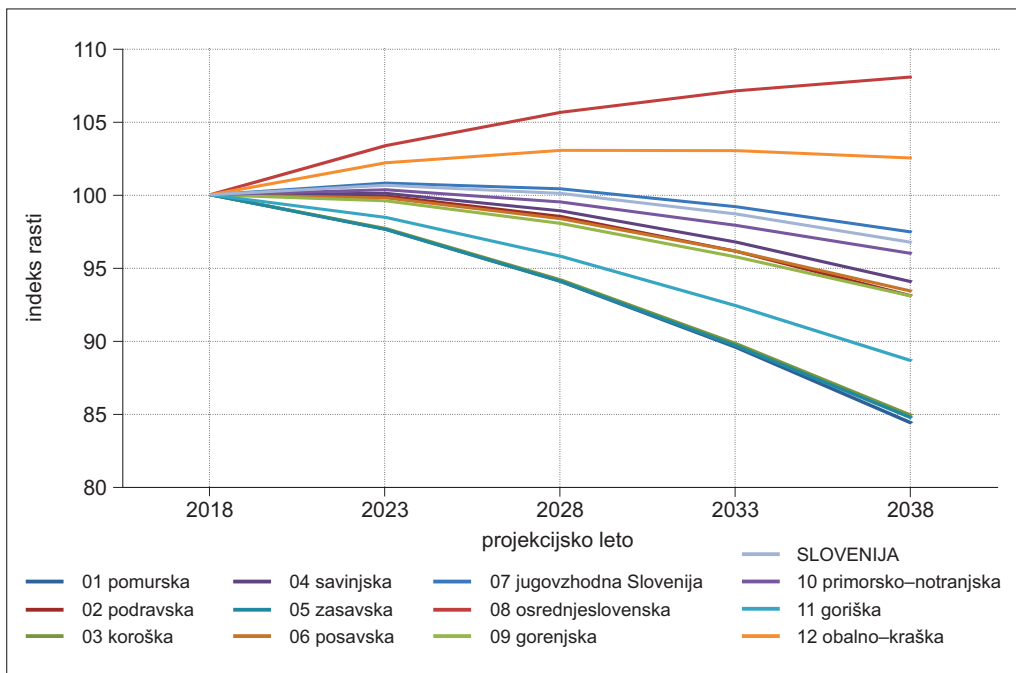

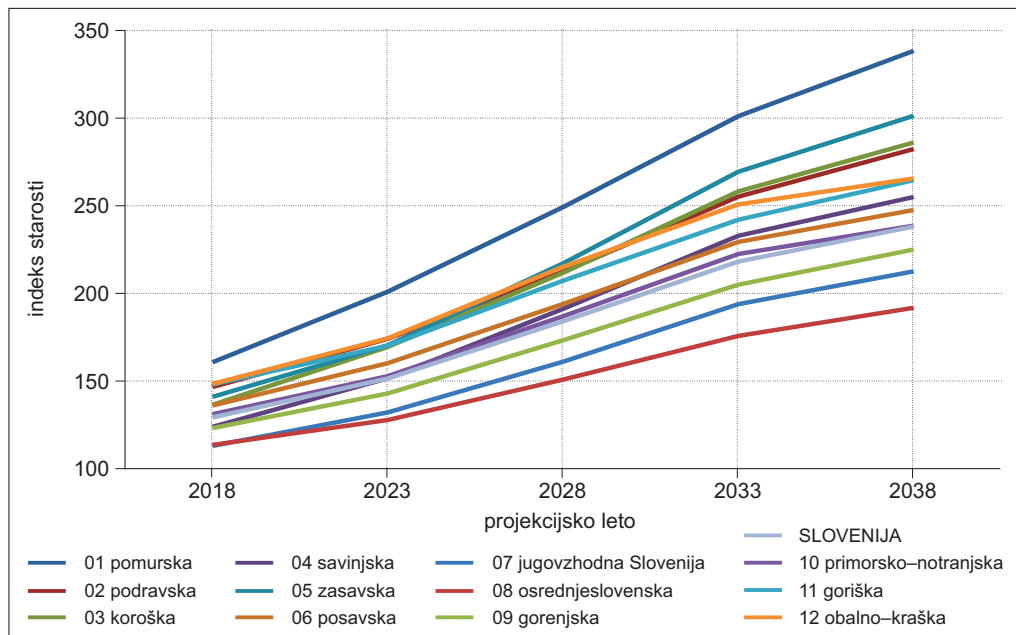

Preglednica 10: Rast števila prebivalcev po statističnih regijah po osnovni projekciji (SiStat 2019).

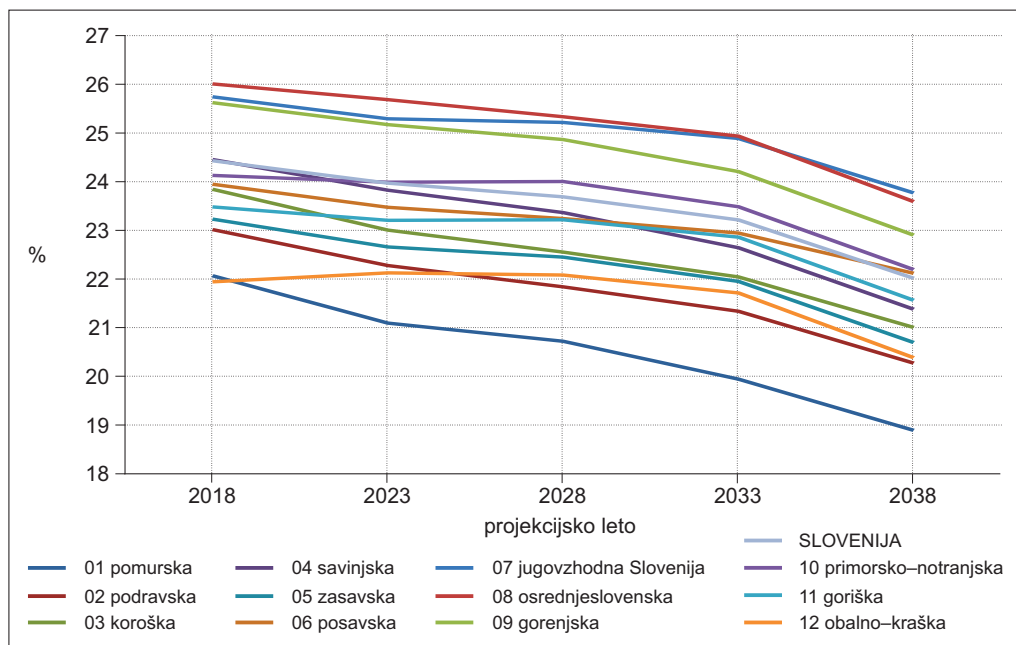
statistična regija	število leta 2018	število leta 2023	število leta 2028	število leta 2033	število leta 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
1 pomurska	115.756	113.034	108.903	103.686	97.697	94,08	84,40
2 podravska	320.996	320.746	316.249	308.591	298.810	98,52	93,09
3 koroška	71.129	69.490	66.985	63.883	60.394	94,17	84,91
4 savinjska	256.451	256.724	253.640	248.168	241.198	98,90	94,05
5 zasavska	57.324	55.971	53.933	51.404	48.582	94,08	84,75
6 posavska	75.888	75.733	74.649	72.955	70.887	98,37	93,41
7 jugovzhodna Slovenija	143.707	144.865	144.296	142.541	140.045	100,41	97,45
8 osrednje-slovenska	536.600	554.666	566.876	574.739	579.834	105,64	108,06
9 gorenjska	204.279	203.443	200.270	195.600	190.139	98,04	93,08
10 primorsko-notranjska	52.701	52.886	52.440	51.602	50.584	99,50	95,98
11 goriška	118.346	116.513	113.371	109.371	104.915	95,80	88,65
12 obalno-kraška	113.703	116.187	117.157	117.133	116.560	103,04	102,51
SLOVENIJA	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	100,09	96,75

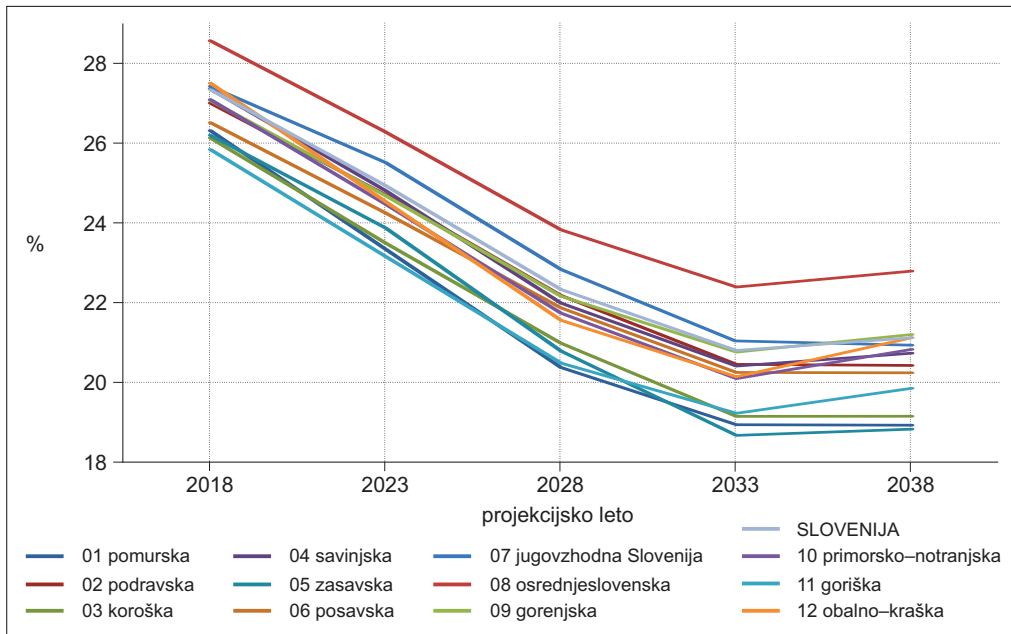
Slika 27: Indeks rasti števila prebivalcev po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038, 2018 = 100 (SiStat 2019).

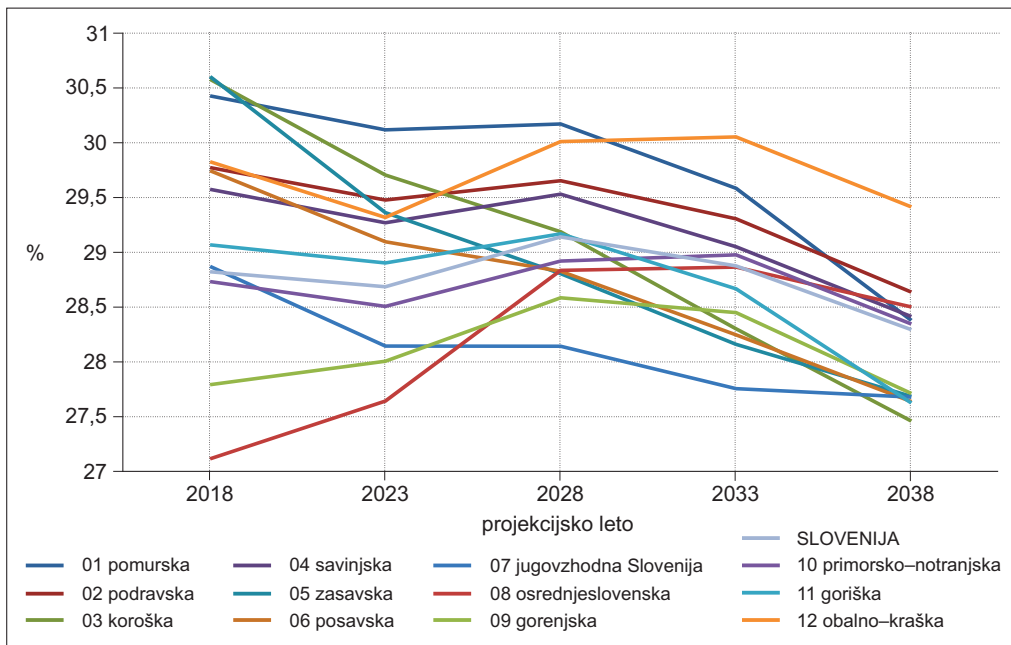
Slika 28: Spreminjanje indeksa starosti po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

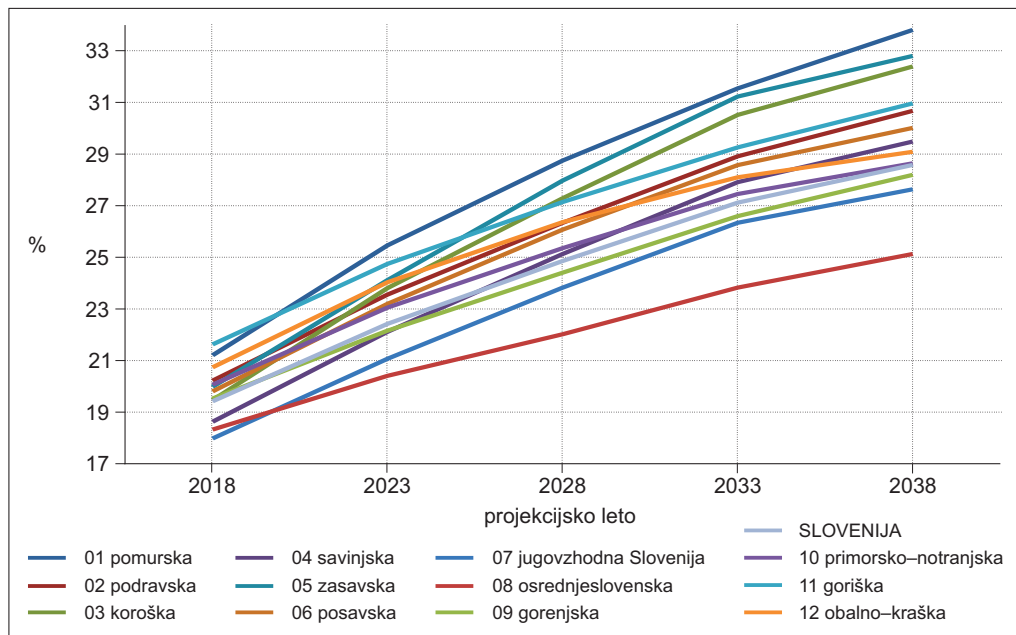
Slika 29: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 0 do 24 let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

Slika 30: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 25 do 44 let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

Slika 31: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 45 do 64 let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

Slika 32: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 65 in več let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).

5.6 REZULTATI OSNOVNE PROJEKCIJE ZA NAPOVED GIBANJA ŠTEVILA GOSPODINJSTEV PO STATISTIČNIH REGIJAH

Iz osnovne projekcije je bila izračunana ocena gibanja števila gospodinjstev z ena do šest člani (preglednica 11). V gospodinjstvih te velikosti je leta 2018 živel 95,1 % slovenskega prebivalstva (SiStat 2019). Večjih zasebnih gospodinjstev je malo, delež prebivalstva, ki živi v skupinskih gospodinjstvih, predvsem v domovih za starejše, narašča.

Ocena za gibanje števila gospodinjstev in ne družin je bila izbrana zato, ker je gospodinjstvo najpogosteje istovetno z naseljenim stanovanjem. Družin je v gospodinjstvu lahko več (na primer družina z otroci in starševski par) ali pa je razširjena (družina z nedružinskimi člani, ki pa so najpogosteje tesni biološki sorodniki).

Ocena metodično sloni na predpostavki, da bodo različno velika gospodinjstva (ena do šest članov) tudi v prihodnje ostala v enakem medsebojnem številčnem razmerju kot leta 2018. Vsekakor pa obstaja možnost, da se bo delež oseb v enočlanskih gospodinjstvih nekoliko povečal. Spremembe v številu gospodinjstev so v splošnem podobne spremembam v številu prebivalcev.

5.7 REZULTATI PROJEKCIJE ZA OBMEJNA PROBLEMSKA OBMOČJA

Demografska projekcija za obmejna problemska območja Slovenije je bila izdelana za 85 občin po enaki metodi kot osnovna projekcija. Osnovno prostorsko enoto tvorijo občine te skupine po statističnih regijah. Ocene demografskih značilnosti prihodnjega razvoja teh občin po drugih prostorskih ravneh – demografsko-naselbinskih tipih in obmejni legi – so bile opravljene s pomočjo ekstrapolacij vrednosti iz osnovne projekcije.

Preglednica 11: Ocena spremembe števila gospodinjstev z 1 do 6 člani po osnovni projekciji po statističnih regijah.

statistična regija	leto 2018	leto 2023	leto 2028	leto 2033	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
1 pomurska	44.096	43.059	41.486	39.498	37.217	94,1	84,4
2 podravska	133.144	133.040	131.175	127.998	123.941	98,5	93,1
3 koroška	28.491	27.835	26.832	25.589	24.191	94,2	84,9
4 savinjska	103.050	103.160	101.920	99.721	96.921	98,9	94,1
5 zasavska	23.252	22.703	21.876	20.850	19.706	94,1	84,7
6 posavska	29.847	29.786	29.359	28.693	27.880	98,4	93,4
7 jugovzhodna Slovenija	53.533	53.965	53.753	53.099	52.169	100,4	97,5
8 osrednje-slovenska	211.692	218.819	223.636	226.738	228.748	105,6	108,1
9 gorenjska	76.451	76.138	74.950	73.203	71.159	98,0	93,1
10 primorsko-notranjska	20.507	20.579	20.405	20.079	19.683	99,5	96,0
11 goriška	45.897	45.186	43.968	42.416	40.688	95,8	88,7
12 obalno-kraška	46.618	47.637	48.034	48.025	47.790	103,0	102,5
SLOVENIJA	816.578	821.907	817.394	805.909	790.093	100,1	96,8

85 občin, opredeljenih za obmejna problemska območja (Pečar 2014), skupaj meri 9739 km² ali slabo polovico površine Slovenije, v njih pa je 1. 1. 2018 živelo 452.368 prebivalcev. Zajemajo velik delež slovenskih goratih in hribovitih pokrajin na meji z Avstrijo, Italijo in Hrvaško. Po obmejni legi predstavlja najvišji delež obmejno območje s Hrvaško (41 %), sledijo obmejna območja z Avstrijo (30 %), Italijo (24 %) in Madžarsko (5 %). Najvišji delež slovenskih obmejnih problemskih območij imajo statistične regije goriška, jugovzhodna Slovenija in primorsko-notranjska – hribovita in gorata ter redko poseljena območja. Primerjava z ostalimi slovenskimi občinami je podana v preglednici 12.

Demografska problematičnost obmejnih občin je nekoliko zakrita, saj med obmejna problemska območja spada tudi 16 občin z rastočim številom prebivalcev v obdobju 2008/2017, od tega 12 ruralnih in 4 urbane. Po projekciji je največ problemov pri ohranjanju poselitve lahko pričakovati v obmejnih občinah pomurske, koroške in podravske statistične regije.

5.8 PROJEKCIJA POTREBNEGA PRISELJEVANJA IZ TUJINE ZA OHRANJANJE KONTINGENTA AKTIVNEGA PREBIVALSTVA

Po osnovni projekciji se bo število prebivalcev v aktivnem starostnem kontingentu (25 do 64 let) v dvajsetih letih znižalo za približno 170.000 oseb. Dinamika upadanja tega kontingenta je krepkejša od upada celotnega prebivalstva – le 67.000 v istem obdobju. Starostna obremenitev delovno aktivnih bo zato precej narasla, narasla pa bo tudi obremenjenost delovanja socialnih in zdravstvenih institucij (Poročilo o staranju 2015; Demografske spremembe ... 2016). Ker že zdaj v Sloveniji na določenih področjih primanjkuje delovne sile, je ena od možnosti pospešeno priseljevanje iz tujine. Projekcija je izdelana za prostorsko raven statističnih regij, izračunana je s predpostavko ničtega neta slovenskih medregijskih selitev. Ocena potrebne priselitve ne vključuje le osebe stare 25 do 64 let, pač pa vse priseljene glede na starostno sestavo priseljevanja v obdobju 2008/2017, v okviru katerega omenjena

Preglednica 12: Osnovne demografske značilnosti obmejnih problemskih območij in drugih slovenskih območij po projekciji 2018/2038 (SiStat 2019).

tip	število prebivalcev leta 2018	število prebivalcev leta 2023	število prebivalcev leta 2028	število prebivalcev leta 2033	število prebivalcev leta 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
obmejne problemske občine	452.368	446.525	435.727	421.433	404.705	96,3	89,5
druge slovenske občine	1.614.512	1.633.733	1.633.042	1.618.240	1.594.940	101,1	98,8
SLOVENIJA	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	100,1	96,7
	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2023	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2033	indeks starosti leta 2038		
obmejne problemske občine	142,2	171,2	210,5	248,9	271,3		
druge slovenske občine	125,8	146,3	177,2	210,3	229,8		
SLOVENIJA	129,2	151,3	183,8	217,9	237,8		
	delež slovenskega prebivalstva leta 2018 (v %)	delež slovenskega prebivalstva leta 2023 (v %)	delež slovenskega prebivalstva leta 2028 (v %)	delež slovenskega prebivalstva leta 2033 (v %)	delež slovenskega prebivalstva leta 2038 (v %)		
obmejne problemske občine	21,9	21,5	21,1	20,7	20,2		
druge slovenske občine	78,1	78,5	78,9	79,3	79,8		
SLOVENIJA	100	100	100	100	100		
	gostota poselitve (preb./km ²) leta 2018	gostota poselitve (preb./km ²) leta 2023	gostota poselitve (preb./km ²) leta 2028	gostota poselitve (preb./km ²) leta 2033	gostota poselitve (preb./km ²) leta 2038		
obmejne problemske občine	46,4	45,8	44,7	43,3	41,6		
druge slovenske občine	153,3	155,1	155,0	153,6	151,4		
SLOVENIJA	102,0	102,6	102,0	100,6	98,6		

Preglednica 13: Potreben pozitiven selitveni saldo iz tujine za ohranjanje števila oseb v kontingentu aktivnih (25 do 64 let) po statističnih regijah po projekciji o potrebnem priseljevanju – vrednosti za obdobja in srednje letne vrednosti.

statistična regija	obdobje 2018/ 2023	obdobje 2023/ 2028	obdobje 2028/ 2033	obdobje 2033/ 2038	srednja letna vrednost – obdobje 2018/2023	srednja letna vrednost – obdobje 2023/2028	srednja letna vrednost – obdobje 2028/2033	srednja letna vrednost – obdobje 2033/2038
1 pomurska	6408	5926	5067	4545	1282	1185	1013	909
2 podravska	14.569	14.823	15.241	10.471	2914	2965	3048	2094
3 koroška	3735	3326	3373	1833	747	665	675	367
4 savinjska	11.383	11.447	10.878	5677	2277	2289	2176	1135
5 zasavska	3145	3281	2755	1179	629	656	551	236
6 posavska	3551	3503	3319	1948	710	701	664	390
7 jugovzhodna Slovenija	5278	6128	5658	2090	1056	1226	1132	418
8 osrednjeslovenska	14.931	14.620	18.606	8834	2986	2924	3721	1767
9 gorenjska	6696	6932	6582	3702	1339	1386	1316	740
10 primorsko-notranjska	2552	2317	1989	955	510	463	398	191
11 goriška	5887	5252	4617	2838	1177	1050	923	568
12 obalno-kraška	7384	5793	5004	2991	1477	1159	1001	598
SLOVENIJA	85.519	83.347	83.088	47.062	17.104	16.669	16.618	9412

kategorija predstavlja 67 % priseljenih. Podatki v preglednici 13 prikazujejo le neto in ne bruto vrednosti selitev (presežek priseljenih nad odseljenimi).

Projekcija podaja zelo visoke vrednosti potrebnega priseljevanja. Postavlja se vprašanje, ali je Slovenija res tako atraktivna za priseljence, še zlasti po integriranju zahodnega Balkana v EU? Seveda je pomembno tudi drugo vprašanje – ali bi tovrstna migracija strukturno ustrezala slovenskim potrebam po delovni sili v prihodnjih desetletjih? Potrebna letna neto vrednost priselitev v Slovenijo bo v obdobju od 2018 do 2033 znašala kar od 16.000 do 17.000 oseb (v primerjavi od 3000 do 3500 v obdobju od 2008 do 2017). V zadnjem petletju projekcijskega obdobja se bo potreba po priseljevanju nekoliko znižala, na okrog neto 9500 oseb letno. Vzrok je v tem, da v kontingent aktivnih vstopa generacija, rojena v petletju od 2009 do 2013, ko je bilo število rojstev za od 15.000 do 20.000 večje kot v prejšnjih petletjih. V celotnem obdobju od 2018 do 2038 se bo tako moralo v Slovenijo priseliti 300.000 oseb več kot izseliti. Pričakovanje tovrstnega reševanja slovenske demografske in gospodarske problematike je najverjetneje neobjektivno.

5.9 RAZLIČICA DEMOGRAFSKE PROJEKCIJE (PROJEKCIJA 2) S SPREMEMJENIMA PREDPOSTAVKAMA O RODNOSTI IN NOTRANJIH SELITVAH

Različica ali projekcija 2 se od osnovne projekcije razlikuje v dveh predpostavkah:

- predpostavka o rodnosti; število živorojenih v prihodnjih letih ostane enako kot v obdobju od 2013 do 2017, ko se je v petih letih rodilo 103.000 otrok (20.600 na leto); ker bo število žensk v starosti 20 do 39 let (96 do 97 % porodov letno) v prihodnjih dvajsetih letih upadlo s 245.000 na samo 200.000, to pomeni, da bi se morala vrednost celotne rodnosti z 1,58 pred letom 2018 povečevati na 1,71 v obdobju 2018/23, 1,82 v obdobju 2023/28, 1,91 v obdobju 2028/33 in 1,97 v obdobju 2033/38.

Preglednica 14: Primerjava gibanja števila prebivalcev po osnovni projekciji in projekciji 2 (SiStat 2019).

statistična regija	osnovna projekcija	osnovna projekcija	osnovna projekcija	projekcija 2	projekcija 2	projekcija 2
	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2038	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2038
1 pomurska	115.756	108.903	97.697	115.756	111.825	104.789
2 podravska	320.996	316.249	298.809	320.996	319.727	309.556
3 koroška	71.129	66.985	60.392	71.129	70.898	68.649
4 savinjska	256.451	253.639	241.201	256.451	261.902	259.836
5 zasavska	57.324	53.932	48.585	57.324	57.054	55.285
6 posavska	75.888	74.649	70.884	75.888	76.561	75.244
7 jugovzhodna Slovenija	143.707	144.296	140.046	143.707	148.062	149.029
8 osrednjeslovenska	536.600	566.877	579.837	536.600	557.905	566.803
9 gorenjska	204.279	200.272	190.140	204.279	206.914	205.042
10 primorsko-notranjska	52.701	52.442	50.586	52.701	53.862	53.786
11 goriška	118.346	113.366	104.919	118.346	119.074	117.112
12 obalno-kraška	113.703	117.157	116.558	113.703	117.351	117.684
SLOVENIJA	2.066.880	2.068.767	1.999.654	2.066.880	2.101.135	2.082.815

Preglednica 15: Primerjava indeksa rasti števila prebivalcev po osnovni projekciji in projekciji 2 (SiStat 2019).

statistična regija	osnovna projekcija	osnovna projekcija	projekcija 2	projekcija 2
	2018/2028	2018/2038	2018/2028	2018/2038
1 pomurska	94,08	84,40	96,60	90,53
2 podravska	98,52	93,09	99,60	96,44
3 koroška	94,17	84,90	99,68	96,51
4 savinjska	98,90	94,05	102,13	101,32
5 zasavska	94,08	84,76	99,53	96,44
6 posavska	98,37	93,41	100,89	99,15
7 jugovzhodna Slovenija	100,41	97,45	103,03	103,70
8 osrednjeslovenska	105,64	108,06	103,97	105,63
9 gorenjska	98,04	93,08	101,29	100,37
10 primorsko-notranjska	99,51	95,99	102,20	102,06
11 goriška	95,79	88,65	100,62	98,96
12 obalno-kraška	103,04	102,51	103,21	103,50
SLOVENIJA	100,09	96,75	101,66	100,77

Preglednica 16: Primerjava indeksa starosti po osnovni projekciji in projekciji 2 (SiStat 2019).

statistična regija	osnovna projekcija	osnovna projekcija	osnovna projekcija	projekcija 2	projekcija 2	projekcija 2
	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
1 pomurska	160,55	248,88	337,83	160,55	212,94	225,43
2 podravska	146,44	212,11	281,87	146,44	186,86	205,07
3 koroška	136,35	211,47	285,60	136,35	183,58	200,17
4 savinjska	123,82	190,89	254,58	123,82	167,74	188,58
5 zasavska	140,81	216,78	300,85	140,81	185,85	199,53
6 posavska	135,86	193,67	247,19	135,86	173,11	190,03
7 jugovzhodna Slovenija	112,94	160,81	212,27	112,94	144,97	163,92
8 osrednjeslovenska	113,52	150,69	191,52	113,52	139,76	161,06
9 gorenjska	123,06	173,09	224,70	123,06	154,05	170,32
10 primorsko-notranjska	130,98	186,78	238,28	130,98	164,06	179,61
11 goriška	147,88	206,97	264,22	147,88	182,60	195,82
12 obalno-kraška	148,18	214,84	265,20	148,18	192,59	210,39
SLOVENIJA	129,16	183,83	237,81	129,16	164,75	183,15

- predpostavka o notranjih selitvah; neto notranjih slovenskih selitev vsaj na medregijski ravni se bo približal vrednosti nič kot posledica izenačevanj družbenogospodarskih razmer med slovenskimi regijami.

Projekcija 2 predpostavlja enake vrednosti za mednarodne selitve kot osnovna projekcija. Izračunana je bila za prostorsko raven statistične regije.

Projekcijo 2 bi v primerjavi z osnovno projekcijo lahko označili kot zmerno optimistično. Po tej oceni bo imela Slovenija leta 2038 83.000 več prebivalcev kot po osnovni projekciji. Skupno število prebivalcev po letu 2028 ne bo pospešeno upadalo, pač pa bo stagniralo oziroma upadalo počasneje. Vzrok je v višjem številu rojstev. V številčnosti starostnih kontingentov je med projekcijama razlika samo v številu najmlajšega prebivalstva v starosti 0 do 19 let. Pomembnejše pa bodo razlike v demografskem razvoju posameznih regij, ki se bodo v primerjavi z osnovno projekcijo znižale. Osnovni rezultati projekcije 2 v primerjavi z osnovno projekcijo so prikazani v preglednicah 14 do 16.

6 ANALIZA IN OPREDELITEV DEMOGRAFSKO PROBLEMSKIH OBMOČIJ IN KLJUČNIH IZZIVOV

6.1 DEMOGRAFSKO-NASELBINSKI TIPI IN DOSTOPNOST DO PRIKLJUČKOV NA AVTOCESTO IN HITRO CESTO

Eden izmed temeljnih strateških ciljev urejanja prostora v zadnjem desetletju je izboljšanje prometne dostopnosti v državi (Strategija ... 2004). Slaba prometna dostopnost je po Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (2011; 2012) tudi eden od kriterijev za razvrščanje občin v obmejna problemska območja. Med občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine in so vključene v obmejna problemska območja, po navedenem zakonu spadajo občine z več kot 45-minutno povprečno dostopnostjo do najbližjega priključka na avtocesto (AC) ali hitro cesto (HC). Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij (2011) določa, da se povprečna prometna dostopnost v občini do najbližjega priključka na AC ali HC izračuna kot povprečni dostopni čas z avtomobilom po mreži cest. Metodologija izračuna povprečne dostopnosti po občinah Republike Slovenije je podrobneje razložena v različnih virih (Drobne 2014; Drobne in Paliska 2015; Drobne 2016). V splošnem temelji izračun na rastrskem pristopu modeliranja dostopnosti (Drobne 2003), ki je bil večkrat nadgrajen (Drobne, Paliska in Fabjan 2004; Drobne in Bogataj 2005; Drobne 2012; 2014; 2016; Drobne in Paliska 2015).

Uporabili smo podatke iz zadnje izvedene raziskave povprečne dostopnosti do najbližjega priključka na AC ali HC po občinah Republike Slovenije (RS) leta 2015 (Drobne 2016) in jih primerjali s podatki o demografsko-naselbinskih tipih. Na sliki 33, kakor tudi v nadaljevanju tega poglavja, so prikazani le demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev (ruralna in urbana območja), kar omogoča večjo preglednost kart.

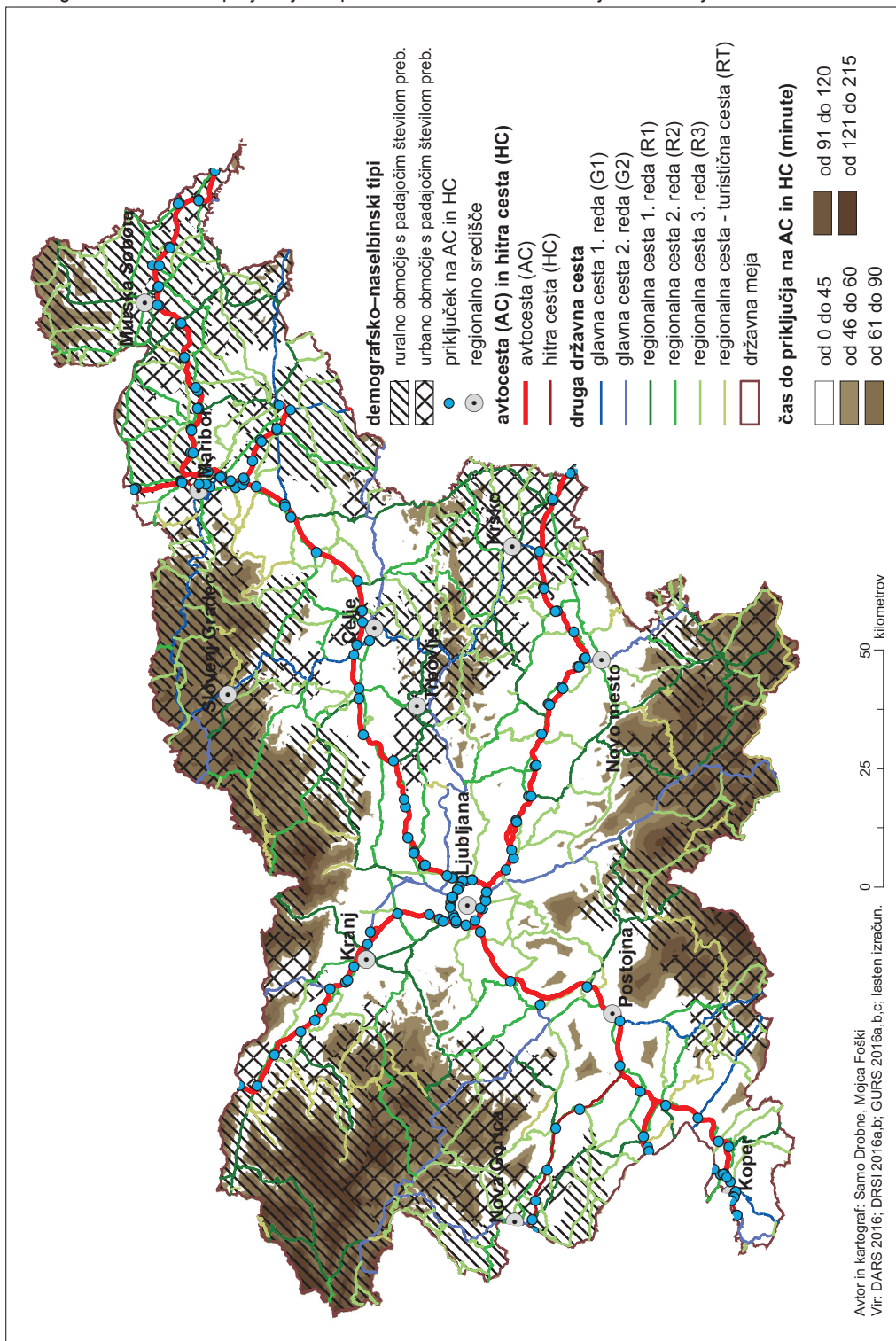
Rezultati kažejo, da je pretežni del območja z dostopnostjo več kot 45 minut do najbližjega priključka na AC ali HC tudi območje s padajočim številom prebivalstva. Hkrati je moč opaziti, da dobra prometna dostopnost v pretežnem delu pomurske, podravske in posavske statistične regije ne vpliva na pozitivne demografske trende, saj število prebivalcev kljub dobri prometni dostopnosti pada.

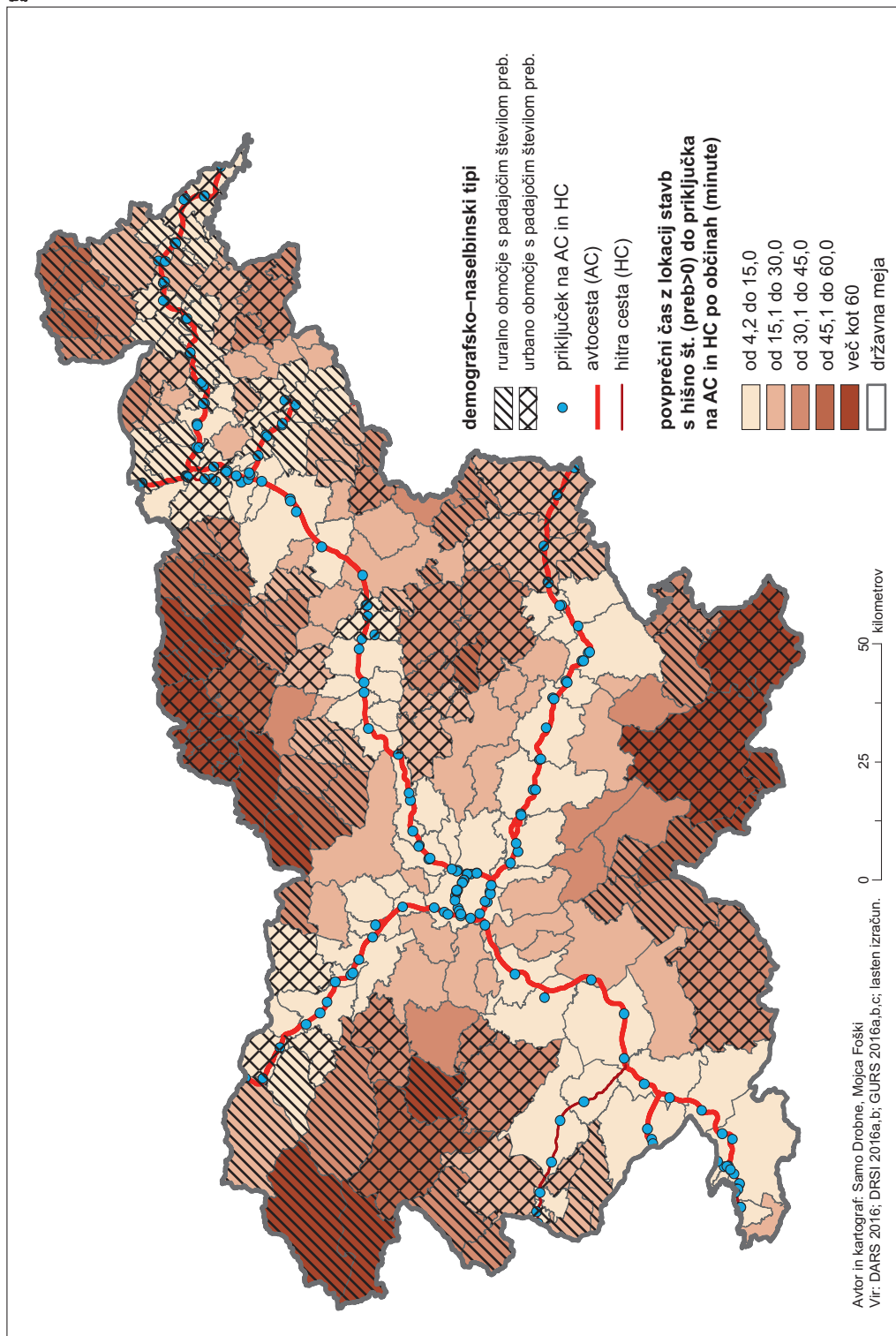
Demografsko-naselbinske tipe s padajočim številom prebivalcev (ruralna in urbana območja) smo prikazali tudi s prekrivanjem rezultatov zadnje raziskave povprečne dostopnosti po občinah (Drobne 2016) iz lokacij stavb s hišno številko in vsaj enim prebivalcem s stalnim prebivališčem ob koncu leta 2015 (slika 34). Najslabšo dostopnost do avtocestnega križa so imela naslednja območja z večjim številom prebivalcev: območja v koroški statistični regiji, območja Kozjanskega, območja jugovzhodne Slovenije ob meji s Hrvaško, severni del Goriškega ter severna območja goriške statistične regije. Vseh 29 občin s povprečno dostopnostjo več kot 45 minut do priključka na AC ali HC je v obeh demografsko-naselbinskih tipih s padajočim številom prebivalcev. Istočasno upada število prebivalcev tudi 31 občinam, kjer je povprečni dostopni čas do priključka na AC ali HC (od hišne številke z vsaj enim prebivalcem) manjši od 15 minut. Večinoma so to občine v podravske in pomurske statistični regiji, poleg njih pa tudi občine Jesenice, Celje, Bled, Tržič in Šempeter-Vrtojba (urbana območja s padajočim številom prebivalcev). Zgolj slaba prometna dostopnost do priključkov AC in HC torej ni edini vzrok za upadanje prebivalstva.

Z izgradnjo načrtovane trase 3. razvojne osi se bo bistveno popravila dostopnost do AC oziroma HC v koroški statistični regiji (pretežno za 15 minut in več), delu zasavske statistične regije in na Kozjanskem (v povprečju za 10 minut) ter v južnih občinah jugovzhodne Slovenije (pretežno 15 minut

Slika 33: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev glede na dostopnost do priključka na avtocesto in hitro cesto v Republiki Sloveniji. ► str. 66

Slika 34: Povprečni dostopni časi z lokacij stavb s hišno številko in vsaj enim prebivalcem s stalnim prebivališčem do najbližjega priključka na avtocesto oziroma hitro cesto po občinah ob koncu leta 2015 (Drobne 2016, 11) in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev. ► str. 67

in več) (slika 35). Občine, katerim se bo dostopnost do 3. razvojne osi bistveno povečala – tudi za pol ure in več, so predvsem občine koroške statistične regije ter Občina Črnomelj v jugovzhodni Sloveniji. Izboljšanje časovne dostopnosti ob izgradnji 3. razvojne osi sovpada z območji, ki so vsa uvrščena v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev. Učinke izgradnje 3. razvoje osi na spremembo demografske slike lahko le predpostavimo, opozarjamo pa, da tudi izgradnja AC od Maribora proti Lendavi, ki je bistveno izboljšala prometno dostopnost tega območja, še ne kaže pozitivnih demografskih učinkov, saj se slaba demografska slika ni spremenila, niti ni pričakovati spremembe demografskih trendov. Celotno območje severovzhodne Slovenije ima dobro dostopnost do AC in HC, pa so vse občine v pomurski statistični regiji in večina občin v podravske statistični regiji uvrščene v enega od demografsko-naselbinskih tipov s padajočim številom prebivalcev.

6.2 DEMOGRAFSKO-NASELBINSKI TIPI IN DOSTOPNOST DO STORITEV SPLOŠNEGA POMENA

Dostopnost do storitev splošnega pomena je eden od kazalnikov za izračun indeksa razvojne ogroženosti regije (Pečar 2018). Pri prikazu storitev splošnega pomena smo prikazali le podatke, ki so dovolj zanesljivi. Težave so s podatki na nižjih ravneh storitev (zdravstveni domovi, podružnične osnovne šole, dislocirane enote domov starejših občanov ...), kjer se te storitve lahko izvajajo kot koncesijske (na primer zdravstvene postaje) ali dislocirane enote vodijo kar pod matično enoto (Nared s sodelavci 2016).

Dostopnost do splošnih bolnišnic v regiji je bila izračunana po modelu dostopnosti (Drobne 2016), ki temelji na rastrskem modeliranju, nadgrajenim z vplivom zastojev in potovalnih hitrosti (Drobne 2016). Sliko smo dopolnili z demografsko-naselbinskimi tipi s padajočim številom prebivalcev, kar je prikazano na sliki 36. Rezultati kažejo, da so tudi območja z dobro dostopnostjo do splošnih bolnišnic (pomurska, zasavska in posavska statistična regija) uvrščena v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev. Slaba dostopnost do splošnih bolnišnic je zaznana v severnih območjih goriške statistične regije, v južnem delu statistične regije jugovzhodna Slovenija in primorsko-notranske statistične regije, kakor tudi na Solčavskem.

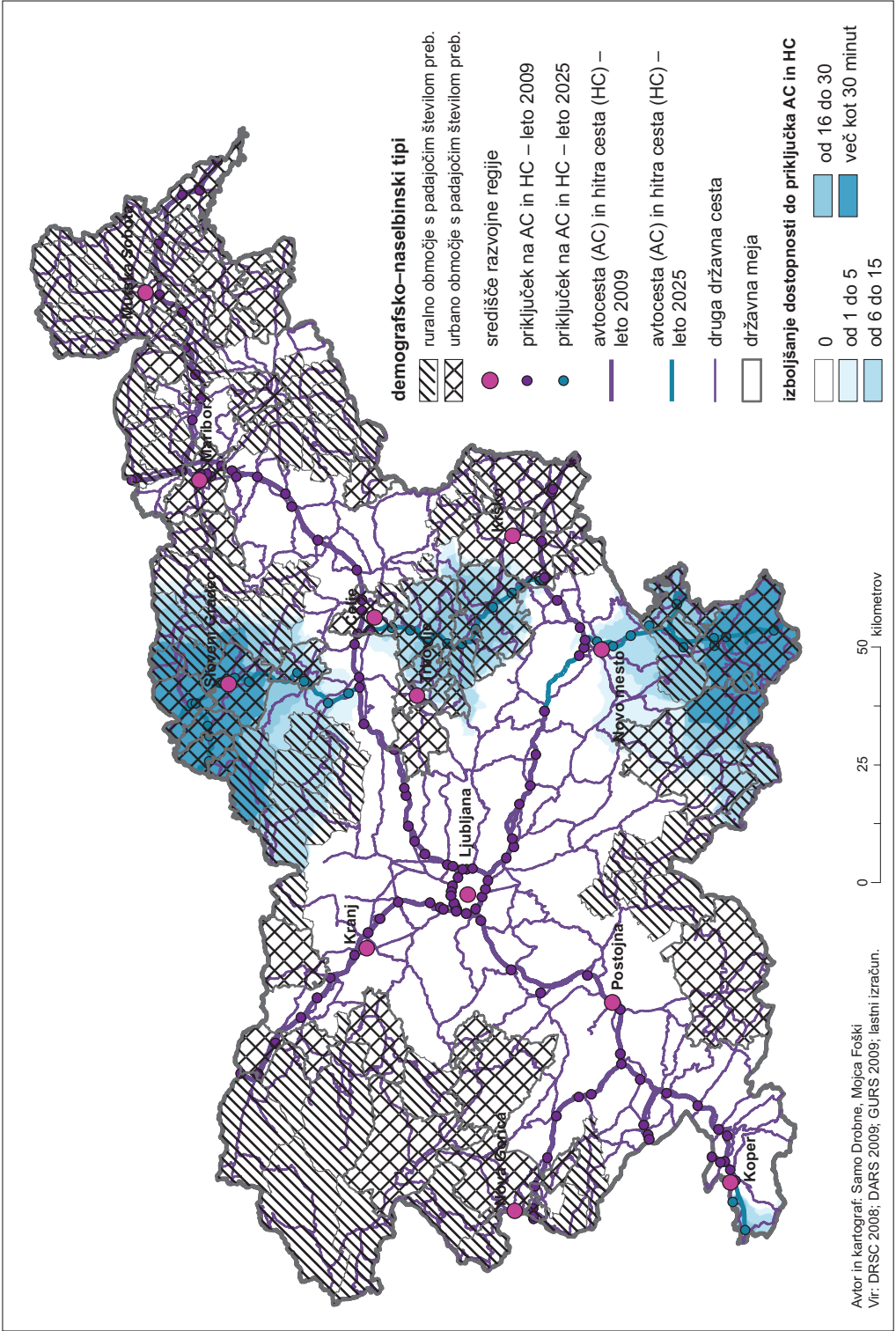
Poleg splošnih bolnišnic so pomembne storitve splošnega pomena tudi zdravstveni domovi in zdravstvene postaje (preglednica 17). Podatki za zdravstvene postaje so zelo pomanjkljivi, zato jih v analizi nismo upoštevali (Nared s sodelavci 2016). Na sliki 37 smo prikazali dostopnost do zdravstvenih domov v 5-minutnem intervalu skupaj z demografsko-naselbinskimi tipi s padajočim številom prebivalcev. Primerjava z gostoto prebivalcev na mreži 2,5 km² (SURs 2018c), ki je prikazana na sliki 38, ponuja globlji vpogled v lokacijsko razporejenost zdravstvenih domov v Sloveniji.

Preglednica 17: Število prebivalcev v času dostopnosti do zdravstvenih domov v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURs 2018c).

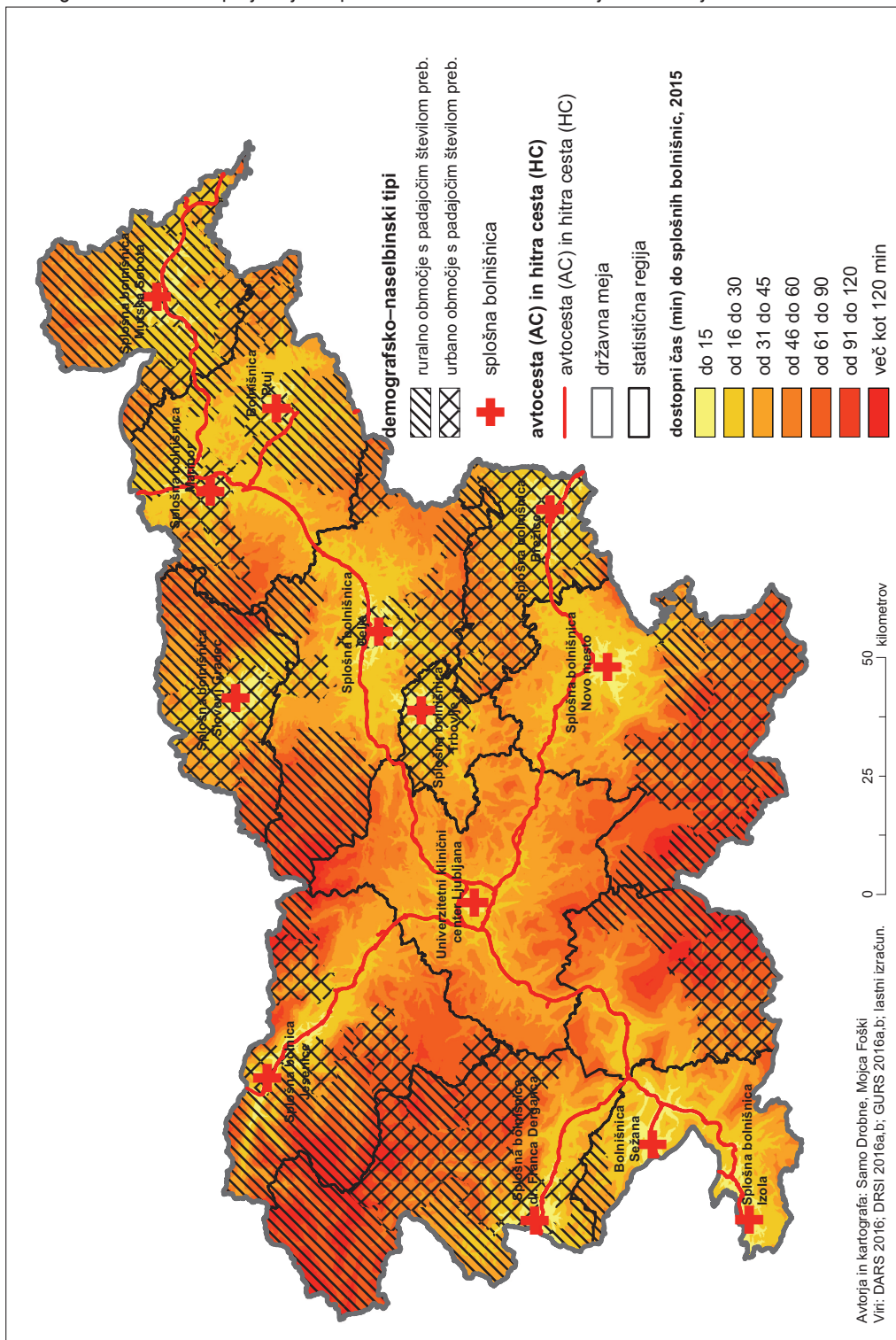
	dostopnost do zdravstvenih domov v minutah		
	5 minut	10 minut	15 minut
število prebivalcev	676.169	1.242.408	1.645.086

Slika 35: Izboljšanje časovne dostopnosti do priključkov na avtocesto oziroma hitro cesto ob izgradnji 3. razvojne osi (Pogačnik s sodelavci 2010, 105) in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev. ►

Slika 36: Dostopni čas do splošnih bolnišnic leta 2015 (Pečar 2018) in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev. ► str. 70

Rezultati kažejo, da je v 15-minutni dostopnosti do zdravstvenih domov 80 % prebivalcev Slovenije (od 2.052.000; SURS 2018c). Opaznih je nekaj območij (slika 38), kjer je večja gostota prebivalcev, pa zelo slaba dostopnost do zdravstvene oskrbe, na primer občine med Mursko Soboto in Lendavo, med Mariborom in Ptujem, med Postojno in Ljubljano, med Novim mestom in Krškim, Selška dolina ...

Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev so na območjih z dobro zdravstveno oskrbo (do bolnišnic in zdravstvenih domov) predvsem v pomurski, posavski, zasavski in koroški statistični regiji. Območja z nizko gostoto prebivalcev, kot so alpski svet, kočevsko-snežniško območje, so seveda zunaj ustrezne dostopnosti do zdravstvenih storitev.

Pomembna in temeljna storitev splošnega pomena je osnovno izobraževanje (preglednica 18). Na sliki 39 smo prikazali dostopnost do osnovnih šol (OŠ) v 5-minutnem intervalu skupaj z demografsko-naselbinskimi tipi s padajočim številom prebivalcev. Podatke o lokaciji osnovnih šol smo pridobili na Ministrstvu za znanost in izobraževanje (2018), dostopnost pa računali po cestni mreži.

Dostopnost do OŠ je povsod v Sloveniji dobra, kar je razvidno, v kolikor prekrijemo dostopnost v 5-minutnem intervalu z gostoto prebivalcev na 2,5 km² mreži (slika 40). Le nekaj območji z gostoto prebivalcev več kot 250/2,5 km² je zunaj 15-minutne dostopnosti. Zaradi dobre pokritosti in dostopnosti do osnovnega izobraževanja ne moremo vzpostaviti vzporednice z upadanjem števila prebivalcev v občinah, uvrščenih v demografsko-naselbinske tipe s padajočim številom prebivalcev.

Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (2018) je v Sloveniji 118 domov starejših občanov, v katerih je na razpolago 21.039 postelj (podatek junij 2019), vse postelje pa so zasedene. Prosilcev za dom (evidentiranih) je še 11.294 (Pregled ... 2019).

Lokacije domov za starejše občane in vseh javnih zavodov za oskrbo starejših smo povezali z gostoto prebivalcev (slika 41). Izstopa le nekaj območij z gostoto prebivalcev nad 850 prebivalcev/2,5 km², ki so zunaj 15-minutne dostopnosti do te storitve (preglednica 19).

Preglednica 18: Število prebivalcev v času dostopnosti do osnovnih šol v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).

	dostopnost do osnovnih šol v minutah		
	5 minut	10 minut	15 minut
število prebivalcev	1.257.850	502.301	188.674

Preglednica 19: Število prebivalcev v času dostopnosti do doma starejših občanov v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).

	dostopnost do doma starejših občanov v minutah		
	5 minut	10 minut	15 minut
število prebivalcev	721.610	1.308.453	1.673.977

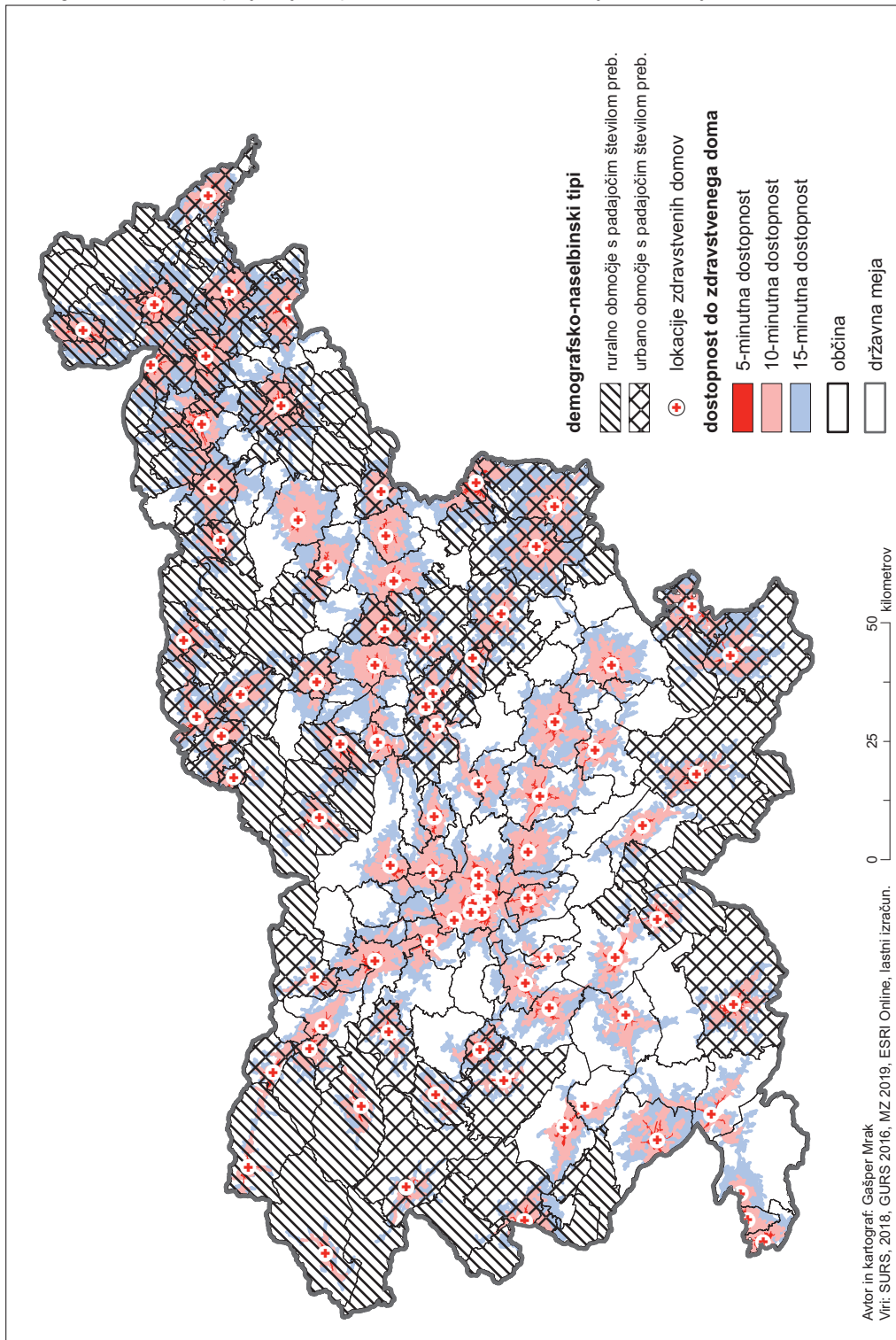
Slika 37: Dostopni čas v 5-minutnem intervalu do zdravstvenih domov in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev. ► str. 72

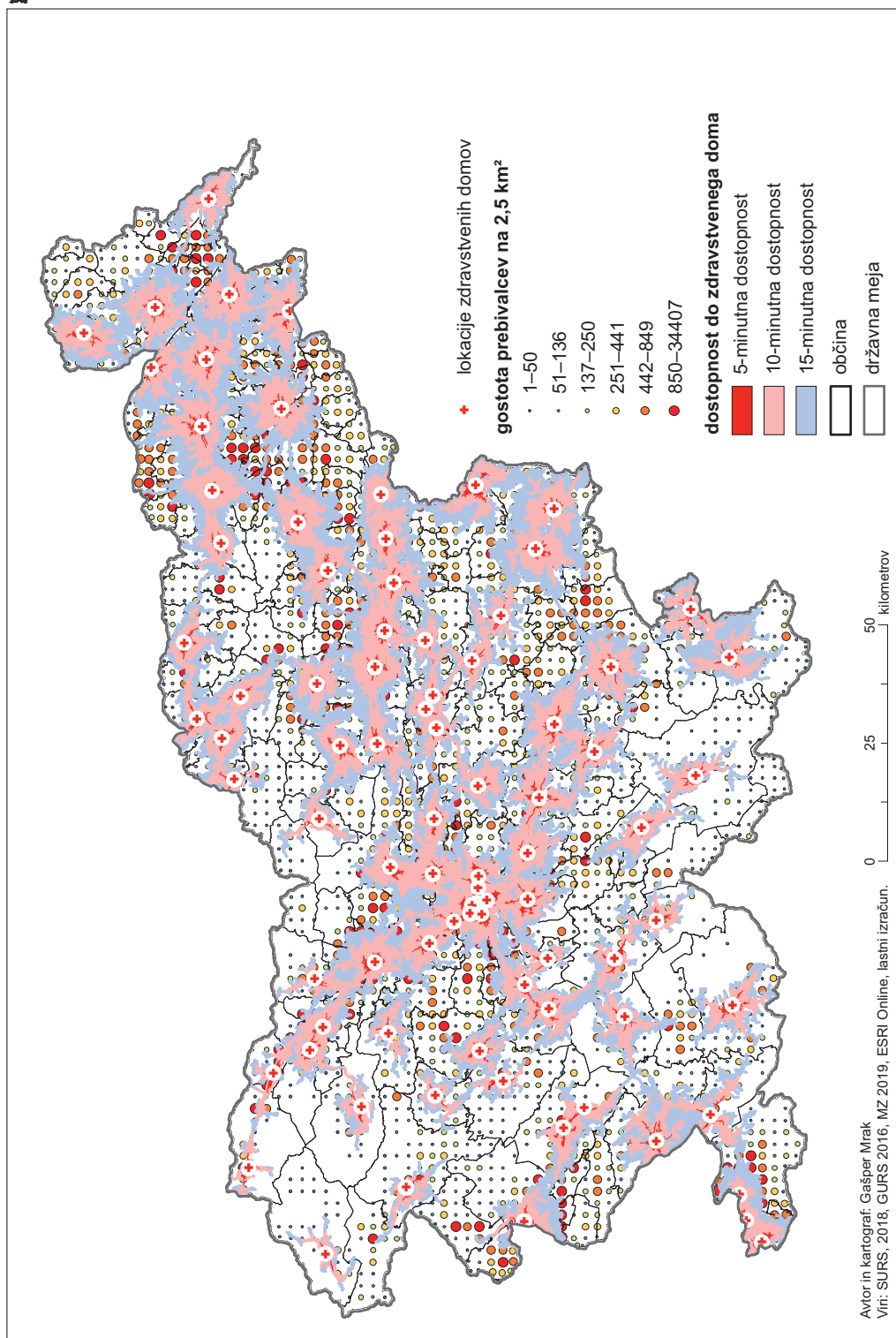
Slika 38: Dostopni čas v 5-minutnem intervalu do zdravstvenih domov in gostota prebivalcev na mreži 2,5 km². ► str. 73

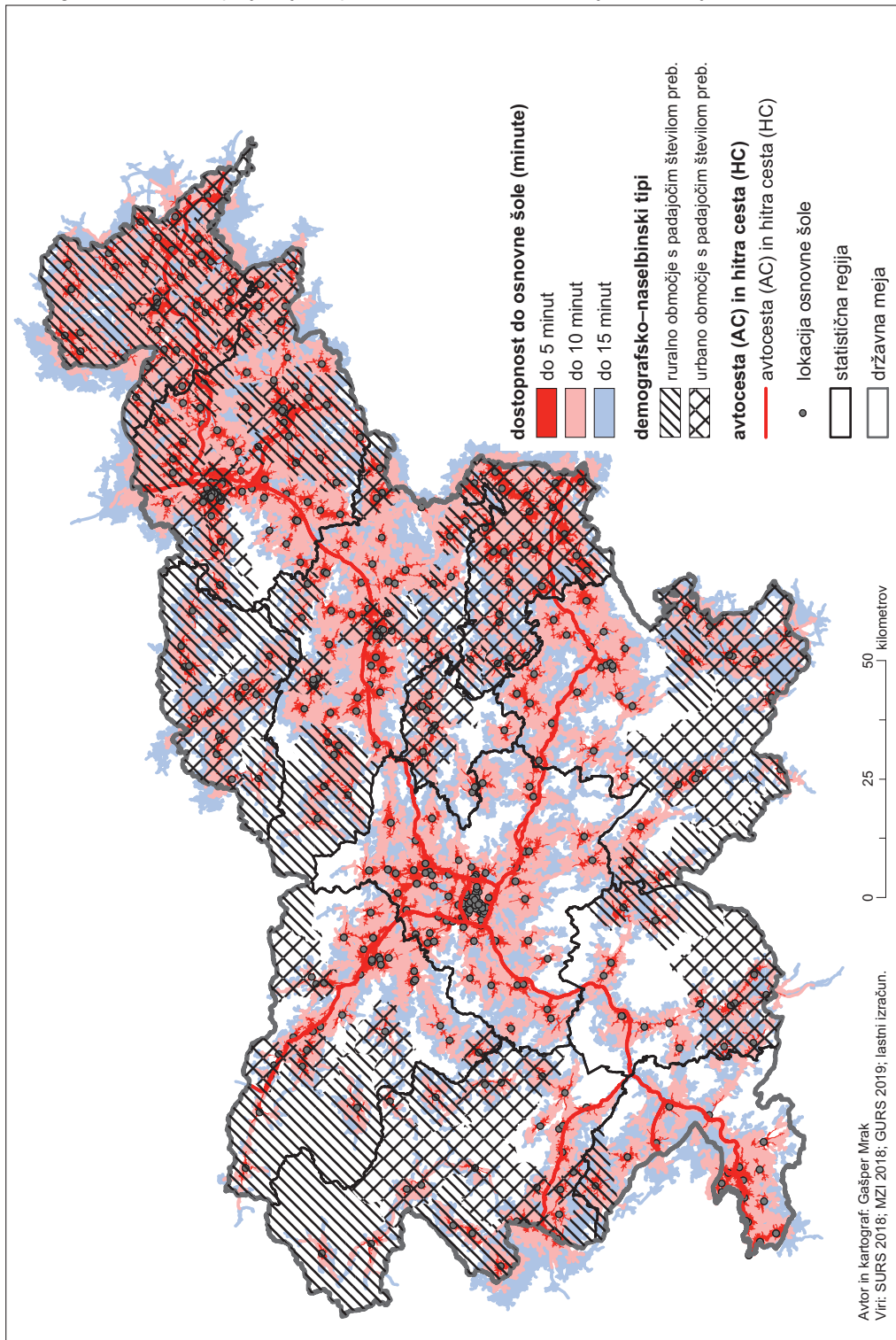
Slika 39: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in dostopni čas v 5-minutnem intervalu do osnovnih šol. ► str. 74

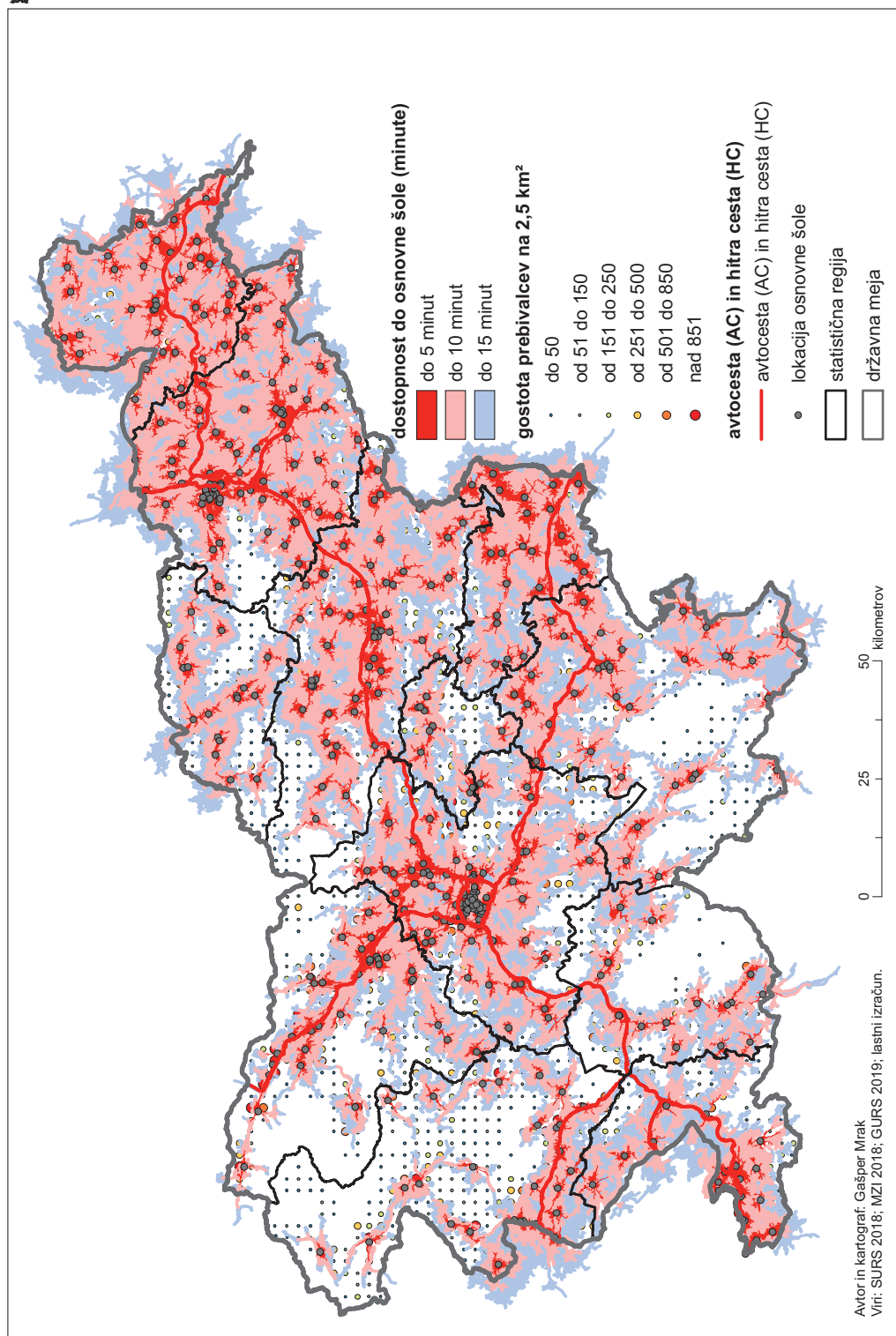
Slika 40: Dostopni čas v 5-minutnem intervalu do osnovnih šol in gostota prebivalcev na 2,5 km².

► str. 75

Dobra dostopnost do domov starejših občanov (približno 81 % ljudi je v 15-minutni dostopnosti) je na demografsko-naselbinskih tipih s padajočim številom prebivalcev ter tudi na območjih z naraščajočim številom prebivalcev (slika 42). Povezave med lokacijo (dostopnostjo) do domov starejših občanov in negativnim demografskim stanjem v občini težko oziroma ne moremo potrditi. Verjetno bo potreben razmislek predvsem o zmogljivosti domov (saj so vsi domovi polno zasedeni), kar je povezano z večanjem deleža starejših in podaljševanjem življenjske dobe prebivalcev (Breznik s sodelavci 2019). Hkrati menimo, da časovna dostopnost do domov starejših občanov ni ključni problem demografskega stanja, saj se lahko storitve koristijo tudi zunaj občine stalne naselitve, kar pa je seveda manj ugodno z vidika obiskovanja svojcev in vzpostavljanja socialnih interakcij med oskrbovanci. Lokacije domov starejših občanov imajo številne multiplikativne učinke na lokalno gospodarstvo (odpiranje novih delovnih mest v domovih, storitve (oskrba s hrano) v lokalnem okolju ...). Hkrati lahko domovi starejših občanov vplivajo na nekatere demografske kazalnike (na primer indeks smrtnosti, delež starostnikov), kar je treba upoštevati predvsem v manjših občinah.

6.3 DEMOGRAFSKO-NASELBINSKI TIPI IN DOSTOPNOST DO BANČNIH AVTOMATOV TER TRŽNIH STORITEV

Ob zmanjševanju kontaktnih bančnih poslovalnic smo preverili dostopnost v 5-minutnem intervalu do bančnih avtomatov v Sloveniji (preglednica 20). Enako kot pri storitvah splošnega pomena ugotavljamo, da je dobra dostopnost do bančnih avtomatov tudi na območjih z negativnimi demografskimi trendi (slika 43). Dobra je pokritost tudi glede na gostoto prebivalcev, saj so zunaj območja 15-minutne dostopnosti le območja z nizko gostoto prebivalcev (slika 44).

Poleg storitev splošnega pomena je predvsem v podeželskem prostoru pomembna tudi dostopnost do storitev splošnega gospodarskega pomena (gospodarska javna infrastruktura), za katere sicer lahko trdimo, da so na dovolj kakovostni ravni, vendar sta njihov obstoj in vzdrževanje lahko ogrožena, če se bo trend izseljevanja in zmanjševanja delovnih mest nadaljeval.

Z zadovoljevanjem potreb prebivalstva pa je povezana tudi vsakodnevna oskrba z osnovnimi živili in potrebščinami. V literaturi tako že lahko zasledimo oblikovanje alternativnih modelov oskrbe z osnovnimi dobrinami na podeželskih in težje dostopnih območjih. Pri tem je poudarjeno nujno povezovanje sektorjev, ki lahko zagotovijo finančno podporo za obnovo in ponovno rabo primernih stavb in s tem boljše zagotavljanje storitev (Kostanjšek in Marot 2019).

Preglednica 20: Število prebivalcev v času dostopnosti do bančnih avtomatov v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).

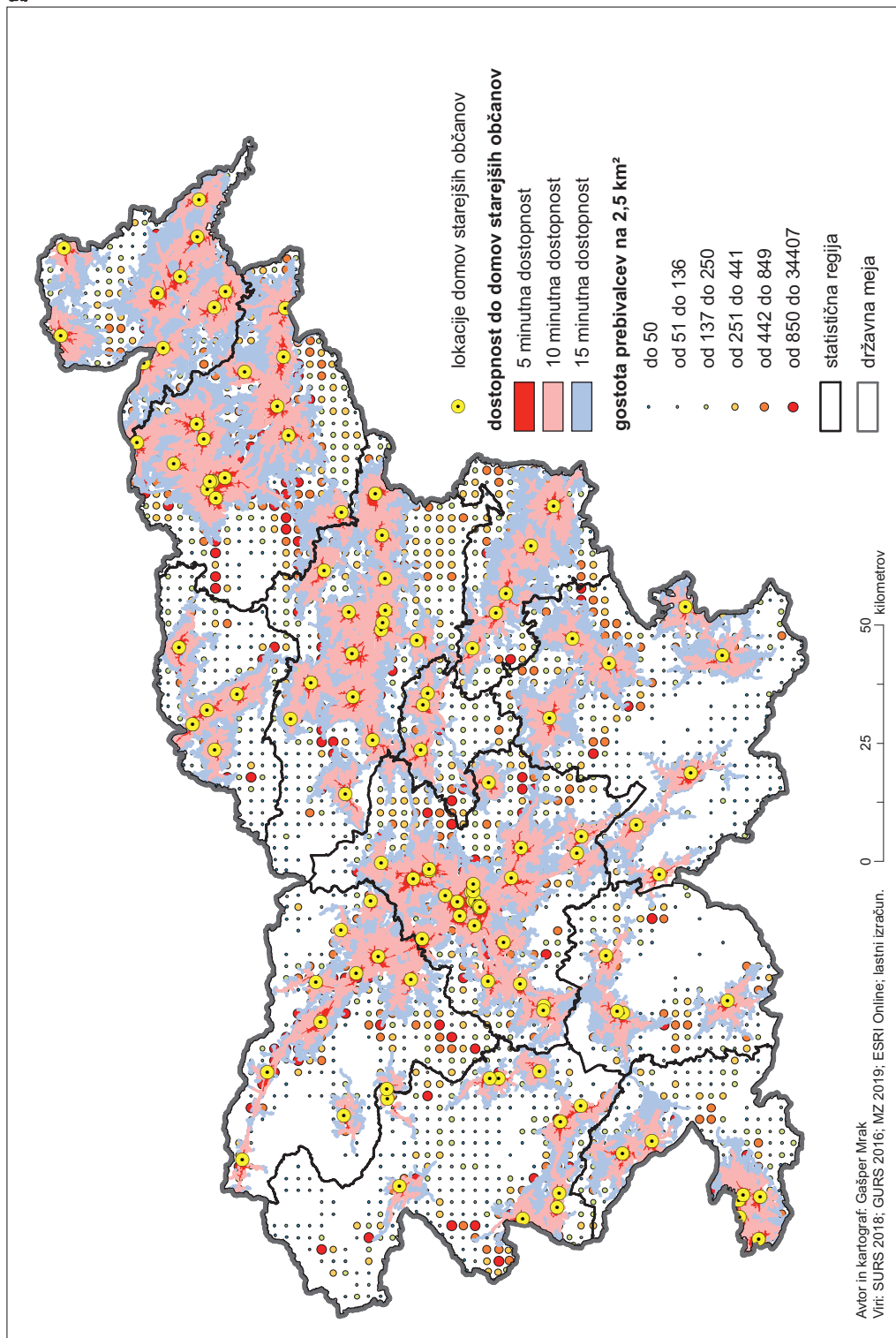
	dostopnost do bančnih avtomatov v minutah		
	5 minut	10 minut	15 minut
število prebivalcev	1.400.610	1.802.660	1.958.384

Slika 41: Dostopni čas v 5-minutnem časovnem intervalu do domov starejših občanov in gostota prebivalcev/ 2,5 km². ►

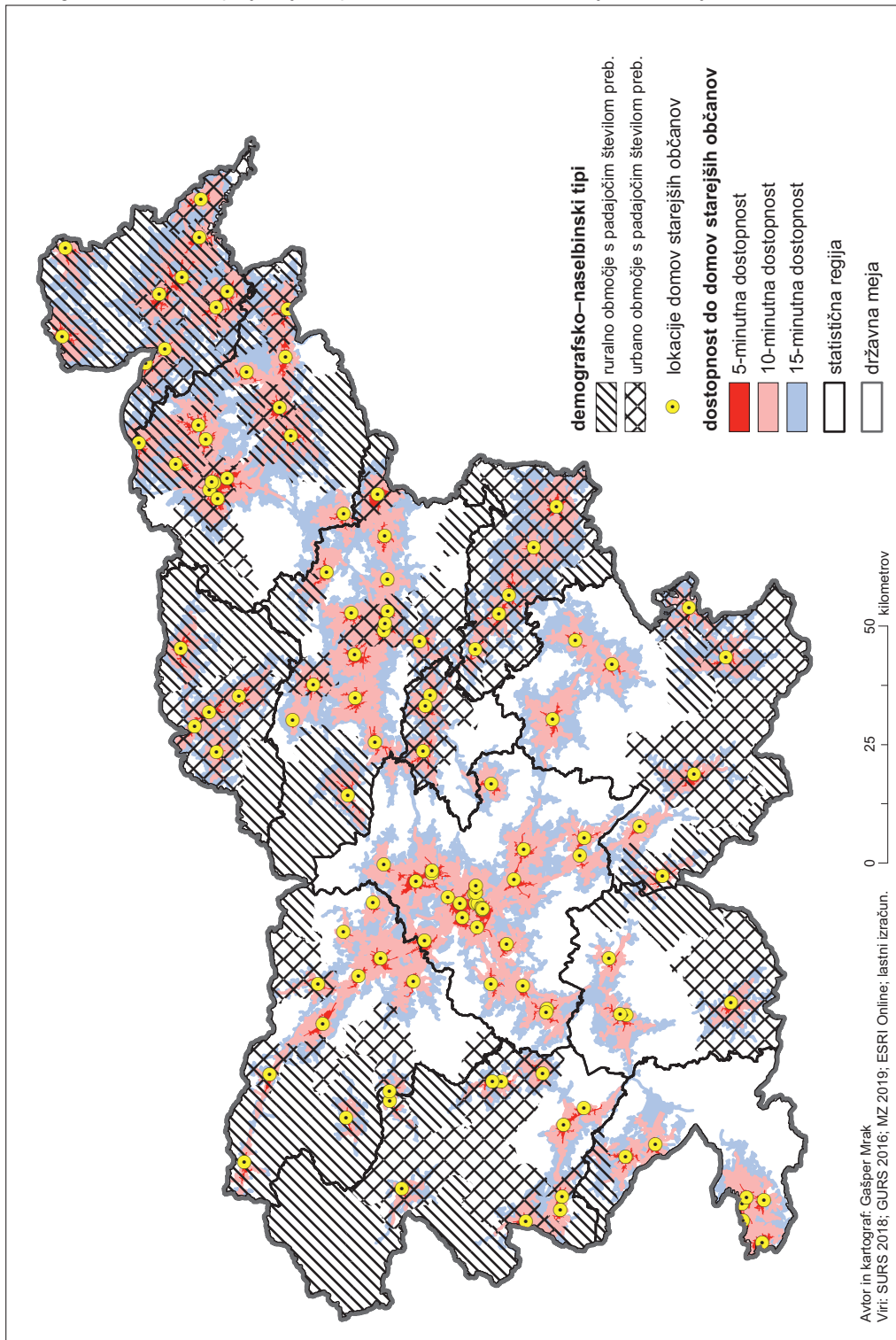
Slika 42: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in prikazom dostopnosti v 5-minutnem časovnem intervalu do domov starejših občanov. ► str. 78

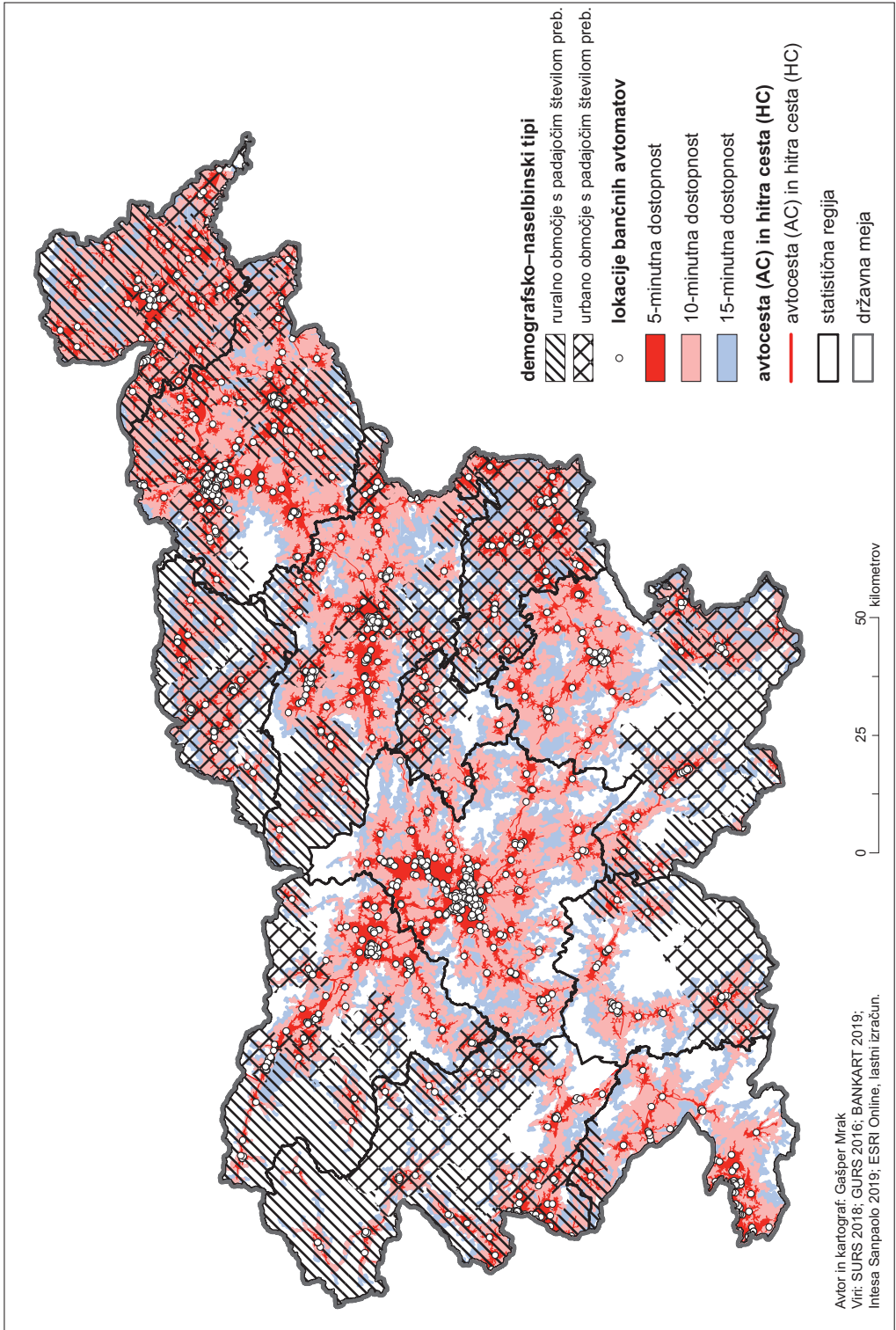
Slika 43: Dostopni čas v 5-minutnem časovnem intervalu do bančnih avtomatov. ► str. 79

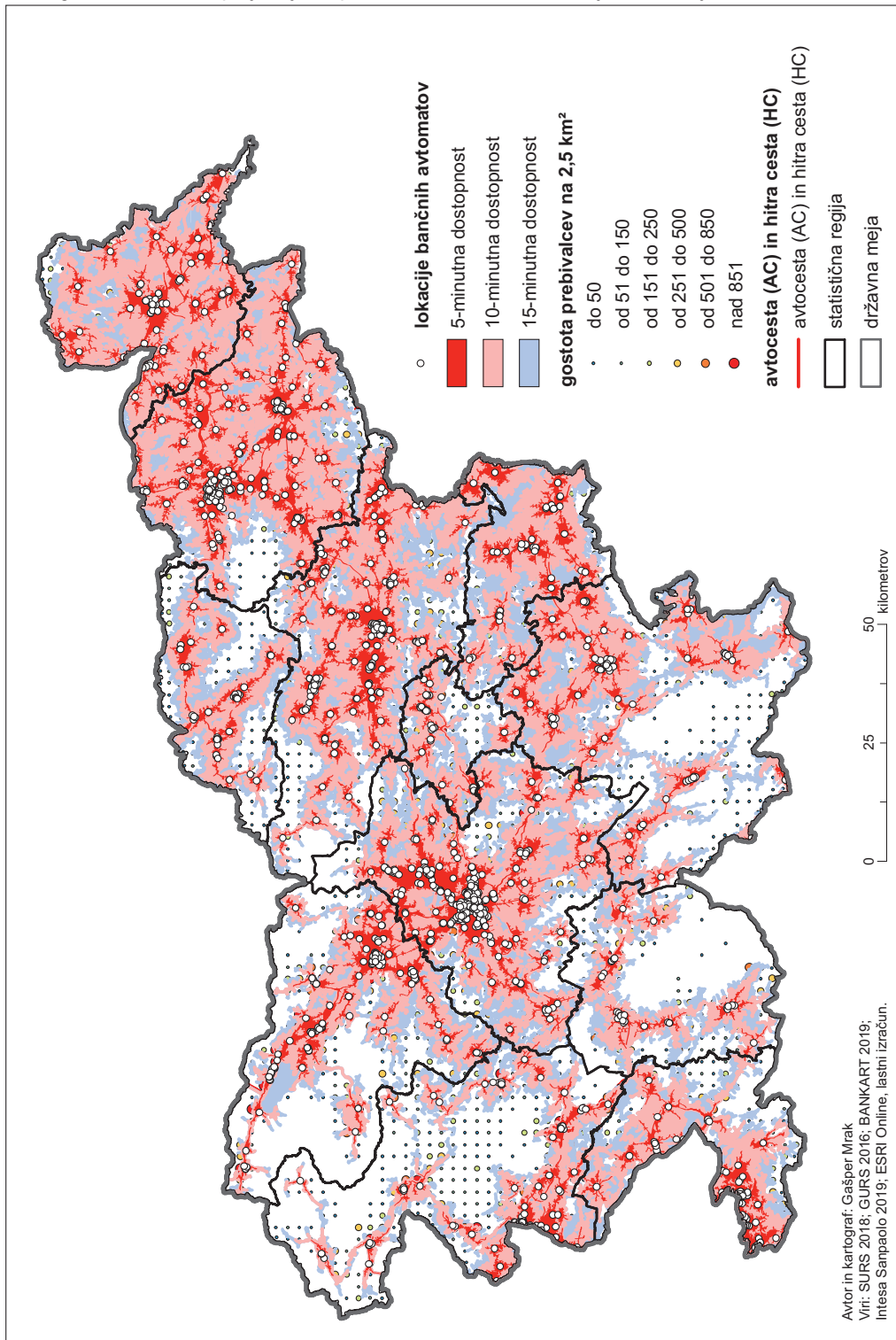
Slika 44: Dostopni čas v 5-minutnem časovnem intervalu do bančnih avtomatov in gostota prebivalcev na 2,5 km². ► str. 80

6.4 FUNKCIONALNA URBANA OBMOČJA IN DEMOGRAFSKO-NASELBINSKI TIPI

Funkcionalno urbana območja (FUO) smo prevzeli iz raziskave Zavodnik Lamovšek in Drobne (2017), kjer je podrobneje obrazložena metodologija dela vključno s kriteriji modeliranja. Avtorja sta urbana središča Slovenije povzela po Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004), kar pomeni, da sta FUO modelirala okoli treh nacionalnih središč mednarodnega pomena (dve urbani središči in eno somestje) ter desetih središč nacionalnega pomena (sedem urbanih središč in tri somestja). FUO sta modelirala za leto 2000 (pred sprejetjem SPRS; Strategija ... 2004), leto 2007 (pred finančno-gospodarsko krizo) in leto 2015, v katerem je bila študija izvedena.

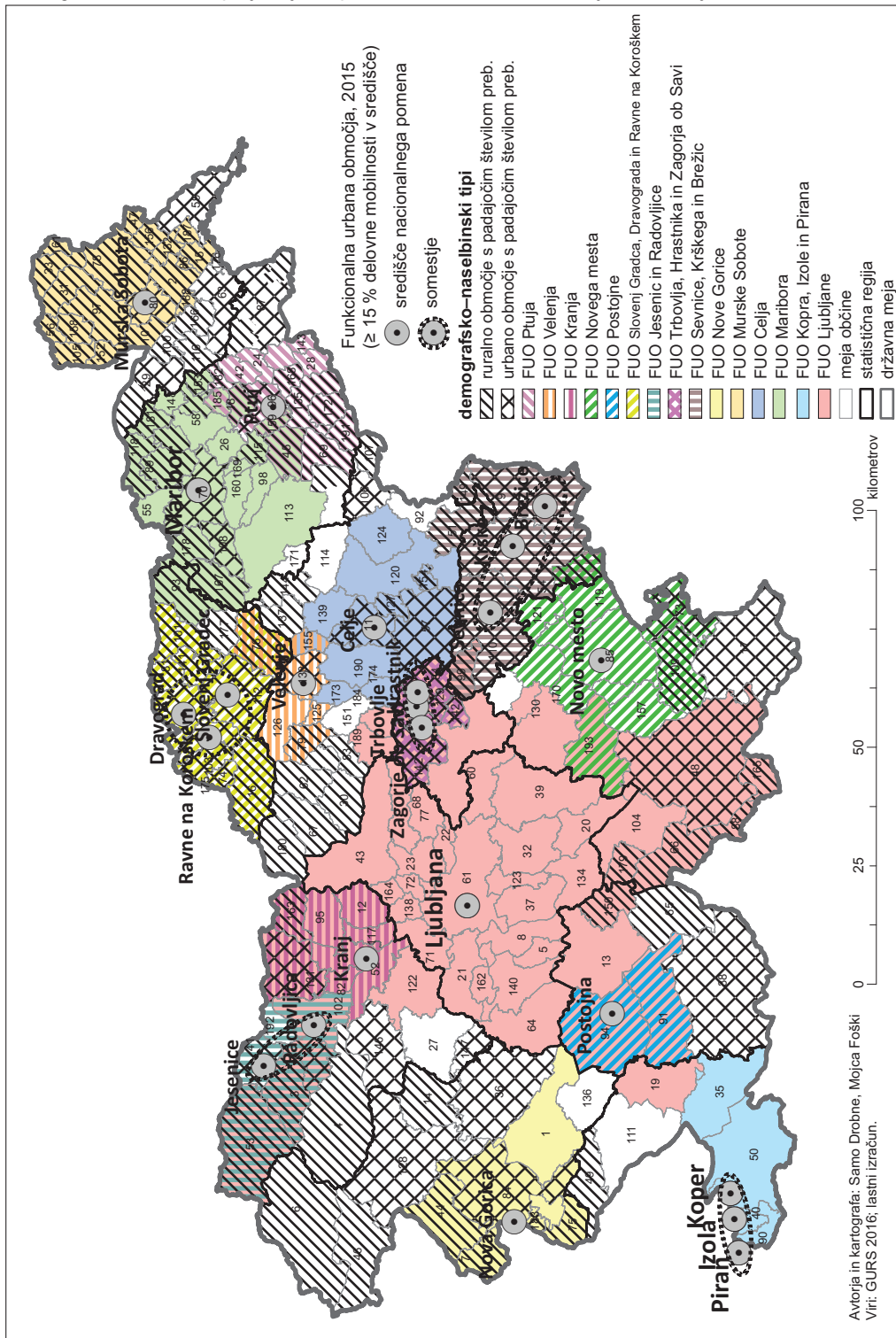
Demografsko-naselbinske tipe s padajočim številom prebivalcev (urbana in ruralna območja) smo prikazali skupaj s FOU leta 2015 (Zavodnik Lamovšek in Drobne 2017; slika 45). Avtorja študije sta ugotovila, da se je med letoma 2000 in 2015 največ povečalo FUO Ljubljane, medtem ko so spremembe FUO ostalih središč nacionalnega pomena (Maribora in somestja Koper–Izola–Piran) – v primerjavi s FUO Ljubljane – precej manjše (skoraj zanemarljive). V preostalih središčih nacionalnega pomena so zaznane spremembe tako glede obsega FUO kot tudi števila prebivalcev v območju FUO. Največja rast prebivalcev je opazna v FUO Novega mesta, ki se je v opazovanih 15 letih povečalo za več kot 20.500 prebivalcev. Krepijo se FUO somestja Slovenj Gradec–Ravne na Koroškem–Dravograd (+4000 prebivalcev), FUO Celje (+12.000 prebivalcev), FUO somestja Brežice–Krško–Sevnica (+5500 prebivalcev), medtem ko vpliv ostalih FUO slabi. Povečanje števila prebivalcev je predvsem posledica pripojitve občin, iz katerih se povečuje delovna mobilnost v središča nacionalnega pomena.

Kljub temu, da se nekatera FUO krepijo po številu delovnih mest in se povečuje radij delovne mobilnosti, pa so uvrščena v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev. To sta FUO somestja Brežice–Krško–Sevnica in FUO somestja Slovenj Gradec–Ravne na Koroškem–Dravograd. Padanje števila prebivalcev in hkrati trend večje delovne mobilnosti v središča nacionalnega pomena sta pomemben podatek z vidika razumevanja podeželskih občin. Krepitev središč z delovnimi mesti ima pozitiven učinek na ohranjanje poseljenosti podeželja, v kolikor so časi delovne mobilnosti razumni. Povprečna pot na delovni dan je 12 km (SURs 2017b). V nasprotnem lahko pričakujemo delno priseljevanje ljudi v bližino zaposlitvenega sedišča in počasno praznjenje podeželja. Prav zato je pomembno, da se ustvarjajo delovna mesta tudi zunaj večjih urbanih središč (manjša naselja) in delovna mesta, ki se lahko opravljajo tudi na domu oziroma od doma na daljavo (socialno podjetništvo, nega na domu, oskrba starejših ...). Zelo pomembno je tudi ohranjanje polkmetijstva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ki ima po Azinoviču s sodelavci (2019) več pomembnih funkcij (od proizvodnje hrane do okoljskih in socialnih funkcij). Dodatna delovna mesta na podeželju pa se bodo vedno bolj povezovala s storitvami za dolgotrajno oskrbo starejših prebivalcev. V celoti so v negativnem demografskem trendu FUO Murska Sobota in FUO somestje Zagorje–Trbovlje–Hrastnik.

6.5 GOSPODARSKI PROFIL OBČIN

Zavodnik Lamovšek, Vidmar in Drobne (2016) so izvedli raziskavo o gospodarskem profilu slovenskih občin, ki temelji na klasifikaciji gospodarstva v tri skupine (ESPON Town 2014): rezidenčno gospodarstvo (R), proizvodno gospodarstvo (P) in ustvarjalno gospodarstvo (U). Rezidenčno gospodarstvo vključuje dejavnosti, ki obravnavajo povpraševanje lokalnega prebivalstva in obiskovalcev (na primer trgovina na drobno, hotelske in gostinske storitve, gradbeništvo, finančne storitve, prometne storitve, izobraževanje, zdravstvo, rekreacija in vladne službe); proizvodno gospodarstvo dejavnosti industrijske proizvodnje in dejavnosti terciarne proizvodnje za izvoz (kmetijstvo, trgovina na debelo,

Slika 45: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in funkcionalna urbana območja središč nacionalnega pomena leta 2015 (Zavodnik Lamovšek in Drobne 2017, 20). ► str. 82

industrijska proizvodnja, proizvodnja energije ...), ter ustvarjalno gospodarstvo (na znanju in inovativnosti temelječe dejavnosti), ki so podlaga za lokalni razvoj.

Avtorji so analizirali gibanje gospodarskega profila slovenskih občin po predlagani klasifikaciji v obdobju 2000–2013. Analizo gibanja gospodarskega profila so izvedli za 192 občin z začetka obravnavanega obdobja. Posebej so analizirali gospodarski profil in njegovo gibanje v občinah petnajstih regionalnih središč po Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Strategija ... 2004). Rezultati študije kažejo, da se je Slovenija iz države s pretežno proizvodnim gospodarstvom (P) preusmerila v državo s pretežno rezidenčnim gospodarstvom (R), hkrati pa postaja vse močnejše ustvarjalno gospodarstvo (U).

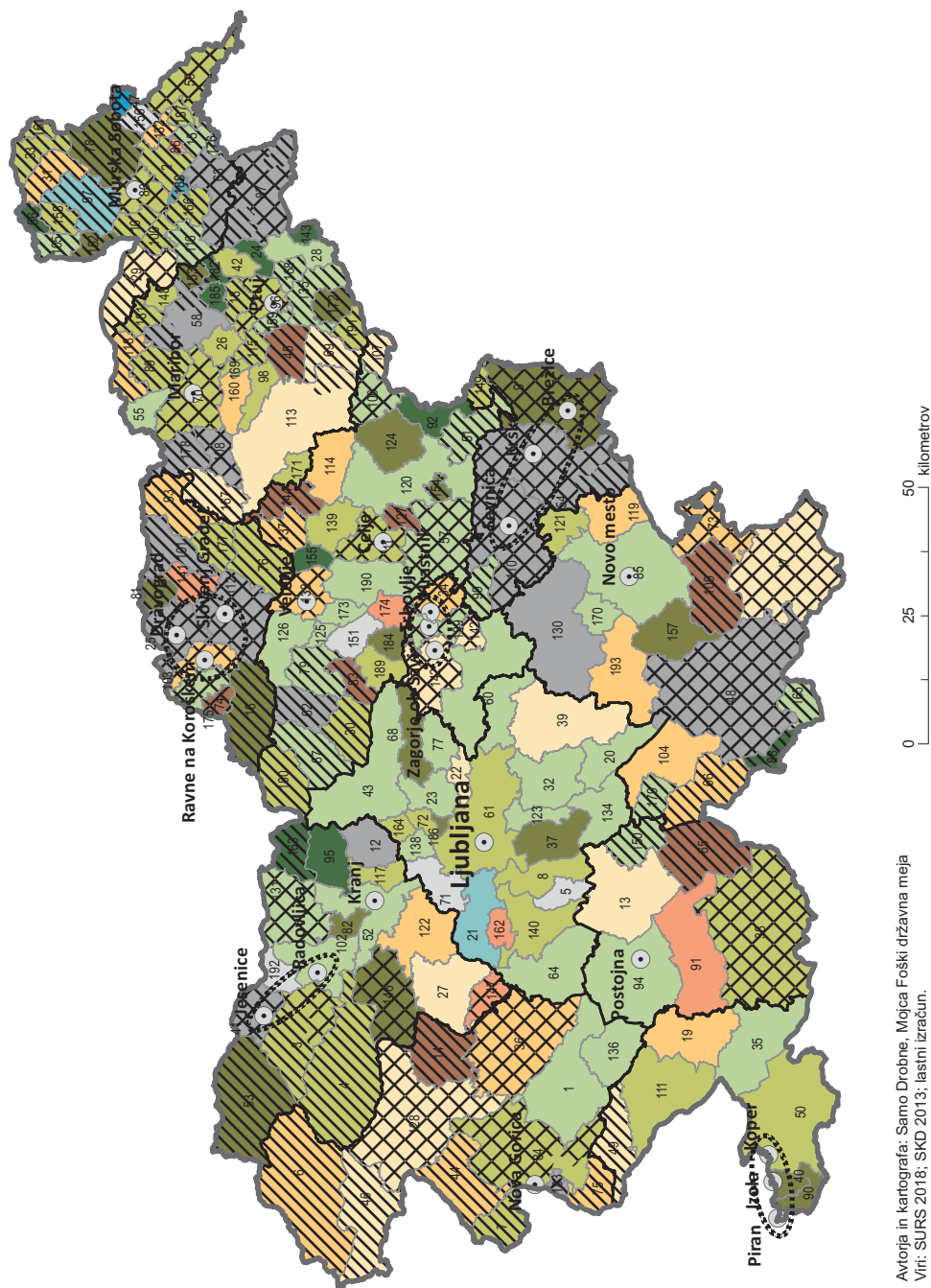
Stanje gospodarskega profila treh skupin gospodarstva leta 2013 je razvidno s slike 46. Glede na gospodarski profil občin v letu 2013 bi težko vzpostavili povezavo z demografskim stanjem. V demografsko-naselbinskem tipu s padajočim številom prebivalcev opazamo vse oblike gospodarskega profila občin (tudi z močno prevladujočim ustvarjalnim gospodarstvom (Občina Kobilje), kar pa verjetno ni dober referenčni primer, saj je to občina z najmanjšim številom prebivalcev v Sloveniji. Kljub temu opazamo, da rahlo prevladujejo občine s prevladujočim rezidenčnim gospodarstvom (občine v zelenih odtenkih) in prevladujočim proizvodnim gospodarstvom (v oker odtenkih) oziroma je podobna zastopanost obeh vrst gospodarstva (siva barva; slika 46).

Med rezidenčnim, proizvodnim in ustvarjalnim gospodarstvom v obdobju 2000–2013 in demografsko-naselbinskim tipom občin ne moremo vzpostaviti nobene povezave. V občinah z negativnim demografskim stanjem je bil zaznan trend rasti rezidenčnega gospodarstva kot tudi prevladujoče proizvodno gospodarstvo (na primer goriška statistična regija). Rast ustvarjalnega gospodarstva je prisotna v večini občin v Sloveniji, tudi v občinah z negativnim demografskim stanjem. Kot ugotavljajo avtorji omenjene raziskave, je povečan delež ustvarjalnega gospodarstva moč pripisati gospodarski krizi leta 2008 in preusmeritvi iz proizvodnega gospodarstva. Trend močnejšega naraščanja proizvodnega gospodarstva v obdobju 2000–2013 je zaznan le na območjih s padanjem števila prebivalcev, in sicer v občinah Šalovci, Odranci, Dobrovnik in Hodoš (v pomurski statistični regiji) in Markovcih (v podravske statistični regiji). Ker gre za majhne občine, kjer lahko že odprte manjšega proizvodnega obrata pomeni popolno spremembo gospodarskega profila občine, je pri interpretaciji teh rezultatov potrebno biti zelo previden.

6.6 ZAPOSILTVENA SREDIŠČA IN DELOVNA MOBILNOST

Indeks delovne mobilnosti (IDM) je razmerje med številom delovno aktivnih prebivalcev v občini delovnega mesta (oziroma v občini zaposlitve) in številom delovno aktivnih prebivalcev v občini prebivališča pomnoženo s 100. IDM za občino povezuje število delovnih mest s številom zaposlenih oseb glede na prebivališče (SURS 2017b) in pokaže koncentracijo delovnih mest in smer delovne mobilnosti. Podatke o delovni mobilnosti leta 2017 smo prevzeli iz raziskave Drobnet (2016). Iz slike 47 vidimo, da so bile tedaj občine z IDM, večjim od 116 (po SURS so to izrazito delovne prostorske enote), Trzin, Šempeter-Vrtojba, Ljubljana, Nazarje, Kidričevo, Murska Sobota, Odranci, Zreče, Novo mesto, Gornja Radgona, Maribor, Celje, Ptuj, Lenart, Idrija, Velenje, Nova Gorica in Slovenj Gradec. Izstopajo občine Šempeter-Vrtojba, Trzin, Kidričevo, Odranci, Zreče, Gornja Radgona, Lenart in Idrija, ki niso opredeljene kot središča nacionalnega pomena (Strategija ... 2004). Razen občin Ljubljana, Lenart in Novo mesto so vsa preostala območja z IDM, večjim od 116 na demografsko-naselbinskih tipih s padajočim številom prebivalcev. V demografsko-naselbinskem tipu s padajočim številom prebivalcev prevladujejo občine z IDM, manjšim od 100 (šibke bivalne prostorske enote) (105 od 121 občin), kar kaže na delovno mobilnost v bližnja zaposlitvena središča. Primerjava stopnje rasti IDM med letoma 2007 in 2017 z demografsko-naselbinskimi tipi s padajočim številom prebivalcev (slika 48) kaže, da se je število delovnih mest v razmerju do delovno aktivnega prebivalstva v občini zmanjšalo v 56 občinah,

Slika 46: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in gospodarski profil občin leta 2013 (Zavodnik Lamovšek, Vidmar in Drobne 2016, 447). ► str. 84–85

Avtorja in kartografa: Samo Drobne, Mojca Foški državna meja
 Vir: SURS 2018; SKD 2013; lastni izračun.

demografsko–naselbinski tipi

- ruralno območje s padajočim številom preb.
- urbano območje s padajočim številom preb.
- regionalno središče
- somestje
- meja občine
- statistična regija
- državna meja

Struktura gospodarstva

- R(70+) ekstremno prevladuje rezidenčno gospodarstvo
- R(60-70) zelo močno prevladuje rezidenčno gospodarstvo
- R(50-60) močno prevladuje rezidenčno gospodarstvo
- R(40-50) prevladuje rezidenčno gospodarstvo
- U(50-60) močno prevladuje ustvarjalno gospodarstvo
- U(40-50) prevladuje ustvarjalno gospodarstvo
- R(40-50) - U(40-50) podobno močno rezidenčno in ustvarjalno gospodarstvo
- R(30-40) - U(30-40) podobno rezidenčno in ustvarjalno gospodarstvo
- P(40-50) - R(40-50) podobno močno proizvodno in rezidenčno gospodarstvo
- R(30-40) - P(30-40) podobno rezidenčno in proizvodno gospodarstvo
- P(70+) ekstremno prevladuje proizvodno gospodarstvo
- P(60-70) zelo močno prevladuje proizvodno gospodarstvo
- P(50-60) močno prevladuje proizvodno gospodarstvo
- P(40-50) prevladuje proizvodno gospodarstvo
- regionalno središče
- somestje
- nova občina, ustanovljena v obdobju 2000–2013

v preostalih 65 občinah pa povečalo, največ v občinah Odranci, Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Kuzma in Markovci. Tukaj velja znova opozoriti, da gre za manjše občine in lahko že odprtje enega proizvodnega obrata vpliva na povečanje IDM. Padanje IDM v obdobju 2007–2017 v občinah s padajočim številom prebivalcev kaže, da se zelo zmanjšuje število delovnih mest v občini. Rast IDM v obdobju 2007–2017 v občinah s padajočim številom prebivalcev (65 občin) kaže na dva možna pojava: da se zmanjšuje kontingent delovno aktivnih prebivalcev v občini ali pa se v občini krepi gospodarstvo in se posledično povečuje delovna mobilnost iz bližnjih občin. Verjetno sta prisotna hkrati oba pojava kot na primer v Ljubljani, kjer se krepi število delovnih mest in hkrati zmanjšuje število tistih, ki v Ljubljani tudi bivajo (Rus 2017). V majhnih občinah (Sveti Andraž v Slovenskih goricah, Kuzma in Markovci) se krepijo tudi delovna mesta.

6.7 POTREBE PO STANOVANJIH

Demografsko-naselbinske tipe s padajočim številom prebivalcev smo prikazali na karti prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo (PROSO) iz leta 2016 (Pogačar s sodelavci 2016). Avtorji te študije so določili prednostna območja za stanovanjsko oskrbo po demografskih kriterijih, kriteriju gospodarskega razvoja in lokacijskih kriterijih na regionalni ravni. Rezultati kažejo, da na območju občin v demografsko-naselbinskih tipih s padajočim številom prebivalcev praviloma niso izražene potrebe po dodatnih stanovanjih (slika 49). Izstopajo urbane občine s padajočim številom prebivalcev: Krško, Velenje, Slovenj Gradec, Zagorje ob Savi, Celje in Maribor.

6.8 OBMEJNA, GORSKA OBMOČJA IN OBMOČJA Z NARAVNIMI IN POSEBNIMI OMEJITVAMI

Obmejna območja smo prevzeli po študiji Lampičeve s sodelavci (2017b), določena pa so bila skladno z Uredbo o določitvi obmejnih problemskih območij (2011; 2012; 2015) in dopolnjena z občinami, ki ležijo ob meji, čeprav niso opredeljene kot obmejna problemska območja. Tako opredeljena obmejna območja zajemajo 102 občini na površini 11.498 km² (56,7 % Slovenije) z 824.172 prebivalci (39,9 % prebivalcev Slovenije). Predlagana opredelitev obmejnih območij v Sloveniji zajema večino državnega ozemlja v 20-kilometrskem pasu ob meji (Lampič s sodelavci 2017b). Na sliki 50 vidimo, da v obmejne občine s padajočim številom prebivalcev uvrstimo 79 občin, v obmejne občine z naraščajočim številom prebivalcev pa uvrščamo 23 občin. Obmejne občine z naraščajočim številom prebivalcev so občine Koper, Izola, Piran, Sežana, Ajdovščina, Postojna (urbane občine) in Hrpolje Kozina, Vipava in Divača (ruralne občine). V preostali Sloveniji pa so to še Renče-Vogrsko, Žirovnica, Preddvor, Kungota, Gorišnica, Cirkulane, Zavrč, Šmarje pri Jelšah, Podčetrtek, Dolenjske toplice, Šentjernej in Novo mesto. Razen obalno-kraških občin je pretežni del obmejnega območja uvrščen v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev (slika 50).

Tako kot obmejna smo tudi gorska območja prevzeli po študiji Lampičeve s sodelavci (2017b). V ožjem smislu so to predvsem alpska območja (meja Alpske konvencije), v širšem smislu pa so to vsa gorska in hribovita območja v Sloveniji, ki se v precejšnji meri ujemajo z gorskimi območji z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (Program razvoja podeželja ... 2014). Za to raziskavo smo

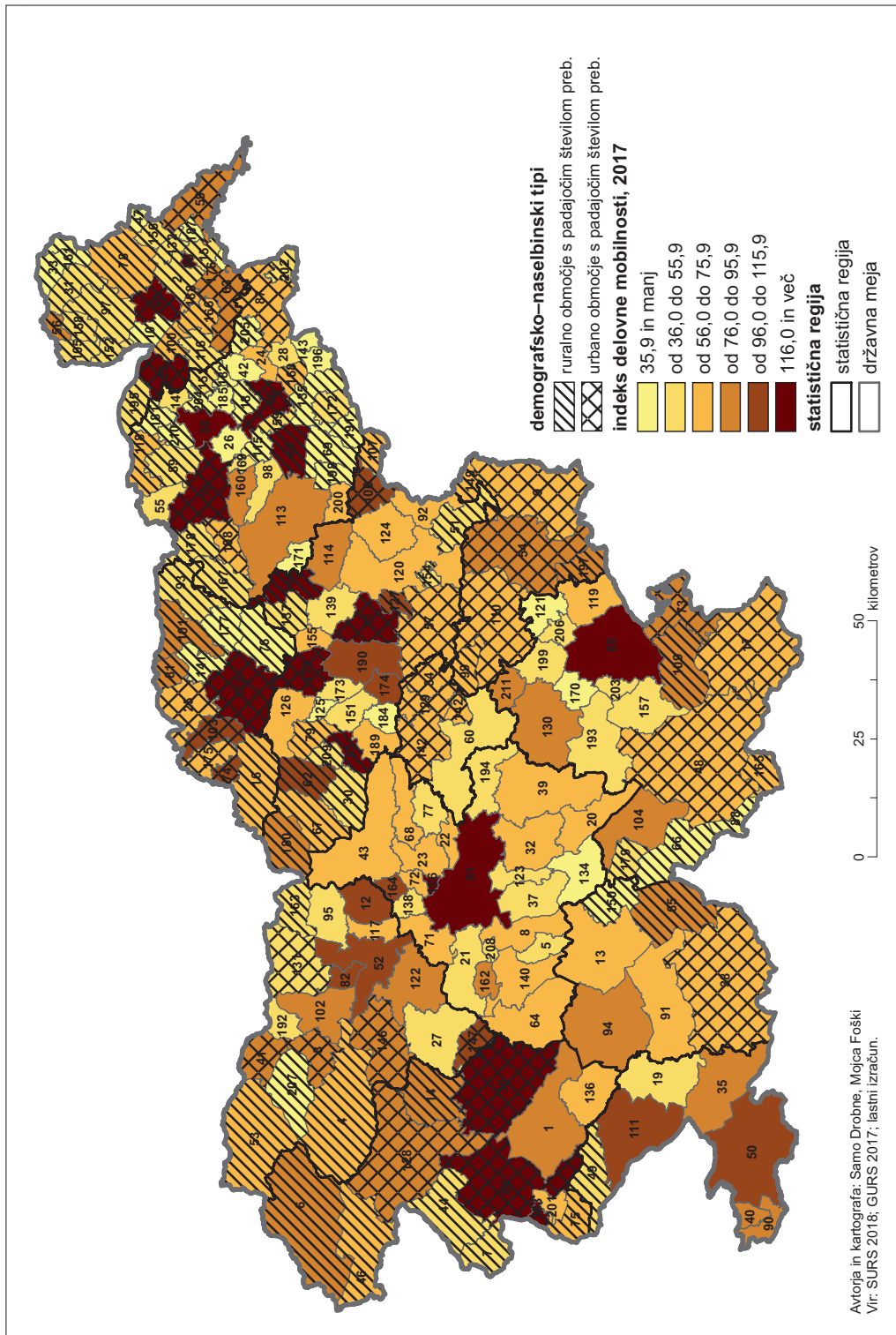
Slika 47: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in indeks delovne mobilnosti slovenskih občin leta 2017. ►

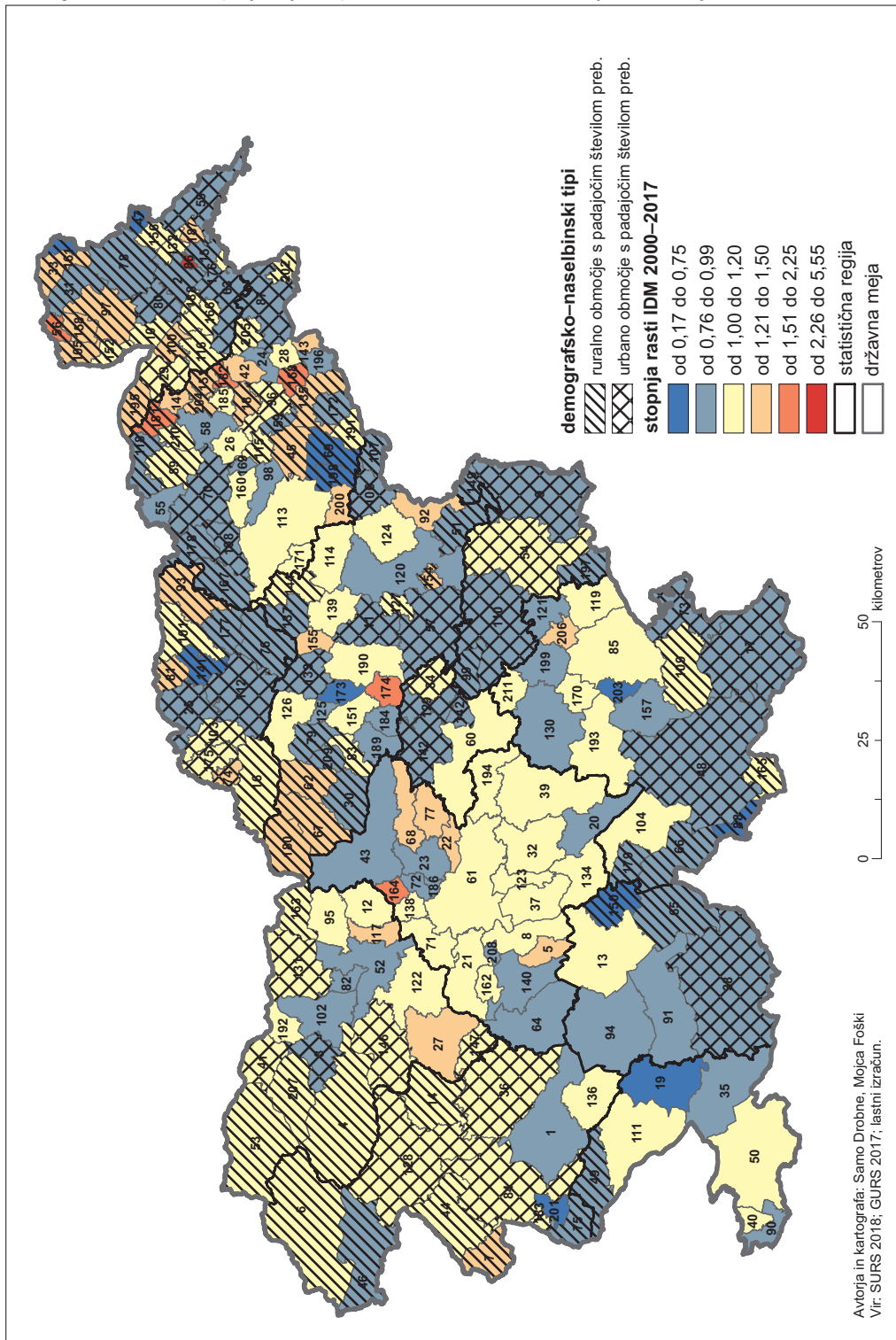
Slika 48: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in stopnja rasti indeksa delovne mobilnosti slovenskih občin od leta 2007 do leta 2017. ► str. 88

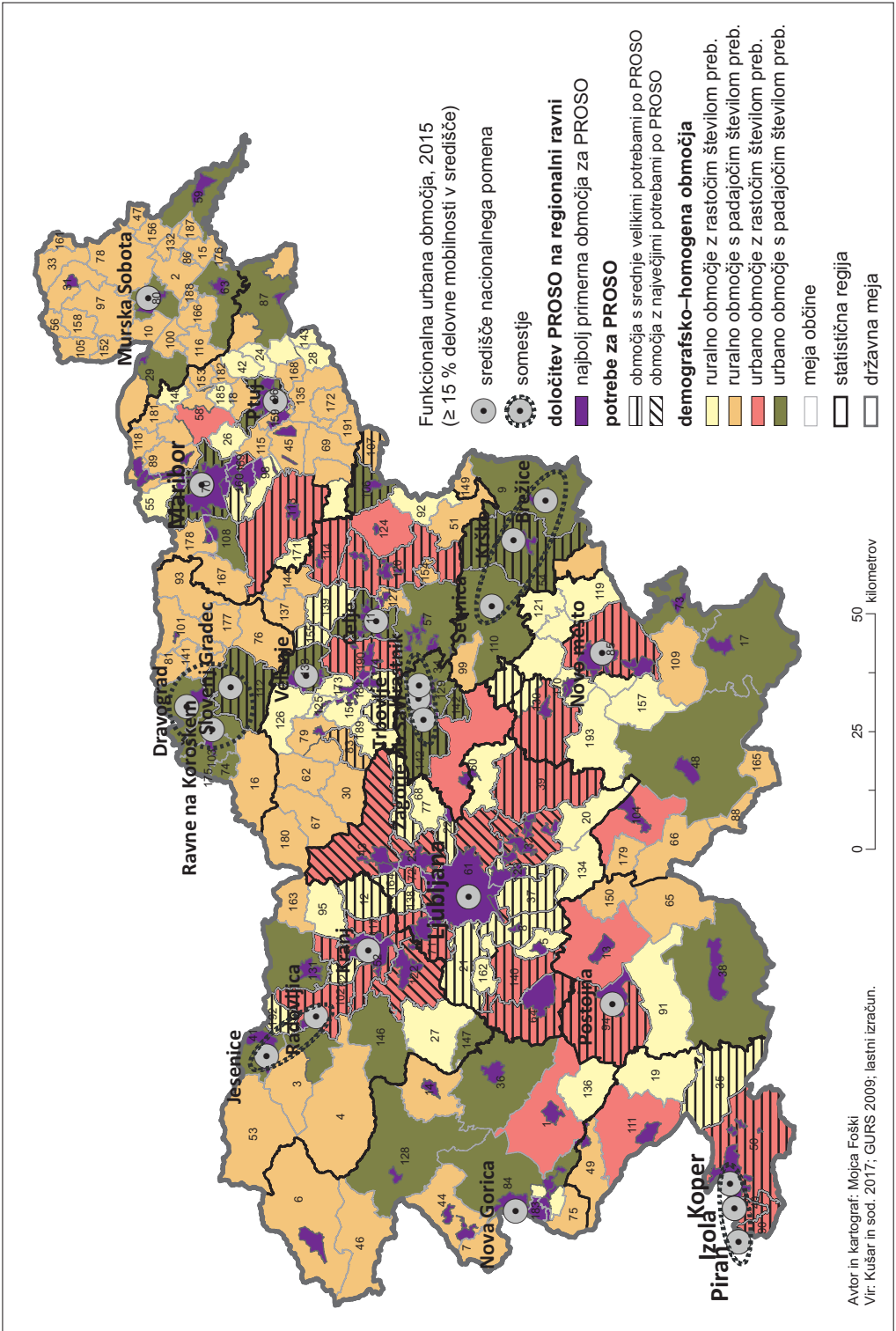
Slika 49: Demografsko-naselbinski tipi in potrebe po stanovanjih in najbolj primerna območja za stanovanja (Pogačar s sodelavci 2016). ► str. 89

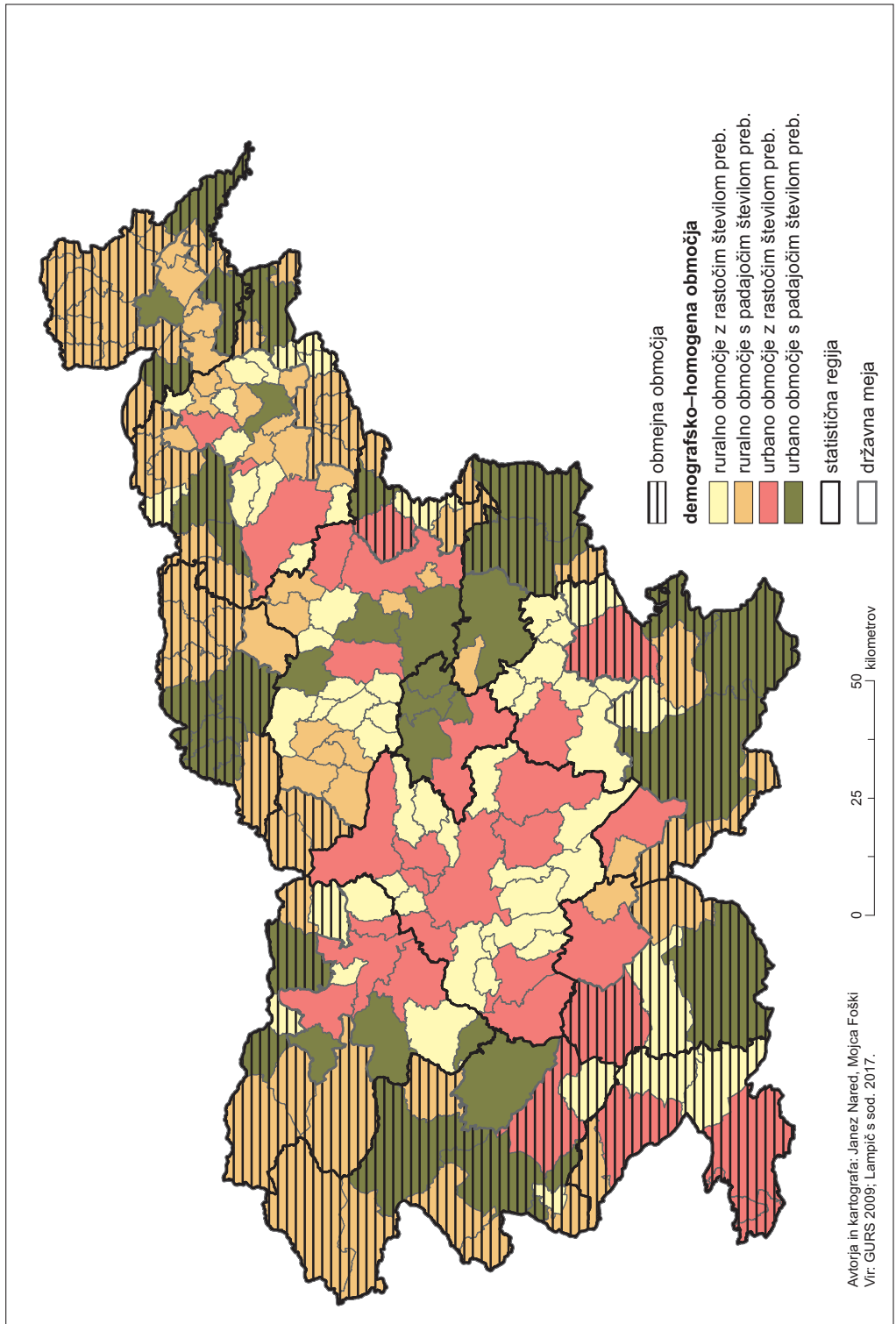
Slika 50: Demografsko-naselbinski tipi in obmejna območja. ► str. 90

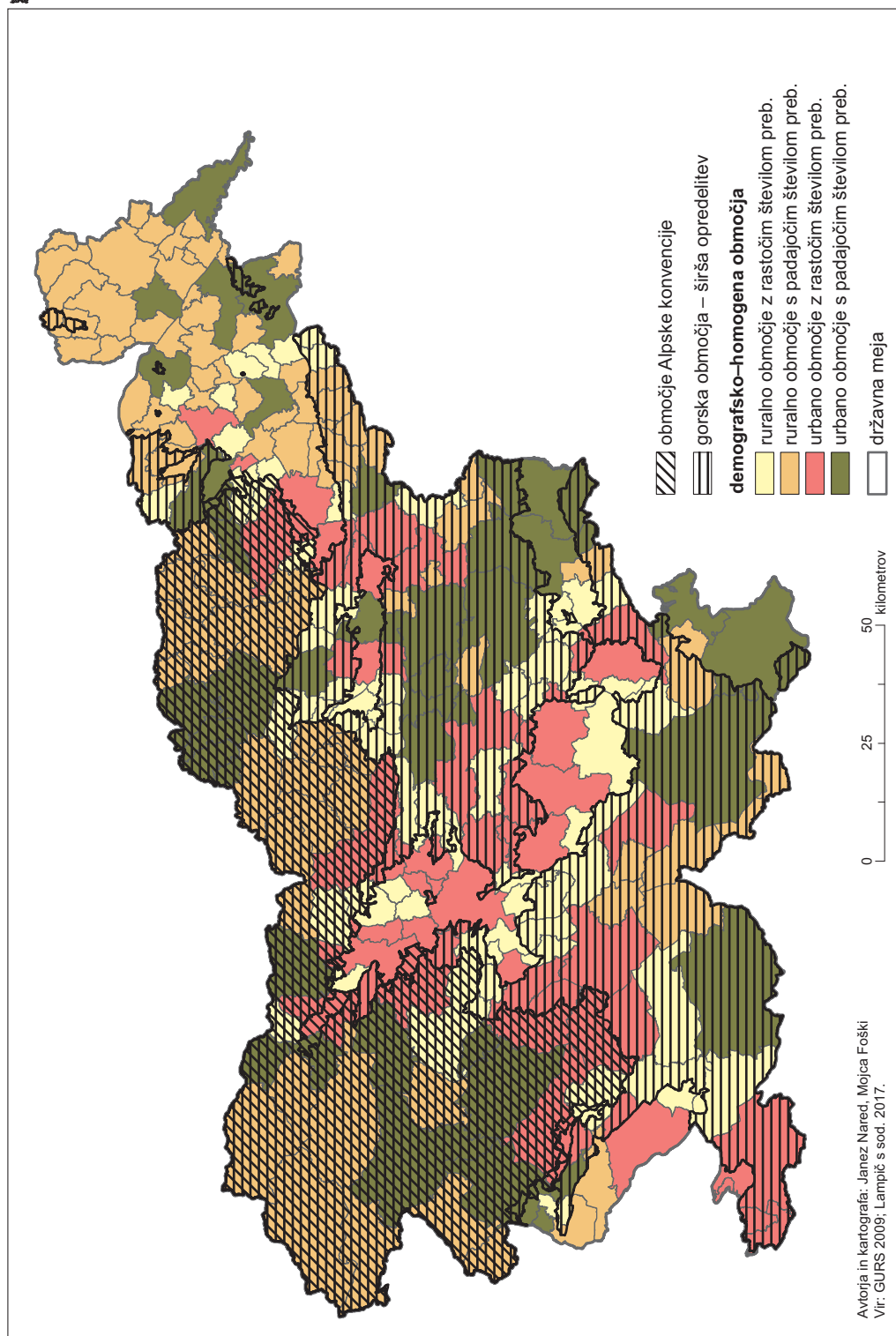
Slika 51: Demografsko-naselbinski tipi in gorska območja (širša in ožja). ► str. 91

obravnavali gorska območja v ožjem smislu, torej območje Alpske konvencije (slika 51, karo šrafura), saj je opredelitev gorskih območij v širšem smislu vezana predvsem na kriterije Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter zavzemajo večinski del območja Slovenije. V gorska območja (torej območje Alpske konvencije) se uvršča 63 občin v Sloveniji (Lampič s sodelavci 2017b), pri čemer jih je 42 v demografsko-naselbinskem tipu s padajočim številom prebivalcev in 21 z naraščajočim številom prebivalcev. V demografsko-naselbinski tip z naraščajočim prebivalstvom so občine, ki so na meji Alpske konvencije in notranjostjo države (slika 51).

7 DEMOGRAFSKO NAJBOLJ OGROŽENA OBMOČJA SLOVENIJE IN MESTNE OBČINE Z NEGATIVNIMI DEMOGRAFSKIMI RAZVOJNIMI ZNAČILNOSTMI

Po rezultatih osnovne projekcije prebivalstva 2018/2038 in iz podatkov o demografskih razvojnih značilnostih za obdobje 2008/2017 smo opredelili osem demografsko najbolj ogroženih območij Slovenije. Vsa tvorijo geografsko sklenjene komplekse občin znotraj iste statistične regije. Dve območji sta celotni statistični regiji (pomurska in koroška). Tri območja – Zasavje, kočevsko-belokranjsko območje, obmejni del primorsko-notranjske statistične regije – tvorijo eno ali več prostorsko stičnih demografsko homogenih območij tipa ruralno 2 in urbano 2 (sestavljajo jih občine s padajočim številom prebivalcev med leti 2008 in 2017). Tri območja – zgornje in srednje Posočje, severozahodni gorat del gorenjske statistične regije, haloške občine in občine upravne enote Ormož – ne tvorijo celotnih prostorsko stičnih tipov ruralno 2 in urbano 2 v statistični regiji, vse pa tvorijo geografsko povezane regije z močnim upadanjem števila prebivalcev v obdobju 2008/2017 in smo zanje izdelali poseben projekcijski izračun.

7.1 DEMOGRAFSKO NAJBOLJ OGROŽENA OBMOČJA SLOVENIJE PO OSNOVNI PROJEKCIJI PREBIVALSTVA V OBDOBJU 2018/2038 IN PO DEMOGRAFSKIH RAZVOJNIH TRENDIH V OBDOBJU 2008/2017

Najbolj demografsko ogrožena območja so:

- **pomurska statistična regija**, ki vključuje vse pomurske občine vključno z Mestno občino Murska Sobota;
- **območje Haloze - Ormož**, ki vključuje sedem haloških občin (Makole, Žetale, Majšperk, Podlehnik, Videm, Cirkulane in Zavrč) in tri občine na območju upravne enote Ormož (Sveti Tomaž, Ormož in Središče ob Dravi); izdelan je bil poseben projekcijski izračun;
- **koroška statistična regija**, ki vključuje vse koroške občine vključno z Mestno občino Slovenj Gradec;
- **Zasavje**, ki vključuje urbane občine Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik;
- **kočevsko-belokranjsko območje**, ki vključuje večino občin zahodnega in južnega dela statistične regije jugovzhodna Slovenija vzdolž državne meje s Hrvaško (Sodražica, Loški Potok, Osilnica, Kostel, Kočevje, Semič, Črnomelj in Metlika);
- **območje severozahodne Gorenjske**, ki obsega gorate občine Kranjska Gora, Jesenice, Gorje, Bled in Bohinj; izdelan je bil poseben projekcijski izračun;
- **obmejno območje primorsko-notranjske regije**, ki vključuje občine Pivka, Ilirska Bistrica, Loška dolina in Bloke;
- **območje zgornje in srednje Posočje**, ki vključuje gorate in hribovite občine Kanal, Tolmin, Kobarid, Bovec in Cerkljo; izdelan je bil poseben projekcijski izračun.

Našteta območja zajemajo dobro tretjino površine Slovenije in slovenskih občin, dobro četrtno slovenskih naselij in petino slovenskega prebivalstva leta 2018 (preglednica 21). Gostota poselitve z izjemo Zasavja ali Pomurja znaša dve tretjini slovenskega povprečja ali manj, najredkeje poseljena so območja v Posočju in na jugu Slovenije vzdolž meje s Hrvaško. Velik del površine je gorate ali hribovite. Z izjemo Zasavja so območja obmejna. Tako opredeljena demografsko najbolj ogrožena območja zajemajo 74 občin, 54 od teh spada med obmejna problemska območja. K demografsko najbolj ogroženim delom Slovenije sodi tudi celotno območje Triglavskega narodnega parka.

Demografsko najbolj ogrožena območja so v obdobju 2008–2017 skupaj izgubila skoraj 20.000 prebivalcev ali 4,6 % (preglednica 22). Po rezultatih osnovne demografske projekcije bodo do leta 2038 dodatno izgubila slabih 16 % prebivalcev. Padec bo najmočnejši v Zasavju in Posočju. Zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo zelo postaralo, število starih 65 let ali več bo od leta 2018 do leta 2038 poraslo s 84.000 na 113.000 oziroma z 21 na 33 % celotnega prebivalstva (preglednica 23). Indeks starosti po osnovni projekciji bo od leta 2018 do leta 2038 narasel s 150 na 311 (v celotni Sloveniji s 129 na 238).

Preglednica 21: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko najbolj ogroženih območij Slovenije leta 2018 (SiStat 2019).

	površina v km ²	število občin	število naselij	število prebivalcev	% površine Slovenije	% slovenskih občin	% slovenskih naselij	% slovenskega prebivalstva	gostota poselitve
pomurska statistična regija	1337,2	27	346	115.756	6,6	12,7	5,7	5,6	87
Haloze - Ormož	537,5	10	192	35.366	2,7	4,7	3,2	1,7	66
koroška statistična regija	1040,8	12	144	71.129	5,1	5,6	2,4	3,5	68
Zasavje	263,7	3	116	41.999	1,3	1,4	1,9	2,0	159
kočevsko-belokranjsko območje	1427	8	427	47.563	7,0	3,8	7,1	2,3	33
severozahodna Gorenjska	854,3	5	69	41.957	4,2	2,4	1,2	2,0	49
primorsko-notranjska regija – obmejno območje	945,2	4	159	24.865	4,7	1,9	2,6	1,2	26
zgornje in srednje Posočje	1220,2	5	183	28.688	6,0	2,4	3,0	1,4	24
SKUPAJ	7625,9	74	1636	407.323	37,6	34,9	27,1	19,7	53
SLOVENIJA	20273	212	6038	2.066.880	100	100	100	100	102

Preglednica 22: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev za demografsko najbolj ogrožena območja Slovenije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2017	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
pomurska statistična regija	1337,2	27	346	115.756	6,6	12,7	5,7	5,6	87
pomurska statistična regija	121.824	115.756	113.034	108.903	103.686	97.697	95,0	94,1	84,4
Haloze - Ormož	36.659	35.366	34.668	33.579	32.153	30.464	96,5	94,9	86,1
koroška statistična regija	73.714	71.129	69.490	66.985	63.883	60.394	96,5	94,2	84,9
Zasavje	45.226	41.999	40.444	38.417	36.054	33.488	92,9	91,5	79,7
kočevsko-belokranjsko območje	49.462	47.563	46.676	45.245	43.473	41.451	96,2	95,1	87,1
severozahodna Gorenjska	43.685	41.957	40.871	39.314	37.428	35.342	96,0	93,7	84,2
primorsko-notranjska regija – obmejno območje	25.723	24.865	24.377	23.563	22.545	21.408	96,7	94,8	86,1
zgornje in srednje Posočje	30.684	28.688	27.598	26.233	24.698	23.075	93,5	91,4	80,4
SKUPAJ	426.977	407.323	397.158	382.239	363.920	343.319	95,4	93,8	84,3
SLOVENIJA	2.025.866	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	102,0	100,1	96,7

Najvišje vrednosti indeksa starosti bodo v Pomurju, Zasavju, na območju Haloze - Ormož in v Posočju. Demografski kontingent delovno aktivnega prebivalstva (stari 25 do 64 let) se bo med leti 2018 in 2038 znižal z 230.000 na 162.000 oseb ali za 30 %, v celotni Sloveniji za 15 % (preglednica 24). Upad aktivnega kontingenta bo najvišji v Zasavju in Posočju.

Preglednica 23: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko najbolj ogrožena območja Slovenije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
pomurska statistična regija	15.284	12.574	9773	24.538	31.294	33.016	160,5	248,9	337,8
Haloze - Ormož	4706	3938	3029	6469	8851	9920	137,5	224,8	327,5
koroška statistična regija	10.150	8640	6846	13.840	18.271	19.554	136,4	211,5	285,6
Zasavje	5682	4725	3386	8817	11.355	11.643	155,2	240,3	343,9
kočevsko-belokranjsko območje	6922	5979	4797	9594	12.458	12.941	138,6	208,4	269,8
severozahodna Gorenjska	5904	4949	3912	9111	11.188	11.418	154,3	226,1	291,9
primorsko-notranjska regija – obmejno območje	3526	2901	2220	5392	6565	6861	152,9	226,3	309,1
zgornje in srednje Posočje	3870	3142	2448	6468	7745	7802	167,1	246,5	318,7
SKUPAJ	56.044	46.848	36.411	84.229	107.727	113.155	150,3	230,0	310,8
SLOVENIJA	310.677	279.618	240.213	401.262	514.032	571.232	129,2	183,8	237,8

Preglednica 24: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko najbolj ogroženih območjih Slovenije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
pomurska statistična regija	65.676	55.043	46.220	83,8	70,4
Haloze - Ormož	20.709	17.677	14.796	85,4	71,4
koroška statistična regija	40.332	33.608	28.154	83,3	69,8
Zasavje	23.802	18.827	15.285	79,1	64,2
kočevsko-belokranjsko območje	26.669	22.345	19.609	83,8	73,5
severozahodna Gorenjska	23.167	19.318	16.599	83,4	71,6
primorsko-notranjska regija – obmejno območje	13.804	11.781	10.282	85,3	74,5
zgornje in srednje Posočje	15.712	12.814	10.697	81,6	68,1
SKUPAJ	229.871	191.413	161.642	83,3	70,3
SLOVENIJA	1.160.811	1.064.821	988.205	91,7	85,1

7.2 MESTNE OBČINE Z NEGATIVNIMI DEMOGRAFSKIMI RAZVOJNIMI ZNAČILNOSTMI PO OSNOVNI PROJEKCIJI PREBIVALSTVA V OBDOBJU 2018/2038 IN PO DEMOGRAFSKIH RAZVOJNIH TRENDIH V OBDOBJU 2008/2017

Sedem od enajstih mestnih občin Slovenije bo po osnovni projekciji 2018/2038 izgubilo več kot 5 % prebivalstva. Dve manjši, Slovenj Gradec in Murska Sobota, sta vključeni v pregled demografsko ogroženih območij Pomurja in Koroške. Med 9 in 15 % bo upadlo tudi prebivalstvo petih mestnih občin Maribor, Ptuj, Celje, Velenje in Nova Gorica. Za omenjene občine je bil opravljen poseben projekcijski izračun.

Omenjenih pet mestnih občin, ki so pomembna regionalna in zaposlitvena središča, tako v desetletju pred letom 2018 kot po rezultatih osnovne projekcije izkazuje slabše demografske razvojne trende kot celotna Slovenija. Mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi so v obdobju 2008–2017 skupaj izgubile okrog 5000 prebivalcev ali 2 % (preglednica 25). Po rezultatih osnovne projekcije bodo do leta 2038 dodatno izgubile 25.000 ali dobrih 10 % prebivalcev. Število se bo najbolj znižalo v Velenju in na Ptuj, drugo največje slovensko mesto Maribor bo med letoma 2018 in 2038 izgubilo 11.000 ali 10 % prebivalcev. Posledica nizke rodnosti bo staranje prebivalstva, število starih 65 let ali več bo od leta 2018 do leta 2038 poraslo z 52.000 na 69.000 oziroma z 21 na 31 % celotnega prebivalstva (preglednica 26). Indeks starosti po osnovni projekciji bo od leta 2018 do leta 2038 narasel s 155 na 303 (v celotni Sloveniji s 129 na 238). Najvišje vrednosti indeksa starosti bodo na Ptuj, v Mariboru in Celju. Demografski kontingent ekonomsko aktivnega prebivalstva (stari 25 do 64 let) se bo med leti 2018 in 2038 znižal s 139.000 na 108.000 oseb ali za 22,5 %, v celotni Sloveniji za 15 % (preglednica 27). Upad aktivnega kontingenta bo najvišji v mestnih občinah Velenje in Ptuj.

Preglednica 25: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev za mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2017	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
Maribor	111.340	107.504	106.631	104.266	100.826	96.831	96,6	97,0	90,1
Ptuj	23.729	23.324	22.988	22.338	21.470	20.467	98,3	95,8	87,8
Celje	49.501	49.758	49.486	48.530	47.096	45.374	100,5	97,5	91,2
Velenje	34.140	33.187	32.530	31.443	30.028	28.374	97,2	94,7	85,5
Nova Gorica	32.193	32.013	31.662	31.000	30.145	29.166	99,4	96,8	91,1
SKUPAJ	250.903	245.786	243.297	237.577	229.565	220.212	98,0	96,7	89,6
SLOVENIJA	2.025.866	2.066.880	2.080.258	2.068.769	2.039.673	1.999.645	102,0	100,1	96,7

Preglednica 26: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
Maribor	13.916	12.365	9458	24.838	29.675	30.881	178,5	240,0	326,5
Ptuj	3122	2498	1927	4891	6076	6621	156,7	243,2	343,6
Celje	7096	6061	4680	9697	12.416	13.617	136,7	204,9	291,0
Velenje	4940	4102	3094	5592	8285	8771	113,2	202,0	283,5
Nova Gorica	4604	3960	3544	7072	8329	8822	153,6	210,3	248,9
SKUPAJ	33.678	28.986	22.703	52.090	64.781	68.712	154,7	223,5	302,7
SLOVENIJA	310.677	279.618	240.213	401.262	514.032	571.232	129,2	183,8	237,8

Preglednica 27: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije za mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
Maribor	60.527	53.051	47.401	87,6	78,3
Ptuj	13.223	11.659	10.128	88,2	76,6
Celje	28.594	25.350	22.730	88,7	79,5
Velenje	19.508	15.935	13.683	81,7	70,1
Nova Gorica	17.448	15.562	14.056	89,2	80,6
SKUPAJ	139.300	121.557	107.998	87,3	77,5
SLOVENIJA	1.160.811	1.064.821	988.205	91,7	85,1

8 DEMOGRAFSKA SLIKA PO STATISTIČNIH REGIJAH

V poglavju so predstavljene osnovne značilnosti bodočega demografskega razvoja statističnih regij in posameznih delov regij po rezultatih osnovne demografske projekcije v obdobju 2018/2038. Osnovna enota projekcijskega računa znotraj regije so demografsko homogena območja, ki jih sestavljajo občine istega demografsko-naselbinskega tipa glede na demografski razvoj v obdobju 2008/2017:

- ruralno 1 – ruralne občine z rastočim številom prebivalstva;
- ruralno 2 – ruralne občine s padajočim številom prebivalstva;
- urbano 1 – urbane občine z rastočim številom prebivalstva;
- urbano 2 – urbane občine s padajočim številom prebivalstva.

Za vse slovenske statistične regije so bili v obdobju od 2008 do 2017 značilni trije demografski pojavi: 1) nizka rodnost, ki je znatno zaostajala za vrednostjo enostavne reprodukcije generacij; 2) pozitiven selitveni saldo z državami na območju nekdanje Jugoslavije; 3) negativen selitveni saldo z gospodarsko razvitimi državami zahodne Evrope, Severne Amerike in Oceanije (Avstralija). V opisih regij in priloženih SWOT analizah so izpostavljene le tiste značilnosti, v katerih posamezna regija bistveno odstopa od večine ali od slovenskih povprečij.

8.1 POMURSKA STATISTIČNA REGIJA

Pomurska statistična regija je leta 2018 vključevala 27 občin s skupno 5,8 % slovenskega prebivalstva in 6,6 % površine države. Vse občine so uvrščene v demografsko homogeni območji ruralno 2 in urbano 2, saj je bilo za vse značilno upadanje števila prebivalcev v obdobju 2008/2017. Statistična regija vključuje štiri urbane občine, razen Murske Sobote gre za manjša mestna naselja – Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer (preglednica 28).

Demografsko homogeno območje ruralno 2 je leta 2018 zajemalo 23 občin z 72 % površine, 57 % prebivalstva in 69 % naselij statistične regije. Ruralna območja imajo gostoto poselitve 69, urbana pa 143 prebivalcev na km². 15 občin statistične regije sodi med obmejna problemska območja, od teh 14 iz demografsko homogenega območja ruralno 2 in Občina Lendava. Med obmejna problemska območja ne sodijo občine osrednjega dela Prekmurja, osrednjega dela Slovenskih goric in Občina Gornja Radgona ob avstrijski meji (preglednica 29).

Pomurska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 15,6 % prebivalstva, kar je najvišji upad med vsemi statističnimi regijami. Upadanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati takoj po letu 2018, še izraziteje pa po letu 2023. Občine tipa ruralno 2 bodo v tem obdobju izgubile 14,4 %, občine tipa urbano 2 pa 17,2 % skupnega prebivalstva (preglednica 30). Ker projekcija temelji na predpostavki nadaljevanja demografskih trendov iz obdobja 2008/2017, bosta imeli na demografsko nazadovanje vpliv tako nizka rodnost kot prevlada odseljavanja nad priseljevanjem. Srednje letno število živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let v desetletju od 2008 do 2017 je znašalo le 46, kar je najnižja vrednost med vsemi slovenskimi

Preglednica 28: Občine v pomurski statistični regiji po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici 2).

ruralno 1	0
ruralno 2	Beltinci, Tišina, Črenšovci, Gornji Petrovci, Šalovci, Kobilje, Kuzma, Moravske Toplice, Odranci, Puconci, Radenci, Rogašovci, Sveti Jurij ob Ščavnici, Turnišče, Cankova, Dobrovnik/Dobronak, Grad, Hodoš/Hodos*, Križevci*, Razkrižje, Velika Polana, Veržej, Apače
urbano 1	0
urbano 2	Gornja Radgona, Lendava/Lendva, Ljutomer, Murska Sobota

statističnimi regijami. Srednja letna neto vrednost selitev za isto obdobje je znašala –2,3 osebe na 1000 prebivalcev, krepkejše odseljevanje je značilno samo za koroško in zasavsko statistično regijo. Pomurska statistična regija sodi med tiste, kjer je močnejše odseljevanje državljanov v razvite države – v obdobju 2008/2017 je znašal povprečni negativni selitveni saldo 310 oseb ali –2,6 na 1000 prebivalcev (SiStat 2019). Pomurska statistična regija sodi med najbolj demografsko ogrožena območja Slovenije.

Zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo hitro staralo, indeks starosti se bo s 161 leta 2018 dvignil na 338 leta 2038, kar bo najvišja vrednost med vsemi statističnimi regijami. Višji porast indeksa starosti je mogoče pričakovati v občinah tipa urbano 2, kjer bo leta 2038 dosegel vrednost 367 (preglednica 31). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 21 na 34 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel z 22 na 19 % (slika 52). Za dobro tretjino bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let, ki so v obdobju od 2008 do 2017 v Sloveniji rodile 96 do 97 % otrok (preglednica 32). Posledici nizke rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 65.700 na 46.200 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel s 54 na 60 % (preglednica 33).

Preglednica 29: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v pomurski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	968,1	23	237	66.450	72,4	85,2	68,5	57,4	69
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	369,1	4	109	49.306	27,6	14,8	31,5	42,6	134
pomurska statistična regija	1337,2	27	346	115.756	100	100	100	100	87

Preglednica 30: Gibanje (2008–2017; SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih pomurske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2017	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	70.000	66.450	65.106	62.952	60.156	56.885	94,9	94,7	85,6
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	51.824	49.306	47.928	45.951	43.530	40.812	95,1	93,2	82,8
pomurska statistična regija	121.824	115.756	113.034	108.903	103.686	97.697	95,0	94,1	84,4

Preglednica 31: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja pomurske statistične regije (SiStat 2019).

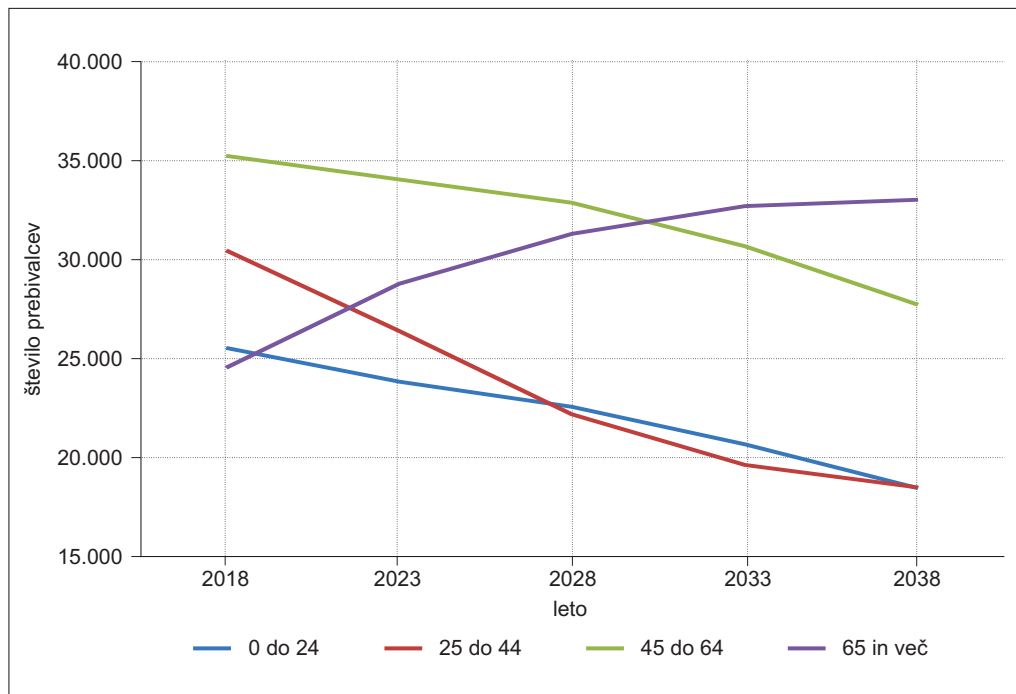
	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	8977	7538	5896	13.486	17.507	18.776	150,2	232,2	318,5
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	6307	5036	3877	11.052	13.787	14.240	175,2	273,8	367,3
pomurska statistična regija	15.284	12.574	9.773	24.538	31.294	33.016	160,5	248,9	337,8

Preglednica 32: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih pomurske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	7667	5685	4970	74,1	64,8
urbano 1	0	0	0	0	0
urbano 2	5443	3960	3573	72,8	65,6
pomurska statistična regija	13.110	9645	8543	73,6	65,2

Preglednica 33: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih pomurske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	37.860	32.071	27.022	84,7	71,4
urbano 1	0	0	0	0	0
urbano 2	27.816	22.972	19.198	82,6	69,0
pomurska statistična regija	65.676	55.043	46.220	83,8	70,4

Slika 52: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za pomursko statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 34: SWOT analiza za pomursko statistično regijo.

prednosti /

- slabosti
- močno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji,
  - zmerno odseljevanje v druge slovenske občine,
  - izrazitejše odseljevanje v gospodarsko razvite države,
  - nižja rodnost kot v večini regij,
  - močno nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji,
  - podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,

- priložnosti
- prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših,
  - možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,

- nevarnosti
- problemi reprodukcije prebivalstva v gravitacijskih središčih,
  - pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva,
  - območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih,
  - propadanje kulturne pokrajine.

8.2 PODRAVSKA STATISTIČNA REGIJA

Podravska statistična regija je leta 2018 vključevala 41 občin s skupno 15,6 % slovenskega prebivalstva in 10,7 % površine države. V statistični regiji so demografsko homogena območja vseh štirih tipov. Občine, ki jih sestavljajo, so geografsko razpršene in ne tvorijo prostorsko povezanih kompleksov. Izjema je tip ruralno 1, ki tvori strnjen kompleks občin Dravskega polja med Mariborom in Slovensko Bistrico. Manjši strnjen kompleks tipa ruralno 1 tvorijo občine vzhodno od Ptuja – Juršinci, Dornava, Gorišnica in Zavrch. Večji prostorsko strnjen kompleks tipa ruralno 2 tvorijo občine v Halozah. V tip urbano 1 sodijo manjša mesta – Slovenska Bistrica, Lenart in Miklavž na Dravskem polju. Maribor in Ptuj sodita v tip urbano 2 (preglednica 35).

Prostorsko najboljše je bilo leta 2018 demografsko homogeno območje ruralno 2, ki je zajemalo 21 občin, 44 % površine, 23 % prebivalstva in 43 % naselij. Območje tipa urbano 1 je po površini pol manjše, a gosteje naseljeno. Urbani območji skupaj predstavljata 35 % površine in 60 % prebivalstva. 16 občin vzdolž slovensko-avstrijske in slovensko-hrvaške meje sodi med obmejna problemska območja, 12 iz tipa ruralno 2, 2 iz tipa ruralno 1 (Cirkulane in Kungota) in 2 iz tipa urbano 2 (Ruše in Ormož) (preglednica 36).

Podravska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 7 % prebivalstva, kar je še enkrat več kot celotna država (3,3 %). Skupno število prebivalcev bo prvo desetletje projekcije stagniralo oziroma upadalo počasi, hitrejše upadanje je pričakovati po letu 2028. Prebivalstvo območij tipa ruralno 1 in urbano 1 bo med leti 2018 in 2038 naraslo za 1,5 oziroma 3 %,

Preglednica 35: Občine v podravski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	Dornava (24), Duplek (26), Gorišnica (28), Juršinci (42), Kungota (55), Rače - Fram (98), Zavrch (143), Benedikt (148), Hoče - Slivnica (160), Oplotnica (171), Trnovska vas (185), Cirkulane (196), Poljčane (200)
ruralno 2	Destnik (18), Kidričevo (45), Majšperk (69), Pesnica (89), Starše (115), Šentilj (118), Videm (135), Cerkvenjak (153), Hajdina (159), Lovrenc na Pohorju (167), Markovci (168), Podlehnik (172), Selnica ob Dravi (178), Sveta Ana (181), Sveti Andraž v Slovenskih goricah (182), Žetale (191), Makole (198), Središče ob Dravi (202), Sveta Trojica v Slovenskih goricah (204), Sveti Tomaž (205), Sveti Jurij v Slovenskih goricah (210)
urbano 1	Lenart (58), Slovenska Bistrica (113), Miklavž na Dravskem polju (169)
urbano 2	Maribor (70), Ormož (87), Ptuj (96), Ruše (108)

Preglednica 36: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v podravski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	456,8	13	173	56.090	21,1	31,7	25,5	17,5	123
ruralno 2	961,6	21	291	72.724	44,3	51,2	42,9	22,7	76
urbano 1	334,7	3	105	40.499	15,4	7,3	15,5	12,6	121
urbano 2	416,6	4	110	151.683	19,2	9,8	16,2	47,3	364
podravska statistična regija	2169,7	41	679	320.996	100	100	100	100	148

na območjih urbano 2 in ruralno 2 pa upadlo za dobrih 10 %. Vsaj del negativnih razvojnih trendov na območju tipa urbano 2 je mogoče pripisati odseljevanju iz večjih mest v okoliške podeželske občine (preglednica 37). Statistična regija kot celota med letoma 2008 in 2017 ni imela negativnih migracijskih trendov, izjema je bilo le območje tipa ruralno 2, ki je letno zaradi odselitev izgubljalo 1,8 osebe na 1000 prebivalcev. Nizka pa je v statistični regiji rodnost. V desetletju 2008/2017 je število živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let znašalo le 49. Nižje vrednosti sta imeli samo pomurska in obalno-kraška statistična regija. Podravska statistična regija sodi med tiste, kjer je močnejše odseljevanje državljanov v razvite države – v obdobju 2008/2017 je znašal povprečni negativni selitveni saldo okrog 900 oseb ali –2,8 na 1000 prebivalcev (SiStat 2019).

Zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo staralo. Indeks starosti se bo z 146 leta 2018 dvignil na 282 leta 2038, kar je več kot je vrednost za celotno državo – 238. Višji porast indeksa starosti je mogoče pričakovati v občinah območij urbano 2 in ruralno 2, kjer bo leta 2038 dosegel vrednost 306 (preglednica 38). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 20 na 31 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 23 na 20 % (slika 53). Za četrtno bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let, ki so med letoma 2008 in 2017 v Sloveniji rodile 96 do 97 % otrok (preglednica 39). Posledici nizke rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 182.200 na 146.600 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 52 na 58 % (preglednica 40).

Preglednica 37: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih podravske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	53.164	56.090	57.312	57.714	57.518	56.917	105,5	102,9	101,5
ruralno 2	74.944	72.724	71.797	69.910	67.286	64.158	97,0	96,1	88,2
urbano 1	38.026	40.499	41.466	41.872	41.901	41.685	106,5	103,4	102,9
urbano 2	155.647	151.683	150.171	146.753	141.886	136.050	97,5	96,7	89,7
podravska statistična regija	321.781	320.996	320.746	316.249	308.591	298.810	99,8	98,5	93,1

Preglednica 38: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja podravske statistične regije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	8310	7340	6498	10.051	14.058	16.351	121,0	191,5	251,6
ruralno 2	10.054	8662	6729	13.503	18.244	20.613	134,3	210,6	306,3
urbano 1	6259	5694	5255	7622	10.167	11.702	121,8	178,6	222,7
urbano 2	19.691	17.563	14.023	33.716	40.802	42.958	171,2	232,3	306,3
podravska statistična regija	44.314	39.259	32.505	64.892	83.271	91.624	146,4	212,1	281,9

Preglednica 39: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih podravske statistične regije (SiStat 2019).

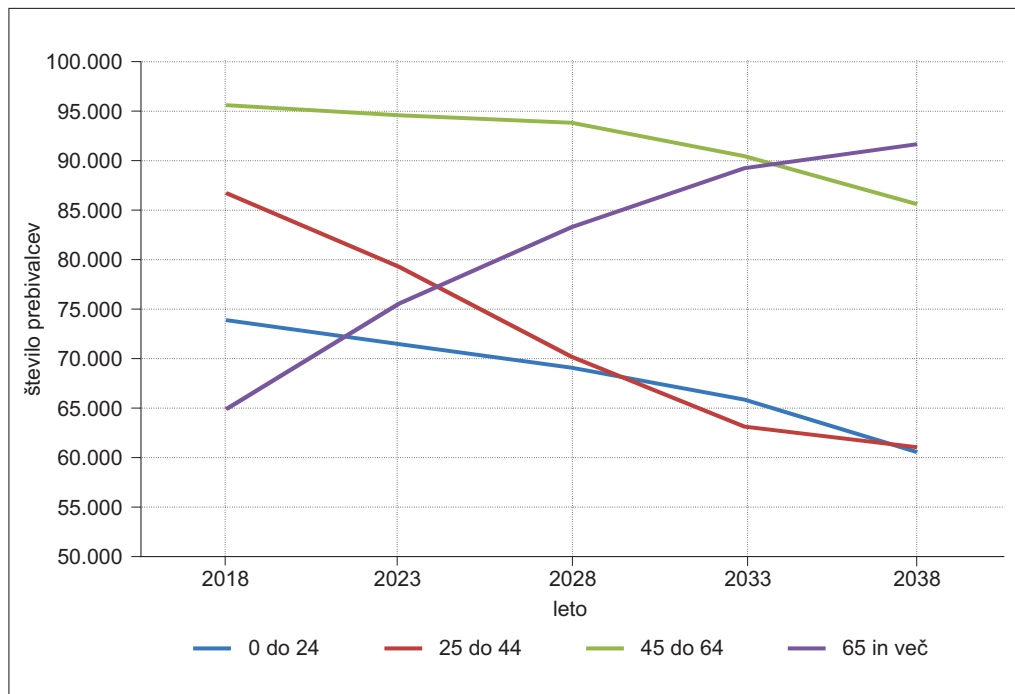
	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	6495	5516	5696	84,9	87,7
ruralno 2	8466	6267	5610	74,0	66,3
urbano 1	4805	4201	4488	87,4	93,4
urbano 2	17.332	13.428	12.438	77,5	71,8
podravska statistična regija	37.098	29.412	28.232	79,3	76,1

Preglednica 40: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih podravske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	32.543	30.474	28.685	93,6	88,1
ruralno 2	42.202	36.489	30.800	86,5	73,0
urbano 1	22.874	21.615	20.585	94,5	90,0
urbano 2	84.613	75.340	66.539	89,0	78,6
podravska statistična regija	182.232	163.918	146.609	90,0	80,5

Preglednica 41: SWOT analiza za podravske statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • zmerno priseljevanje iz drugih slovenskih občin,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • zmerno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, • izrazitejše odseljevanje v gospodarsko razvite države, • rodnost je nižja kot v večini regij, • nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji, • podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših, • možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena urbanizacija podeželskih območij, • velike razlike demografskih trendov v regiji, • pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva, • območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih, • konflikt med poselitvijo in drugimi rabami prostora.

Slika 53: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za podravsko statistično regijo (SiStat 2019).

8.3 KOROŠKA STATISTIČNA REGIJA

Koroška statistična regija je leta 2018 vključevala 12 občin s skupno 3,5 % slovenskega prebivalstva in 5,1 % površine države. Vse občine so uvrščene v demografsko homogeni območji ruralno 2 in urbano 2, saj je bilo za celotno statistično regijo značilno upadanje števila prebivalcev v obdobju 2008/2017. Statistična regija vključuje pet urbanih občin – Mežica, Prevalje, Ravne na Koroškem, Dravograd in Slovenj Gradec, ki tvorijo prostorsko povezan kompleks, in sedem podeželskih občin zahodno, vzhodno in južno od njih (preglednica 42).

Demografsko homogeno območje ruralno 2 je leta 2018 zajemalo večji del površine statistične regije. Zaradi redkejšje poselitve je tam živela tretjina prebivalstva. 11 občin statistične regije sodi med obmejna problemska območja, izjema je le na jugu statistične regije ležeča Občina Mislinja. Zaradi goratosti in hribovitosti koroška statistična regija sodi med najmanj gosto naseljene predele Slovenije (preglednica 43).

Preglednica 42: Občine v koroški statistični regiji po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici številka 2).

ruralno 1	0
ruralno 2	Črna na Koroškem, Mislinja, Muta, Podvelka, Radlje ob Dravi, Vuzenica, Ribnica na Pohorju
urbano 1	0
urbano 2	Dravograd, Mežica, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Prevalje*

Koroška statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 15,1 % prebivalstva, kar je poleg pomurske in zasavske statistične regije najvišji upad v Sloveniji. Upadanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati takoj po letu 2018, še izraziteje pa po letu 2028. Občine tipa ruralno 2 bodo v tem obdobju izgubile 16,7 %, občine tipa urbano 2 pa 14,3 % skupnega prebivalstva (preglednica 44). Osnovni vzrok upadanja števila prebivalcev med letoma 2008 in 2017 je bilo odseljevanje – povprečna letna neto vrednost odseljevanja je znašala –3,7 osebe na 1000 prebivalcev, na območju ruralno 2 pa kar –5,1 osebe na 1000 prebivalcev. Koroška statistična regija je imela med vsemi slovenskimi regijami najvišjo stopnjo odseljevanja in sodi med najbolj demografsko ogrožena območja Slovenije.

Zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo hitro staralo, indeks starosti se bo s 136 leta 2018 dvignil na 286 leta 2038, kar bo tretja najvišja vrednost v Sloveniji za pomursko in zasavsko statistično regijo. Med območji ruralno 2 in urbano 2 po podatkih projekcije ne bo pomembnejših razlik (preglednica 45). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 20 na 32 %, delež starih 0 do 24 let pa bo upadel s 24 na 21 % (slika 54). Za 30 % bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let, ki so

Preglednica 43: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v koroški statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	614,2	7	62	23.857	59,0	58,3	43,1	33,5	39
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	426,6	5	82	47.272	41,0	41,7	56,9	66,5	111
koroška statistična regija	1040,8	12	144	71.129	100	100	100	100	68

Preglednica 44: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih koroške statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	24.996	23.857	23.221	22.291	21.151	19.875	95,4	93,4	83,3
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	48.718	47.272	46.269	44.694	42.732	40.519	97,0	94,5	85,7
koroška statistična regija	73.714	71.129	69.490	66.985	63.883	60.394	96,5	94,2	84,9

v med letoma 2008 in 2017 v Sloveniji rodile 96 do 97 % otrok (preglednica 46). Posledici nizke rodno-
sti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne
sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 40.300 na 28.200 oseb. Delež starejših
aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 54 na 59 % (preglednica 47).

*Preglednica 45: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za
demografsko homogena območja koroške statistične regije (SiStat 2019).*

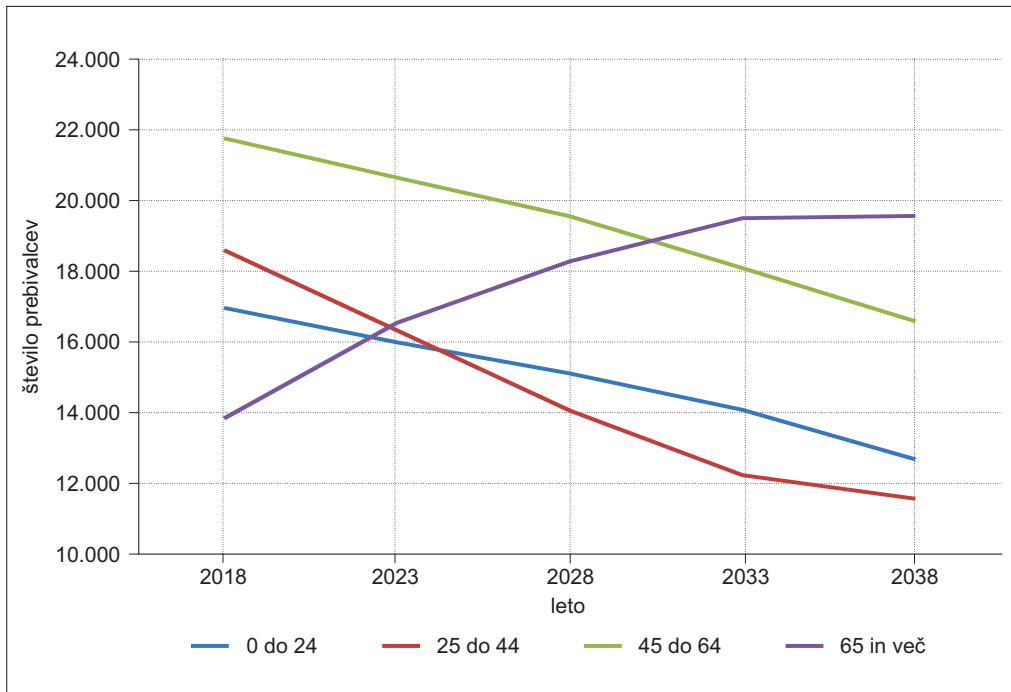
	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	3400	2965	2293	4517	6056	6521	132,9	204,2	284,4
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	6750	5675	4553	9323	12.215	13.033	138,1	215,2	286,3
koroška statistična regija	10.150	8640	6846	13.840	18.271	19.554	136,4	211,5	285,6

*Preglednica 46: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije
po demografsko homogenih območjih koroške statistične regije (SiStat 2019).*

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	2717	1997	1780	73,5	65,5
urbano 1	0	0	0	0	0
urbano 2	5242	3952	3716	75,4	70,9
koroška statistična regija	7959	5949	5496	74,7	69,1

*Preglednica 47: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po
rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih koroške statistične regije
(SiStat 2019).*

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	13.647	11.173	9086	81,9	66,6
urbano 1	0	0	0	0	0
urbano 2	26.685	22.435	19.068	84,1	71,5
koroška statistična regija	40.332	33.608	28.154	83,3	69,8

Slika 54: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za koroško statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 48: SWOT analiza za koroško statistično regijo.

prednosti /

slabosti

- močno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji,
- močno odseljevanje v druge slovenske občine,
- izrazitejše odseljevanje s podeželja v tujino,
- močno nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji,
- podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,

priložnosti

- prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših,
- možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,

nevarnosti

- upadanje števila prebivalstva v mestih,
- pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva,
- območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih,
- območja z demografskimi problemi hribovitih in goratih območij,
- propadanje kulturne pokrajine.

8.4 SAVINJSKA STATISTIČNA REGIJA

Savinjska statistična regija je leta 2018 vključevala 31 občin s skupno 13 % slovenskega prebivalstva in 11,3 % površine države. Demografsko homogeno območje ruralno 1 je najbolj zgoščeno in je geografsko kompaktno v Spodnji Savinjski dolini. Tip ruralno 2 je najbolj zgoščen in geografsko kompakten v Zgornji Savinjski dolini ter deloma na kozjansko-posoteljskem območju in na severovzhodu statistične regije. V območje urbano 1 sodijo mala mesta Slovenske Konjice, Šentjur, Šmarje pri Jelšah in Žalec. V tip urbano 2 sodita obe mestni občini in osnovni gravitacijski središči Celje in Velenje ter občini Laško in Rogaška Slatina (preglednica 49).

Območji z rastočim številom prebivalcev skupaj zajemata 45 % površine regije, 44 % njenega prebivalstva in 57 % naselij. Po površini je najboljše območje ruralno 2, ki pa je z gostoto 45 ljudi na kvadratni kilometer tudi najredkeje poseljeno. Sedem občin sodi med obmejna problemska območja, pet od teh je na območju ruralno 2. Območje ruralno 1 je dvakrat gostejše poseljeno kot območje ruralno 2. Najgostejše poseljeni sta občini Celje in Velenje (preglednica 50).

Savinjska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 6 % prebivalstva, kar je nekaj več kot celotna država (3,3 %). Nazadovanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati že po letu 2023. Najmočnejše nazadovanje je po projekciji mogoče pričakovati na območjih urbano 2 – 11 %. Podatek kaže na poudarjeno negativne demografske trende v regionalnih središčih Celje in Velenje. Odseljevanju se pridružuje tudi nizka rodnost. Del upadanja prebivalstva v območjih urbano 2 je mogoče pripisati odseljevanju iz mest v okoliške podeželske občine (preglednica 51). V desetletju od 2008 do 2017 je v omenjenih občinah znašalo število živorojenih

Preglednica 49: Občine v savinjski statistični regiji po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici 2).

ruralno 1	Podčetrtek (92), Šmartno ob Paki (125), Šoštanj (126), Vojnik (139), Braslovče (151), Dobrna (155), Polzela (173), Prebold (174), Tabor (184), Vranksko (189)
ruralno 2	Gornji Grad (30), Kozje (51), Ljubno (62), Luče (67), Mozirje (79), Nazarje (83), Rogatec (107), Štore (127), Vitanje (137), Zreče (144), Dobje (154), Solčava (180), Rečica ob Savinji* (209)
urbano 1	Slovenske Konjice (114), Šentjur (120), Šmarje pri Jelšah (124), Žalec (190)
urbano 2	Celje (11), Laško (57), Rogaška Slatina (106), Velenje (133)

Preglednica 50: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v savinjski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	499,1	10	175	47.605	21,7	32,3	21,9	18,6	95
ruralno 2	809,7	13	153	36.326	35,2	41,9	19,1	14,2	45
urbano 1	544,8	4	282	65.740	23,7	12,9	35,3	25,6	121
urbano 2	447,4	4	190	106.780	19,4	12,9	23,8	41,6	239
savinjska statistična regija	2301	31	800	256.451	100	100	100	100	111

na 1000 žensk v starosti od 15 do 44 let samo 49 (v Sloveniji 52). Stalno bo prebivalstvo naraščalo samo na območju ruralno 1, skupaj za 6 %, kar je druga najvišja vrednost med vsemi demografsko homogenimi območji v Sloveniji. Občine tipa urbano 1 imajo šibek demografski potencial. Prebivalstvo bo po osnovni projekciji začelo upadati že po letu 2023 in bo do konca projekcijskega obdobja upadlo za 5 %. Bodoči demografski razvoj območja ruralno 2 bo manj problematičen kot v drugih občinah tega tipa v Sloveniji – do konca projekcijskega obdobja se bo skupno prebivalstvo zmanjšalo za 7,5 %, drugje v Sloveniji za 13,5 %.

Predvsem zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo staralo. Indeks starosti se bo s 124 leta 2018 dvignil na 255 na koncu projekcijskega obdobja leta 2038. Za celotno Slovenijo bosta primerljivi vrednosti po projekciji znašali 129 in 238. Najvišjo vrednost indeksa starosti v savinjski statistični regiji leta 2038 je mogoče pričakovati na območju urbano 2 – 297 (preglednica 52). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 19 na 30 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 24 na 21 % (slika 55). Za tretjino bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let, ki so med letoma 2008 in 2017 v Sloveniji rodile 96 do 97 % otrok (preglednica 53). Posledici nizke rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 146.000 na 118.500 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih se bo v istem obdobju povečal z 52 na 58 % (preglednica 54).

Preglednica 51: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih savinjske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	45.048	47.605	48.987	49.806	50.243	50.439	105,7	104,6	106,0
ruralno 2	37.226	36.326	36.186	35.629	34.737	33.610	97,6	98,1	92,5
urbano 1	64.310	65.740	65.938	65.268	64.011	62.397	102,2	99,3	94,9
urbano 2	108.609	106.780	105.613	102.937	99.177	94.752	98,3	96,4	88,7
savinjska statistična regija	255.193	256.451	256.724	253.640	248.168	241.198	100,5	98,9	94,1

Preglednica 52: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja savinjske statistične regije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	7512	6971	6551	8847	11.848	13.515	117,8	170,0	206,3
ruralno 2	5305	4799	4044	6804	8808	10.041	128,3	183,5	248,3
urbano 1	10.280	8618	7402	12.061	16.069	18.061	117,3	186,5	244,0
urbano 2	15.479	12.992	9926	20.052	26.994	29.467	129,5	207,8	296,9
savinjska statistična regija	38.576	33.380	27.923	47.764	63.719	71.084	123,8	190,9	254,6

Preglednica 53: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih savinjske statistične regije (SiStat 2019).

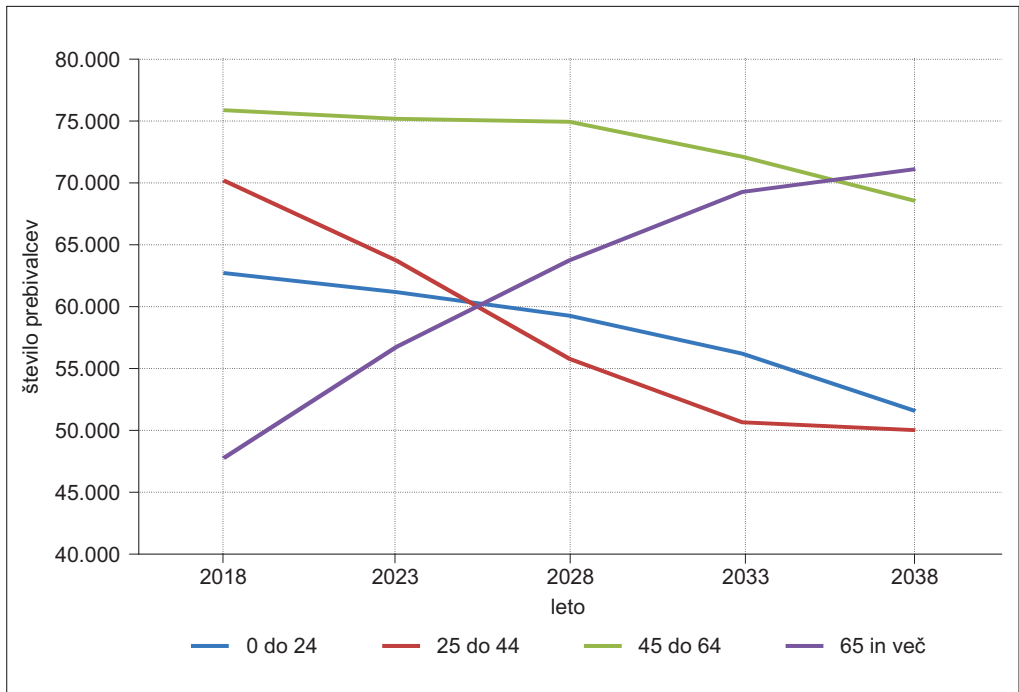
	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	5642	5169	5576	91,6	98,8
ruralno 2	4209	3427	3132	81,4	74,4
urbano 1	7697	6130	6273	79,6	81,5
urbano 2	12.309	8748	8433	71,1	68,5
savinjska statistična regija	29.857	23.474	23.414	78,6	78,4

Preglednica 54: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih savinjske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	26.614	25.682	25.267	96,5	94,9
ruralno 2	20.474	18.529	16.223	90,5	79,2
urbano 1	37.095	33.572	30.842	90,5	83,1
urbano 2	61.809	52.889	46.219	85,6	74,8
savinjska statistična regija	145.992	130.672	118.551	89,5	81,2

Preglednica 55: SWOT analiza za savinjsko statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • izrazitejše priseljevanje iz tujine,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • zmerno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, • močno odseljevanje v druge slovenske občine, • nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji, • podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • povečan delež mlajšega prebivalstva, • rastoča poklicna usposobljenost prebivalstva,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena urbanizacija podeželskih območij, • velike razlike demografskih trendov v regiji, • upadanje prebivalstva v gravitacijskih središčih, • območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih, • območja z demografskimi problemi hribovitih in goratih območij, • konflikt med poselitvijo in drugimi rabami prostora.

Slika 55: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za savinjsko statistično regijo (SiStat 2019).

8.5 ZASAVSKA STATISTIČNA REGIJA

Zasavska statistična regija je leta 2018 vključevala 4 občine s skupno 2,8 % slovenskega prebivalstva in 2,4 % površine države. Po površini je najmanjša statistična regija v državi. Vse občine so uvrščene v demografsko homogeni območji urbano 1 – Občina Litija ter urbano 2 – občine Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik (preglednica 56).

Demografsko homogeno območje urbano 2 je leta 2018 zajemalo 3 občine z dobro polovico površine in naselij ter s tremi četrtinami prebivalstva statistične regije. Gostota poselitve na območju urbano 2 je več kot dvakrat večja kot na območju urbano 1 (preglednica 57).

Zasavska statistična regija je izrazito polarizirana na zahodni del z Občino Litija in na vzhodni del, ki ga tvorijo tradicionalne zasavske občine Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik. Občina Litija geografsko sodi v ožje območje ljubljanske urbane regije in v preteklih desetletjih ni doživela tako izrazite krize lokalnih gospodarskih dejavnosti kot preostanek Zasavja. Celotna statistična regija bo po rezultatih osnovne

Preglednica 56: Občine v zasavski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	0
ruralno 2	0
urbano 1	Litija
urbano 2	Hrastnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi

projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 15,3 % prebivalstva, litijski del samo 1,5 %, vzhodni del pa več kot 20 %. Število prebivalcev v Litiji bo stagniralo ali le rahlo upadlo, osrednje Zasavje pa bo izgubilo okrog 8500 prebivalcev (preglednica 58). Upadanje bo izrazitejše po letu 2028. V desetletju od 2008 do 2017 sta se osrednji in litijski del statistične regije razlikovala tako v značilnostih selitev kot v rodnosti. Osrednji del je s 5,1 odseljenih na 1000 prebivalcev na leto eno najbolj izrazitih območij odselejanja v Sloveniji. Nizka je bila tudi rodnost. 1000 žensk v starosti 15 do 44 let je rodilo 49 otrok, kar enako sodi med najnižje slovenske vrednosti. Nasprotno je bil litijski del območje zmerne priseljevanja. Ustrezen podatek za rodnost je bil 55 rojenih otrok na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let, kar sodi med višje slovenske vrednosti. Osrednji del zasavske statistične regije sodi med najbolj demografsko ogrožena območja Slovenije.

Zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo hitro staralo, izrazite pa bodo razlike med litijskim in osrednjim delom statistične regije. Indeks starosti se bo v Litiji s 167 leta 2018 dvignil na 224 leta 2038, v vzhodnem delu pa s 155 na 344, kar bo ena najvišjih vrednosti na ravni demografsko homogenih območij v Sloveniji (preglednica 59). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo v Litiji narasel s 17 na 28 %, v vzhodnem delu pa z 21 na 35 %. Delež starih 0 do 24 let bo v Litiji upadel s 26 na 23 %, v osrednjem delu pa z 22 na 19 %. Delež žensk v starosti 20 do 39 let bo po osnovni projekciji

Preglednica 57: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v zasavski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 1	221,4	1	107	15.325	45,6	25,0	48,0	26,7	69
urbano 2	263,7	3	116	41.999	54,4	75,0	52,0	73,3	159
zasavska statistična regija	485,1	4	223	57.324	100	100	100	100	118

Preglednica 58: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih zasavske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 1	14.667	15.325	15.527	15.516	15.350	15.094	104,5	101,2	98,5
urbano 2	45.226	41.999	40.444	38.417	36.054	33.488	92,9	91,5	79,7
zasavska statistična regija	59.893	57.324	55.971	53.933	51.404	48.582	95,7	94,1	84,7

v Litiji upadel za 15 %, v osrednjem delu pa za 42 % (preglednica 60). Posledici nizke rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo v Litiji od leta 2018 do leta 2038 znižal z 8750 na 7300 oseb, v osrednjem delu pa s 23.800 na 15.300 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju v Litiji narasel z 52 na 56 %, v osrednjem delu pa s 55 na 61 % (preglednica 61).

Preglednica 59: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja zasavske statistične regije (SiStat 2019).

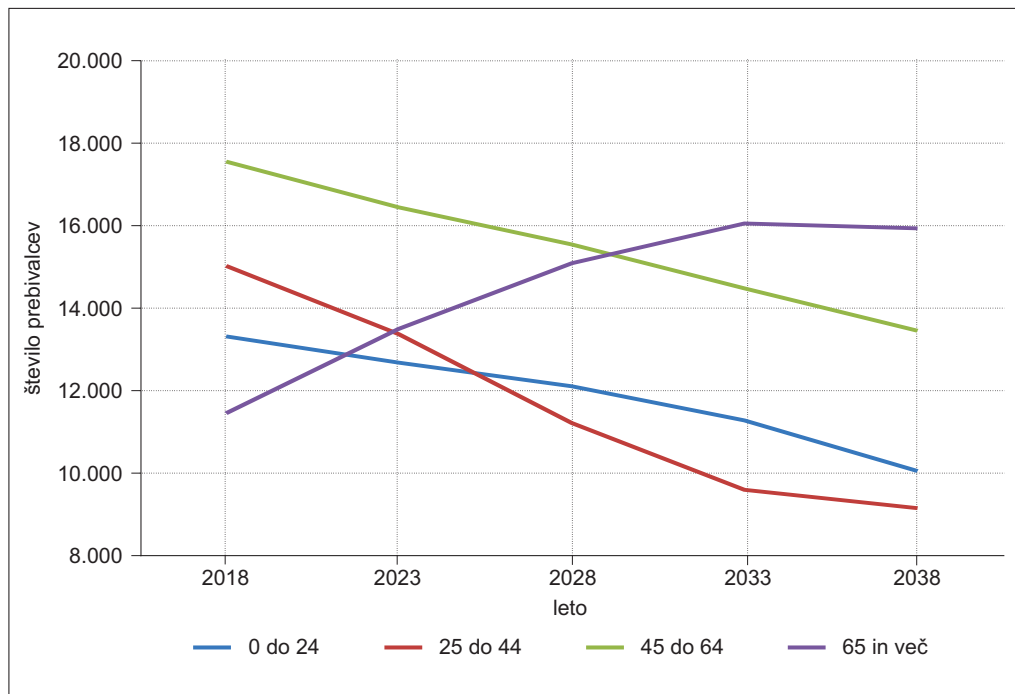
	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 1	2451	2231	1909	2635	3725	4284	107,5	167,0	224,4
urbano 2	5682	4725	3386	8817	11.355	11.643	155,2	240,3	343,9
zasavska statistična regija	8133	6956	5295	11.452	15.080	15.927	140,8	216,8	300,8

Preglednica 60: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih zasavske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	0	0	0	0	0
urbano 1	1820	1455	1546	79,9	84,9
urbano 2	4785	3233	2763	67,6	57,7
zasavska statistična regija	6605	4688	4309	71,0	65,2

Preglednica 61: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih zasavske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	0	0	0	0	0
urbano 1	8755	7920	7315	90,5	83,6
urbano 2	23.802	18.827	15.285	79,1	64,2
zasavska statistična regija	32.557	26.747	22.600	82,2	69,4

Slika 56: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za zasavsko statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 62: SWOT analiza za zasavsko statistično regijo.

prednosti /

- slabosti
- močno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji,
  - močno odseljevanje v druge slovenske občine,
  - nižja rodnost kot v večini statističnih regij,
  - močno nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji,
  - podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji.

- priložnosti
- prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših,
  - možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,

- nevarnosti
- velike razlike demografskih trendov v regiji,
  - problemi reprodukcije prebivalstva v gravitacijskih središčih,
  - pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva,
  - propadanje kulturne pokrajine.

8.6 POSAVSKA STATISTIČNA REGIJA

Posavska statistična regija je leta 2018 vključevala 6 občin s skupno 3,7 % slovenskega prebivalstva in 4,8 % površine države. Vse občine so uvrščene v demografsko homogeni območji ruralno 2 in urbano 2, saj je bilo za vse značilno upadanje števila prebivalcev med letoma 2008 in 2017. Statistična regija vključuje tri urbane občine Sevnica, Krško in Brežice, ki tvorijo strnjeno prostorsko enoto. Ruralne občine Radeče, Bistrica ob Sotli in Kostanjevica na Krki ležijo v treh različnih naravno-pokrajinskih enotah (preglednica 63).

Demografsko homogeno območje urbano 2 je leta 2018 obsegalo večji del statistične regije – 85,4 % površine in 89,3 % prebivalcev. Tako območje ruralno 2 kot urbano 2 sta redko poseljeni. Tri občine Bistrica ob Sotli, Kostanjevica na Krki in Brežice sodijo med obmejna problemska območja (preglednica 64).

Posavska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 6,6 % prebivalstva. Pričakovan upad je razmeroma nizek glede na to, da so občine v desetletju od 2008 do 2017 prebivalstveno nazadovale, vendar le za 0,7 %. Upadanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati po letu 2023, še izraziteje pa po letu 2033. Na demografsko homogenem območju ruralno 2 bo upadanje mnogo izrazitejše. Skupno prebivalstvo bo do leta 2038 upadlo za 19 %. Bodoči demografski razvoj območja urbano 2 bo manj problematičen kot v drugih občinah tega tipa v Sloveniji – do konca projekcijskega obdobja se bo skupno prebivalstvo zmanjšalo za 5,1 %, drugje v Sloveniji za 12,3 % (preglednica 65). Vzrok je v razmeroma nizkem negativnem selitvenem saldu za regijo (–0,22 na 1000 prebivalcev) in v za slovenske razmere relativno visoki rodnosti, ki je med letoma 2008 in 2017 znašala 55 živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let. V občinah območja ruralno 2, ki sicer predstavljajo samo desetino prebivalstva statistične regije, je bilo odseljevanje zelo izrazito. Vrednost selitvenega salda je znašala –5,4 osebe na 1000 prebivalcev na leto. To je celo

Preglednica 63: Občine v posavski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	0
ruralno 2	Radeče (99), Bistrica ob Sotli (149), Kostanjevica na Krki (197)
urbano 1	0
urbano 2	Brežice (9), Krško (54), Sevnica (110)

Preglednica 64: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v posavski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	141,4	3	62	8.091	14,6	50,0	13,8	10,7	57
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	826,8	3	386	67.797	85,4	50,0	86,2	89,3	82
posavska statistična regija	968,2	6	448	75.888	100	100	100	100	78

najbolj negativna vrednost med vsemi demografsko homogenimi območji Slovenije, kot jih je opredelila metoda projekcijskega izračuna.

Zaradi prenizke rodnosti za enostavno obnovo generacij se bo prebivalstvo staralo. Indeks starosti se bo s 136 leta 2018 dvignil na 247 leta 2038, kar pa bo le malo več od slovenskega povprečja leta 2038. Višji porast indeksa starosti je mogoče pričakovati v občinah tipa ruralno 2, kjer bo leta 2038

Preglednica 65: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih posavske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	8517	8091	7815	7452	7023	6551	95,0	92,1	81,0
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	67.886	67.797	67.918	67.197	65.932	64.336	99,9	99,1	94,9
posavska statistična regija	76.403	75.888	75.733	74.649	72.955	70.887	99,3	98,4	93,4

Preglednica 66: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja posavske statistične regije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ruralno 2	1141	932	695	1596	2014	2208	139,9	216,1	317,7
urbano 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 2	9920	9115	7907	13.432	17.444	19.058	135,4	191,4	241,0
posavska statistična regija	11.061	10.047	8602	15.028	19.458	21.266	135,9	193,7	247,2

Preglednica 67: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih posavske statistične regije (SiStat 2019).

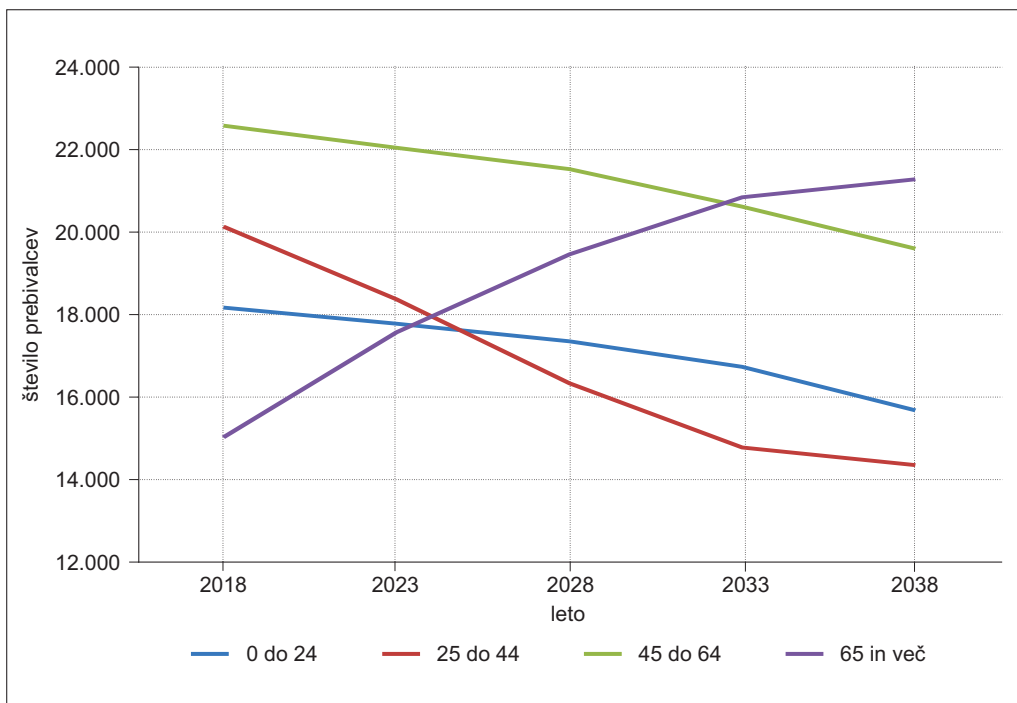
	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	923	664	555	71,9	60,1
urbano 1	0	0	0	0	0
urbano 2	7552	6181	6224	81,8	82,4
posavska statistična regija	8475	6845	6779	80,8	80,0

dosegel vrednost 318 (preglednica 66). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 19 na 30 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 24 na 19 % (slika 57). Za 20 % bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let, kar je manj kot v večini drugih statističnih regij (preglednica 67). Posledici prenizke rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal z 42.700 na 33.900 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel s 53 na 58 % (preglednica 68).

Preglednica 68: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih posavske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	0	0	0	0	0
ruralno 2	4543	3788	3029	83,4	66,7
urbano 1	0	0	0	0	0
urbano 2	38.148	34.057	30.915	89,3	81,0
posavska statistična regija	42.691	37.845	33.944	88,6	79,5

Slika 57: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za posavske statistične regije (SiStat 2019).

Preglednica 69: SWOT analiza za posavsko statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> višja rodnost kot v večini statističnih regij,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> zmerno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, zmerno odseljevanje v druge slovenske občine, nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji, podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih.

8.7 STATISTIČNA REGIJA JUGOVZHODNA SLOVENIJA

Statistična regija jugovzhodna Slovenija je leta 2018 vključevala 21 občin s skupno 7 % slovenskega prebivalstva in 13,1 % površine države. Statistična regija vključuje vse štiri tipe demografsko homogenih območij. Po številu občin je največje območje ruralno 1, ki vključuje vse ruralne občine na območju upravnih enot Novo mesto in Trebnje. Območje ruralno 2 je v celoti na ribniško-kočevskem območju in v Beli krajini. Območje urbano 1 vključuje občine Novo mesto, Trebnje in Ribnica, območje urbano 2 pa občine Kočevje, Črnomelj in Metlika (preglednica 70).

Statistična regija jugovzhodna Slovenija je največja statistična regija v Sloveniji, istočasno pa je za primorsko-notranjsko najredkeje poseljena. Območji z rastočim številom prebivalstva vključujeta slabo polovico površine statistične regije in dve tretjini njenega prebivalstva. Redkeje poseljeni sta območji s padajočim številom prebivalstva, ki vključujeta ves zahodni in južni del statistične regije razen Občine Ribnica (preglednica 71).

Preglednica 70: Občine v statistični regiji jugovzhodna Slovenija po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici številka 2).

ruralno 1	Šentjernej, Škocjan, Dolenjske Toplice, Mirna Peč, Žužemberk, Mokronog - Trebelno, Straža, Šmarješke Toplice, Sentrupert, Mirna*
ruralno 2	Loški Potok, Osilnica, Semič, Kostel, Sodražica
urbano 1	Novo mesto, Ribnica, Trebnje
urbano 2	Črnomelj, Kočevje, Metlika

Preglednica 71: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v statistični regiji jugovzhodna Slovenija leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	695,4	10	330	37.317	26,0	47,6	31,4	26,0	54
ruralno 2	423	5	160	8850	15,8	23,8	15,2	6,2	21
urbano 1	552,6	3	295	58.827	20,7	14,3	28,0	40,9	106
urbano 2	1004	3	267	38.713	37,5	14,3	25,4	26,9	39
jugovzhodna Slovenija	2675	21	1052	143.707	100	100	100	100	54

Statistična regija jugovzhodna Slovenija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila le 2,5 % prebivalstva, kar je nekaj manj kot celotna država (3,3 %). Znotraj regije pa so velike razlike. Območji urbano 1 in ruralno 1 se bosta v celotnem obdobju do leta 2038 prebivalstveno celo povečali, za 3,3 oziroma 1,3 %. Nasprotno bosta območji urbano 2 in ruralno 2 izgubili vsaka po 13 % prebivalcev. Obe območji z rastočim številom prebivalcev bosta po letu 2028 demografsko stagnirali ali celo začeli prebivalstveno rahlo upadati. Območji urbano 2 in ruralno 2 bosta po številu prebivalcev začeli upadati takoj po letu 2018, izraziteje pa po letu 2028 (preglednica 72). Statistična regija kot celota ima najvišjo vrednost rodnosti v Sloveniji. V desetletju od 2008 do 2017 je znašalo število živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let 57 (v Sloveniji 52). Notranje razlike v regiji so majhne, rodnost je nekaj višja na Dolenjskem kot na Kočevskem in v Beli krajini. Večje pa so razlike v selitvenem saldu. Med letoma 2008 in 2017 sta imeli območji urbano 1 in ruralno 1 rahlo pozitiven selitveni saldo, območji urbano 2 in ruralno 2 pa sta na leto zaradi odseljavanja izgubljali 2,3 osebe na 1000 prebivalcev.

Predvsem zaradi prenizke rodnosti se bo prebivalstvo staralo, indeks starosti se bo s 161 leta 2018 dvignil na 212 leta 2038. Med območji bodo precejšnje razlike. Na območjih urbano 1 in ruralno 1 bo indeks starosti ostal pod 200, na območjih urbano 2 in ruralno 2 pa bo na koncu projekcijskega obdobja leta 2038 presegel 260 (preglednica 73). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 18 na 28 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 26 na 24 % (slika 58). Za 20 % bo upadlo število

Preglednica 72: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih statistične regije jugovzhodna Slovenija.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	35.645	37.317	38.032	38.267	38.152	37.802	104,7	102,5	101,3
ruralno 2	9255	8850	8689	8417	8084	7715	95,6	95,1	87,2
urbano 1	56.440	58.827	60.157	60.784	60.916	60.792	104,2	103,3	103,3
urbano 2	40.207	38.713	37.987	36.828	35.389	33.736	96,3	95,1	87,1
jugovzhodna Slovenija	141.547	143.707	144.865	144.296	142.541	140.045	101,5	100,4	97,5

Preglednica 73: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja statistične regije jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	6165	5856	5023	6110	8492	10.007	99,1	145,0	199,2
ruralno 2	1312	1164	933	1845	2345	2430	140,6	201,5	260,5
urbano 1	9788	9537	8403	10.131	13.418	15.733	103,5	140,7	187,2
urbano 2	5610	4815	3864	7749	10.113	10.511	138,1	210,0	272,0
jugovzhodna Slovenija	22.875	21.372	18.223	25.835	34.368	38.681	112,9	160,8	212,3

žensk v starosti 20 do 39 let, ki so med letoma 2008 in 2017 v Sloveniji rodile 96 do 97 % otrok (preglednica 74). Posledici nizke rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal z 80.900 na 68.100 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 51 na 57 % (preglednica 75).

Preglednica 74: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih statistične regije jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).

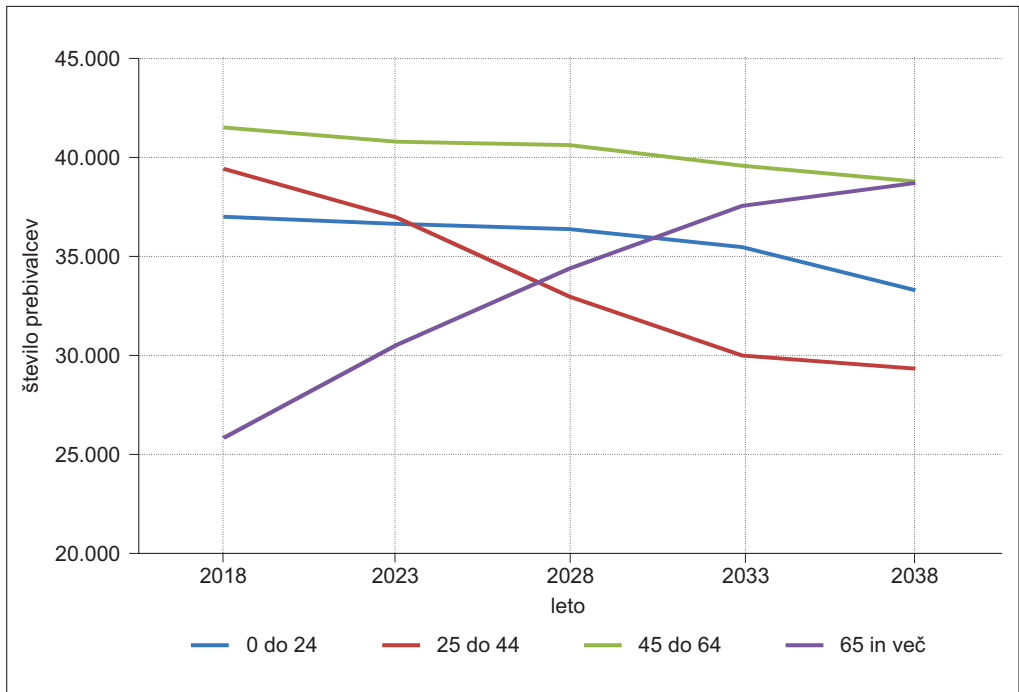
	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	4661	3911	3790	83,9	81,3
ruralno 2	973	737	708	75,7	72,8
urbano 1	7251	6108	6356	84,2	87,7
urbano 2	4412	3296	3052	74,7	69,2
jugovzhodna Slovenija	17.297	14.052	13.906	81,2	80,4

Preglednica 75: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih statistične regije jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	21.189	19.853	18.615	93,7	87,9
ruralno 2	4886	4076	3549	83,4	72,6
urbano 1	33.033	31.358	29.859	94,9	90,4
urbano 2	21.783	18.269	16.060	83,9	73,7
jugovzhodna Slovenija	80.891	73.556	68.083	90,9	84,2

Preglednica 76: SWOT analiza za statistično regijo jugovzhodna Slovenija.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • višja rodnost kot v večini statističnih regij, • podpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • zmerno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, • močno odseljevanje v druge slovenske občine, • podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena urbanizacija podeželskih območij, • velike razlike demografskih trendov v regiji, • obsežna redko poseljena območja, • pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva, • območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih, • območja z demografskimi problemi hribovitih in goratih območij, • propadanje kulturne pokrajine.

Slika 58: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za statistično regijo jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).

8.8 OSREDNJSLOVENSKA STATISTIČNA REGIJA

Osrednjeslovenska statistična regija je leta 2018 vključevala 25 občin s skupno 26 % slovenskega prebivalstva in 11,5 % površine države. Vse občine so uvrščene v demografsko homogeni območji ruralno1 in urbano 1, za vse občine je bilo značilno naraščanje števila prebivalcev med letoma 2008 in 2017. Statistična regija vključuje 10 urbanih občin vključno z Ljubljano in 15 podeželskih občin, ki so vse v neposredni sosesčini bodisi z Ljubljano ali manjšimi mestnimi in zaposlitvenimi središči statistične regije (preglednica 77).

Demografsko homogeno območje urbano 1 je leta 2018 zajemalo 60 % površine, kar 83 % prebivalstva in dobro polovico naselij statistične regije. Ruralna območja imajo gostoto poselitve 95, urbana pa 325 prebivalcev na km², kar je druga največja gostota med vsemi demografsko homogenimi območji Slovenije (preglednica 78).

Preglednica 77: Občine v osrednjeslovenski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	Borovnica, Brezovica, Dobropolje, Dobrova - Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Lukovica, Moravče, Škofljica, Velike Lašče, Vodice, Horjul, Komenda, Šmartno pri Litiji, Log - Dragomer
ruralno 2	0
urbano 1	Domžale, Grosuplje, Ivančna Gorica, Kamnik, Ljubljana, Logatec, Medvode, Mengeš, Vrhnika, Trzin
urbano 2	0

Osrednjeslovenska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 prebivalstveno narasla za 8,1 %, kar je najvišji porast med vsemi statističnimi regijami (preglednica 79). Vzrok je predvsem v močnem priseljevanju. Letna vrednost neto selitev v regijo je 5,2 osebi na 1000 prebivalcev, priseljevanje je krepkejše samo v obalno-kraški statistični regiji. Za območje urbano 1 je značilno tudi krepko priseljevanje iz tujine. Občine tipa ruralno 1 bodo v tem obdobju prebivalstveno naraščale še hitreje, v celotnem obdobju za 18,3 %, kar bo najvišja vrednost med vsemi demografsko homogenimi območji Slovenije. Vzrok rasti je povezan predvsem s selitvami iz mest v sosednje ali bližnje podeželske občine. Porast na območjih urbano 1 bo znašal 5,9 %, kar bo največ med vsemi demografsko homogenimi območji tipa urbano 1 v Sloveniji. Pozitiven selitveni saldo regije je posledica predvsem medobčinskih selitev in priseljevanja iz držav z območja nekdanje Jugoslavije. Selitve z gospodarsko razvitimi državami kažejo obratno sliko. Med letoma 2008 in 2017 je znašal povprečni negativni selitveni saldo okrog 1000 oseb ali –1,9 na 1000 prebivalcev. Rodnost v osrednjeslovenski statistični regiji za obdobje od 2008 do 2017 je znašala 53,8 živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let, kar je več kot je povprečje za Slovenijo – 52.

Preglednica 78: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v osrednjeslovenski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	962,9	15	448	91.442	41,3	60,0	48,6	17,0	95
ruralno 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 1	1.371	10	474	445.158	58,7	40,0	51,4	83,0	325
urbano 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
osrednje- slovenska statistična regija	2333,9	25	922	536.600	100	100	100	100	230

Preglednica 79: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih osrednjeslovenske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	79.205	91.442	96.573	100.828	104.602	108.212	115,4	110,3	118,3
ruralno 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 1	414.735	445.158	458.093	466.048	470.137	471.622	107,3	104,7	105,9
urbano 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
osrednje- slovenska statistična regija	493.940	536.600	554.666	566.876	574.739	579.834	108,6	105,6	108,1

Zaradi prenizke rodnosti za obnovo generacij se bo prebivalstvo staralo, zaradi priseljevanja počasneje kot drugje v Sloveniji. Indeks starosti se bo s 114 leta 2018 dvignil na 192 leta 2038, kar bo najnižja vrednost med vsemi statističnimi regijami. Najnižji porast indeksa starosti je mogoče pričakovati v občinah tipa ruralno 1, kjer bo leta 2038 dosegel vrednost 154 (preglednica 80). Delež starih 65 in več let

Preglednica 80: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja osrednjeslovenske statistične regije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	16.626	15.915	16.311	15.406	20.532	25.120	92,7	129,0	154,0
ruralno 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
urbano 1	69.969	66.899	59.734	82.898	104.257	120.520	118,5	155,8	201,8
urbano 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
osrednje- slovenska statistična regija	86.595	82.814	76.045	98.304	124.789	145.640	113,5	150,7	191,5

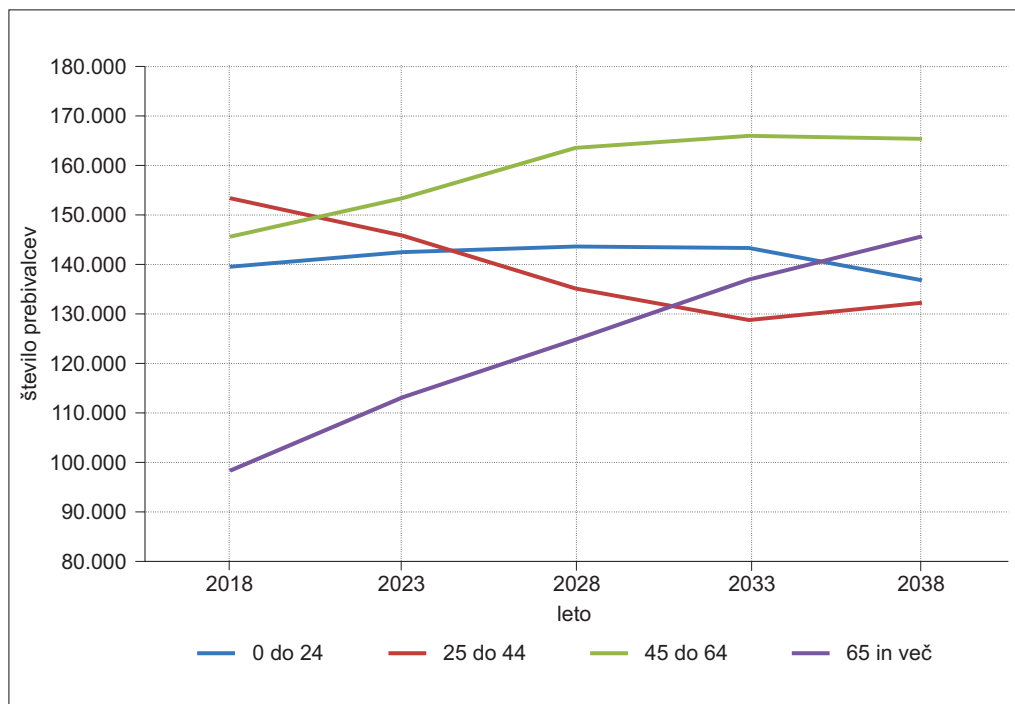
Preglednica 81: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih osrednjeslovenske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	11.319	11.347	13.176	100,2	116,4
ruralno 2	0	0	0	0	0
urbano 1	56.698	49.352	51.397	87,0	90,7
urbano 2	0	0	0	0	0
osrednjeslovenska statistična regija	68.017	60.699	64.573	89,2	94,9

Preglednica 82: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih osrednjeslovenske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	49.881	52.330	55.116	104,9	110,5
ruralno 2	0	0	0	0	0
urbano 1	248.907	246.195	242.316	98,9	97,4
urbano 2	0	0	0	0	0
osrednjeslovenska statistična regija	298.788	298.525	297.432	99,9	99,5

v skupnem prebivalstvu bo narasel z 18 na 25 %, delež starih 0 do 24 let pa bo upadel s 26 na 24 % (slika 59). Zaradi priseljevanja bo za samo 5 % upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let (preglednica 81). Priseljevanje bo zaustavljalo upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal z 298.000 na 297.400 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 51 na 57 % (preglednica 82).

Slika 59: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za osrednjeslovensko statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 83: SWOT analiza za osrednjeslovensko statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • rast števila prebivalcev po osnovni projekciji, • močno priseljevanje iz drugih slovenskih občin, • pozitiven selitveni saldo, • podpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji, • nadpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • odseljevanje v gospodarsko razvite države,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • povečan delež mlajšega prebivalstva, • rastoča poklicna usposobljenost prebivalstva,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena urbanizacija podeželskih območij, • konflikt med poselitvijo in drugimi rabami prostora.

8.9 GORENJSKA STATISTIČNA REGIJA

Gorenjska statistična regija je leta 2018 vključevala 18 občin s skupno 9,9 % slovenskega prebivalstva in 10,5 % površine države. Občine demografsko homogenega območja ruralno 1 so najbolj zgoščene v južnem delu statistične regije, v okolici Kranja in Škofje loke. V tipu ruralno 2 so predvsem občine v višjih nadmorskih višinah in v alpskih dolinah. V območje urbano 1 sodijo občine Kranj, Škofja Loka, Radovljica in Šenčur. V tip urbano 2 sodijo občine na severu statistične regije – Jesenice, Bled in Tržič, ter občini Škofjeloškega hribovja – Železniki in Žiri (preglednica 84).

Območji z rastočim številom prebivalcev skupaj zajemata 40 % površine regije, 66 % njenega prebivalstva in 67 % naselij. Območji z upadajočim številom prebivalstva sta po površini večji, a redkeje poseljeni (54 prebivalcev na km²), saj zajemata večji del hribovitega in goratega sveta. Šest občin regije sodi med obmejna problemska območja, pet od teh je na severu statistične regije (preglednica 85).

Gorenjska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 7 % prebivalstva, kar je nekaj več kot celotna država (3,3 %). Nazadovanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati predvsem po letu 2028. Najmočnejše nazadovanje je po projekciji mogoče pričakovati na območjih urbano 2 in ruralno 2 – v obeh primerih okrog 15 %. Območje ruralno 1 se bo po osnovni projekciji do leta 2038 zaradi priseljevanja prebivalstveno povečalo za 5,5 %, območje urbano 1 pa bo upadlo za skoraj 5 %, deloma zaradi selitev iz mest v okoliške podeželske občine (preglednica 86). Negativen trend rasti celotnega prebivalstva statistične regije je mogoče pripisati značilnostim selitev. Priseljevanje v občine tipa urbano 1 med letoma 2008 in 2017 je bilo zelo skromno, nasprotno pa je zelo močno odseljevanje iz občin tipa urbano 2 – letni selitveni saldo je znašal –4,3. Rodnost v statistični regiji je v primerjavi s slovenskim povprečjem razmeroma visoka – med letoma 2008 in 2017 je 1000 žensk v starosti 15 do 44 let v povprečju rodilo 53,8 otrok.

Preglednica 84: Občine v gorenjski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	Cerklje na Gorenjskem, Gorenja vas - Poljane, Naklo, Preddvor, Žirovnica
ruralno 2	Bohinj, Kranjska Gora, Jezersko, Gorje
urbano 1	Kranj, Radovljica, Šenčur, Škofja Loka
urbano 2	Bled, Jesenice, Tržič, Železniki, Žiri

Preglednica 85: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v gorenjski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	389,2	5	140	28.707	18,2	27,8	29,9	14,1	74
ruralno 2	775	4	48	13.825	36,3	22,2	10,3	6,8	18
urbano 1	455,9	4	175	106.532	21,3	22,2	37,4	52,2	234
urbano 2	516,4	5	105	55.215	24,2	27,8	22,4	27,0	107
gorenjska statistična regija	2136,5	18	468	204.279	100	100	100	100	96

Zaradi prenizke rodnosti in prevlade odselitev nad priselitvami se bo prebivalstvo staralo, indeks starosti se bo s 123 leta 2018 dvignil na 225 na koncu projekcijskega obdobja leta 2038. Najvišjo vrednost indeksa starosti v gorenjski statistični regiji leta 2038 je mogoče pričakovati na območju ruralno 2 – 289 in urbano 2 – 273 (preglednica 87). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel

Preglednica 86: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih gorenjske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	26.592	28.707	29.341	29.760	30.056	30.283	108,0	103,7	105,5
ruralno 2	14.306	13.825	13.542	13.109	12.568	11.960	96,6	94,8	86,5
urbano 1	103.096	106.532	106.806	105.735	103.833	101.543	103,3	99,3	95,3
urbano 2	57.260	55.215	53.754	51.666	49.143	46.353	96,4	93,6	84,0
gorenjska statistična regija	201.254	204.279	203.443	200.270	195.600	190.139	101,5	98,0	93,1

Preglednica 87: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja gorenjske statistične regije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	5052	4703	4620	5191	6246	7390	102,8	132,8	160,0
ruralno 2	1917	1650	1336	3291	3800	3854	171,7	230,3	288,5
urbano 1	17.232	15.004	12.587	20.311	25.003	27.837	117,9	166,6	221,2
urbano 2	8210	6872	5307	11.091	13.810	14.508	135,1	201,0	273,4
gorenjska statistična regija	32.411	28.229	23.850	39.884	48.859	53.589	123,1	173,1	224,7

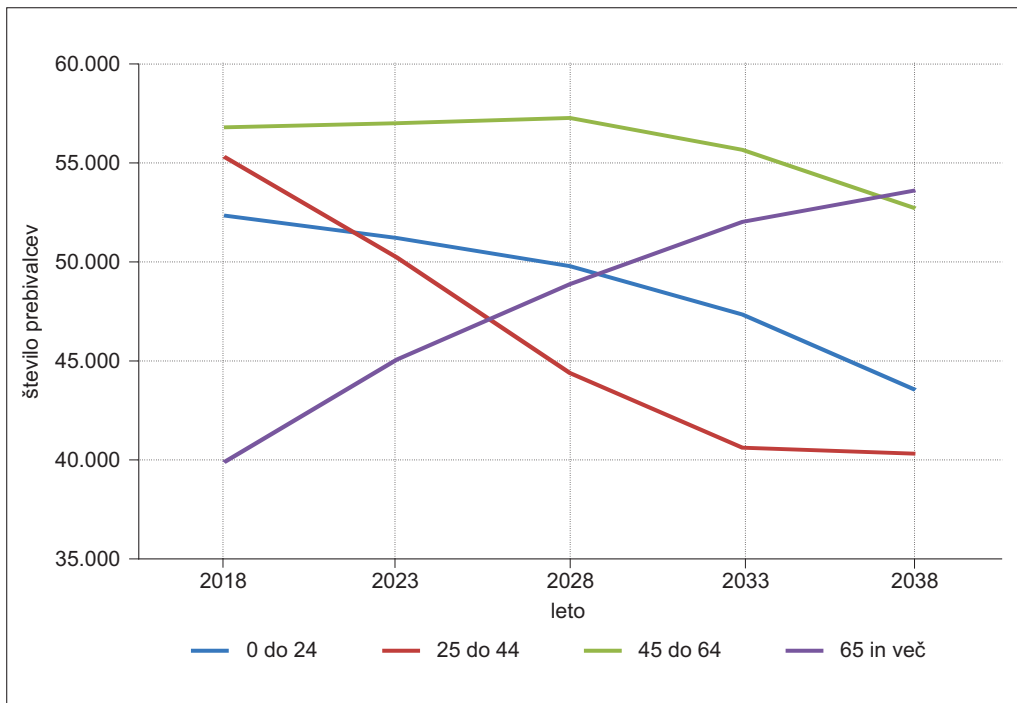
Preglednica 88: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih gorenjske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	3440	3320	3531	96,5	102,6
ruralno 2	1462	1131	1031	77,4	70,5
urbano 1	12.862	10.243	10.453	79,6	81,3
urbano 2	6452	4736	4192	73,4	65,0
gorenjska statistična regija	24.216	19.430	19.207	80,2	79,3

z 20 na 28 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 26 na 23 % (slika 60). Za 20 % bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let (preglednica 88). Posledici prenizke rodnosti in odseljevanja bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 112.100 na 93.000 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 51 na 57 % (preglednica 89).

Preglednica 89: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih gorenjske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	15.219	15.307	15.006	100,6	98,6
ruralno 2	7411	6385	5625	86,2	75,9
urbano 1	58.794	54.204	50.472	92,2	85,8
urbano 2	30.646	25.735	21.910	84,0	71,5
gorenjska statistična regija	112.070	101.631	93.013	90,7	83,0

Slika 60: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za gorenjsko statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 90: SWOT analiza za gorenjsko statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> višja rodnost kot v večini statističnih regij, podpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> zmerno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, odselsevanje v druge slovenske občine, podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> možnost prilagajanja stavbnega fonda novim dejavnostim,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> razpršena urbanizacija podeželskih območij, območja z demografskimi problemi hribovitih in goratih območij, konflikt med poselitvijo in drugimi rabami prostora.

8.10 PRIMORSKO-NOTRANJSKA STATISTIČNA REGIJA

Primorsko-notranjska statistična regija je leta 2018 vključevala 6 občin s skupno 2,6 % slovenskega prebivalstva in 7,2 % površine države. Vključuje vse štiri tipe demografsko homogenih območij, ki pa so zastopani samo z eno ali dvema občinama. Občine z naraščanjem števila prebivalcev so na severu, občine z upadanjem pa na jugu in vzhodu statistične regije (preglednica 91).

Tako območje z rastočim kot padajočim številom prebivalcev zavzemata po polovico površine statistične regije. Na območjih z rastočim številom prebivalcev skupaj živi 64 % prebivalstva, predvsem v obeh občinah tipa urbano 1 – Cerknica in Postojna. Primorsko-notranjska statistična regija je najredkeje poseljena od vseh regij v Sloveniji. Razen Cerknice in Blok vse preostale občine sodijo k slovenskemu obmejnemu problemskemu območju (preglednica 92).

Preglednica 91: Občine v primorsko-notranjski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	Pivka
ruralno 2	Loška dolina, Bloke
urbano 1	Cerknica, Postojna
urbano 2	Ilirska Bistrica

Preglednica 92: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v primorsko-notranjski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/km ²
ruralno 1	223,3	1	29	6097	15,3	16,7	11,0	11,6	27
ruralno 2	241,9	2	66	5310	16,6	33,3	25,0	10,1	22
urbano 1	510,9	2	105	27.836	35,1	33,3	39,8	52,8	54
urbano 2	480	1	64	13.458	33,0	16,7	24,2	25,5	28
primorsko-notranjska statistična regija	1456,1	6	264	52.701	100	100	100	100	36

Primorsko-notranjska statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 4 % prebivalstva, kar je nekaj več kot celotna država (3,3 %). Nazadovanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati že po letu 2023. Znotraj regije so v demografskih procesih precejšnje razlike. Območje urbano 1 bo zaradi za slovenske razmere visoke rodnosti – 55,1 živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let – kot tudi zaradi močnega priseljevanja – 4,1 osebe na 1000 prebivalcev – do leta 2038 prebivalstveno naraslo za 4,8 %. Če se bodo demografski trendi iz desetletja od 2008 do 2017 nadaljevali, bosta občini Cerknica in Postojna med najhitreje rastočimi urbanimi občinami v Sloveniji. Nasprotno bodo občine območij ruralno 2 in urbano 2 v projekcijskem obdobju izgubile po približno 15 % prebivalstva. Tudi občina Pivka iz tipa ruralno 1 bo zaradi šibkega odseljevanja in podpoprečne rodnosti do leta 2038 izgubila 10 % prebivalstva (preglednica 93). Obmejni del primorsko-notranjske statistične regije sodi med bolj demografsko ogrožene predele Slovenije.

Zaradi prenizke rodnosti se bo prebivalstvo staralo, indeks starosti se bo s 131 leta 2018 dvignil na 238 na koncu projekcijskega obdobja leta 2038. Najvišjo vrednost indeksa starosti leta 2038 je mogoče pričakovati na območju urbano 2 (Občina Ilirska Bistrica) – 344 (preglednica 94). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 20 na 29 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 24 na 22 % (slika 61). Za 14 % bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let (preglednica 95). Posledici prenizke

Preglednica 93: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih primorsko-notranjske statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	6066	6097	6056	5932	5735	5498	100,5	97,3	90,2
ruralno 2	5547	5310	5198	5022	4821	4601	95,7	94,6	86,6
urbano 1	26.360	27.836	28.509	28.877	29.057	29.176	105,6	103,7	104,8
urbano 2	14.110	13.458	13.123	12.609	11.989	11.309	95,4	93,7	84,0
primorsko-notranjska statistična regija	52.083	52.701	52.886	52.440	51.602	50.584	101,2	99,5	96,0

Preglednica 94: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja primorsko-notranjske statistične regije (SiStat 2019).

	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	940	774	586	1175	1515	1628	125,0	195,7	277,8
ruralno 2	782	627	528	1134	1325	1431	145,0	211,3	271,0
urbano 1	4544	4216	3.859	5178	6726	7622	114,0	159,5	197,5
urbano 2	1804	1500	1106	3083	3725	3802	170,9	248,3	343,8
primorsko-notranjska statistična regija	8070	7117	6079	10.570	13.291	14.483	131,0	186,8	238,2

rodnosti bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal z 29.400 na 24.900 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 52 na 58 % (preglednica 96).

Preglednica 95: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih primorsko-notranjske statistične regije (SiStat 2019).

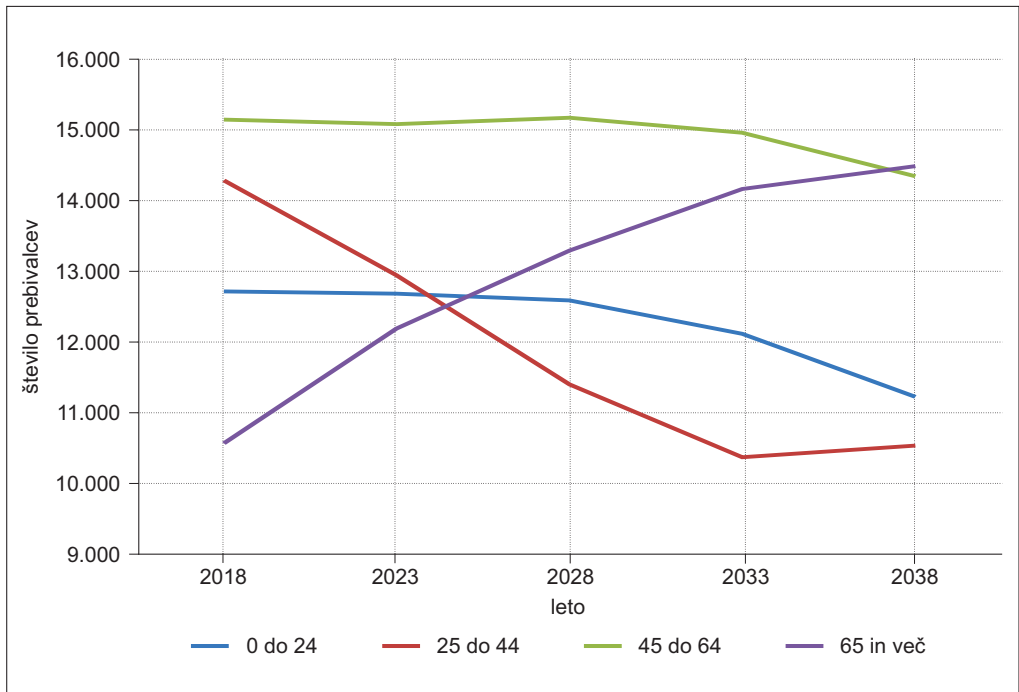
	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	710	502	480	70,7	67,6
ruralno 2	543	457	405	84,2	74,6
urbano 1	3317	2912	3272	87,8	98,6
urbano 2	1439	1005	1014	69,8	70,5
primorsko-notranjska statistična regija	6009	4876	5171	81,1	86,1

Preglednica 96: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih primorsko-notranjske statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	3404	3018	2736	88,7	80,4
ruralno 2	2859	2532	2216	88,6	77,5
urbano 1	15.615	14.784	14.594	94,7	93,5
urbano 2	7541	6231	5330	82,6	70,7
primorsko-notranjska statistična regija	29.419	26.565	24.876	90,3	84,6

Preglednica 97: SWOT analiza za primorsko-notranjsko statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • pozitiven selitveni saldo s tujino, • višja rodnost kot v večini statističnih regij,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • zmerno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, • zmerno odseljevanje v druge slovenske občine, • nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji, • podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših, • povečan delež mlajšega prebivalstva, • rastoča poklicna usposobljenost prebivalstva,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • velike razlike demografskih trendov v statistični regiji, • obsežna redko poseljena območja, • pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva, • območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih, • območja z demografskimi problemi hribovitih in goratih območij, • propadanje kulturne pokrajine.

Slika 61: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za primorsko-notranjsko statistično regijo (SiStat 2019).

8.11 GORIŠKA STATISTIČNA REGIJA

Goriška statistična regija je leta 2018 vključevala 13 občin s skupno 5,7 % slovenskega prebivalstva in 11,5 % površine države. V demografsko homogeno območje tipa urbano 1 sodi samo Občina Ajdovščina. Vse druge urbane občine skupaj z Novo Gorico so v desetletju od 2008 do 2017 izgubljale prebivalstvo. V tip ruralno 1 sodita samo občini Vipava in Renče - Vogrsko. Vse druge podeželske občine sodijo v tip ruralno 2 (preglednica 98).

Območji z rastočim številom prebivalcev skupaj zajemata samo dobrih 16 % površine regije, 25 % njenega prebivalstva in 18 % naselij. Statistična regija sodi med največje, zaradi goratosti in hribovitosti osrednjega in severnega dela pa tudi med najredkeje poseljene. Razen občin Nova Gorica, Šempeter - Vrtojba in Idrija so vse preostale del obmejnih problemskih območij (preglednica 99).

Preglednica 98: Občine v goriški statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	Vipava, Renče - Vogrsko
ruralno 2	Bovec, Brda, Cerklje, Kanal, Kobarid, Miren - Kostanjevica
urbano 1	Ajdovščina
urbano 2	Idrija, Nova Gorica, Tolmin, Šempeter - Vrtojba

Goriška statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 izgubila 11,3 % prebivalstva, s čemer sodi poleg pomurske, koroške in zasavske med statistične regije z najbolj negativnimi demografskimi razvojnimi trendi. Nazadovanje skupnega števila prebivalcev je mogoče pričakovati predvsem po letu 2023. Najslabše razmere v prihodnje bodo na območju ruralno 2, ki bo ob nadaljevanju trendov do leta 2038 izgubilo skoraj 19 % prebivalstva. Območje ima v primerjavi s Slovenijo pa tudi s preostalim delom statistične regije zelo nizko rodno – 46 živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let na leto – in visoko negativen selitveni saldo – –3,4 na 1000 prebivalcev letno. Za ostala območja statistične regije je v bodoče mogoče pričakovati, da bodo demografski trendi zmernejši s stagnacijo ali nižjo stopnjo upadanja v razvoju prebivalstva (preglednica 100). Občine srednjega in zgornjega Posočja sodijo med demografsko problematične dele Slovenije.

Zaradi prenizke rodnosti in prevlade odselitve nad priselitvami se bo prebivalstvo staralo. Indeks starosti se bo s 148 leta 2018 dvignil na 264 na koncu projekcijskega obdobja leta 2038. Najvišjo vrednost indeksa starosti v goriški statistični regiji leta 2038 je mogoče pričakovati na območju ruralno 2 – 360 (preglednica 101). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 22 na 31 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel s 24 na 22 % (slika 62). Za 22 % bo upadlo število žensk v starosti 20 do

Preglednica 99: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v goriški statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	136,9	2	26	10.005	5,9	15,4	6,5	8,5	73
ruralno 2	972,7	6	171	27.790	41,8	46,2	43,0	23,5	29
urbano 1	245,2	1	45	19.306	10,5	7,7	11,3	16,3	79
urbano 2	970,3	4	156	61.245	41,7	30,8	39,2	51,8	63
goriška statistična regija	2325,1	13	398	118.346	100	100	100	100	51

Preglednica 100: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih goriške statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	9694	10.005	10.147	10.194	10.168	10.104	103,2	101,9	101,0
ruralno 2	29.351	27.790	26.854	25.604	24.135	22.554	94,7	92,1	81,2
urbano 1	18.705	19.306	19.312	19.067	18.659	18.173	103,2	98,8	94,1
urbano 2	62.579	61.245	60.200	58.506	56.409	54.084	97,9	95,5	88,3
goriška statistična regija	120.329	118.346	116.513	113.371	109.371	104.915	98,4	95,8	88,7

39 let (preglednica 102). Posledici prenizke rodnosti in odseljavanja bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 65.000 na 49.800 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 53 na 58 % (preglednica 103).

Preglednica 101: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja goriške statistične regije (SiStat 2019).

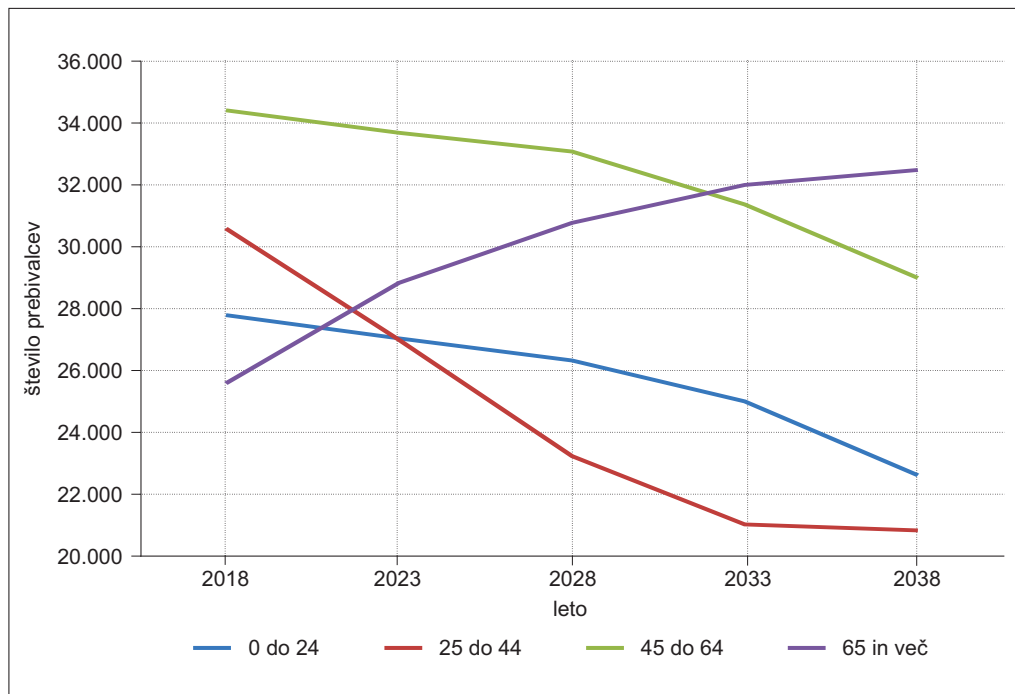
	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	1545	1464	1322	2074	2495	2752	134,2	170,4	208,2
ruralno 2	3798	2957	2136	6066	7454	7693	159,7	252,1	360,2
urbano 1	3259	2950	2478	3630	4567	4980	111,4	154,8	201,0
urbano 2	8699	7489	6356	13.814	16.244	17.049	158,8	216,9	268,2
goriška statistična regija	17.301	14.860	12.292	25.584	30.760	32.474	147,9	207,0	264,2

Preglednica 102: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih goriške statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	1152	1016	1090	88,2	94,6
ruralno 2	3056	2107	1923	68,9	62,9
urbano 1	2237	1779	1781	79,5	79,6
urbano 2	6428	5158	5228	80,2	81,3
goriška statistična regija	12.873	10.060	10.022	78,1	77,9

Preglednica 103: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih goriške statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	5464	5179	4976	94,8	91,1
ruralno 2	15.522	12.718	10.687	81,9	68,9
urbano 1	10.634	9.424	8.680	88,6	81,6
urbano 2	33.359	28.974	25.476	86,9	76,4
goriška statistična regija	64.979	56.295	49.819	86,6	76,7

Slika 62: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za goriško statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 104: SWOT analiza za goriško statistično regijo.

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • pozitiven selitveni saldo s tujino. • višja rodnost kot v večini statističnih regij, vendar velike razlike znotraj statistične regije,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • močno upadanje števila prebivalcev po osnovni projekciji, • močno odseljevanje v druge slovenske občine, • nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji, • podpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena urbanizacija podeželskih območij, • velike razlike demografskih trendov v statistični regiji, • obsežna redko poseljena območja, • pojavljanje območij z odmiranjem prebivalstva, • območja z demografskimi problemi na obmejnih območjih, • območja z demografskimi problemi hribovitih in goratih območij, • propadanje kulturne pokrajine.

8.12 OBALNO-KRAŠKA STATISTIČNA REGIJA

Obalno-kraška statistična regija je leta 2018 vključevala 8 občin s skupno 5,5 % slovenskega prebivalstva in 5,1 % površine države. Zajema štiri občine na Krasu in štiri občine slovenske Istre. Med letoma 2008 in 2017 je velik del regije prebivalstveno naraščal in sodi v demografsko homogeni območji urbano 1 in ruralno 1. V območje ruralno 2 spada samo kraška Občina Komen (preglednica 105).

Območji z rastočim številom prebivalcev skupaj zajemata 90 % površine regije, 97 % njenega prebivalstva in 88 % naselij. Gosto naseljeno je samo območje urbano 1, v preostanku statistične regije je prebivalstvena gostota nizka, pod 40 prebivalcev na km². Vse štiri kraške občine v regiji so del obmejnega problemskega območja (preglednica 106).

Obalno-kraška statistična regija bo po rezultatih osnovne projekcije od leta 2018 do leta 2038 narasla za 2,5 % prebivalstva in bo poleg osrednjeslovenske statistične regije edina, ki prebivalstva ne bo izgubljala. Po rezultatih osnovne projekcije bo prebivalstvo naraščalo do leta 2028, kasneje pa bo stagniralo in med leti 2033 in 2038 rahlo upadlo. To velja za območji urbano 1 in ruralno 1, območje ruralno 2 bo prebivalstvo začelo izgubljati takoj po letu 2018, vendar bo upadanje zmerno (preglednica 107). Obalno-kraška regija je območje najintenzivnejšega priseljevanja v Sloveniji, tako iz drugih slovenskih občin kot iz tujine. Srednja letna neto vrednost selitev med letoma 2008 in 2017 je znašala 5,7 osebe na 1000 prebivalcev. Istočasno pa je za regijo značilna tudi zelo nizka rodnost, še posebej v obalnih občinah, kar bo tudi v prihodnje omejevalo živahnejši razvoj prebivalstva. Srednja letna vrednost je znašala 48 živorojenih na 1000 žensk v starosti 15 do 44 let.

Zaradi nizke rodnosti se bo prebivalstvo staralo. Indeks starosti se bo s 148 leta 2018 dvignil na 265 na koncu projekcijskega obdobja leta 2038 (preglednica 108). Delež starih 65 in več let v skupnem prebivalstvu bo narasel z 21 na 29 %, delež starih 0 do 24 let pa upadel z 22 na 20 % (slika 63). Za 6 % bo upadlo število žensk v starosti 20 do 39 let (preglednica 109). Posledici prenizke rodnosti

Preglednica 105: Občine v obalno-kraški statistični regiji po demografsko homogenih območjih.

ruralno 1	Divjača, Hrpelje - Kozina
ruralno 2	Komen
urbano 1	Izola/Isola, Koper/Capodistria, Piran/Pirano, Sežana, Ankaran/Ancarano
urbano 2	0

Preglednica 106: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v obalno-kraški statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).

	površina	občine	naselja	prebivalci	površina	občine	naselja	prebivalci	gostota poselitve
	km ²	število	število	število	%	%	%	%	prebivalci/ km ²
ruralno 1	339,9	2	70	8527	32,5	25,0	23,8	7,5	25
ruralno 2	102,7	1	35	3564	9,8	12,5	11,9	3,1	35
urbano 1	601,8	5	189	101.612	57,6	62,5	64,3	89,4	169
urbano 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
obalno-kraška statistična regija	1044,4	8	294	113.703	100	100	100	100	109

bosta tudi upadanje številčnosti aktivnega kontingenta prebivalstva (25 do 64 let) in staranje delovne sile, vendar manj intenzivno kot v večini ostalih statističnih regij. Aktivni kontingent se bo od leta 2018 do leta 2038 znižal s 65.200 na 58.900 oseb. Delež starejših aktivnih (45 do 64 let) od vseh aktivnih bo v istem obdobju narasel z 52 na 58 % (preglednica 110).

Preglednica 107: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih obalno-kraške statistične regije.

	prebivalci leta 2008	prebivalci leta 2018	prebivalci leta 2023	prebivalci leta 2028	prebivalci leta 2033	prebivalci leta 2038	indeks rasti 2008/2018	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	8033	8527	8750	8824	8807	8756	106,1	103,5	102,7
ruralno 2	3570	3564	3513	3411	3275	3120	99,8	95,7	87,5
urbano 1	96.325	101.612	103.924	104.922	105.051	104.684	105,5	103,3	103,0
urbano 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
obalno-kraška statistična regija	107.905	113.703	116.187	117.157	117.133	116.560	105,4	103,0	102,5

Preglednica 108: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja obalno-kraške statistične regije (SiStat 2019).

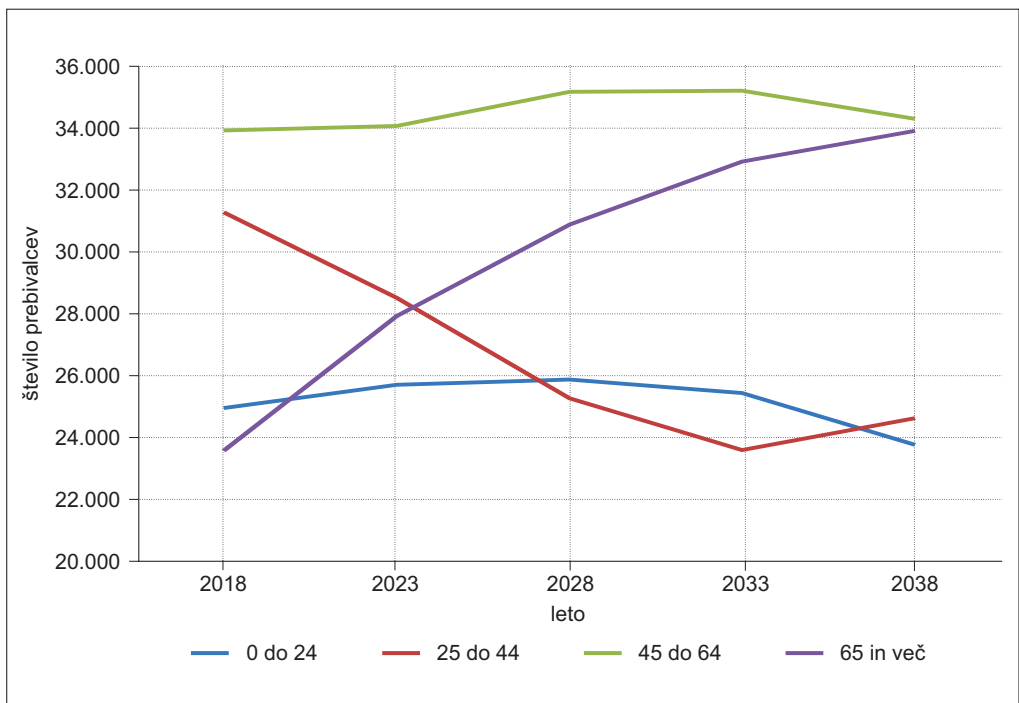
	0 do 14 let leta 2018	0 do 14 let leta 2028	0 do 14 let leta 2038	65 in več let leta 2018	65 in več let leta 2028	65 in več let leta 2038	indeks starosti leta 2018	indeks starosti leta 2028	indeks starosti leta 2038
ruralno 1	1195	1148	978	1644	2262	2569	137,6	197,0	262,7
ruralno 2	492	392	305	746	968	1.054	151,6	246,9	345,6
urbano 1	14.220	12.830	11.497	21.181	27.642	30.271	149,0	215,4	263,3
urbano 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
obalno-kraška statistična regija	15.907	14.370	12.780	23.571	30.872	33.894	148,2	214,8	265,2

Preglednica 109: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih obalno-kraške statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	993	761	873	76,6	87,9
ruralno 2	361	259	256	71,7	70,9
urbano 1	11.745	9.990	11.174	85,1	95,1
urbano 2	0	0	0	0	0
obalno-kraška statistična regija	13.099	11.010	12.303	84,1	93,9

Preglednica 110: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih obalno-kraške statistične regije (SiStat 2019).

	leto 2018	leto 2028	leto 2038	indeks rasti 2018/2028	indeks rasti 2018/2038
ruralno 1	5044	4583	4327	90,9	85,8
ruralno 2	2030	1717	1481	84,6	73,0
urbano 1	58.110	54.116	53.096	93,1	91,4
urbano 2	0	0	0	0	0
obalno-kraška statistična regija	65.184	60.416	58.904	92,7	90,4

Slika 63: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za obalno-kraško statistično regijo (SiStat 2019).

Preglednica 111: SWOT analiza za obalno-kraško statistično regijo.

---

prednosti	<ul style="list-style-type: none"> • rast števila prebivalcev po osnovni projekciji, • močno priseljevanje iz drugih slovenskih občin, • pozitiven selitveni saldo s tujino, • nadpovprečen delež aktivnega kontingenta po osnovni projekciji,
slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • nižja rodnost kot v večini statističnih regij, • nadpovprečen indeks starosti po osnovni projekciji,
priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> • prilagoditev lokalnih dejavnosti povečanemu deležu starejših, • povečan delež mlajšega prebivalstva, • rastoča poklicna usposobljenost prebivalstva,
nevarnosti	<ul style="list-style-type: none"> • razpršena urbanizacija podeželskih območij, • konflikt med poselitvijo in drugimi rabami prostora, • propadanje kulturne pokrajine v podeželskih območjih.

---

9 PREDLOG UKREPOV ZA IZBOLJŠANJE DEMOGRAFSKE SLIKE

Na svetu se srečujemo z dvema vrstama demografskih problemov: na eni strani z visoko rodnostjo in smrtnostjo v deželah tretjega sveta, na drugi z nizko rodnostjo in smrtnostjo v tako imenovanem razvitem svetu, kar vse vpliva na spremembe v velikosti, prostorski razporeditvi in v starostni sestavi prebivalstva ne le v posamezni državi, temveč na celem svetu. Razlike med manj in bolj razvitimi državami sveta so prisotne tudi v demografskih politikah. Kljub temu lahko v večini držav najdemo ukrepe demografske politike, ki se nanašajo na sorodne demografske izzive (UN 2018):

- spremembe v sestavi prebivalstva;
- prostorska razporeditev prebivalstva;
- staranje prebivalstva;
- zmanjševanje rodnosti;
- varna spolnost in načrtovanje družine;
- odseljivanje in (nelegalno) priseljivanje;
- integracija priseljencev (proti diskriminaciji in nelegalnemu zaposlovanju priseljencev);
- podpora manjšinam in nacionalnim skupnostim (diaspori) v drugih državah.

Iz dostopne literature in že izdelanih študij za Slovenijo je prav tako razvidno, da smo se današnjih demografskih problemov zavedali in jih napovedali že od 1970ih let dalje (na primer Klemenčič 1976). Geografi (Klemenčič 1976; Jakoš 1996; Ravbar 1995; 2000; Plut 1998; Černe 1999) so opozarjali na veliko zgoščanje v večjih mestih in ob avtocestnem križu ter praznjenje obsežnih obmejnih in hribovitih predelov. Jakoš (1996) je na podlagi projekcij predvidel, da se bodo negativni demografski trendi začeli tudi v mestnih središčih in celo širših mestnih aglomeracijah, študija Zupančiča (2001) pa je na primer že za leto 2020 napovedovala, da bo v Sloveniji manj kot 2 milijona prebivalcev in visok delež starejših od 65 let. K problemom nizke rodnosti so se v zadnjih letih pridružile še težave s povečanim številom političnih in ekonomskih migrantov iz držav, v katerih je prebivalstvo zaradi vojnih stanj ali nerazvitega gospodarskega stanja primorano k iskanju boljših razmer za življenje v drugih državah (in drugih celinah).

Demografske politike so v preteklosti prav tako bolj poudarjale družbeno kot individualno obravnavo demografskih sprememb in izzivov, čeprav sprejete politike močno vplivajo tudi na odločitve posameznikov. Številne geografske študije poudarjajo štiri značilnosti družbenih sprememb (prirejeno po: Findlay in Borgegard 1995): 1) politika mora obravnavati ustrezne ukrepe za ublažitev družbenih, gospodarskih in političnih napetosti, ki nastajajo v trenutnih družbenih in gospodarskih razmerah, 2) razviti je treba občutljivejše modele demografskega vedenja, pri čemer se demografska politika ne sme osredotočati izključno na rodnost in načrtovanje družine, temveč mora prebivalcem zagotavljati kakovostne razmere za življenje in delo, 3) migracijski pritiski iz revnih v bogate države so se povečali, zato je treba v državni politiki obravnavati tudi mednarodne selitve in 4) ljudje se hitro prilagodijo novim političnim ukrepom in jih učinkovito uporabljajo v svojem življenju, zato so politike uspešne le, če vključujejo ustrezne raziskave vrednot in vedenja oseb, ki jih politika najbolj prizadene.

V predlogu ukrepov za izboljšanje demografske slike v Sloveniji vključujemo vsa štiri navedena področja, hkrati pa jih razvrščamo v dve skupini glede na izvajanje, in sicer v sistemske ukrepe in instrumente ter ciljno usmerjene dejavnosti in podporne ukrepe.

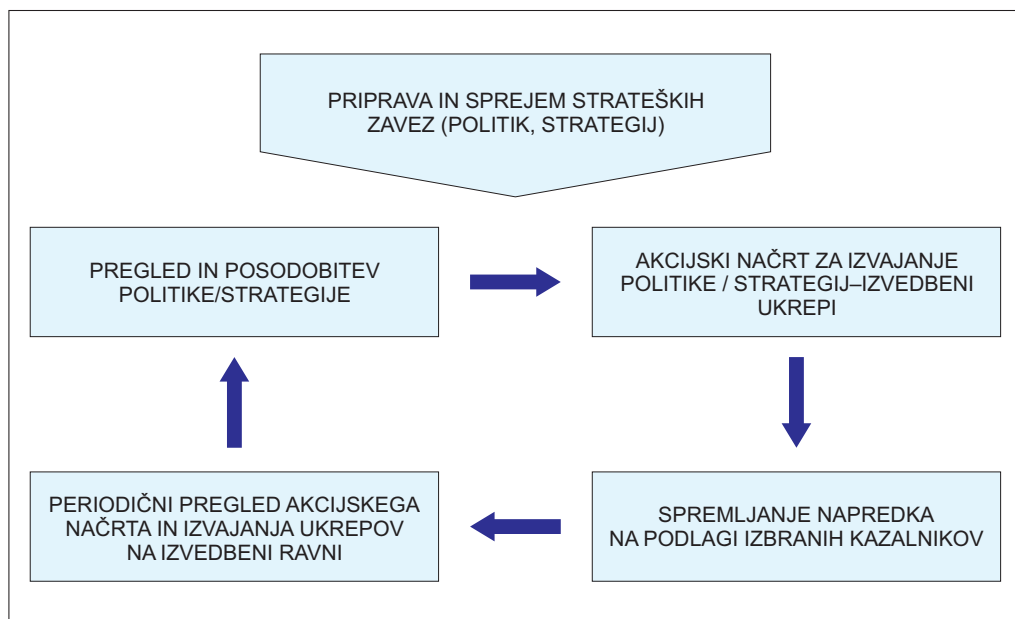
1) **Sistemske ukrepi in instrumenti**, ki se praviloma sprejmejo na državni ravni ter veljajo na območju celotne države. Pri tem je pomembno, da država demografska vprašanja prepozna kot pomembna in jih vključi v svoje strateške dokumente ter vgradi v cilje resornih politik. S tem zagotovi stabilen okvir za nadaljnje sprejemanje ustrezne zakonodaje kot podporo izvajanju sprejetih politik.

Zakonodajni okvir običajno nudi pogoje za oblikovanje ostalih sistemskih ukrepov (na primer finančni, tehnični in prostorski ukrepi), ki omogočajo črpanje sredstev ne le iz državnih, temveč tudi evropskih finančnih skladov (na primer Evropski socialni sklad).

Kljub temu je treba opozoriti, da sistemski ukrepi ne morejo v celoti rešiti obravnavne problematike, temveč predstavljajo nujen okvir in spodbudo za vključevanje vseh ključnih deležnikov k dejavnemu reševanju zastavljenih izzivov. V kolikor sistemski ukrepi niso vzpostavljeni, pomeni, da v družbi problematika ni zaznana ali se družba od nastalega pojava v družbi in prostoru (okolju) ograjuje (Lampič s sodelavci 2017a). Hkrati morajo biti sistemski ukrepi oblikovani tako, da so usmerjeni v zagotavljanje javnega interesa in vzpostavljajo redni cikel spremljanja izvajanja strateških zavez ter izvedbenih ukrepov v okviru akcijskih načrtov (slika 64). Finančne dejavnosti sistemskih ukrepov pa morajo biti oblikovane v smeri izenačevanja pogojev za reševanje demografske problematike na celotnem ozemlju države. Pri tem morajo sistemski ukrepi odgovoriti predvsem na ključne izzive stanja in trendov (projekcij) demografskega razvoja.

Kot navaja Kavaš (2019, 62), svetovalna hiša *PricewaterhouseCoopers (PwC)* izpostavlja naslednje globalne megatrende: »tehnološki preboji (avtomatizacija, umetna inteligenca, robotika); demografske spremembe (spremembe v velikosti, prostorski razporeditvi in v starostni sestavi prebivalstva); hitro urbanizacijo (hitra rast mest, mesta kot vir delovnih mest); spremembe v razporeditvi gospodarske moči (hitra rast nekaterih držav, povečano tveganje socialnih nemirov v razvitih državah zaradi erozije srednjega razreda, dohodkovne neenakosti in izgube delovnih mest ter avtomatizacije) ter pomanjkanje naravnih virov in podnebne spremembe (alternativni viri energije, prestrukturiranje energetike, novi koncepti razvoja proizvodov, ponovna uporaba)«. Čeprav vplivi teh megatrendov v Sloveniji niso posebej raziskani (Kavaš 2019), nedvomno vplivajo tudi na prepoznane demografske spremembe tako na državni kot regionalni in lokalni ravni:

- prebivalstvo je v zadnjih desetih letih narastlo v 34 urbanih občinah, ki obsegajo skoraj $\frac{1}{4}$ slovenskega prebivalstva, in 61 ruralnih občinah z 14,02 % prebivalstva;
- edino v osrednjeslovenski statistični regiji prebivalstvo raste v vseh občinah;
- upad prebivalstva v vseh občinah beležijo v koroški, pomurski in posavski statistični regiji;
- prebivalstvo narašča predvsem v naseljih vzdolž avtocestnega križa;
- urbane občine z rastočim številom prebivalstva so najrazvitejše, vendar pa v njih stopnja nezaposlenosti kljub temu ni najnižja v državi;

Slika 64: Spremljanje izvajanja strateških zavez za spodbujanje demografskega razvoja (lastni prikaz).

- urbane občine s padajočim številom prebivalcev imajo najvišji indeks starosti ter negativni naravni in selitveni prirast,
- ruralne občine s rastočim številom prebivalcev imajo podpovprečen indeks starosti, večanje števila prebivalcev pa gre na račun priselitev;
- ruralne občine s padajočim številom prebivalcev zavzemajo največji delež (redko poseljenega) slovenskega ozemlja s šibkim gospodarstvom in več kot ¼ praznih stanovanj;
- demografske projekcije do leta 2038 kažejo, da se bo trend po občinah nadaljeval, predvsem pa se bo spremenila starostna sestava prebivalstva ob zvišanem indeksu starosti in močno zmanjšanem deležu mladih;
- vseh 29 občin s povprečno dostopnostjo več kot 45 minut do priključka na AC ali HC je v demografsko-naselbinskem tipu s padajočim številom prebivalcev;
- izgradnja načrtovane trase 3. razvojne osi bo popravila dostopnost do priključka na AC ali HC, ne moremo pa še predvideti njenih pozitivnih učinkov na demografsko sliko;
- storitve splošnega pomena so v Sloveniji zaenkrat še dovolj dobro dostopne, zato njihovega vpliva na demografsko sliko ne moremo dokazati niti v pozitivnem niti negativnem smislu;
- podobno ne moremo vzpostaviti povezave med različnimi tipi gospodarskega profila in demografsko-naselbinskim tipom občin;
- kljub krepitvi nekaterih funkcionalnih urbanih območij (Brežice–Krško–Sevnica, Slovenj Gradec–Ravne na Koroškem–Dravograd), te še vedno uvrščamo v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalstva;
- rast indeksa delovne mobilnosti med letoma 2008 in 2017 v občinah s padajočim številom prebivalcev kaže na dva možna pojava: da se zmanjšuje kontingent delovno aktivnih prebivalcev v občini ali pa se v občini krepi gospodarstvo in se posledično povečuje delovna mobilnost iz bližnjih občin;
- na območju občin v demografsko-naselbinskih tipih s padajočim številom prebivalcev praviloma niso izražene potrebe po dodatnih stanovanjih;
- razen obalno-kraških občin je pretežni del obmejnega območja uvrščen v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev;
- v gorskih območjih (območje Alpske konvencije) prevladujejo območja s padajočim številom prebivalcev, le na meji območja Alpske konvencije je prisoten tudi demografsko-naselbinski tip z naraščajočim številom prebivalcev.

2) **Ciljno usmerjene dejavnosti in podporni ukrepi** obsegajo neformalne spodbude in ukrepe za prepoznavanje demografske problematike na vseh ravneh (državna, regionalna in lokalna), kot so:

- razvijanje in promoviranje konkretnih dejavnosti, ki so ciljno usmerjene na posamezne skupine prebivalstva (na primer štipendijske sheme, zagotavljanje stanovanj za mlade, povečana skrb za starejše, zagotavljanjem delovnih mest);
- vključevanje predvidenih dejavnosti v prostorsko načrtovanje tako na strateški kot izvedbeni ravni, še posebej z razmeščanjem dejavnosti v prostor na regionalni (strateške odločitve) in lokalni ravni (načrtovanje rabe prostora), zagotavljanjem visoke kakovosti bivanja, spodbujanjem trajnostne mobilnosti ...;
- neformalne oblike spodbujanja zavedanja in reševanja demografske problematike, kamor sodi tudi prenos znanja, ozaveščanje javnosti, tehnična podpora ...;
- izdelava dodatnih raziskav in strokovnih podlag glede na različne razvojne dejavnike prostora, družbe in gospodarstva.

Nabor možnih sistemskih in podpornih ukrepov za spodbujanje demografskega razvoja smo naredili na podlagi pregleda tuje dostopne literature, analize stanja in trendov ter oblikovanih demografskih projekcij in jih razvrstili glede na:

- doseganje zastavljenih ciljev (na primer izboljšana dostopnost do stanovanj, višja kakovost bivanja, boljše plačana delovna mesta ...);

- ravni izvajanja (državni, regionalni in lokalni ukrepi);
- nosilce izvajanja (različni resorji, programi in drugi deležniki);
- način izvedbe (mehki in trdi ukrepi);
- pričakovan časovni učinek (kratkoročne, dolgoročne, hipne in postopne).

Preglednica 112: Razvrstitev možnih ukrepov in podpornih orodij za spodbujanje demografskega razvoja po vsebinskih področjih in pristojnih sektorjih.

razvrstitev po področjih	ukrepi in orodja	resor, pristojen za izvajanje sprejetih ukrepov
zakonodajni ukrepi	<ul style="list-style-type: none"> • strateške usmeritve in zaveze, • področna zakonodaja, • podzakonski predpisi, • strokovni dokumenti in zaveze,	<ul style="list-style-type: none"> • ministrstvo, pristojno za izobraževanje, • ministrstvo, pristojno za znanost, • ministrstvo, pristojno za delo, družine in socialne zadeve, • ministrstvo, pristojno za gospodarstvo, • ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, • ostali »razvojni« resorji,
prostorsko planski ukrepi	<ul style="list-style-type: none"> • cilji in ukrepi za spodbujanje demografskega razvoja morajo biti vgrajeni v prostorske dokumente na vseh ravneh, • demografska analiza in projekcije so obvezna strokovna podlaga v postopku priprave prostorskih dokumentov na državni in regionalni ravni, • glede na demografske analize na regionalni ravni je treba pripraviti tudi analize stanja v prostoru na področju delovnih mest, razpoložljivih stanovanj in stavbnega fonda, dostopnosti do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena, ki morajo postati del prikaza stanja v prostoru za pripravo občinskih prostorskih aktov, • v skladu s strateškimi zavezami se spremlja tako demografske kazalnike (preglednica 113) kot kazalnike dohodka, revščine in socialne izključenosti ter kazalnik blaginje, ki jih spremlja SURS, in se rezultate vključi v strokovne podlage za pripravo prostorskih dokumentov,	<ul style="list-style-type: none"> • ministrstvo, pristojno za prostor, • ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, • Stanovanjski sklad Republike Slovenije, • drugi »prostorsko relevantni« resorji,
finančni ukrepi in instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • črpanje evropskih sredstev, • regijske finančne sheme (štipendijske sheme, pomoč mladim družinam ...), • finančni skladi za podporo aktivne demografske politike, • ustrezni krediti za nakup prvega stanovanja, • ukrepi zemljiške politike,	<ul style="list-style-type: none"> • ministrstvo, pristojno za kohezijo, • ministrstvo, pristojno za finance, • Finančna uprava Republike Slovenije, • Stanovanjski sklad Republike Slovenije,
podporni ukrepi	<ul style="list-style-type: none"> • spremljanje stanja in merjenje učinkov sprejetih ukrepov na (med)sektorski ravni, • komuniciranje z deležniki, informiranje, izobraževanje, osveščanje, strokovne službe, • podpora raziskovalni dejavnosti, primeri dobrih praks na državni, regionalni in lokalni ravni, • promocija različnih finančnih in drugih spodbud v širši javnosti.	<ul style="list-style-type: none"> • ministrstvo, pristojno za izobraževanje, • ministrstvo, pristojno za znanost, • ministrstvo, pristojno za delo, družine in socialne zadeve, • ministrstvo, pristojno za prostor, • SURS, • službe (Vlade Republike Slovenije in resorjev) za stike z javnostjo.

Predvsem pa je treba poudariti, da se morajo vsi sprejeti ukrepi izvajati s (horizontalnim) sodelovanjem različnih resorjev, saj v praksi nismo zasledili posebne politike ali zakona, ki bi bil ciljno usmerjen samo v problematiko demografskega razvoja (tudi v drugih državah, UN 2018). Morda še najbližje temu so strateški dokumenti razvoja mest (na primer Dunaj: STEP 2025 2014; Stockholm: Stockholm City Plan 2018; London: The London Plan 2016), ki pa vendarle demografske spremembe in izzive obravnavajo kot del celovitih (prostorskih) razvojnih odločitev. To pomeni, da gre za interdisciplinarno dejavnost, ki je odvisna od usklajenega delovanja številnih resorjev (preglednica 112).

9.1 ZAKONODAJNI UKREPI

Država in resorji morajo v svojih dokumentih (na primer Strategija razvoja Slovenije do 2030 (2017) in Strategija prostorskega razvoja Slovenije do 2050 (2019)) sprejeti zaveze, s katerimi bodo demografski razvoj spodbujali prostorsko uravnoteženo na celotnem ozemlju države. Pomemben je tudi (vertikalni) prenos zavez v področne zakonodaje in njihova medsebojna (horizontalna) usklajenost. Nabor potrebnih zakonodajnih ukrepov smo razdelili v tri vsebinske sklope:

1) Ureditev gospodarskih in družbenih razmer:

- dobro plačana delovna mesta v vseh sektorjih zaposlitve in na vseh stopnjah zahtevnosti z ustrezno prostorsko razporeditvijo (decentralizacija delovnih mest tudi zunaj večjih urbanih središč, alternativni modeli zaposlovanja (Kostanjšek in Marot 2019));
- prostorsko (vezano na delovna mesta) in cenovno dostopna in kakovostna stanovanja za vse generacije, s prednostno usmeritvijo zagotavljanja stanovanj za mlade in s posebno skrbjo za prebivalce v tretjem življenjskem obdobju;
- ohranjanje in nadgrajevanje ukrepov in že pridobljenih pravic, ki spodbujajo mlade k odločitvi za rojstvo otroka (porodniški dopust, dodatki in ugodnosti za velike družine, spodbude za mlade družine ...);
- posebno pozornost nameniti potrebam ranljivih družbenih skupin (otroci, ženske, starejši, osebe z oviranostmi) in narodnostnih manjšin;
- zmanjševanje socialne izključenosti in zmanjševanje stopnje kriminala.

2) Zagotovitev kakovostnega okolja za delo in bivanje:

- kakovostno bivalno okolje z mešano rabo prostora, ki omogoča izvajanje trajnostne, pametne in aktivne osebne mobilnosti, predvsem pa zmanjševanje potreb po delovnih migracijah;
- urejen in dostopen javni potniški promet s poudarkom na železniškem prometu in alternativnih oblikah javnega prevoza (prevozi na klic, souporaba vozil ...);
- dobra digitalna povezanost tudi v slabše dostopnih podeželskih, gorskih in obmejnih območjih;
- zagotavljanje kakovostne in dostopne storitve socialne infrastrukture, ki vključuje tako storitve splošnega kot storitve splošnega gospodarskega pomena s posebnim poudarkom na oddaljenih podeželskih, gorskih in obmejnih območjih, kjer je treba zagotoviti tudi vsakodnevno osnovno prekrbo prebivalstva; predvsem pa ohraniti:
- visoko kakovost izobraževalnega sistema na vseh ravneh, vključno s predšolsko vzgojo;
- prostorsko dostopno mrežo javnega zdravstvenega sistema na vseh ravneh;
- dostopno mrežo vseh ostalih storitev splošnega pomena (tudi s prostorsko reorganizacijo in digitalizacijo storitev).

3) Opredeljen odnos do priseljevanja:

- podpiranje slovenske manjšine in slovenske skupnosti v drugih državah ter spodbujanje vračanja mlajših generacij v matično domovino;
- izvajanje pozitivnih ukrepov za sprejem/integracijo migrantov;
- izvajanje nadzora nad delodajalci proti nezakonitemu zaposlovanju in izkoriščanju migrantov.

9.2 PROSTORSKOPLANSKI UKREPI

Prostorski ukrepi za spodbujanja demografskega razvoja morajo biti usklajeni s strateškimi razvojnimi dokumenti, predvsem s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije (2004) in Prostorskim redom Slovenije (2004), pri čemer je treba upoštevati tudi predlog prenovljene Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (2019). Še zlasti je treba med prostorskimi ukrepi izpostaviti tiste, ki najbolj vplivajo na prostorsko razporeditev prebivalstva in kakovostne pogoje za delo in bivanje:

- usmerjanje prostorske razporeditve prebivalstva z načrtovanjem poselitve, storitev splošnega in storitev splošnega gospodarskega pomena;
- zgoščanje poselitve v centralnih naseljih na vseh ravneh in navezava na javni potniški promet;
- krepitev centralnih naselij od lokalne do nacionalne ravni z decentralizacijo javnih služb ter alternativnimi (inovativnimi) oblikami zaposlovanja (delo od doma, storitve na poziv, prostorska reorganizacija z digitalizacija storitev osnovne oskrbe ...);
- zagotavljanje enake ali kakovostnejše ravni storitev splošnega in storitev splošnega gospodarskega pomena, ob spremenjenih organizacijskih oblikah in teritorialni organiziranosti;
- prilagajanje urbanističnih normativov novim potrebam in razmeram v mestih in drugih naseljih (stanovanja, javni prostor, prometne ureditve, prilagoditve za posebne skupine prebivalcev, kot so otroci, starejši, gibalno ovirani ...);
- zagotavljanje storitev osnovne oskrbe (mreže socialnega podjetništva, tudi alternativno prek spleta) v manjših vaških središčih, posebno v oddaljenih podeželskih, obmejnih in gorskih območjih (Kostanjšek in Marot 2019);
- ponovna vzpostavitev centralne vloge večjim vasem, pri čemer se predlaga tudi ponovna raba primarne stavbe, ki bi za lokalno prebivalstvo združevala več storitev (Kostanjšek in Marot 2019);
- načrtovanje mešane rabe prostora v urbanih in drugih naseljih s ciljem zmanjševanja potreb po mobilnosti in ohranjanja vitalnosti mestnih središč, ki se pogosto praznijo zaradi selitve trgovskih središč in kulturnih prizorišč na obrobja mest (Kostanjšek in Marot 2019);
- načrtovanje ustrezne razmestitve gospodarskih in poslovnih con z vidika delovne sile, dostopnosti in opremljenosti s storitvami splošnega gospodarskega pomena;
- načrtovanje ustreznih stanovanj in ureditev odprtega (javnega) prostora (Global Age ... 2007), površin za različne skupine prebivalcev (poudarek na stanovanjih za mlade družine in varovanih stanovanjih za starejše in osebe z oviranostmi) in kakovostnega življenjskega okolja, vključno z odprtimi javnimi površinami in zeleno infrastrukturo;
- izboljšanje javnega potniškega prometa, predvsem z razvojem železnice;
- uvajanje trajnostnih oblik pametne osebne mobilnosti, kot so sopotništvo, prevozi na klic, deljenje prevoznih sredstev (*car sharing*, *car pooling*) ter prilagoditev prometnih površin za trajnostno mobilnost, kot so pešpoti in kolesarske povezave) (Demšar Mitrovič s sodelavci 2019).

9.3 FINANČNI UKREPI

Finančne ukrepe lahko razvrstimo v stimulatívno in destimulatívno skupino, pri čemer ti lahko spodbujajo ali zavirajo demografski razvoj na določnem območju. Sistemsko se finančni viri lahko zagotavljajo iz:

- evropskih sredstev;
- državnega proračuna;
- občinskih proračunov.

Prav tako je mogoče ustanoviti ustrezne finančne sklade, ki spodbujajo mlade pa tudi druge generacije k odločitvam glede kraja dela in/ali nastanitve:

- ustanovitev skladov za izvajanje predkupne pravice občin z namenom gradnje neprofitnih in vzdrževanih stanovanj;

- vzpostavitev ukrepov za prenovu in sanacijo objektov tako v mestih kot na podeželju, kjer lastniki niso zainteresirani ali niso znani (pravica občine do ukrepanja; Klančičar Schneider 2014);
- izvajanje zemljiške politike (spodbude in dajatve) za sprostitev in večjo dostopnost do stanovanj in drugih nepremičnin, tudi nezazidanih gradbenih zemljišč;
- spodbude za investitorje, da gradijo tudi na tržno manj zanimivih lokacijah (v povezavi z razvojem delovnih mest);
- sredstva za prenovu stavbnega fonda (tudi funkcionalno in energetsko neustrezna stanovanja);
- povečana dostopnost do stanovanj za socialno šibkejše skupine prek delujočega stanovanjskega sklada;
- organizirane oblike zadružništva in mrež socialnega podjetništva;
- štipendijske sheme oziroma druge oblike (so)financiranja študija;
- spodbude za vračanje visoko izobraženega kadra, ki je na delu v tujini, v Slovenijo;
- spodbude za vračanje mlajših generacij izseljencev v matično državo;
- ohranitev dosedanjih finančnih in drugih ukrepov za mlade matere, družine, velike družine ...;
- financiranje različnih shem za enakovredno vključevanje ranljivejših skupin, manjšin in tujcev v družbo;
- prilagoditev družinske politike potrebam mlajših generacij skladno z individualnimi in družbenimi pričakovanji (Boljka s sodelavci 2017).

9.4 PODPORNİ UKREPI IN PROMOCIJSKE DEJAVNOSTI

V preglednici 112 so navedeni možni podporni ukrepi in promocijske dejavnosti na področju spodbujanja demografskega razvoja, med katerimi želimo izpostaviti predvsem:

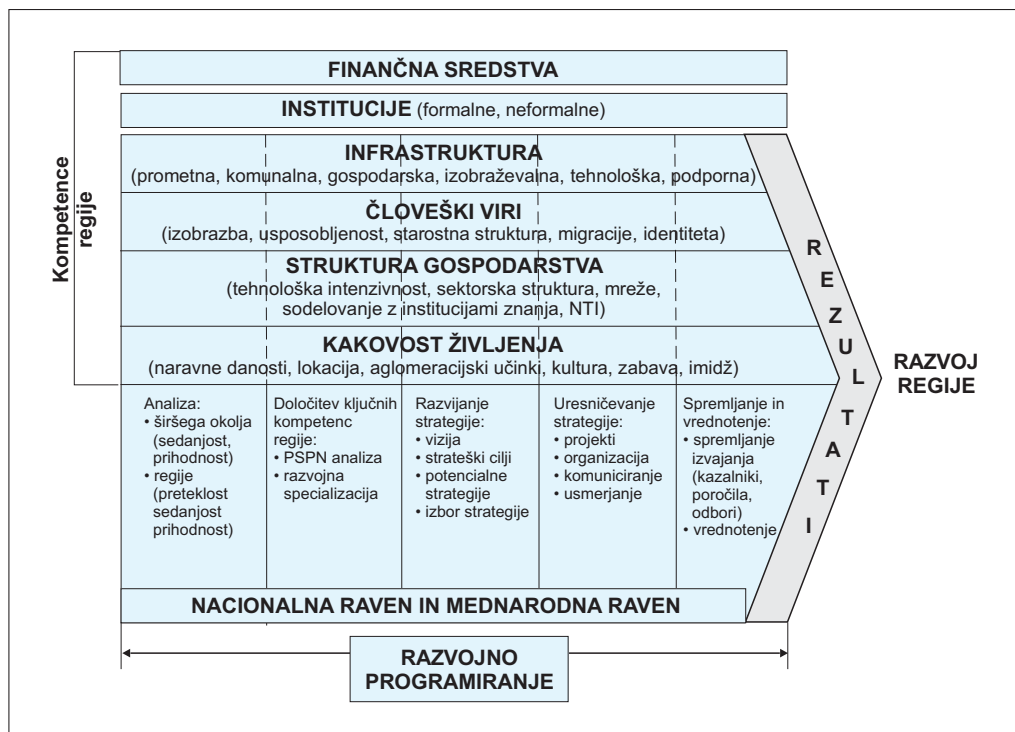
- Spremljanje stanja sprememb in procesov v prostorski razporeditvi in sestavi prebivalstva ter merjenje učinkov sprejetih ukrepov, ki bodo omogočili izvajanje celotnega cikla sprejetih strateških zavez (slika 64).
- Ustrezne raziskave in podatkovno podporo kot podporo prvim trem sklopom, med katere uvrščamo širše gospodarske, družbene in prostorske/okoljske raziskave:
- sistematična analiza »megatrendov« in njihovega vpliva na razvoj Slovenije na državni, regionalni in lokalni ravni (Kavaš 2019);
- sociološke in antropološke študije o potrebah in odnosu mlajših generacij do migracij (tudi lastnih), lokacije bivanja, lokacije delovnega mesta, rodnosti, družine ...;
- podrobnejše strokovne podlage na regionalni ravni, med različnimi skupinami prebivalstva in za različna območja, posebej oddaljena podeželska, gorska in obmejna območja (na primer razvojne možnosti območja, prostorski potenciali, ranljivost na spremembe eksogenih dejavnikov);
- preveritev opuščanja posameznih naselij in objektov z vidika smotrnega in trajnostnega prostorskega razvoja ob upoštevanju lastništva, krajinskih in regionalnih značilnosti;
- zagotovitev ustrezne podpore statističnih podatkov na podrobnejših prostorskih ravneh (občine, naselja).

10 SMERNICE ZA PRIPRAVO STROKOVNIH PODLAG S PODROČJA DEMOGRAFIJE ZA PRIPRAVO REGIONALNIH PROSTORSKIH PLANOV

V prejšnjem poglavju se nismo osredotočili le na ukrepe za spodbujanje demografskega razvoja, ki so v domeni ministrstva, pristojnega za prostor, temveč smo podali širšo sliko potrebnih ukrepov, ki le na podlagi usklajenega (interdisciplinarnega) delovanja resorjev in zagotavljanja sinergijskih učinkov lahko zagotavljajo tako kratkoročen kot dolgoročen učinek v smeri izboljšanja demografskega stanja v Sloveniji. Namen tega poglavja pa je podati smernice za pripravo strokovnih podlag s področja demografije za pripravo regionalnih prostorskih planov (v nadaljevanju RPP po Zakonu o urejanju prostora 2021). Gre torej za usmeritve v pristojnosti ministrstva, pristojnega za prostor, ki z vidika trajnostnega prostorskega razvoja omogočajo skladen regionalen razvoj tudi na področju demografije.

10.1 IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO REGIONALNIH PROSTORSKIH PLANOV

Osnova za pripravo regionalnih prostorskih planov je Zakon o urejanju prostora (2021), ki z vsebinskega vidika v drugem oddelku opredeljuje namen in vsebino RPP (75. člen) in njihovo razmerje z regionalnimi razvojnimi programi (76. člen). Kot smo ugotovili že v projektu Model povezovanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni (Nared s sodelavci 2019a), je za posamezno regijo zelo pomembno, na kakšni razvojni stopnji je sama in na kakšni razvojni stopnji so sosednje regije, saj je njihov medsebojni vpliv zelo velik. Pri tem imajo poleg naravnih danosti in grajenega okolja eno najpomembnejših vlog tako imenovani človeški viri oziroma število, prostorska razporeditev in sestava prebivalstva. Za pripravo RPP

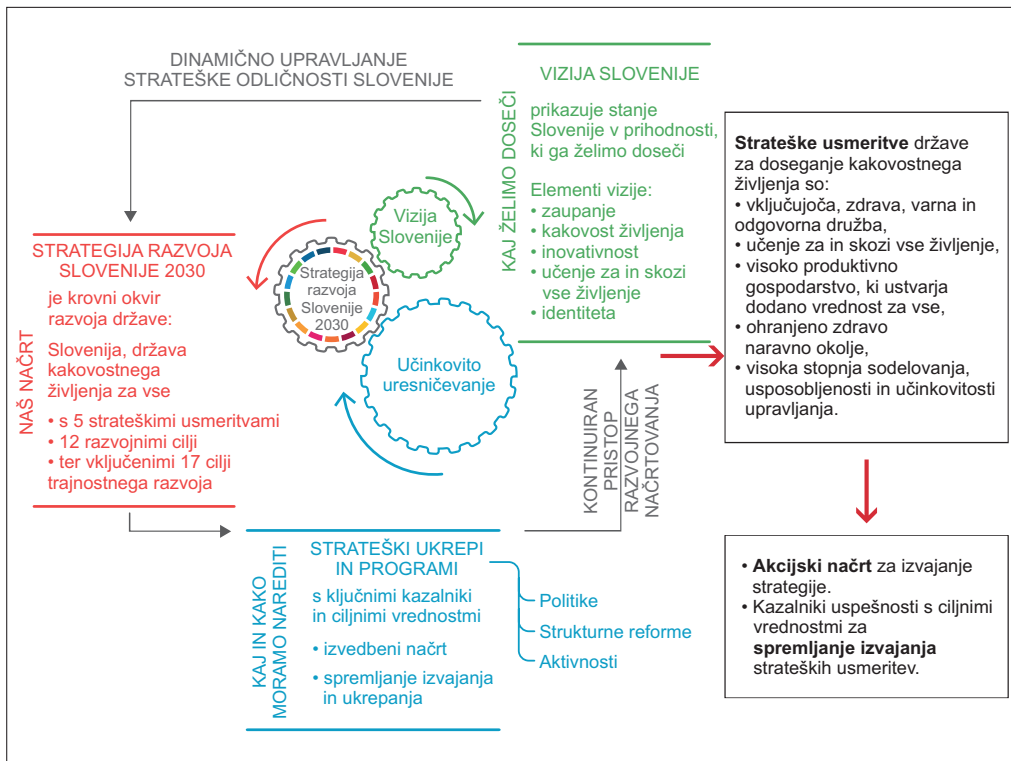
Slika 65: Vloga človeških virov oziroma sestave prebivalstva v shemi kompetenc (teritorialnega) razvoja regij (Kavaš 2014).

so tako strokovne podlage, s katerimi analiziramo stanje in razvojne možnosti regije, ključnega pomena. Med njimi so demografske študije ene najpomembnejših, saj opredeljujejo stanje in trende na področju prebivalstva kot izhodišče za načrtovanje dejavnosti na določenem območju/regiji (slika 65).

Priprava RPP mora tako kot vsi ostali prostorski akti izhajati iz nadrejenih dokumentov. Za načrtovanje nadaljnjega gospodarskega in prostorskega razvoja je krovna Strategija razvoja Slovenije do 2030 (2017), ki jo dopolnjujejo strateški dokumenti na področju urejanja prostora: veljavna Strategija prostorskega razvoja Slovenije (2004) in Prostorski red Slovenije (2004) ter Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (2019), ki je še v pripravi. Kljub temu je smiselno upoštevati v izhodiščih za pripravo RPP Strategijo prostorskega razvoja Slovenije 2050 v pripravi, saj prinaša nove strateške usmeritve za prostorski razvoj države, regij in lokalnih skupnosti. Vsi ti dokumenti že vsebujejo k trajnostnemu razvoju usmerjene strateške cilje, poleg tega pa še akcijske programe za njihovo izvajanje in kazalnike za spremljanje doseganja ciljev (slika 66). Z vidika priprave RPP je treba strateške dokumente upoštevati v vseh točkah, ki kakorkoli naslavljajo demografska vprašanja in jih vključiti v izhodišča za pripravo strokovnih podlag s področja demografije za RPP.

Pomembna izhodišča za pripravo RPP podaja tudi zakonodaja na področju regionalnega razvoja (MGRT 2019). Razumemo jo kot ključni povezovalni člen med prostorskim in razvojnim načrtovanjem na regionalni ravni, saj vključuje mnoge pomembne finančne instrumente za usklajen razvoj regij.

Poleg navedenih je treba pri pripravi RPP upoštevati tudi drugo sektorsko zakonodajo, ki s svojimi cilji in usmeritvami vplivajo na demografsko sliko (na primer zakonodaja v domeni Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ali Ministrstva za zdravje).

Slika 66: Model razvojnega načrtovanja s strateškimi usmeritvami za doseganje kakovostnega življenja za vse (Strategija razvoja Slovenije 2030 2017).

10.2 PODROBNEJŠE SMERNICE ZA PRIPRAVO STROKOVNIH PODLAG NA PODROČJU DEMOGRAFIJE ZA REGIONALNE PROSTORSKE PLANE

Rezultati izvedene raziskave kažejo velike razlike v demografski sliki po statističnih regijah (poglavje 8). Poleg splošnih smernic iz nadrejenih razvojnih, prostorskih in drugih sektorskih dokumentov je zato za pripravo RPP nujno treba upoštevati stanje, trende in projekcije demografskega razvoja po posamezni statistični regiji. S tem namenom je treba za strokovne podlage za pripravo RPP:

- na ravni statistične regije preveriti demografsko homogena območja, ki jih sestavljajo občine istega demografsko-naselbinskega tipa: ruralne in urbane občine z naraščajočim oziroma padajočim prebivalstvom za obdobje zadnjih desetih let (v tej raziskavi je narejena analiza za obdobje 2008/2017);
- redno spremljati stanja po izbranih kazalnikih (na vsakih 5 let oziroma ob novelaciji RPP; preglednica 113).

Predlagani kazalniki bodo služili za opis stanja prebivalstva za posamezno statistično regijo, vendar pa podatki sami po sebi še ne povedo vzrokov za nastalo situacijo, niti ne nudijo predlogov za oblikovanje ukrepov za izboljšanje stanja na področju demografije (OECD 2019a). Kljub temu pa skupaj z analizami na drugih področjih (na primer poselitve, infrastruktura, gospodarski razvoj) predstavljajo (problemska) izhodišča za oblikovanje ciljev regionalnega razvoja ter ukrepov za njihovo izvajanje. Strokovne podlage za pripravo RPP morajo zato vsebovati tudi spremljanje učinkov predhodno izvedenih ukrepov na regionalni ravni na področjih, ki imajo vpliv na ali so posledica demografske slike:

- preučiti opremljenost centralnih naselij s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena, na podlaga katerih je mogoče predvideti potencialne spremembe omrežja naselij ali načina organiziranosti storitev splošnega pomena;
- preučiti gospodarski razvoj regionalnih središč z vidika delovnih mest in zaposlovanja glede na demografsko sliko v statistični regiji z namenom ugotoviti potrebe po prestrukturiranju ali razvoju novih delovnih mest;
- preučiti oskrbo s stanovanji glede na prednostno izrabo obstoječega stavbnega fonda in revitalizacijo degradiranih območij v posameznih demografsko homogenih območjih;
- preučiti ukrepe za spodbujanje trajnostne mobilnosti, ki je/bo prilagojena demografski sestavi;

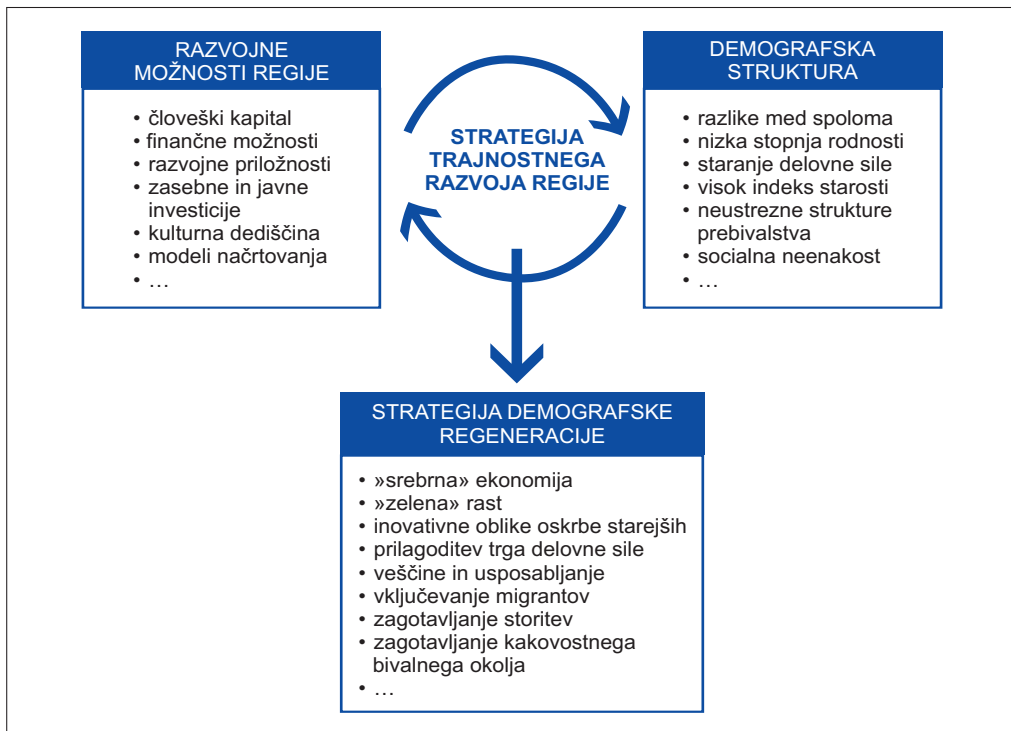
Preglednica 113: Predlog nabora kazalnikov za spremljanje demografskega stanja po demografsko homogenih območjih v posamezni statistični regiji.

kazalnik	izračun vrednosti kazalnika po občinah in po demografsko homogenih območjih v statistični regiji
število prebivalcev po petletnih starostnih skupinah in skupaj gostota poselitve	število na posamezno leto, prikaz v časovni vrsti število prebivalcev/km ²
izobrazbena sestava	delež prebivalcev, starih 15 ali več let, s terciarno izobrazbo
naravno gibanje	naravni prirastek v obdobju desetih let (povprečje)
gibanje števila prebivalcev za zadnjih 10 let in primerjava z napovedjo gibanja števila prebivalcev za obdobje (20 letne projekcije) po demografsko homogenih območjih	indeks rasti števila prebivalstva za zadnjih 10 let in po projekcijah prebivalstva
število mladih in starih ter indeks starosti	število prebivalcev v starostnih skupinah 0 do 14 let in 65 in več let ter razmerje med prebivalci starejšimi od 64 let in mlajšimi od 15 let
število in indeks rasti števila žensk v starosti 20–39 let	število žensk in indeks rasti v desetletnem obdobju
število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva v starosti 25–64 let	število aktivnih prebivalcev in indeks rasti v desetletnem obdobju
selitveno gibanje	selitveni prirastek v obdobju desetih let
dnevne delovne migracije	število dnevniških migrantov iz in v statistično regijo

- preučiti posebne ukrepe za posamezne skupine prebivalcev (otroci, mladi, starejši, ranljive skupine ...);
- odpravljanje arhitekturnih ovir, medgeneracijski centri, nove oblike oskrbe, socialno podjetništvo ...;
- preučiti oskrbo starejših (domovi ostarelih, varovana stanovanja, negovalne bolnišnice).

Na podlagi preveritve demografske slike v statistični regiji in izvedenih analiz razvojnih možnosti na različnih področjih, je treba oblikovati strategijo in ukrepe za trajnostni (prostorski) razvoj regije /slika 67).

Slika 67: Dinamika demografskih sprememb in regionalnega gospodarstva (povzeto in prilagojeno po OECD 2019a).

11 DEMOGRAFSKA ANALIZA S PROJEKCIJAMI ZA URBANA IN PODEŽELSKA OBMOČJA V SLOVENIJI: RAZPRAVA IN SKLEPI

Slovenija se podobno kot številne druge razvite države sooča s problemom staranja prebivalstva in depopulacije posameznih območij. To je posledica različnih demografskih procesov, kot so zviševanje starosti ob rojstvu prvega otroka, manjše število žensk v rodni dobi, število otrok, ki ne zagotavlja normalne reprodukcije pa tudi ostalih družbenih, gospodarskih in prostorskih procesov, kot so na primer deagrarizacija, centralizacija države in delovnih mest, selitve v kraje z delovnimi mesti... Neenakomerna razporeditev delovnih mest povzroča obsežno dnevno mobilnost, ki je v številnih primerih prešla v stalno naselitev v posameznih razvitejših zgostitvenih območjih (Azinović s sodelavci 2019). Kljub dolgotrajnim opozorilom številnih avtorjev (Klemenčič 1976; Jakoš 1996; Ravbar 1995; 2000; Plut 1998; Černe 1999) se je trend zgoščanja prebivalcev nadaljeval predvsem v osrednjeslovenski statistični regiji. Na ravni Slovenije živi dobrih 57 % prebivalcev v območjih zgoščanja, kjer število prebivalcev narašča, medtem ko območja praznjenja obsegajo dobrih 57 % površine. Ravbar (2000) je še na prelomu stoletja območja praznjenja ocenjeval na polovico državnega teritorija, torej se je v zadnjih dvajsetih letih praznjenje območij še razširilo (Nared s sodelavci 2019c). Pri tem so bila socialni eroziji najbolj izpostavljena odročna, v številnih primerih obmejna območja (Nared 2002). Klemenčič (1976) je že sredi sedemdesetih let preteklega stoletja govoril o štirih tipih demografsko ogroženih območij, ki so odraz povojnega prebivalstvenega razvoja, zaznamovanega z množičnim izseljevanjem podeželskega prebivalstva v mesta. Največjo škodo so utrpela obsežna obmejna, hribovita in kraška območja, katerim je pod vplivom izseljevanja močno pešala demografska moč. Ker so se ta območja hitro širila, je Jakoš že konec osemdesetih let preteklega stoletja zapisal, da je demografsko ogrožena vsa Slovenija, saj ta ob rodnosti, ki jo je takrat imela, ne bi mogla vzdrževati doseženega števila prebivalcev (Jakoš 1989; Azinović s sodelavci 2019).

Tovrstno praznjenje je zaskrbljujoče. Na podeželskih območjih praznjenje vodi v degradacijo kulturne pokrajine, na urbanih območjih pa je upadanje števila prebivalcev pogosto povezano s slabšo gospodarsko sliko in številnimi negativnimi družbenimi trendi (Nared s sodelavci 2019c).

Slika 3 jasno potrjuje Jakošu (1996), da je demografski razvoj močno odvisen od gospodarskih razmer. V ospredju sta okolica Ljubljane, ki postaja vse močnejše zaposlitveno središče, in območja ob avtocestnem križu, ki je močno zaznamoval poselitveno dinamiko. Oblikovanje razvojnih osi ob avtocestnem križu je z vidika prostorskega razvoja lahko katastrofalno (Praper 1993), saj prispeva k nadaljevanju depopulacije in slabšanju demografske sestave obmejnih območij, kopičenju prebivalstva, dejavnosti in ekoloških problemov v obremenjenih osrednjih predelih Slovenije ter neizkoriščenosti potencialov obsežnih območij države. Nekoliko manj izrazit vpliv avtocest lahko zaznamo v vzhodni Sloveniji, deloma zaradi njihove pozne izgradnje, deloma pa verjetno tudi zaradi šibkejše gospodarske in zaposlitvene vloge Maribora (Nared s sodelavci 2019c).

Tovrstno zgoščanje v razvojnih žariščih je sicer lahko kratkoročno uspešnejše, že srednjeročno pa povzroča narodnogospodarsko škodljive prevelike regionalne razlike, prebivalstveno in gospodarsko izgubo obmejnih območij in regij s staro industrijsko sestavo. Zato morajo biti skladnejši gospodarski, družbeni in demografski razvoj temelj prostorskih politik (Plut 1998).

Demografsko se krepijo zlasti propulzivna mesta in njihova suburbana okolica – urbane občine z naraščajočim številom prebivalcev, zlasti na račun naravnega prirasta, ruralne občine z rastočim številom prebivalcev pa predvsem zaradi priseljevanja. Obe skupini imata podpovprečen indeks starosti, najnižjega ravno ruralne občine z rastočim številom prebivalcev, kar potrjuje tezo Kerblerja (2015), da so razlike v staranju prebivalstva v različnih območjih Slovenije zlasti posledica selitev (Nared s sodelavci 2019c).

V primerjavi z urbanih občinami so ruralne občine z rastočim številom prebivalcev gospodarsko precej šibkejše in posledično močno odvisne od bližnjih zaposlitvenih središč. Uspešnost suburbanih območij je tako posledica prelivanja dobrot rastočega gospodarstva glavnih zaposlitvenih središč

v območja, od kjer se vozijo njihovi zaposleni (Nared 2007). Če pogledamo primer Ljubljane (Rus 2017), se je ta z vidika delovnih mest med letoma 2004 in 2014 okrepila za okoli 19.000 delovnih mest, medtem ko se je število zaposlenih, ki bivajo in delajo v Mestni občini Ljubljana, v istem obdobju zmanjšalo za več kot 5000. Delovna mesta se tako še nadalje zgoščajo v najpomembnejših središčih ter ne sledijo izraziteje selitvam delovne sile. Podobno smo zaznali tudi pri analizi opremljenosti središč s storitvami splošnega pomena, kjer smo največjo podopremljenost, to je razkorak med številom prebivalcev in razpoložljivimi storitvami splošnega pomena, zaznali prav v hitro rastočih suburbanih naseljih (Nared s sodelavci 2017; Nared 2018; Nared s sodelavci 2019c).

Velike razlike med tipoma z rastočim številom prebivalcev so v večini gospodarskih kazalnikov (višina plač, dodana vrednost na zaposlenega, bruto osnova za dohodnino, število podjetij in bruto investicije v osnovna sredstva) pa tudi v izobrazbeni sestavi. Že Ravbar (2000) je sicer na ravni naselij ugotavljal, da so deleži prebivalstva z visoko in višjo izobrazbo v mestih in urbaniziranih naseljih tudi do 5-krat višji od tistih v podeželskih. To je verjetno posledica ugodnejših storitvenih, izobraževalnih, oskrbnih, stanovanjskih in prometnih razmer pa tudi možnosti za prostočasne dejavnosti in zaposlitev (Krevs 1999). Zaradi njihovih dolgoročnih posledic so zlasti zaskrbljujoče razlike v stopnji izobrazbe, saj ta ponuja pozitivne zunanje učinke za posameznika in družbo kot celoto. Bolj izobražena delovna sila ustvarja večji domači proizvod, omogoča večjo prilagodljivost tehnološkim spremembam in z večjo zaposlenostjo praviloma manjše stroške za različne oblike socialne pomoči (Stanovnik 1995; Nared s sodelavci 2019c).

Območja demografskega praznjenja se skladajo z napovedjo Jakoša (1996), ki je že v devetdesetih letih preteklega stoletja kot demografsko ogrožena opredelil obmejna in težje dostopna območja, obenem pa na podlagi projekcij predvidel, da se bodo negativni demografski trendi začeli tudi v mestnih središčih in celo širših mestnih aglomeracijah. Do tega je dejansko prišlo, saj demografsko nazaduje kar nekaj večjih slovenskih mest (Maribor, Celje, Ptuj, Velenje, Murska Sobota in Nova Gorica). Vendar pa je med urbanimi in ruralnimi območji z upadanjem števila prebivalcev kljub podobnim demografskim kazalnikom velika razlika. Urbane občine so namreč še vedno razmeroma pomembna zaposlitvena središča, medtem ko so obsežna ruralna območja v gospodarskem smislu izjemno šibka (Nared s sodelavci 2019c).

Do podobnih ugotovitev glede praznjenja obmejnih in težje dostopnih območij je v preteklosti prišlo več avtorjev (Plut 1993; Gosar 1993 in 1995; Pečar 1999), pri čemer so nekateri še upali na preobrnitev trendov ob preudarnih naložbah, razvoju drobnega gospodarstva in turizma (Plut 1989; Premzl in Pšunder 1993), Jakoš (1989) pa se je že spraševal o smiselnosti naložb v demografsko ogrožena območja, če tamkajšnji prebivalci naložb ne bi bili sposobni izkoristiti in oplemenititi (Nared s sodelavci 2019c).

Izhajajoč iz preteklih študij lahko ugotovimo, da so avtorji opozarjali, da bosta nizka rodnost in praznjenje posameznih območij privedla do nezavidljivega stanja, a politika navkljub Zakonu o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji (veljal je med letoma 1990 in 1999; Nared 2004) očitno ni imela moči ali želje, da bi negativne trende zaustavila. Ker se negativni demografski procesi v vsej svoji moči odražajo šele na dolgi rok (Jakoš 1992), vzroki za sedanje zaskrbljujoče projekcije o staranju in usihanju prebivalstva v velikem delu Slovenije izhajajo že iz nekaj desetletij nazaj. Zato danes težko razmišljamo o revitalizaciji teh območij; bolj smiselni so napor za zagotavljanje dostojnega življenja tam živečim prebivalcem in za koristno uporabo vse več praznih stavb (Nared s sodelavci 2019c).

Potekajoče demografske spremembe, zlasti staranje prebivalstva in zmanjševanje segmenta delovno aktivnega prebivalstva, zahtevajo ustrezno prilagoditev gospodarskega stroja in socialne oskrbe. Zmanjševanje števila delovno sposobnih bo namreč že v naslednjem desetletju postalo omejitveni dejavnik za gospodarsko rast (UMAR 2016; Kavaš 2019), staranje prebivalstva pa bo imelo občutne posledice tudi za socialo in zdravstveno varstvo, odrazilo pa se bo tudi v zmanjšanju naložb v infrastrukturo zaradi krčenja proračunskih sredstev (Ilc Lavrič 2004; Nared s sodelavci 2019c).

Kot kažejo demografske projekcije v poglavju 8 in kot ugotavljajo posamezni ekonomisti (Kavaš 2019), bo demografski vidik izredno pomemben z vidika medregionalnih razlik, kar bo imelo pomembne posledice za nadaljnji gospodarski razvoj in za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja. Bolj

kot »kako« bo v ospredje stopalo vprašanje, »kje« je upravičeno pričakovati ugodnejši demografski razvoj, v izogib naložbam v neperspektivna območja. Vseeno se je treba zavedati, da je treba tudi na območjih praznjenja poskrbeti za oskrbo in čim kakovostnejše življenje tamkajšnjih prebivalcev.

Vendar pa se je pri iskanju ustreznih prijemov na področju gospodarskega, družbenega, regionalnega in prostorskega razvoja treba zavedati, da so demografske spremembe zelo kompleksen proces s številnimi vzročno-posledičnimi povezavami s številnimi drugimi procesi in pojavi. V tej luči smo osvetlili demografsko-naselbinske tipe z več različnih vidikov, in sicer naravnih razmer, prometne dostopnosti, oskrbe s storitvami splošnega pomena, potreb po stanovanjih ter gospodarske sestave, delovnih mest in dnevne mobilnosti prebivalcev.

Z vidika naravno-geografskih razmer lahko hitro ugotovimo, da so območja hitrejšega demografskega praznjenja gorska in obmejna območja. Demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev se praviloma pojavlja v obmejnih območjih (79 od 112 občin), na severu in severozahodu Slovenije pa hkrati tudi v gorskih območjih (v ožjem pomenu opredelitve gorskih območij). Po širši opredelitvi gorskih območij (Lampič s sodelavci 2017b) se med gorska območja uvrščajo tudi celotna zasavska statistična regija, kočevsko-snežniško območje in Kozjansko. To so območja, ki so tudi v demografsko-naselbinskem tipu s padajočim številom prebivalcev.

Z vidika dostopnosti ugotavljamo, da so vsa območja, ki so oddaljena več kot 45 minut od priključkov na AC in HC, v demografsko-naselbinskem tipu s padajočim številom prebivalcev. Vendar je le na podlagi tega neupravičeno sklepati, da je slaba prometna dostopnost vzrok za neugodne demografske trende. Pretežni del območja severovzhodne Slovenije (podravska in pomurska statistična regija) ima dobro dostopnost do AC priključkov in priključkov do HC, pa je večina občin v tem območju razvrščena v demografsko-naselbinski tip s padajočim številom prebivalcev. Avtocesta A5 (Maribor–Lendava) je bila izgrajena leta 2008, zato lahko predpostavljamo, da učinki te infrastrukture na demografska gibanja še niso zaznani. Tudi sicer bodo ti predvidoma šibkejši zaradi razmeroma šibke gospodarske moči Maribora, verjetno pa tudi zaradi slabše splošne demografske slike. Hkrati opažamo, da bo 3. razvojna os potekala čez območja z negativnimi demografskimi trendi in bistveno izboljšala prometno dostopnost skoraj vseh koroških občin in Občine Črnomelj, kar ima lahko podobne učinke kot na primer ob dolenskem kraku avtoceste (Nared 2007), kjer je izgradnja AC spodbudila živahen demografski in gospodarski razvoj. Glede na to, da je pretežni del občin ob ali v neposredni bližini avtocest uvrščenih v demografsko-naselbinski tip z naraščajočim številom prebivalcev, kljub nekoliko slabši izkušnji s pomurskim krakom lahko sklepamo, da je dobra prometna dostopnost do priključkov na AC in HC pomembna za priselitve in naraščanje števila prebivalcev, gotovo pa to ni edini kriterij. Čeprav Rozman (2015) zaradi zamud v dostavah materiala, oteženega privabljanja delavcev iz drugih regij, uničevanja vozil, slabega ugleda in posledično manjše privlačnosti poslovnega okolja pripisuje odsotnosti tretje razvojne osi velik vpliv na demografski in gospodarski razvoj Koroške. Izgradnja tretje razvojne osi ne bo odpravila vseh težav, prav tako pa tudi ni pričakovati velikih sprememb čez noč.

Podobno Rozman (2019) kot problem za Koroško izpostavlja ukinjanje regionalnih izpostav posameznih državnih služb, kar ima gotovo vpliv na zmanjšanje števila kakovostnih delovnih mest, se pa sicer storitve splošnega pomena (zdravstvena oskrba, osnovno šolstvo, domovi starejših občanov) ne kažejo kot pomemben dejavnik, ki vpliva na demografski razvoj. Ugotavljamo, da država s svojimi storitvami zagotavlja razmeroma enakomerno oskrbo prebivalcev na celotnem območju države (šolstvo, zdravstvo). Celo več, kot izhaja iz študije o dostopnosti do storitev splošnega pomena v Sloveniji (Nared s sodelavci 2016; Nared, Bole in Ciglič 2016; Nared s sodelavci 2017; Nared in Razpotnik Visković 2017; Nared 2018), kjer so avtorji primerjali opremljenost s storitvami in število prebivalcev v posameznem središču, so nadopremljeni predvsem kraji v obmejnih in redkeje naseljenih območjih, ki jih zaznamujejo negativni demografski trendi, obenem pa so podopremljena suburbana zaledja večjih mest, ki se povečini uvrščajo med ruralne občine z naraščajočim številom prebivalcev. Kljub nadopremljenosti redkeje poseljenih in obmejnih območij velja opozoriti, da je treba dostopnost do storitev splošnega pomena ohraniti, četudi se na nekaterih (na primer odmaknjenih območjih) število prebivalcev manjša. Hkrati

opozarjamo, da smo upoštevali le obstoj/lokacijo storitev splošnega pomena, ne pa tudi zmožljivosti storitev (na primer v šolah, bolnišnicah, raven zdravstvene oskrbe ...) ali dejansko časovno dostopnost do storitev, ki pa lahko v obrobni predelih zaostajajo za potrebami prebivalcev (Nared 2020). Kakorkoli, demografske spremembe predstavljajo izziv tudi za opremljenost s storitvami splošnega pomena. Naraščanje deleža starejših bo namreč še povečalo povpraševanje po socialnih in zdravstvenih storitvah ter prostih sobah v domovih za ostarele, kjer že sedaj na prosto mesto čaka prek 11.000 oseb (Pregled ... 2019). Oskrba starejših se bo zagotovo morala okrepiti, pričakujemo pa lahko tudi spremenjene potrebe po različnih storitvah (Nared s sodelavci 2017; Nared 2018; Marot in Kolarič 2019; Černič Mali in Marot 2019; Kostanjšek in Marot 2019).

Tako kot pri zdravstveni oskrbi se tudi pri osnovnem izobraževanju ne kaže povezava med padanjem števila prebivalcev in dostopnostjo do osnovnega izobraževanja. Pomurska in posavska statistična regija sta v celoti v vsaj 15-minutnem intervalu dostopnosti do osnovnega izobraževanja, vendar imata obe negativne demografske trende. Na drugi strani ugotavljamo visoko stopnjo povezanosti med demografsko-naselbinskim tipom in stopnjo izobraženosti prebivalcev, kjer z višjo stopnjo izobrazbe prednjačijo predvsem mesta (Nared s sodelavci 2019c). To je verjetno predvsem posledica lokacije kakovostnejših in na znanju temelječih delovnih mest, ki so značilna za večja urbana središča.

Delovna mesta so pretežno locirana v mestih, kjer število delovnih mest presega število delovno aktivnega prebivalstva in to ne glede na to, ali v mestu število prebivalcev pada ali narašča. Se pa z vidika delovnih mest kaže zlasti velika odvisnost ruralnih občin z naraščanjem števila prebivalcev od bližnjih zaposlitvenih središč. Če je na eni strani močna povezanost med posameznim demografsko-naselbinskim tipom in številom delovnih mest, ki jih občine v posameznem tipu ponujajo, pa težko govorimo o povezavi med demografsko-naselbinskimi tipi in gospodarskim profilom občin. Opazimo le, da je trend močnejšega naraščanja proizvodnega gospodarstva med letoma 2000 in 2013 zaznan zlasti na območjih z negativnim demografskim stanjem, in sicer v občinah Šalovci, Odranci, Dobrovnik in Hodoš (v pomurski statistični regiji) in Markovcih (v podravski statistični regiji).

Zanimivo sliko daje tudi analiza Azinovića in sodelavcev (2019), ki na ravni posameznih naselij v Mestni občini Koper ugotavljajo, da se večina zaposlenih z območij demografskega praznjenja (83 %) na delo vozi v večja naselja, kot sta Koper in Izola. Ti sta centralni naselji svojih občin, zato je ponudba delovnih mest velika. Le 17 % anketirancev se na delo vozi v druga naselja. Prav pomanjkanje delovnih mest je po mnenju anketirancev najpogostejši razlog za izseljevanje, k temu pa dodatno prispevajo še boljše življenjske razmere v večjih mestnih središčih (trgovine, izobraževalne ustanove, rekreacijske površine ...), slabši infrastruktura in prometna dostopnost ... (Azinović s sodelavci 2019).

Potrebe po stanovanjih v precejšnji meri sledijo zgoščanju prebivalcev, pri čemer poleg območij, kjer število prebivalcev hitreje narašča, potrebo po novih stanovanjih izkazujejo tudi sicer demografsko nazadujoče urbane občine s presežkom delovnih mest (Krško, Velenje, Slovenj Gradec, Zagorje ob Savi, Celje in Maribor; Pogačar s sodelavci 2016).

Po osnovni projekciji prebivalstva za celotno obdobje od 2018 do 2038 se bo število prebivalcev povečalo samo v osrednjeslovenski in obalno-kraški statistični regiji, močno pa bo upadlo v pomurski, zasavski, koroški in goriški statistični regiji. Prebivalstvo se bo najbolj postaralo v pomurski, zasavski, koroški in podravski statistični regiji. V Pomurju in na Koroškem bo število starejših od 64 let za trikrat presežlo število otrok. Prebivalstvo bo mlajše od slovenskega povprečja samo v osrednjeslovenski in gorenjski statistični regiji ter v statistični regiji jugovzhodna Slovenija. Obalno-kraška statistična regija bo ohranila razmeroma visoko vrednost indeksa starosti, ki je za statistično regijo značilna že vsa zadnja desetletja.

Močnejše upadanje števila mlajšega prebivalstva v starosti 0 do 24 je mogoče pričakovati v najbolj depopulacijskih statističnih regijah in v obalno-kraški statistični regiji. Podobno velja tudi za starostni kontingent mlajše delovne sile (25 do 44 let), v obalno-kraški statistični regiji pa bodo ta upad nadomestile priselitve. Starostni kontingent med 45 in 64 leti med projekcijskimi obdobji številčno najmanj niha, saj ne zajema generacij z najnižjim številom rojenih. Delež starih 65 let in več bo narasel povsod,

najbolj pa v pomurski, koroški, zasavski, podravski in goriški statistični regiji, kjer bo presegel 30 % od celotnega prebivalstva. Od ostalih statističnih regij odstopa osrednjeslovenska, kjer bo delež starejšega prebivalstva v skupnem predstavljal okrog 25 %.

Na podlagi analiz smo opredelili demografsko najbolj ogrožena območja:

- pomurska statistična regija, ki vključuje vse pomurske občine vključno z Mestno občino Murska Sobota;
- območje Haloze - Ormož, ki vključuje sedem haloških občin (Makole, Žetale, Majšperk, Podlehnik, Videm, Cirkulane in Zavrč) in tri občine na območju upravne enote Ormož (Sveti Tomaž, Ormož in Središče ob Dravi);
- koroška statistična regija, ki vključuje vse koroške občine vključno z Mestno občino Slovenj Gradec;
- Zasavje, ki vključuje urbane občine Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik;
- kočevsko-belokranjsko območje, ki vključuje večino občin zahodnega in južnega dela statistične regije jugovzhodna Slovenija vzdolž državne meje s Hrvaško – Sodražica, Loški Potok, Osilnica, Kostel, Kočevje, Semič, Črnomelj in Metlika;
- območje severozahodne Gorenjske, ki obsega gorate občine Kranjska Gora, Jesenice, Gorje, Bled in Bohinj;
- obmejno območje primorsko-notranjske regije, ki vključuje občine Pivka, Ilirska Bistrica, Loška dolina in Bloke;
- območje zgornjega in srednjega Posočja, ki vključuje gorate in hribovite občine Kanal, Tolmin, Kobarid, Bovec in Cerkno.

Našteta območja zajemajo dobro tretjino površine Slovenije in slovenskih občin, dobro četrtno slovenskih naselij in petino slovenskega prebivalstva leta 2018. Gostota poselitve z izjemo Zasavja ali Pomurja znaša dve tretjini slovenskega povprečja ali manj. Najredkeje poseljena so območja v Posočju in na jugu Slovenije vzdolž meje s Hrvaško. Velik del površine je gorate ali hribovite. Z izjemo Zasavja so območja obmejna. Tako opredeljena demografsko najbolj ogrožena območja zajemajo 74 občin, 54 od teh spada med obmejna problemska območja.

Zlasti zaskrbljujoče je, da med problemske spada kar sedem od enajstih mestnih občin, ki bodo po osnovni projekciji 2018/2038 izgubile več kot 5 % prebivalstva.

Na področju demografskega razvoja deli Slovenija usodo razvitejših evropskih držav: prebivalstvo je doseglo svoj zenit in se hitro stara, njegovo obnavljanje je odvisno od migracij, projekcije pa napovedujejo hitro zaostrovanje razmer s perečimi posledicami na številnih področjih.

Demografske analize kažejo na nadaljevanje zgoščanja prebivalcev v osrednjeslovenski statistični regiji in ob večjem delu avtocestnega križa ter na upad števila prebivalcev v posameznih mestih in obsežnih obmejnih območjih. S tem se v prostorskem in strukturnem smislu uresničujejo napovedi izpred desetletij, ko so avtorji začeli opozarjati na demografsko ogroženost Slovenije in pričakovane prostorske posledice demografskih sprememb. Žal opozorila stroke niso naletela na plodna tla in posledice vse bolj trkajo na vrata. Da bi preprečili negativne učinke demografskih sprememb, smo prepozni, potrebni pa so sistematični ukrepi, da jih ublažimo.

12 VIRI IN LITERATURA

- ALLEA 2014: Mastering Demographic Change in Europe. Austrian Academy of Sciences, Finnish Academy of Science and Letters, German National Academy of Sciences Leopoldina, Polish Academy of Sciences, Royal Danish Academy of Sciences and Letters, Royal Society, Royal Swedish Academy of Sciences, Swiss Academies of Arts and Sciences. Medmrežje: <https://allea.org/academies-issue-recommendations-on-mastering-demographic-change-in-europe/> (11. 11. 2019).
- Amran, G., Bélanger, A., Conte, A., Gailey, N., Ghio, D., Grapsa, E., Jensen, K., Loichinger, E., Marois, G., Muttarak, R., Potančoková, M., Sabourin, P., Stonawski, M. 2019: Demographic Scenarios for the EU - Migration, Population and Education. Luxembourg. DOI: <https://doi.org/10.2760/590301>
- Antrop, M. 2004: Landscape Change and the Urbanization Process in Europe. *Landscape and Urban Planning* 67-1-4. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(03\)00026-4](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(03)00026-4)
- Azinovič, L., Babič, M. A., Dolenc, Ž., Kenda, L., Kožuh, K., Krasti, R., Nedoh, M., Praček, P., Špeh, K., Vaš, D. Nared, J. 2019: Praznjenje naselij v zaledju Kopra: vzroki in možne rešitve. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.
- Bevc, M., Uršič, S. 2013: Selitve kot razvojni dejavnik Slovenije in njenih regij. Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana.
- Bevc, M., Zupančič, J., Lukšič-Hacin, M. 2004: Migracijska politika in problem bega možganov. Raziskovalna naloga, Inštitut za ekonomska raziskovanja, Inštitut za narodnostna vprašanja. Ljubljana.
- Black, R., Bennett, S. R. G., Thomas, S. M., Beddington, J. R. 2011: Migration as Adaptation. *Nature* 478. DOI: <https://doi.org/10.1038/478477a>
- Bökemann, D. 1982: Theorie der Raumplanung: Regionalwissenschaftliche Grundlagen für die Stadt-, Regional- und Landesplanung. München, Wien.
- Bole, D., Nared, J. 2010: Contemporary development issues in the Alps. *Regions Magazine* 280-1. DOI: <https://doi.org/10.1080/13673882.2010.9668765>
- Bole, D., Nared, J., Zorn, M. 2016: Small Urban Centers in the Alps and their Development Issues. *Sustainable Development in Mountain Regions: Southeastern Europe*. Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-20110-8_18
- Boljka, U., Narat, T., Petrič, G., Ramovič, S., Topolovec, N., Krmelj, M. 2017: Primerjalna analiza dobrih praks za dvig rodnosti v mednarodni perspektivi. Končno poročilo, Inštitut RS za socialno varstvo. Ljubljana.
- Breznik, J., Brezovar, Ž., Ocvirk, N., Špilej, N., Zidar, M. 2019: Dostopnost zelenih površin za starejše občane v majhnih mestih Slovenije. Poročilo projekta, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Brown, O. 2008: Migration and Climate Change. International Organization for Migration Geneva. Medmrežje: https://www.ipcc.ch/apps/nj-lite/srex/nj-lite_download.php?id=5866 (11. 11. 2019).
- Brunetta, G., Rotondi, G. 1991: Urban and rural fertility in Italy: regional and temporal changes. *The Geographical Approach to Fertility*. Kiel.
- Burcin, B., Kučera, T. 2000: Changes in Fertility and Mortality in the Czech Republic: An Attempt of Regional Demographic Analysis. *New Demographic Faces of Europe*. Berlin.
- Cappelen, A., Castellacci, F., Fagerberg, J., Verspagen, B. 2003: The Impact of EU Regional Support on Growth and Convergence in the European Union. *Journal of Common Market Studies* 41-4. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00438>
- Champion, A. G. 2001: A Changing Demographic Regime and Evolving Poly centric Urban Regions: Consequences for the Size, Composition and Distribution of City Populations. *Urban Studies* 38-4. DOI: <https://doi.org/10.1080/00420980120035277>
- Ciscar, J.-C., Iglesias, A., Feyen, L., Szabo, L., Van Regemorter, D., Amelung, B., Nicholls, R., Watkiss, P., Christensen, O. B., Dankers, R., Garrote, L., Goodess, C. M., Hunt, A., Moreno, A., Richards, J., Soria, A. 2011: Physical and Economic Consequences of Climate Change in Europe. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 108-7. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.1011612108>

- Černe, A. 1999: Questions of Regional Development in Slovenia. Dela 14. Ljubljana.
- Černe, A., Gulič, P. 1999: Prostorska politika države. Urbani izziv 10-1. Ljubljana.
- Černič Istenič, M. 2010: Studying fertility behavior of farm population as a contribution to understanding overall low fertility trends: The case of Slovenia. From Community to Consumption: New and Classical Themes in Rural Sociological Research. Bingley. DOI: [https://doi.org/10.1108/S1057-1922\(2010\)0000016009](https://doi.org/10.1108/S1057-1922(2010)0000016009)
- Černič Istenič, M., Kveder, A. 2008: Urban-Rural Life Setting as the Explanatory Factor of Differences in Fertility Behaviour in Slovenia. Informatica 32.
- Černič Mali, B., Marot, N. 2019: Izzivi zagotavljanja storitev splošnega pomena za starejše v težje dostopnih podeželskih območjih: Primer Idrijsko-Cerkljanskega. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.
- De Beer, J., Deerenberg, I. 2007: An Explanatory Model for Projecting Regional Fertility Differences in the Netherlands. Population Research and Policy Review 26. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11113-007-9040-y>
- Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledice. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, 2016.
- Demšar Mitrovič, P., Žaucer, T., Križman Miklavčič, J., Lupše, I., Benčina, M. 2019: Mobilnost starejših kot izziv v starajoči se družbi. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.
- Drobne, S. 2003: Modelling Accessibility Fields in Slovene Municipalities. SOR '03 proceedings. Ljubljana.
- Drobne, S. 2012: Izračun povprečne dostopnosti do najbližjega priključka na avtocesto ali hitro cesto po občinah Republike Slovenije v letu 2011. Projektna naloga, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Drobne, S. 2014: Izračun povprečne dostopnosti do najbližjega priključka na avtocesto ali hitro cesto po občinah Republike Slovenije v letu 2013. Projektna naloga, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Drobne, S. 2016: Izračun povprečne dostopnosti do najbližjega priključka na avtocesto ali hitro cesto po občinah Republike Slovenije v letu 2015. Projektna naloga, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Drobne, S., Bogataj, M. 2005: Korekcija (časovne) razdalje v postopku modeliranja dostopnosti v rastrskem GIS-u. Informatika kot temelj povezovanja: zbornik posvetovanja. Ljubljana.
- Drobne, S., Paliska, D. 2015: Average transport accessibility of the Slovenian municipalities to the nearest motorway or expressway access point = Povprečna prometna dostopnost občin Slovenije do najbližjega priključka avtoceste ali hitre ceste. Geodetski vestnik 59-3. DOI: <https://doi.org/10.15292/geodetski-vestnik.2015.03.486-519>
- Drobne, S., Paliska, D., Fabjan, D. 2004: Rastrski pristop dvostopenjskega modeliranja dostopnosti v GIS-u. Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2003–2004. Ljubljana.
- Drozg, V. 2005: Koncepti policentrične ureditve Slovenije. Dela 24. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.24.147-158>
- DVK. Medmrežje: https://volitve.gov.si/lv2014/udelezba/obcine_naziv.html (11. 11. 2019).
- ESPON Town 2014. Medmrežje: <https://www.espon.eu/programme/projects/espon-2013/applied-research/town—small-and-medium-sized-towns> (25. 2. 2016).
- EUROSTAT 2017: People in the EU – statistics on demographic changes. Medmrežje: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_in_the_EU_-_statistics_on_demographic_changes (23. 9. 2019).
- EUROSTAT POPULATION PROJECTIONS 2019 – EUROPOP2019 (2018/2100). Medmrežje: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=proj_18np&lang=en (1. 9. 2019).
- Fagnani, J. 1991: Fertility in France: the influence of urbanization. The Geographical Approach to Fertility. Kiel.

- Findlay, A. M., Borgreard, L. E. 1995: Demography, destiny and population policies. *Applied Geography* 15-3. DOI: [https://doi.org/10.1016/0143-6228\(95\)00003-MI](https://doi.org/10.1016/0143-6228(95)00003-MI)
- Fox, J., Klüsener, S., Myrskylä, M. 2019: Is a Positive Relationship Between Fertility and Economic Development Emerging at the Sub-National Regional Level? Theoretical Considerations and Evidence from Europe. *European Journal of Population* 35-3. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9485-1>
- Global age – friendly Cities: A guide. World Health Organization, Pariz, 2007.
- Gloersen, E., Bausch, T., Hurel, H., Pfefferkorn, W., Dal Fiore, F., Ratti, C., Zavodnik Lamovšek, A. 2012: Strategy Development for the Alpine Space. Medmrežje: https://www.alpine-space.eu/wp-content/uploads/2022/11/strategy_development_project_final_report.pdf (11. 11. 2019).
- Glusker, A. I., Dobie, S. A., Madigan, D., Rosenblatt, R. A., Larson, E. H. 2000: Differences in Fertility Patterns Between Urban and Rural Women in Washington State, 1983–1984 to 1993–1994. *Women and Health* 31-1. DOI: https://doi.org/10.1300/J013v31n01_04
- Gosar, A. 1993: Sodobni pogled na prekomejno sodelovanje na območju italijansko-avstrijsko-slovenske tromeje. Dela 10.
- Gosar, A. 1995: Nekatere sodobne socialnogeografske značilnosti prebivalstvene sestave Slovenije s posebnim ozirom na medregionalne selitve. Regionalni vidiki demografske politike Slovenije. Ljubljana.
- Gosar, L. 1980a: Demografske projekcije v prostorskem planiranju. Ljubljana.
- Gosar, L. 1980b: Analitične projekcije prebivalstva. *Geografski vestnik* 52.
- Gulič, P. 1991: Vloga in pomen naravnih dejavnikov pri regionalnem razvoju in regionalizaciji Slovenije. Regionalni razvoj in regionalizacija, analiza stanja in predlogi za spremembe (1991–1993). I. faza. Ljubljana.
- Hank, K. 2001: Regional fertility differences in Western Germany: an overview of the literature and recent descriptive findings. *International Journal of Population Geography* 7-4. DOI: <https://doi.org/10.1002/ijpg.228>
- Harris, B. 2017: These mega-trends are shaping the future of Europe. Medmrežje: <https://www.weforum.org/agenda/2017/10/the-demographics-that-are-changing-europe/> (11. 11. 2019).
- Heaton, T. B., Lichter, D. T., Amoteng, A. 1989: The Timing of Family Formation: Rural–Urban Differentials in First Intercourse, Childbirth, and Marriage. *Rural Sociology* 54-1.
- Ilc Lavrič, R. 2004: Partnerstvo med javnim in zasebnim sektorjem – nova perspektiva v regionalnem razvoju. Zbornik VI. slovenskih regionalnih dnevov. Ljubljana.
- Jakoš, A. 1989: Od demografsko ogroženih območij do demografske ogroženosti Slovenije. Urbani izziv 10.
- Jakoš, A. 1992: Demografski potencial države Slovenije. Nacionalna strategija prostorskega razvoja Slovenije. Postojna.
- Jakoš, A. 1996: Projekcije prebivalstva/Analize in projekcije demografskega razvoja v Sloveniji do leta 2020 po občinah za potrebe prostorskega plana. Ljubljana.
- Jakoš, A. 2009: Načrtovanje, demografija in Slovenija. Urbani izziv 20-1.
- Josipovič, D. 2004: Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji. Ljubljana.
- Kalwij, A. 2010: The impact of family policy expenditure on fertility in western Europe. *Demography* 47-2. DOI: <https://doi.org/10.1353/dem.0.0104>
- Kavaš, D. 2014: Regionalna politika v Sloveniji po vključitvi v Evropsko unijo. Doktorska disertacija, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Kavaš, D. 2019: Ocena vpliva demografskih in tehnoloških trendov na slovenski trg dela na nacionalni in regionalni ravni. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.
- Kerbler, B. 2015: Population aging in Slovenia: A spatial perspective. *Acta geographica Slovenica* 55-2. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/AGS.1885>
- Klančičar Schneider, K. 2014: Problemska analiza prenove degradiranih industrijskih območij na primeru občine Trbovlje. Magistrsko delo, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.

- Klemenčič, V. 1971: Prostorska diferenciacija Slovenije po selitveni mobilnosti prebivalstva. Geografski zbornik 12.
- Klemenčič, V. 1972: Geografija prebivalstva. Geografski vestnik 44.
- Klemenčič, V. 1976: Regionalno demografski razvoj Slovenije III.: III. faza. Ljubljana.
- Klemenčič, V. 1978: Grenzregionen und nationale Minderheiten = Socialno-geografski problemi obmestnih in obmejnih območij. Geographica Slovenica 8.
- Klugman, J. 2009: Overcoming Barriers: Human Mobility and Development. Human Development Report 2009. Houndmills.
- Kostanjšek, B., Marot, N. 2019: Trendi oskrbe z osnovnimi dobrinami na težje dostopnih območjih in predlogi alternativnih rešitev na primeru Idrijsko-Cerkljanskega. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.
- Koščak, M. 1992: Možnosti razvoja slovenskega podeželja. Nacionalna strategija prostorskega razvoja Slovenije. Postojna.
- Kovačič, M., Perpar, A., Gosar, L. 2002: Členitev podeželja v Sloveniji. Sodobno kmetijstvo 35-2.
- Kovačič, M., Gosar, L., Fabijan, R., Perpar, A. 2000: Razvojno-tipološka členitev podeželja v Republiki Sloveniji. Ljubljana.
- Kožuh Novak, M., Obersnel Kveder, D., Černič Istenič, M., Šircelj, M., Vehovar, V. 1998: Rodnostno vedenje Slovencev. Ljubljana.
- Krevs, M. 1999: Glavne razlike v življenjski ravni med slovenskimi mestnimi, obmestnimi in podeželskimi območji. Dela 14.
- Kukovič, S. 2018: Coping with Demographic Challenges: Case of Slovenian Local Communities. Journal of Comparative Politics 11-2.
- Kulu, H. 2005: Migration and Fertility: Competing Hypotheses Re-examined. European Journal of Population 21. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10680-005-3581-8>
- Kulu, H. 2006: Fertility of internal migrants: comparison between Austria and Poland. Population, Space and Place 12-3. DOI: <https://doi.org/10.1002/psp.406>
- Kulu, H. 2013: Why Do Fertility Levels Vary between Urban and Rural Areas? Regional Studies 47-6. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2011.581276>
- Kulu, H., Vikat, A., Andersson, G. 2007: Settlement size and fertility in the Nordic countries, Population Studies 61-3. DOI: <https://doi.org/10.1080/00324720701571749>
- Lampič, B., Cigale, D., Kušar, S., Potočnik Slavič, I., Foški, M., Zavodnik Lamovšek, A., Barborič, B., Meža, S., Radovan, D. 2017a: Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra. Končno poročilo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Geodetski inštitut Slovenije. Ljubljana.
- Lampič, B., Cigale, D., Kušar, S., Potočnik Slavič, I., Zupančič, J. 2017b: Gorska in obmejna območja. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050. Zaključno poročilo, Ministrstvo za okolje in prostor RS. Ljubljana.
- Leo, C., Anderson, K. 2006: Being Realistic about Urban Growth. Journal of Urban Affairs 28-2. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.0735-2166.2006.00266.x>
- Lesthaeghe, R. 2010: The Unfolding Story of the Second Demographic Transition. Population and Development Review 36-2. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00328.x>
- Maier, J. 1987: Entwicklungspolitik für periphere Räume – eine Auseinandersetzung zwischen regionaler Abhängigkeit und regionaler Selbstverwirklichung. Dela 5.
- Malačič, J. 1985: Sodobno obnavljanje prebivalstva in delovne sile. Ljubljana.
- Malačič, J. 2006: Demografija: teorija, analiza, metode in modeli. Ljubljana.
- Marot, N., Kolarič, Š. 2019: Integracija kot upravljavski model zagotavljanja storitev splošnega pomena v spremenjenih demografskih razmerah. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana.

- Martí-Henneberg, J. 2005: Empirical Evidence of Regional Population Concentration in Europe, 1870-2000. *Population, Space and Place* 11-4. DOI: <https://doi.org/10.1002/psp.373>
- Martinez Fernandez, C., Kubo, N., Noya, A., Weyman, T. 2012: *Demographic Change and Local Development: Shrinkage, Regeneration and Social Dynamics*. Pariz. DOI: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264180468-en>
- Marzelli, S., Linzmeyer, F. 2015: Transnational needs of sustainable spatial development in the Alps: results from an analysis of policy documents. *Acta geographica Slovenica* 55-2. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS.1585>
- McLeman, R., Smit, B. 2006: Migration as an Adaptation to Climate Change. *Climatic Change* 76-1–2. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10584-005-9000-7>
- MGRT 2019: Regionalni razvoj, zakonodaja. Medmrežje: <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-gospodarski-razvoj-in-tehnologijo/zakonodaja/> (23. 9. 2019).
- Michielin, F. 2004: Lowest low fertility in an urban context: the role of migration in Turin, Italy. *Population, Space and Place* 10-4. DOI: <https://doi.org/10.1002/psp.337>
- Mulder, C., Wagner, M. 2001: The Connection between Family Formation and First-time Home Ownership in the Context of West Germany and the Netherlands. *European Journal of Population* 17. DOI: <https://doi.org/10.1023/A:1010706308868>
- Nared, J. (ur.) 2020: *Atlas on Quality of Life in Slovenia*. Luxembourg.
- Nared, J. 2002: Razvitost slovenskih občin in nadaljnje razvojne perspektive. *Geografski vestnik* 74-2.
- Nared, J. 2004: Prostorski učinki zakona o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji. *IB revija* 38-1–2.
- Nared, J. 2007: *Prostorski vplivi slovenske regionalne politike*. Ljubljana.
- Nared, J. 2018: *Local Self-government Reforms in Slovenia: Discourse on Centrality and Peripherality. Nature, Tourism and Ethnicity as Drivers of (De)Marginalization: Insights to Marginality from Perspective of Sustainability and Development*. Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-59002-8_17
- Nared, J., Bole, D., Breg Valjavec, M., Ciglič, R., Černič Istenič, M., Goluža, M., Kozina, J., Lapuh, L., Razpotnik Visković, N., Repolusk, P., Rus, P., Tiran, J. 2016: Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena. Končno poročilo, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Nared, J., Bole, D., Breg Valjavec, M., Ciglič, R., Goluža, M., Kozina, J., Razpotnik Visković, N., Repolusk, P., Rus, P., Tiran, J., Černič Istenič, M. 2017: Centralna naselja v Sloveniji leta 2016. *Acta geographica Slovenica* 57-2. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/AGS.4606>
- Nared, J., Bole, D., Ciglič, R. 2016: Določanje stičnih naselij za vrednotenje opremljenosti naselij s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena. *Digitalni podatki, GIS v Sloveniji* 13. Ljubljana.
- Nared, J., Hudoklin, J., Kavaš, D., Zavodnik Lamovšek, A. 2019a: Povezovanje prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni. Ljubljana.
- Nared, J., Repolusk, P., Černič Istenič, M., Trobec, A., Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S., Foški, M., Mrak, G., Rozman, U. 2019b: Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja. Končno poročilo, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Ljubljana. Medmrežje: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/Celovita_demografska_analiza_podezelska_urbana_obmocja.pdf (9. 2. 2023).
- Nared, J., Repolusk, P., Ercegovič, J., Korenč, V., Krušec, K., Turnšek, V. 2019c: Socialnoekonomske značilnosti demografskih tipov slovenskih občin in njihov prihodnji demografski razvoj. *Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj* 7. Ljubljana.
- Nared, J., Repolusk, P., Kavaš, D., Zavodnik Lamovšek, A., Čok, G., Mrak, G. 2022: Spodbujanje razvoja obmejnih problemskih območij v Sloveniji. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789610506713>
- Nared, J., Razpotnik Visković, N. 2016: Somestja v Sloveniji. *Geografski vestnik* 88-2. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/GV88203>

- Neyer, G. 2003: Family Policies and Low Fertility in Western Europe. Medmrežje: <http://hdl.handle.net/10086/14394> (11. 11. 2019).
- Nimwegen, N. 2013: Population change in Europe: turning challenges into opportunities. Genus 69-1. Odnosi med generacijami in spoloma na kmetijah v Sloveniji. Zaključno poročilo o rezultatih opravljenega raziskovalnega dela na projektu v okviru CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«. ZRC SAZU, Ljubljana, 2008.
- OECD 2015: Elderly Population. OECD Data. Medmrežje: <http://data.oecd.org/pop/elderly-population.htm> (11. 11. 2019).
- OECD 2018: International Migration Outlook 2018 – Slovenia. Paris. DOI: https://doi.org/10.1787/migr_outlook-2018-39-en
- OECD 2019a: Country cases reports. Medmrežje: <https://www.oecd.org/cfe/leed/demographicchange.htm> (23. 9. 2019).
- OECD 2019b: Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators. Medmrežje: https://www.oecd-ilibrary.org/deliver/soc_glance-2019-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2Fsoc_glance-2019-en&mimeType=pdf (11. 11. 2019).
- Pečar, J. 1999: Bela knjiga o regionalnem razvoju Slovenije. IB revija 33-2–3.
- Pečar, J. 2014: Obmejna problemska območja 2017. Strokovne podlage UMAR. Ljubljana.
- Pečar, J. 2017: Kako živimo v regijah. Ljubljana.
- Pečar, J. 2018: Indeks razvojne ogroženosti regij 2014–2020, metodologija izračuna. Delovni zvezek 27-4.
- Piry, I. 2006: Vpliv programov predpristopne pomoči EU na razvoj obmejnih območij Slovenije v obdobju 1994–2004. Dela 25.
- Plut, D. 1989: Onesnaženje in prostorski razvoj Slovenije. Dela 6.
- Plut, D. 1993: Regionalni razvoj Slovenije v luči uravnoteženo trajnega, sonaravnega razvoja. Dela 10.
- Plut, D. 1998: Slovenija in sonaravna regionalna evropska politika. Regionalizem v Sloveniji. Ljubljana.
- Plut, D. 2004: Okoljske razsežnosti Strategije gospodarskega razvoja Slovenije (2001–2006). Geografski vestnik 76-1.
- Pogačar, P., Kušar, S., Cof, A., Černe, B., Zenkovič, N. 2016: Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo – PROSO. Medmrežje: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/Opredelitev_in_dolocitev_prednostnih_obmocij_za_stanovanjsko_oskrbo.pdf (12. 12. 2019).
- Pogačnik, A., Sitar, M., Lavrač, I., Kobal, J., Peterlin, M., Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S., Žaucer, T., Konjar, M., Trobec, B., Soss, K., Pichler-Milanović, N. 2010: Analiza razvojnih virov in scenarijev za modeliranje funkcionalnih regij. Projektna naloga, poročilo četrte faze, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Popis prebivalstva 1991. Medmrežje: https://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1991.asp (11. 11. 2019).
- Poročilo o staranju 2015 – povzetek. Ministrstvo za finance Republike Slovenije. Ljubljana.
- POS 2018: Informacija o Poročilu o staranju 2018 – povzetek s poudarkom na Sloveniji. Medmrežje: http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/tekgib/Informacija_o_Porocilo_o_staranju_2018_povzetek_s_pudarkom_na_Sloveniji.pdf (11. 11. 2019).
- Praper, S. 1993: Ponudba in povpraševanje po prostoru na ravni regij. Regionalni razvoj in regionalizacija Slovenije: analiza stanja in predlogi za spremembe – 3. faza. Ljubljana.
- Pregled prošelj in prostih mest v domovih za starejše in posebnih socialno varstvenih zavodih. Medmrežje: <https://servis.ssz-slo.si/porocilo.pdf> (9. 11. 2019).
- Premzl, V., Pšunder, M. 1993: Filozofija, metodologija in vizija razvoja podeželja. Dela 10.
- Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, 2014. Medmrežje: https://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PRP_NOVA/Novice/2018/Programme_2014SI06RDNP001_7_1_sl.pdf (11. 11. 2019).
- Prostorski red Slovenije. Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana, 2004.

- Ravbar, M. 1995: Zasnova poselitve v luči regionalnega razvoja Slovenije. IB revija 29-11–12.
- Ravbar, M. 1997: Slovene cities and suburbs in transformation. Geografski zbornik 37.
- Ravbar, M. 1999: General Characteristics of Border Areas in Slovenia. Geographica Slovenica 31.
- Ravbar, M. 2000: Regionalni razvoj slovenskih pokrajin. Geographica Slovenica 33.
- Ravbar, M. 2002: Sodobne težnje v razvoju prebivalstva in delovnih mest: pot k sonaravnemu in decentraliziranemu usmerjanju poselitve v Sloveniji? IB revija 36.
- Ravbar, M., Vrišer, I., Plut, D., Šircelj, M., Cigale D. 2000: Omrežje naselij in prostorski razvoj Slovenije. Inštitut za geografijo. Ljubljana. Medmrežje: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostorski_razvoj/prostor2020/2_2_dokument.pdf (12. 11. 2019).
- Regions 2020. Bruselj, 2008. Medmrežje: https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/regions2020_en.pdf (1. 3. 2023).
- Reher, D. S. 1998: Family Ties in Western Europe: Persistent Contrasts. Population and Development Review 24-2. DOI: <https://doi.org/10.2307/2807972>
- Rozman, U. 2015: Strategija razvoja glavnega prometnega omrežja na Koroškem. Dravograd.
- Rozman, U. 2019: Razvojni problemi in priložnosti koroške statistične regije z vidika demografskih sprememb. Demografske spremembe in regionalni razvoj, Regionalni razvoj 7. Ljubljana
- RS MF 2017: Country Fiche on Pension for the Republic of Slovenia. Medmrežje: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/final_country_fiche_si.pdf (12. 11. 2019).
- Rus, P. 2017: Razmerja med funkcijskimi in upravnimi mejami v managementu. Doktorska disertacija, Fakulteta za management Univerze na Primorskem. Koper.
- Rus, P., Razpotnik Visković, N., Nared, J. 2013: Upravljanje območij z vidika sprememb funkcijskih zaledij centralnih krajev: primer Gorenjske. Gorenjska v obdobju globalizacije. Bled.
- Sambt, J. 2005: Dolgoročne projekcije izdatkov za zdravstvo in dolgotrajno oskrbo s pomočjo metode generacijskih računov. IB revija 3.
- Sambt, J. 2017: Demografska slika Slovenije. Strokovni posvet Rodnost v Sloveniji. Ljubljana, 22. 6. 2017.
- SiStat 2019. Medmrežje: <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl> (7. 5. 2019).
- Slovenija pred demografskimi izzivi 21. stoletja: zbornik 11. mednarodne multikonference Informacijska družba - IS 2008, 13.–14. oktober 2008. Ljubljana.
- Stanovnik, T. 1995: Izobrazba, dohodek in socialnoekonomski status prebivalcev Slovenije. IB revija 29-8–9.
- STEP 2025 2014: Urban Development Plan Vienna. Vienna.
- Sterlacchini, A. 2008: R&D, Higher Education and Regional Growth: Uneven Linkages among European Regions. Research Policy 37-6–7. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2008.04.009>
- Stockholm City Plan. City Planning Administration, Stockholm, 2018.
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050. Osnutek. Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana, 2019.
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana, 2004.
- Strategija razvoja Slovenije do 2030. Vlada Republike Slovenije, Ljubljana, 2017.
- SURS 2017a: Projekcije 2015. Medmrežje: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6584> (20. 9. 2019).
- SURS 2017b: Metodološko pojasnilo, delovne migracije. Medmrežje: <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8147> (13. 3. 2019).
- SURS 2018a: Rojeni in umrli – podatki o stopnji rodnosti. Medmrežje: <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/95> (12. 11. 2019).
- SURS 2018b: Pričakovana življenjska soba – podatki za Slovenijo. Medmrežje: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8187> (12. 11. 2019).
- SURS 2018c: STAGE. Medmrežje: <http://gis.stat.si/> (6. 6. 2019).
- SURS 2019: Število in sestava prebivalstva. Medmrežje: <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/104> (12. 11. 2019).
- SURS 2021a: V letu 2020 je umrlo 24.016 prebivalcev Slovenije. Medmrežje: <https://www.stat.si/statweb/News/Index/9633> (13. 2. 2023).

- SURS 2021b: V 2020 se je iz Slovenije vsak teden odselilo povprečno 111 slovenskih in 228 tujih državljanov. Medmrežje: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9650> (13. 2. 2023).
- SURS 2022: Prvič po 2008 umrlo več moških kot žensk. Medmrežje: <https://www.stat.si/statweb/News/Index/10413> (13. 2. 2023).
- Šarec, A. 2004: Petnajststrediščna Slovenija? Policentrični razvoj in regionalizacija Slovenije. Urbani izziv 15–1. DOI: <https://doi.org/10.5379/urbani-izziv-2004-15-01-004>
- Šircelj, M. 1998: Demografski razvoj Slovenije. IB revija 32.
- Šircelj, V. 2006: Rodnost v Sloveniji od 18. do 21. stoletja. Ljubljana.
- The London Plan. Mayor of London, London, 2016.
- Thygesen, L. C., Knudsen, L. B., Keiding, N. 2005: Modelling regional variation of first-time births in Denmark 1980–1994 by an age-period-cohort model. Demographic Research 13.
- Tromans, N., Natamba, E., Jefferies, J. 2009: Have women born outside the UK driven the rise in UK births since 2001? Population Trends 136. DOI: <https://doi.org/10.1057/pt.2009.17>
- UMAR 2016: Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledic. Ljubljana.
- UMAR 2017: Strategija dolgožive družbe. Medmrežje: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/UMAR_SDD.pdf (12. 11. 2019).
- UN 2018: World Population Policies 2015: Highlights (ST/ESA/SER.A/373). New York.
- Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij. Uradni list Republike Slovenije 22/2011, 97/2012, 24/2015, 35/2017 in 101/2020. Ljubljana.
- Vertot, N. 2009: Prebivalstvo Slovenije danes in jutri, 2008–2060: projekcije prebivalstva EUROPOP2008 za Slovenijo. Ljubljana.
- Vertot, N. 2010: Starejše prebivalstvo v Sloveniji. Ljubljana.
- Vojtečhovská, P. 2000: Population Development in Poland. New Demographic Faces of Europe. Berlin.
- Vrišer, I. 1978: Slovensko urbano omrežje in policentrični razvoj. Zbornik II. Slovensko-slovaškega geografskega simpozija. Maribor.
- Wolf, D. A., Amirkhanyan, A. A. 2010: Demographic Change and Its Public Sector Consequences. Public Administration Review (Special Issue) 70. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2010.02242.x>
- Zakharov, S. V., Ivanova, E. I. 1996: Regional Fertility Differentiation in Russia: 1959–1994. Studies on Russian Economic Development 7–4.
- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja – ZSRR-2. Uradni list Republike Slovenije 20/2011, 57/2012, 46/2016. Ljubljana.
- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3). Uradni list Republike Slovenije 199/2021. Ljubljana.
- Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij. Uradni list Republike Slovenije 108/2006 – uradno prečiščeno besedilo, 9/2011, 31/2018 in 181/2021. Ljubljana.
- Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S. 2017: Funkcionalna urbana območja. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050. Končno poročilo, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Zavodnik Lamovšek, A., Vidmar, K., Drobne, S. 2016: Gibanje gospodarskega profila na lokalni ravni: študija primera Slovenije 2000–2013 = Dynamics of the economic profile at the local level: the case study of Slovenia in 2000–2013. Geodetski vestnik 60–3.
- Zupančič, J. (ur.) 2001: Družba in prostorski razvoj Slovenije. Ljubljana.

13 SEZNAM SLIK

Slika 1: Gibanje števila prebivalcev v slovenskih občinah med letoma 2008 in 2017.	12
Slika 2: Shema metodološkega pristopa k izdelavi Celovite demografske analize s projekcijami za podeželska in urbana območja.	16
Slika 3: Uvrstitev slovenskih občin v demografsko-naselbinske tipe. Na zemljevidu so že prikazane spremembe petih občin, ki so bile pri demografsko homogenih območjih uvrščene v soroden tip. Izračuni po tipih (razen projekcij) so narejeni brez omenjenih petih izjem (Nared s sodelavci 2019c, 51).	27
Slika 4: Primerjava rezultatov osnovne demografske projekcije 2018/2038 in projekcije EUROPOP2018 za velike starostne skupine.	32
Slika 5: Število živorojenih v Sloveniji med letoma 1954 in 2018 (SiStat 2019).	33
Slika 6: Indeks rasti števila prebivalcev po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038, 2018 = 100 (SiStat 2019).	36
Slika 7: Spreminjanje indeksa starosti po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	36
Slika 8: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 0 do 24 let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	37
Slika 9: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 25 do 44 let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	37
Slika 10: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 45 do 64 let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	38
Slika 11: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 65 in več let po demografsko-naselbinskih tipih – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	38
Slika 12: Gibanje števila prebivalcev glede na osnovno projekcijo med letoma 2018 in 2038 po demografsko homogenih območjih.	40
Slika 13: Indeks starosti leta 2018 po demografsko homogenih območjih.	41
Slika 14: Indeks starosti leta 2028 po demografsko homogenih območjih.	42
Slika 15: Indeks starosti leta 2038 po demografsko homogenih območjih.	43
Slika 16: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 0–24 let.	45
Slika 17: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 25–44 let.	46
Slika 18: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 45–64 let.	47
Slika 19: Pričakovano gibanje števila prebivalcev med letoma 2018 in 2038 v kontingentu 64+ let.	48
Slika 20: Gostota poselitve leta 2018.	49
Slika 21: Gostota poselitve leta 2028.	50
Slika 22: Gostota poselitve leta 2038.	51
Slika 23: Povprečna starost prebivalcev leta 2018.	52
Slika 24: Povprečna starost prebivalcev leta 2028.	53
Slika 25: Povprečna starost prebivalcev leta 2038.	54
Slika 26: Začetek upadanja števila prebivalcev po obdobjih po demografsko homogenih območjih.	55
Slika 27: Indeks rasti števila prebivalcev po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038, 2018 = 100 (SiStat 2019).	56
Slika 28: Spreminjanje indeksa starosti po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	57

Slika 29: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 0 do 24 let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	57
Slika 30: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 25 do 44 let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	58
Slika 31: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 45 do 64 let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	58
Slika 32: Spreminjanje deleža prebivalstva v starostni skupini 65 in več let po statističnih regijah – rezultati osnovne projekcije 2018/2038 (SiStat 2019).	59
Slika 33: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev glede na dostopnost do priključka na avtocesto in hitro cesto v Republiki Sloveniji.	66
Slika 34: Povprečni dostopni časi z lokacij stavb s hišno številko in vsaj enim prebivalcem s stalnim prebivališčem do najbližjega priključka na avtocesto oziroma hitro cesto po občinah ob koncu leta 2015 (Drobne 2016, 11) in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev.	67
Slika 35: Izboljšanje časovne dostopnosti do priključkov na avtocesto oziroma hitro cesto ob izgradnji 3. razvojne osi (Pogačnik s sodelavci 2010, 105) in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev.	69
Slika 36: Dostopni čas do splošnih bolnišnic leta 2015 (Pečar 2018) in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev.	70
Slika 37: Dostopni čas v 5-minutnem intervalu do zdravstvenih domov in demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev.	72
Slika 38: Dostopni čas v 5-minutnem intervalu do zdravstvenih domov in gostota prebivalcev na mreži 2,5 km ² .	73
Slika 39: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in dostopni čas v 5-minutnem intervalu do osnovnih šol.	74
Slika 40: Dostopni čas v 5-minutnem intervalu do osnovnih šol in gostota prebivalcev na 2,5 km ² .	75
Slika 41: Dostopni čas v 5-minutnem časovnem intervalu do domov starejših občanov in gostota prebivalcev/ 2,5 km ² .	77
Slika 42: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in prikazom dostopnosti v 5-minutnem časovnem intervalu do domov starejših občanov.	78
Slika 43: Dostopni čas v 5-minutnem časovnem intervalu do bančnih avtomatov.	79
Slika 44: Dostopni čas v 5-minutnem časovnem intervalu do bančnih avtomatov in gostota prebivalcev na 2,5 km ² .	80
Slika 45: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in funkcionalna urbana območja središč nacionalnega pomena leta 2015 (Zavodnik Lamovšek in Drobne 2017, 20).	82
Slika 46: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in gospodarski profil občin leta 2013 (Zavodnik Lamovšek, Vidmar in Drobne 2016, 447).	84–85
Slika 47: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in indeks delovne mobilnosti slovenskih občin leta 2017.	87
Slika 48: Demografsko-naselbinski tipi s padajočim številom prebivalcev in stopnja rasti indeksa delovne mobilnosti slovenskih občin od leta 2007 do leta 2017.	88
Slika 49: Demografsko-naselbinski tipi in potrebe po stanovanjih in najbolj primerna območja za stanovanja (Pogačar s sodelavci 2016).	89
Slika 50: Demografsko-naselbinski tipi in obmejna območja.	90
Slika 51: Demografsko-naselbinski tipi in gorska območja (širša in ožja).	91
Slika 52: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za pomursko statistično regijo (SiStat 2019).	101

Slika 53: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za podravsko statistično regijo (SiStat 2019).	105
Slika 54: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za koroško statistično regijo (SiStat 2019).	108
Slika 55: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za savinjsko statistično regijo (SiStat 2019).	112
Slika 56: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za zasavsko statistično regijo (SiStat 2019).	115
Slika 57: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za posavsko statistično regijo (SiStat 2019).	118
Slika 58: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za statistično regijo jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).	122
Slika 59: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za osrednjeslovensko statistično regijo (SiStat 2019).	125
Slika 60: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za gorenjsko statistično regijo (SiStat 2019).	128
Slika 61: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za primorsko-notranjsko statistično regijo (SiStat 2019).	132
Slika 62: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za goriško statistično regijo (SiStat 2019).	135
Slika 63: Spremembe številčnosti velikih starostnih skupin prebivalstva po rezultatih osnovne projekcije 2018/2038 za obalno-kraško statistično regijo (SiStat 2019).	138
Slika 64: Spremljanje izvajanja strateških zavez za spodbujanje demografskega razvoja (lastni prikaz).	141
Slika 65: Vloga človeških virov oziroma sestave prebivalstva v shemi kompetenc (teritorialnega) razvoja regij (Kavaš 2014).	147
Slika 66: Model razvojnega načrtovanja s strateškimi usmeritvami za doseganje kakovostnega življenja za vse (Strategija razvoja Slovenije 2030 2017).	148
Slika 67: Dinamika demografskih sprememb in regionalnega gospodarstva (povzeto in prilagojeno po OECD 2019a).	150

14 SEZNAM PREGLEDNIC

Preglednica 1: Izbrani družbeno-gospodarski kazalniki, uporabljeno leto in vir (Nared s sodelavci 2019c).	17
Preglednica 2: Občine, priključene drugemu demografsko homogenemu območju v regiji.	18
Preglednica 3: Izbrani socioekonomski kazalniki po demografsko-naselbinskih tipih.	28
Preglednica 4: Razlike med rezultati osnovne projekcije in projekcije EUROPOP2018 za velike starostne skupine (SiStat 2019).	31
Preglednica 5: Razlike med rezultati osnovne projekcije in projekcije EUROPOP2018 za skupno število prebivalcev in indeks starosti (SiStat 2019).	31
Preglednica 6: Razlike med rezultati osnovne projekcije in projekcije brez selitev za skupno število prebivalcev in indeks starosti (SiStat 2019).	33
Preglednica 7: Vrednosti komponent naravne rasti prebivalstva po projekciji brez selitev po petletnih obdobjih (SiStat 2019).	33
Preglednica 8: Rast števila prebivalcev po osnovni projekciji po demografsko-naselbinskih tipih (SiStat 2019).	34
Preglednica 9: Gibanje starostnih kontingentov po demografsko-naselbinskih tipih po osnovni projekciji (SiStat 2019).	35
Preglednica 10: Rast števila prebivalcev po statističnih regijah po osnovni projekciji (SiStat 2019).	56
Preglednica 11: Ocena spremembe števila gospodinjstev z 1 do 6 člani po osnovni projekciji po statističnih regijah.	60
Preglednica 12: Osnovne demografske značilnosti obmejnih problemskih območij in drugih slovenskih območij po projekciji 2018/2038 (SiStat 2019).	61
Preglednica 13: Potreben pozitiven selitveni saldo iz tujine za ohranjanje števila oseb v kontingentu aktivnih (25 do 64 let) po statističnih regijah po projekciji o potrebnem priseljevanju – vrednosti za obdobja in srednje letne vrednosti.	62
Preglednica 14: Primerjava gibanja števila prebivalcev po osnovni projekciji in projekciji 2 (SiStat 2019).	63
Preglednica 15: Primerjava indeksa rasti števila prebivalcev po osnovni projekciji in projekciji 2 (SiStat 2019).	63
Preglednica 16: Primerjava indeksa starosti po osnovni projekciji in projekciji 2 (SiStat 2019).	64
Preglednica 17: Število prebivalcev v času dostopnosti do zdravstvenih domov v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).	68
Preglednica 18: Število prebivalcev v času dostopnosti do osnovnih šol v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).	71
Preglednica 19: Število prebivalcev v času dostopnosti do doma starejših občanov v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).	71
Preglednica 20: Število prebivalcev v času dostopnosti do bančnih avtomatov v Sloveniji (izračunano na podlagi centroida celice 100 × 100 m; SURS 2018c).	76
Preglednica 21: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko najbolj ogroženih območij Slovenije leta 2018 (SiStat 2019).	94
Preglednica 22: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev za demografsko najbolj ogrožena območja Slovenije.	94
Preglednica 23: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko najbolj ogrožena območja Slovenije (SiStat 2019).	95
Preglednica 24: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko najbolj ogroženih območjih Slovenije (SiStat 2019).	95

Preglednica 25: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev za mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi.	96
Preglednica 26: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi (SiStat 2019).	97
Preglednica 27: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije za mestne občine z negativnimi demografskimi razvojnimi značilnostmi (SiStat 2019).	97
Preglednica 28: Občine v pomurski statistični regiji po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici 2).	98
Preglednica 29: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v pomurski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	99
Preglednica 30: Gibanje (2008–2017; SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih pomurske statistične regije.	99
Preglednica 31: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja pomurske statistične regije (SiStat 2019).	100
Preglednica 32: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih pomurske statistične regije (SiStat 2019).	100
Preglednica 33: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih pomurske statistične regije (SiStat 2019).	100
Preglednica 34: SWOT analiza za pomursko statistično regijo.	101
Preglednica 35: Občine v podravski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	102
Preglednica 36: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v podravski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	102
Preglednica 37: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih podravske statistične regije.	103
Preglednica 38: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja podravske statistične regije (SiStat 2019).	103
Preglednica 39: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih podravske statistične regije (SiStat 2019).	104
Preglednica 40: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih podravske statistične regije (SiStat 2019).	104
Preglednica 41: SWOT analiza za podravsko statistično regijo.	104
Preglednica 42: Občine v koroški statistični regiji po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici številka 2).	105
Preglednica 43: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v koroški statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	106
Preglednica 44: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih koroške statistične regije.	106
Preglednica 45: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja koroške statistične regije (SiStat 2019).	107
Preglednica 46: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih koroške statistične regije (SiStat 2019).	107

Preglednica 47: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih koroške statistične regije (SiStat 2019).	107
Preglednica 48: SWOT analiza za koroško statistično regijo.	108
Preglednica 49: Občine v savinjski statistični regiji po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici 2).	109
Preglednica 50: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v savinjski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	109
Preglednica 51: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih savinjske statistične regije.	110
Preglednica 52: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja savinjske statistične regije (SiStat 2019).	110
Preglednica 53: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih savinjske statistične regije (SiStat 2019).	111
Preglednica 54: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih savinjske statistične regije (SiStat 2019).	111
Preglednica 55: SWOT analiza za savinjsko statistično regijo.	111
Preglednica 56: Občine v zasavski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	112
Preglednica 57: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v zasavski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	113
Preglednica 58: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih zasavske statistične regije.	113
Preglednica 59: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja zasavske statistične regije (SiStat 2019).	114
Preglednica 60: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih zasavske statistične regije (SiStat 2019).	114
Preglednica 61: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih zasavske statistične regije (SiStat 2019).	114
Preglednica 62: SWOT analiza za zasavsko statistično regijo.	115
Preglednica 63: Občine v posavski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	116
Preglednica 64: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v posavski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	116
Preglednica 65: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih posavske statistične regije.	117
Preglednica 66: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja posavske statistične regije (SiStat 2019).	117
Preglednica 67: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih posavske statistične regije (SiStat 2019).	117
Preglednica 68: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih posavske statistične regije (SiStat 2019).	118
Preglednica 69: SWOT analiza za posavsko statistično regijo.	119
Preglednica 70: Občine v statistični regiji jugovzhodna Slovenija po demografsko homogenih območjih (* občini smo zamenjali tip DHO; razlogi so navedeni v preglednici številka 2).	119

Preglednica 71: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v statistični regiji jugovzhodna Slovenija leta 2018 (SiStat 2019).	119
Preglednica 72: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih statistične regije jugovzhodna Slovenija.	120
Preglednica 73: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja statistične regije jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).	120
Preglednica 74: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih statistične regije jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).	121
Preglednica 75: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih statistične regije jugovzhodna Slovenija (SiStat 2019).	121
Preglednica 76: SWOT analiza za statistično regijo jugovzhodna Slovenija.	121
Preglednica 77: Občine v osrednjeslovenski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	122
Preglednica 78: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v osrednjeslovenski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	123
Preglednica 79: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih osrednjeslovenske statistične regije.	123
Preglednica 80: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja osrednjeslovenske statistične regije (SiStat 2019).	124
Preglednica 81: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih osrednjeslovenske statistične regije (SiStat 2019).	124
Preglednica 82: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih osrednjeslovenske statistične regije (SiStat 2019).	124
Preglednica 83: SWOT analiza za osrednjeslovensko statistično regijo.	125
Preglednica 84: Občine v gorenjski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	126
Preglednica 85: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v gorenjski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	126
Preglednica 86: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih gorenjske statistične regije.	127
Preglednica 87: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja gorenjske statistične regije (SiStat 2019).	127
Preglednica 88: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih gorenjske statistične regije (SiStat 2019).	127
Preglednica 89: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih gorenjske statistične regije (SiStat 2019).	128
Preglednica 90: SWOT analiza za gorenjsko statistično regijo.	129
Preglednica 91: Občine v primorsko-notranjski statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	129
Preglednica 92: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v primorsko-notranjski statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	129

Preglednica 93: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih primorsko-notranjske statistične regije.	130
Preglednica 94: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja primorsko-notranjske statistične regije (SiStat 2019).	130
Preglednica 95: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih primorsko-notranjske statistične regije (SiStat 2019).	131
Preglednica 96: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih primorsko-notranjske statistične regije (SiStat 2019).	131
Preglednica 97: SWOT analiza za primorsko-notranjsko statistično regijo.	131
Preglednica 98: Občine v goriški statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	132
Preglednica 99: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v goriški statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	133
Preglednica 100: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih goriške statistične regije.	133
Preglednica 101: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja goriške statistične regije (SiStat 2019).	134
Preglednica 102: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih goriške statistične regije (SiStat 2019).	134
Preglednica 103: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih goriške statistične regije (SiStat 2019).	134
Preglednica 104: SWOT analiza za goriško statistično regijo.	135
Preglednica 105: Občine v obalno-kraški statistični regiji po demografsko homogenih območjih.	136
Preglednica 106: Osnovne poselitvene značilnosti demografsko homogenih območij v obalno-kraški statistični regiji leta 2018 (SiStat 2019).	136
Preglednica 107: Gibanje (2008–2017, podatki SiStat 2019) in napoved gibanja (osnovna projekcija 2018–2038) števila prebivalcev po demografsko homogenih območjih obalno-kraške statistične regije.	137
Preglednica 108: Število mladih in starih ter indeks starosti po rezultatih osnovne projekcije za demografsko homogena območja obalno-kraške statistične regije (SiStat 2019).	137
Preglednica 109: Število in indeks rasti žensk v starosti 20 do 39 let po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih obalno-kraške statistične regije (SiStat 2019).	137
Preglednica 110: Število in indeks rasti aktivnega kontingenta prebivalstva (stari 25 do 64 let) po rezultatih osnovne projekcije po demografsko homogenih območjih obalno-kraške statistične regije (SiStat 2019).	138
Preglednica 111: SWOT analiza za obalno-kraško statistično regijo.	139
Preglednica 112: Razvrstitev možnih ukrepov in podpornih orodij za spodbujanje demografskega razvoja po vsebinskih področjih in pristojnih sektorjih.	143
Preglednica 113: Predlog nabora kazalnikov za spremljanje demografskega stanja po demografsko homogenih območjih v posamezni statistični regiji.	149

Seznam knjig iz zbirke Geografija Slovenije

- 1 Milan Natek, Drago Perko: 50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU
- 2 Jerneja Fridl: Metodologija tematske kartografije nacionalnega atlasa Slovenije
- 3 Drago Perko: Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa
- 4 Uroš Horvat: Razvoj in učinki turizma v Rogaški Slatini
- 5 Mimi Urbanc: Kulturne pokrajine v Sloveniji
- 6 Miha Pavšek: Snežni plazovi v Sloveniji
- 7 Maja Topole: Geografija občine Moravče
- 8 Drago Kladnik, Marjan Ravbar: Členitev slovenskega podeželja
- 9 Damir Josipovič: Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji
- 10 Irena Rejec Brancelj, Aleš Smrekar, Drago Kladnik: Podtalnica Ljubljanskega polja
- 11 Franci Petek: Spremembe rabe tal v slovenskem alpskem svetu
- 12 Aleš Smrekar: Zavest ljudi o pitni vodi
- 13 Blaž Komac: Dolec kot značilna oblika dolomitnega površja
- 14 Drago Kladnik: Podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskih atlasih sveta
- 15 Blaž Komac, Matija Zorn: Pobočni procesi in človek
- 16 Janez Nared: Prostorski vplivi slovenske regionalne politike
- 17 Lučka Azman Momirski, Drago Kladnik, Blaž Komac, Franci Petek, Peter Repolusk, Matija Zorn: Terasirana pokrajina Goriških brd
- 18 Matija Zorn: Erozijski procesi v slovenski Istri
- 19 David Bole: Ekonomska preobrazba slovenskih mest
- 20 Blaž Komac, Karel Natek, Matija Zorn: Geografski vidiki poplav v Sloveniji
- 21 Brigita Jamnik, Aleš Smrekar, Borut Vrščaj: Vrtičkarstvo v Ljubljani
- 22 Rožle Bratec Mrvar, Lukas Birsak, Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Jurij Kunaver: Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica
- 23 Bojan Erhartič: Geomorfološka dediščina v Dolini Triglavskih jezer
- 24 Drago Kladnik, Rok Ciglič, Mauro Hrvatín, Drago Perko, Peter Repolusk, Manca Volk: Slovenski eksonimi
- 25 Drago Kladnik, Drago Perko: Slovenska imena držav
- 26 Mateja Breg Valjavec: Nekdanja odlagališča odpadkov v vrtačah in gramoznicah
- 27 Drago Kladnik, Primož Pipan, Primož Gašperič: Poimenovanje Piranskega zaliva
- 28 Rok Ciglič: Analiza naravnih pokrajinskih tipov Slovenije z GIS-om
- 29 Matjaž Geršič, Borut Batagelj, Herman Berčič, Ljudmila Bokal, Aleš Guček, Janez Kavar, Stane Kocutar, Blaž Komac, Zvezdan Marković, Peter Mikša, Blaž Torkar: Rudolf Badjura – življenje in delo
- 30 Matej Gabrovec, Mauro Hrvatín, Blaž Komac, Jaka Ortar, Miha Pavšek, Maja Topole, Mihaela Triglav Čekada, Matija Zorn: Triglavski ledenik
- 31 Brigita Jamnik, Mitja Janža, Aleš Smrekar, Mateja Breg Valjavec, Sonja Cerar, Claudia Cosma, Katarina Hribernik, Matija Krivic, Petra Meglič, Simona Pestotnik, Matthias Piepenbrink, Martin Podboj, Katarina Polajnar Horvat, Joerg Prestor, Christoph Schüth, Jasna Šinigoj, Dejan Šram, Janko Urbanc, Gorazd Žibret: Skrb za pitno vodo
- 32 Matija Zorn, Aleš Smrekar, Peter Skoberne, Andrej Šmuc, Anton Brancelj, Igor Dakskobler, Aleš Poljanec, Borut Peršolja, Bojan Erhartič, Mateja Ferk, Mauro Hrvatín, Blaž Komac, Daniela Ribeiro: Dolina Triglavskih jezer
- 33 Mateja Ferk: Paleopoplave v porečju kraške Ljubljane
- 34 Mimi Urbanc, Mateja Ferk, Jerneja Fridl, Primož Gašperič, Mojca Ilc Klun, Primož Pipan, Tatjana Resnik Planinc, Mateja Šmid Hribar: Oblikovanje predstav o slovenskih pokrajinah v izobraževalnem procesu
- 35 Jani Kozina: Življenjsko okolje ustvarjalnih ljudi v Sloveniji
- 36 Matjaž Geršič: Pokrajinska imena kot dejavnik identitete
- 37 Primož Gašperič: Zgodovinska kartografija ozemlja Slovenije
- 38 Janez Nared, Peter Repolusk, Damjan Kavaš, Alma Zavodnik Lamovšek, Gregor Čok, Gašper Mrak: Spodbujanje razvoja obmejnih problemskih območij v Sloveniji
- 39 Janez Nared, Peter Repolusk, Alma Zavodnik Lamovšek, Mojca Foški, Gašper Mrak: Demografska analiza in projekcije za podeželska in urbana območja v Sloveniji

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Naslov: Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: giam@zrc-sazu.si

Medmrežje: <http://giam.zrc-sazu.si>

Inštitut je leta 1946 ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti in ga leta 1976 poimenovala po akademiku dr. Antonu Meliku (1890–1966). Od leta 1981 je sestavni del Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Leta 2002 sta se inštitutu priključila Inštitut za geografijo, ki je bil ustanovljen leta 1962, in Zemljepisni muzej Slovenije, ustanovljen leta 1946. Ima oddelke za fizično geografijo, humano geografijo, regionalno geografijo, naravne nesreče, varstvo okolja, geografski informacijski sistem in tematsko kartografijo ter fizičnogeografski laboratorij, zemljepisno knjižnico in zemljepisni muzej. Na inštitutu je sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije.

Ukvarja se predvsem z geografskimi raziskavami Slovenije in njenih pokrajin ter pripravo temeljnih geografskih knjig o Sloveniji. Sodeluje pri številnih domačih in mednarodnih projektih, organizira znanstvena srečanja, izobražuje mlade raziskovalce, izmenjuje znanstvenike. Izdaja znanstveno revijo *Acta geographica Slovenica*/Geografski zbornik ter znanstvene knjižne zbirke Geografija Slovenije, Georitem, GIS v Sloveniji, Regionalni razvoj, Naravne nesreče in CAPACities.

GEOGRAFIJA SLOVENIJE 39

ISSN 1580-1594

9 789610 507246

20 €